

T.C.  
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

DİMİTRİ KARAÇOBAN'IN ŞİİRLERİNDEKİ SÖZ VARLIĞI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN  
CEM SEVİNÇ

DANIŞMAN  
DOÇ. DR. KENAN KOÇ

TEMMUZ, 2018  
MUĞLA

T.C.  
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI

DİMİTRİ KARAÇOBAN'IN ŞİİRLERİNDEKİ SÖZ VARLIĞI

CEM SEVİNÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsünce  
Tezli Yüksek Lisans  
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 17.07.2018  
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 13.07.2018

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Kenan KOÇ  
Jüri Üyesi : Prof. Dr. İsmail DOĞAN  
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir ÖZTÜRK

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Mehmet MARANGOZ

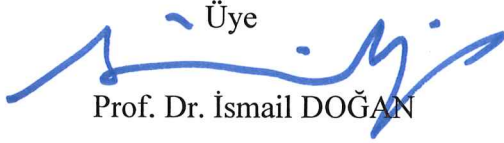
TEMMUZ, 2018  
MUĞLA

## TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 13/06/2018 tarih ve 842/2 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Cem SEVİNÇ'in "Dimitri Karagabanın Şiirlerindeki Söz Varlığı" adlı tezini incelemiş ve aday 13/07/2018 tarihinde saat 14.00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 70 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin kabul edildiğine oy birliği ile karar verildi.

  
Tez Danışmanı  
Doç. Dr. Kenan KOÇ

Üye  
  
Prof. Dr. İsmail DOĞAN

Üye  
  
Dr. Öğr. Üyesi Abdülkadir ÖZTÜRK

## YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Dimitri Karaçoban’ın Şiirlerindeki Söz Varlığı” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

17/07/2018

CEM SEVİNÇ

*Cem Sevinç*

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ**  
**TEZ VERİ GİRİŞ FORMU**

**YAZARIN**

Soyadı : SEVİNÇ

Adı : CEM

Referans No: 10202058

**TEZİN ADI**

Türkçe : Dimitri Karaçoban'ın Şiirlerindeki Söz Varlığı

Y. Dil : Vocabulary of Dimitri Karacoban's Poems

**TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans**

**Doktora**

**Sanatta**

**Yeterlilik**

X

O

O

**TEZİN KABUL EDİLDİĞİ**

Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte : Edebiyat Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih : 13.07.2018

**TEZ YAYINLANMIŞSA**

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

**TEZ YÖNETİCİSİNİN**

Soyadı, Adı : KOÇ, Kenan

Ünvanı : Doç. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : Türkçe

TEZİN SAYFA SAYISI: 303

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

1. Dimitri Karaçoban'ın Şiirlerindeki Söz Varlığı
2. Gagavuz Türkçesi
3. Gagavuz Edebiyatı

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELER:

1. Dimitri Karaçoban
2. Söz Varlığı
3. Gagavuz Türkçesi
4. Gagavuz Edebiyatı

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELER: Konunuzla ilgili yabancı indeks, abstract ve thesaurus'u kullanınız.

1. Vocabulary
2. Dimitri Karacoban
3. Gagavuz Turkish

Başka vereceğiniz anahtar kelimeler varsa lütfen yazınız.

- 1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum
- 2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir
- 3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası :



Tarih : 17/07/2018

## ÖZET

Gagavuz edebî dilinin kurucularından olan ve günümüzde de en büyük temsilcisi sayabileceğimiz Dimitri Karaçoban'ın şiirlerinin söz varlığı tez konumuzu oluşturdu. Dimitri Karaçoban'ın şiirleri kapsamında Gagavuz Türkçesinin söz varlığı hakkında tespitlerde bulunduk.

Yazı dili tarihi çok eskilere dayanmayan Gagavuz Türkçesinin gelişmiş bir edebî mirası da bulunmamaktadır. Bunu, dilin yeterli derecede işlenmediğine bağlıyoruz. Oğuz grubunda yer alan Gagavuz Türkçesi, Türkiye Türkçesinin Rumeli ağzıyla hemen hemen aynıdır. Türkiye Türkçesine en yakın lehçedir, bu yakınlık Dimitri Karaçoban'ın şiirlerinin kelime kadrosunda da görülmektedir. Söz varlığı unsurları büyük oranda Türkiye Türkçesiyle benzerlik göstermektedir. İki lehçe arasında yalancı eşdeğerlikler göze çarpmaktadır. Dinî inançları, komşuluk ilişkileri yaşadıkları sosyal ve siyasi şartlar neticesinde alıntı kelimelerle karşılaşmaktayız. Tüm bu ortaklıklara rağmen Gagavuz ve Türkiye Türkçesinin yeterli düzeyde birbirlerini tanımadıkları anlaşılmaktadır. Her iki lehçenin bilim, sanat, edebiyat ve kültür alanlarındaki eserlerinin karşılıklı olarak aktarılıp okunmasıyla gerekli ilişkilerin sağlanacağına inanmaktayız.

**Anahtar Kelimeler:** Gagavuz Türkçesi, Gagavuz Edebiyatı, Dimitri Karaçoban, Söz Varlığı

## ABSTRACT

One of the co-founders of the Gagavuz literary language, and even today we can say is the biggest representative Dimitri Karacoban's poems' vocabulary has created our topic of thesis. Dimitri Karacoban's poems scope have been mentioned observations about the vocabulary of Gagavuz Turkish.

Written language is not based on a very old history of Gagavuz Turkish and also there is no an advanced literary heritage of the Gagavuz Turkish. We attribute to this not been sufficiently processed language. Gagavuz Turkish located in the Oguz group, Turkey Turkish' is almost the same as of the Rumeli Turkish. It is the closest to Turkey Turkish dialect and this closeness is seen in the vocabulary of the poem of Dimitri Karacoban. Between two dialects stand out false equivalence. Religious beliefs, they live in neighborly relations, we are faced with social and political conditions as a result of receiving word. Despite all these partnerships it is understood that Turkey Turks and Gagavuz Turks don't know each other a sufficient level. Both dialect of science, art, literature and culture of the monuments in the area we believe will provide the necessary mutual relationship by reading transferred.

**Keywords:** Gagavuz Turkish, Gagavuz Literature, Dimitri Karacoban, Vocabulary



## ÖN SÖZ

Türk milleti tarih boyu geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Türk dünyasının en batı ucunda yer alan Gagavuz Türkleri bugün Moldova'nın güneyinde Gagavuz Yeri'nde özerk cumhuriyet olarak yaşamaktadırlar. Balkanlardaki tarihi ve sosyal olayların sonucuyla Slavların asimile politikalarına maruz kalmışlardır.

SSCB'nin 1991'de dağılması sonrası bağımsızlığını ilan eden Türk dünyası devletlerinin dilleri ve edebiyatları ile ilgili Türkiye'de pek çok çalışma yapılmış olsa da Gagavuz Türkleri ile ilgili fazla çalışma yapılmamıştır.

Gagavuz Türkçesinin yazı dili olması süreci pek yenidir. Yazı dili yeni oluşan Gagavuzların ciddi anlamda bir edebî birikiminden söz edemeyiz. Ancak mevcut edebî birikimi ve Gagavuz Türkçesinin edebî dil olarak ortaya çıkmasını sağlayan Dimitri Karaçoban'ın şiirlerinin incelenmesinin Gagavuz Türkçesi söz varlığının tespitinde önemli bir kriter olacağını düşündük. Bundan dolayı Dimitri Karaçoban'ın şiirlerindeki söz varlığı tez konumuzu oluşturdu. Dimitri Karaçoban'ın 2004 yılında Türksoy Yayınları tarafından Petri Çebotar ve Elena Kolța redaktörlüğünde şiir, hikâye ve piyeslerini içeren “Seçmă Yaratmalar” adlı kitabı yayımlanmıştır. Bu kitapta şairin başarılı bulduğu şiirler yer almaktadır. Biz de bu kitabın ilk bölümünü oluşturan şiirleri söz varlığı yönünden inceledik. Kelimelerin anlamları verilirken kullanılan sözlükleri metin içerisinde göstermedik, kaynakça bölümünde verdik.

Çalışmamızın ilk bölümünde Gagavuz Türkçesi ve edebiyatı, Dimitri Karaçoban'ın hayatı, sanatı ve eserleri hakkında bilgi verip ikinci bölümde ise tezimizin ana eksenini oluşturan Dimitri Karaçoban'ın şiirlerinin söz varlığını inceledik. Sonuç bölümünde Dimitri Karaçoban'ın şiirleri üzerinden Gagavuz Türkçesi hakkında tespitler yapmaya çalıştık.

Yüksek lisans tezimin araştırılıp yazılması sırasında her türlü yardımı sağlayan, ilgisi ve desteğiyle yol gösteren hocam, tez danışmanım Doç. Dr. Kenan KOÇ'a, manevi destekleriyle güç veren biricik annem, babam ve aileme, değerli dostlarım Ülgen Azra TOPCU ve Yasin YAVUZ'a teşekkürleri borç bilirim.

Cem SEVİNÇ

Temmuz – 2018

## İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
KISALTMALAR .....	vi
GİRİŞ .....	1
I. BÖLÜM.....	6
1.1. Gagavuz Türkçesi .....	6
1.2. Gagavuz Edebiyatı .....	8
1.3. Dimitri Karaçoban'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri.....	12
II. BÖLÜM .....	20
2.1. İSİMLER .....	20
2.1.1. Akrabalık, Aile İlişkileri ve Arkadaşlık Adları .....	20
2.1.2. Bitki, Meyve, Sebze ve Çiçek Adları .....	20
2.1.3. Din ve İnanç ile İlgili Adlar.....	23
2.1.4. Enstrüman Adları.....	23
2.1.5. Felsefe ile İlgili Adlar.....	24
2.1.6. Giyim, Aksesuar ve Takı Adları.....	24
2.1.7. Hava Olayları ile İlgili Adlar .....	25
2.1.8. Hayvan Adları.....	26
2.1.9. Kişi Adları .....	27
2.1.10. Meslek Adları .....	29
2.1.11. Mitoloji ile İlgili Adlar.....	30
2.1.12. Ölçü Birimleri ile İlgili Adlar .....	30
2.1.13. Renk Adları .....	30
2.1.14. Savaş ve Askerlik ile İlgili Adlar .....	31
2.1.15. Yer Adları.....	31
2.1.16. Yerleşim Yeri ile İlgili Adlar.....	32
2.1.17. Yeryüzü Şekilleri.....	32
2.1.18. Yiyecek ve İçecek Adları .....	33
2.2. ANADOLU AĞIZLARI İLE ORTAKLIK EDEN KELİMELE.....	33
2.3. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN ALINTI KELİMELE.....	35
2.4. İKİLEMELER (TEKRARLAR) .....	52
2.4.1. Aynen Tekrarlar .....	52
2.4.2. Eş Anlamlı Tekrarlar .....	53

2.4.3. Zıt Anlamlı Tekrarlar .....	53
2.4.4. Ses Yakınlığına Dayanan Tekrarlar .....	53
2.5. PEKİŞTİRMELER.....	53
2.6. ÜNLEMLER.....	54
2.6.1. Duygu Ünlemleri .....	54
2.6.2. Seslenme Ünlemleri .....	54
2.6.3. Gösterme Ünlemleri.....	54
2.6.4. Cevap Ünlemleri .....	55
2.6.5. Sorma Ünlemleri .....	55
2.7. ZAMİRLER.....	55
2.7.1. Kişi Zamirleri.....	55
2.7.2. Dönüşlülük Zamiri.....	56
2.7.3. Belirsizlik Zamirleri .....	56
2.7.4. İşaret Zamirleri.....	58
2.7.4.1. Bu.....	58
2.7.4.2. Şu .....	58
2.7.4.3. O.....	59
2.7.5. Soru Zamirleri.....	60
2.7.5.1. Kim .....	60
2.7.5.2. Ne .....	61
2.8. ZARFLAR .....	62
2.8.1. Hâl Zarfları .....	62
2.8.2. Miktar Zarfları .....	68
2.8.3. Yer-Yön Zarfları.....	70
2.8.4. Zaman Zarfları .....	71
2.9. SIFATLAR .....	75
2.9.1. Belirsizlik/Belgisiz Sıfatlar .....	75
2.9.2. İşaret Sıfatları .....	80
2.9.2.1. Bu.....	80
2.9.2.2. Şu .....	82
2.9.2.3. O.....	82
2.9.3. Sayı Sıfatları.....	83
2.9.3.1. Asıl Sayı Sıfatları.....	83

2.9.3.2. Sıra Sayı Sıfatları .....	84
2.9.4. Niteleme Sıfatları .....	84
2.9.5. Soru Sıfatları .....	101
<b>2.10. BAĞLAÇLAR .....</b>	<b>104</b>
2.10.1. Cümle Bağlaçları.....	104
2.10.1.1. Açan.....	104
2.10.1.2. Ama .....	105
2.10.1.3. Ani .....	106
2.10.1.3. Baare-Baari-Barikim .....	106
2.10.1.4. Bolay .....	107
2.10.1.5. da/de/ta/te.....	107
2.10.1.6. Er-Eer-Eerlem .....	111
2.10.1.7. Makar .....	111
2.10.1.8. Osa .....	111
2.10.1.9. Osaydı.....	111
2.10.1.10. Sa .....	111
2.10.1.11. Sansın / Sanki .....	113
2.10.1.12. Zerä / Zeräm / Zereciim .....	113
2.10.2. Denkleştirme Bağlaçları .....	114
2.10.3. Karşılaştırma Bağlaçları .....	114
2.10.4. Sıralama Bağlacı .....	115
2.10.5. Sona Gelen Bağlaçlar .....	126
<b>2.11. EDATLAR .....</b>	<b>126</b>
2.11.1. Miktar ve Yön Edatı.....	126
2.11.2. Yön Edatları.....	127
2.11.2.1. Karşı .....	127
2.11.2.2. Aşırı .....	127
2.11.2.3. +a+dak, +e+dak, e+däk .....	127
2.11.3. Vasıta ve Beraberlik Edatları .....	127
2.11.3.1. Bile, +lä, +nä - +nan, +nnan (< ylan < ile+n) .....	127
2.11.4. Benzerlik Edatları.....	128
2.11.4.1. Gibi .....	128
2.11.5. Tekrar Edatı.....	128
2.11.5.1. Genä.....	128

2.11.6. Sebep Edatları .....	129
2.11.6.1. Başka .....	129
2.11.6.2. Deyni.....	130
2.11.6.3. İçin .....	130
2.12. TERİMLER.....	130
2.12.1. Edebiyat Terimleri.....	130
2.12.2 Sanat Terimleri .....	131
2.12.3. İktisat Terimleri.....	131
2.12.4. Matematik Terimleri .....	131
2.12.5. Tarih Terimleri .....	131
2.12.6. Hukuk Terimleri .....	131
2.13. DEYİMLER.....	131
2.14. FİİLLER .....	133
2.14.1. İş (Kılış) Fiilleri .....	133
2.14.2. Durum Fiilleri .....	145
2.14.3. Oluş Fiilleri.....	153
SONUÇ.....	155
EK 1: Dimitri Karaçoban'ın İncelenen Şiirleri.....	158
KAYNAKÇA .....	301
ÖZ GEÇMİŞ	

## KISALTMALAR

Ar.: Arapça

Bulg.: Bulgarca

Far.: Farsça

Fr.: Fransızca

İng.: İngilizce

İt.: İtalyanca

Lat.: Latince

Rum.: Rumence

Rus.: Rusça

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

S.Y.: Seçmä Yaratmalar

T.T: Türkiye Türkçesi

Yun.: Yunanca

## GİRİŞ

Çok geniş topraklara yayılan büyük Türk dünyasının en batı ucunda yer alan Oğuz Türklerinden Gagavuz Türkleri, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından demir perde ve baskı altından kurtulan diğer Türk toplulukları gibi Gagavuz Türkleri de bağımsızlık mücadelesi vermiş ve mücadelelerinin karşılığını almışlardır. Uzlar, Peçenekler, Kumanlar ve Anadolu Selçuklularının Balkanlara gelmesiyle başlayan Türklük varlığının devamı olan Gagavuz Türkleri, dil ve kültür olarak Türkiye Türkçesiyle hemen hemen aynıdır.

Türklerin, Hun Türklerinden başlayıp Hazar, Kuman, Peçenek, Uz ve Selçuklu Türklerinin akınlarına kadar devam eden Anadolu ve Avrupa'ya yapmış olduğu akınlarla bu bölgelerde Türk varlığı yer almaya başlamıştır. Bu güçlü Türk varlığının bir uzantısını da Gagavuz Türkleri oluşturmaktadır. Gagavuzların Türk olduklarına dair ilk düşünce Bulgar tarihçi G. D. Balaşçev'e aittir. Mustafa Argunşah (2007), “*Seyyid Lokman’ın yazdığı ‘Oğuzname’yi esas alarak Gagavuzların Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykâvus’u takip ederek Bizans İmparatoru VIII. Mihail Paleolog’a sığınan Türkler olduğunu ileri sürmüştür. Gagavuzların Anadolu’dan geldikleri ve Selçuklu Türklerinden oldukları görüşü Cansızof, Zajaczkowski, Osman Turan, Halil İnalçık, Kemal Karpat ve Faruk Sümer tarafından da kabul edilmektedir*” (ss. 18-19). Bu çıkarımın yapılmasında “*Seyyid Lokman Oğuznâmesi*” ve “*Yazıcıoğlu Selçuknamesi*”nin önemli bir yeri vardır. Bu iki eserde Selçuklu Devleti’ni kuran Oğuzların boyları, boylarının kökenleri, damgaları göç yolları, kültür ve medeniyetleri hakkında geniş bilgiler vermektedir.

Gagavuzların kökeni ile ilgili bir başka görüş de Polonyalı Türkolog Tadeusz Kowalski'ye aittir. Hunlardan, Uzlar ve Peçeneklerden Osmanlılara kadar Balkanlara gelmiş olan Türk boylarının karışımı olduğunu düşünen Kowalski, Ömer Faruk Akün tarafından “Kuzey – Doğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili” (1949) olarak çevrilen makalesinde Gagavuzların kökeni hakkında şu görüşe sahiptir: “*Gagavuzların menşei hakkında katî bir fikir beyan etmek mümkün değildir. Bunula beraber, bir taraftan linguistik vakıalardan çıkan neticeler, diğer taraftan tarihi ve etnolojik veriler bir ara getirilirse, doğruya yakın bazı görüşler ileri sürmek mümkündür. Gagavuzlar, üst üste üç tabakadan müteşekkil bir maden filiziymiş gibi telâkki edebiliriz. En eski*

tabaka, şımallı (kuzeyli) bir Türk topluluğunun bakiyesinden, ikinci tabaka, Osmanlıların gelmelerinden daha önceki bir devre çıkan kuvvetli bir cenuplu (güney) gruptan, üçüncü tabaka da Osmanlı devrinin Türk kolonlarından ve Türkleşmiş unsurlarından teşekkül etmiştir. İlk tabaka ile karışan ikinci tabaka, kendi cenuplu linguistik karakterinin izlerini topluluğa, genele yaymıştır. Gagavuzların Hristiyanlığı, şüphesiz menşei Tuna ötesi olan en eski tabakadan gelmektedir” (ss. 499-500).

Gagavuzların kökeni olduğu gibi Gagavuz adının kökeni hakkında da çeşitli görüşler vardır. İlk defa 1817 tarihli Rus nüfus sayımındaki belgelerde geçen Gagavuz adı, Türkiye’de ve dünyada daha çok *Gagauz* şeklinde kullanılmaktadır (Özkan, 1999: 183). Biz de tez sırasında hem Türkçe’nin fonetik yapısına uyularak hem de TDK baz alınarak “*Gagavuz*” adını kullanacağız.

Gagavuz adının kökeni hakkındaki görüşlerden biri *Gök* ve *Oğuz* kelimelerinden meydana geldiği görüşüdür. (*Gagauz* < *Gök* + *Oğuz*) 1930’lu yıllarda Balkanlara yaptığı gezi sırasında Gagavuzlarla karşılaşan Yaşar Nabi Nayır bu görüşün savunucusu olmuştur.

*Gagauz* adını kullanmayı tercih eden Nayır, “*Gagauz kelimesinin Oğuz adından çıkmış bir kelime olabileceğini, Gaga’nın da Gök kelimesinden geldiğini söyleyerek Gök-Oğuz denilebileceğini söylemiştir*”. (Nayır, 1999: 89) Abdülkadir Cami Baykut ve Hüseyin Namık Orkun da bu görüşü benimsemiştir. Mustafa Argunşah (2007), “Mustafa Kafalı, Slav dillerinde “ö” sesi olmaması ve vurgusuz “o” sesinin Rusçada “a” olarak okunmasından dolayı Gök-Oğuz kelimesi Gag-o(ğ)uz olarak dönüşmüş olabileceğini ileri sürmüştür” (s. 24).

Atanas Manov, Gagavuz adının kökeniyle ilgili görüşleri bir araya getirmiş ve değerlendirmiştir:

“Türkolog, dilbilimci W. Radloff, Gagavuz adının Ağuz ya da Oğuz/Uz sözcüklerine kabile anlamı belirten Ga veya Gaga ekinin getirilerek ortaya çıktığını” (Manov, 2001: 34) yani anlam olarak da “*Uzlardan/Oğuzlardan kabile*” anlamına gelebileceğini belirtmiştir.

“Türklük bilimci, etnograf A. Moşkov ise Uzlardan ya da Oğuzların başına gelen Gaga sözcüğünün Uzlara bağlı özel bir kabile anlamı taşıdığını ileri sürmüştür” (Manov,



2001: 35). Uzların ve Peçeneklerin dağılmasının ardından parçalara ayrıldığını düşünürsek muhtemel olumlu görüşlerden birisi olacaktır.

“Dimitrov bu sözcüğün Sanskritçe’de *nesil* anlamına gelen *Ga* ya da ikiye katlanmış *Gaga* sözcüğünden ortaya çıktığını, Uzların torunları, ardılları anlamına geldiğini ileri sürmüştür” (Manov, 2001: 35). Sonuç olarak Moşkov ile hemen hemen aynı noktaya varmış, Gagavuzları Uzların nesli, kabilesi, torunları olarak görmüştür. Ancak Manov, Gagavuzları sadece Uzlara, Oğuzlara değil Özbeklere, Ural dağlarındaki tüm topluluklara dayandırmaktadır. Manov, “Gagavuz kelimesinin kökeni hakkında *Ga* veya *Gaga* ekinin kabile eki belirten bir ek olmadığını, bir unvan olduğunu ve bu unvanın Karakalpakların Hristiyanlaştırıldığı ve Rus bozkırlarında sınır bekçiliği yaptığı dönemde *Kalauz-Kılavuz* olarak adlandırıldıklarını ve Gagavuz kelimesinin de bu kökenden geldiğini ileri sürmüştür” (Manov, 2001: 36).

Bulgar tarihçi Georgi Balasçev, Gagavuzların adlarını 1263’te Dobruca’da yaşayan Selçukluların Sultanı II. İzzeddin Keykavus’tan aldığını, Gagavuz adının Keykavus’tan geldiğini ileri sürmüştür. Balasçev’in bu görüşünü Seyyid Lokman Oğuznamesi’ne dayandırmıştır (Özkan, 1999: 184). Balasçev’in bu görüşünü Halil İnalçık, Faruk Sümer ve Wittek de benimsemiştir. Balasçev bu görüşünü doğu uluslarının “*k-*” sesini “*g-*” olarak telaffuz etmeleri olarak açıklamıştır. (Manov, 2001: ss. 35-36)

Vecihe Hatiboğlu (1979), Gagavuz adıyla ilgili *Uz* kelimesinin *Oğuz*’dan ziyade *Guz*’dan gelebileceğini, *Gaga*’nın da *Kara/Gara* olabileceğini, Türklerde boy adlarında *Kara* sözcüğü kullanıldığından (Kara-Han, Kara Kagan) dolayı *Kara-Guz/Gara-Guz* > Gagavuz şeklinde olduğunu “*r-*” sesinde göçüşme olabileceğini ileri sürmüştür (s. 51).

Ahmet Bican Ercilasun, “Gagavuz” adını açıklarken “*Gaga*” kelimesini Kıpçak ismiyle ilişkilendirmiş, -Oğuz Kağan Destanı’nda Oğuz Kağan’ın ağaçlardan sal yaparak İdil Irmağı’nı geçen beye “*Kıpçak*” adını vermesi, Destanda kıpçak adının anlamının “*kabuk, içi çürümüş ve oyulmuş ağaç*” olarak verilmesi, “*Kak*” kelimesinin pek çok türevinin “*boş*” ve “*kuru*” anlamlarıyla verilmesi ve Anadolu ağzlarında “*Gaga*” kelimesinin “*erkek kardeş ve kuru yemiş*” olmasından dolayı

bağlantı kurmuştur- Kıpçak ve Gaga kelimelerinin aynı dil ailesiyle ilişkilendirmeyip Karşlıların, Kıpçak-Oğuz asıllı Meshet Türklerinin Posof ve Ardahan'da oturan kollarına “*Gagavan*” dediğini, bu sebeple Gagavuz kelimesinin anlamının “*Kıpçak ülkesinden gelen Oğuzlar*” olabileceğini, Uzların Kıpçaklarla karışmasından dolayı “*Gaga + Uz*” kelimesini çıkabileceğini belirtmiş ve etnik bir bağ da olabileceğini ileri sürmüştür (Ercilasun, 1997: ss. 315-317).

Gagavuz şair, yazar Dionis Tanasoglu, Gagavuz adının iki ayrı kelimedenden meydana geldiğini Gagoğuz/Gagouz adının Gag kısmının eski Oğuzlarda “hak, asıl, öz” anlamlarına geldiği öne sürmüştür ve kelimeyi asıl Oğuz şeklinde açıklamıştır (Özkan, 1999: 184). Atanas Manov da “*Giga*”, “*Gaga*” kelimelerinin anlamını *hak, doğru* olarak vermiş, *Giga-uz, Gaga-uz* kelimelerinin anlamını *Hakk'a inanan Uz* olarak vermiştir (Manov, 2001: 21).

Henüz genç bir edebiyata sahip olan Gagavuzların 20. yüzyılın ikinci yarısında yazıya geçmesiyle birlikte yazılı edebiyatı üretime başlamıştır. Yazıya geçmeden önce Kiril alfabesi esaslı Gagavuz Türkçesinde eserler verilse de Gagavuz edebiyatının ilk sağlam adımları yazıya geçildiği 1957 yılı sonrası başlamıştır.

1957'de yazıya geçmesiyle yazılı edebiyatı başlayan Gagavuzların genel olarak şiirde gelişim göstermiş, ilk olarak şiir türünde eserler vermeye başlamışlardır. Yazılı edebiyatın gelişmemesinde Gagavuz Türklerinin nüfus olarak az sayıda olmaları, siyasi sebepler, ana dilleriyle eğitim yapma imkanını bile çok geç elde etmeleri gibi sebepler sayılabilir. 1957 yılı öncesinde eserler olsa da asıl eser üretimi 1957 sonrası başlamıştır.

20. yüzyılın ikinci yarısında yazılı edebiyata geçmeye başlayan Gagavuz Türkleri, yazılı edebiyat ürünlerinden şiirde ilerleme göstermiş, ilk verilen eserler şiir türünde olmuştur. Sözlü edebiyatın zengin, yazılı edebiyatın daha önceden gelişmemiş olmasının sebepleri arasında Gagavuz Türklerinin nüfusunun az olması, SSCB'nin asimile politikalarından dolayı siyasi sebepler, ana dilleriyle eğitim yapma imkanını çok geç elde etmeleri gösterilebilir.

Sözlü edebiyatı gelişkin olan Gagavuz Türklerinin yazıya geçtikleri ilk dönemlerde şairler sözlü edebiyat ürünlerini şiire sokmuştur. Çalışmamızda bunu en başarılı şekilde uygulayanlardan biri olan Dimitri Karaçoban'ın şiirlerini inceledik. Hayatını

milletine adanmış, heykel, resim, sinemacılık gibi pek çok sanat alanında uğraş vermiş olan Karaçoban yazın yaşamında Mustafa Argunşah (2007), “Gagavuz Türkçesiyle yayımlanan ilk şiir kitabı olan *İlk Laf*’ı 1963 yılında çıkarmıştır” (s. 295). Bugüne dek şiirleri, hikâyeleri çeşitli dillere çevrilen Dimitri Karaçoban’ın Elena Kolça ve Petri Çebotar redaktörlüğünde hazırlanan, şairin başarılı saydığı eserlerinin bir araya toplandığı antoloji mahiyetindeki Türksoy Yayınları tarafından çıkan “Seçmä Yaratmalar” (2004) kitabını baz alarak Dimitri Karaçoban’ın şiirlerinin söz varlığını inceledik. Gagavuz Türkçesinin dinî ve teknik adlar, kişi adları, terim adları gibi bazı alanlar dışında Türkiye Türkçesi ile yakınlığı, Türkiye Türkçesinin ağzı olarak adlandırılabilceği görülebilir.

Tez çalışması olarak Gagavuz Türkleri ile ilgili ülkemizde dil, kültür ve edebiyat alanında çeşitli tezler yazılmıştır. Türkiye’de Gagavuzların tanınmasını sağlayan, Gagavuz Türkleri ile ilgili çalışmalarıyla Prof. Dr. Harun Güngör ve Prof. Dr. Mustafa Argunşah’ın beraber çıkarmış oldukları “Gagauz Türkleri (Tarih-Dil-Folklor ve Halk Edebiyatı) (1991)”, ve Prof. Dr. Nevzat Özkan’ın “Gagavuz Türkçesi Grameri (Giriş-Ses Bilgisi-Şekil Bilgisi-Cümle-Sözlük-Metin Örnekleri) (1996)”, “Gagavuz Edebiyatı (2017)”, Prof. Dr. İsmail Kaynak ve Prof. Dr. A. Mecit Doğru’nun Rusçadan aktardığı “Gagauz Türkçesinin Sözlüğü” çalışmaları, diğer kitapları ve makaleleri de Gagavuzlarla ilgili çalışmalarda başlıca kaynak olmuşlardır.

## I. BÖLÜM

### 1.1. Gagavuz Türkçesi

Türk dilleri arasında Oğuz grubunda yer alan Gagavuz Türkçesi, Türk dilleri arasında en son yazıya geçen lehçedir. Oğuz grubu dilleri içerisinde Türkiye Türkçesine en yakın lehçe olan Gagavuz Türkçesi, Türkiye Türkçesinin Rumeli ağzıyla hemen hemen aynıdır.

Gagavuzlar zaman zaman yazılı eserler verse de 1957 yılına kadar kendilerine ait bir alfabeyle sahip olamamışlardır. Moldova'nın Sovyetler Birliği idaresi altına girmesinden sonra Gagavuzlara alfabe verilmiştir. Dionis Tanasoğlu ve L. A. Pokrovskaya, Kiril esaslı alfabe hazırlamıştır. “Kiril harfli Gagavuz alfabesinde Türkiye Türkçesinin 29 harfli alfabesinde iki harf vardır, bunlar: ‘ă’ ve ‘ê’ harfleridir. Bunun yanında ‘ğ’ harfinin de karşılığı bulunmuyordu” (Argunşah, 1994: 219). Fakat sürekli yasaklamalara maruz kalan Gagavuzlar bu alfabe ile fazla eser yazamamışlardır.

Gagavuz Türkleri tarih içerisinde pek çok milletle iletişim içerisinde olduğundan çeşitli alfabeler kullanmak durumunda kalmıştır. Ancak büyük Türk dünyası ve Türkçe ile bağları kopmamıştır. Hristiyan olmalarından dolayı dinî terimleri Yunancadan almışlardır. Bu sebeple Grek alfabeli metinleri okumuşlardır. Harun Güngör ve Mustafa Argunşah (2007), “Osmanlı döneminde ve daha sonra uzun zaman Grek alfabesiyle yazılmış Türkçe (Karamanlıca) kitapları okumuşlardır” (s. 82). Gagavuzlar çeşitli alfabelerde eserler vermiştir. Bunlardan biri de Gagavuzların milli lideri, din adamı ve tarihçisi olan Mihail Çakır'ın Rumen alfabesi esaslı Latin alfabesiyle kaleme almış olduğu “*Dicționar gagauzo (tiurco) – român*” (1938) adlı eseridir. Gagavuzlar, Rusça, Yunanca, Bulgarca ve Rumence gibi pek çok dile maruz kalmışlardır. “Ancak dil bakımından en fazla etkileyen dil alanı Balkan Türk ağızlarıdır” (Özkan, 2013: 87).

Gagavuz Türkleri, SSCB'nin dağılmasının ardından Latin alfabesine geçme girişimlerine başlamış ancak bu süre almıştır. Harun Güngör ve Mustafa Argunşah (2007), “Gagavuz Otonom Cumhuriyeti'nin parlamentosu 29 Ocak 1993'te Latin alfabesine geçme kararı almış, Komrat'ta Gagavuz Araştırma Merkezi'nde Pokrovskaya'nın başkanlığındaki komisyon çalışmalarına başlamış, Kişinev'deki

aydınlar Tanasoğlu, Gaydarcı ve Koltsa'nın hazırladıkları alfabe taslağı Moldova Cumhuriyeti parlamentosunda 13 Mayıs 1993 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilmiştir” (ss. 82-83).

Gagavuz Türkçesi üzerinde Slav dillerinin büyük etkisi vardır. Bu etki ses ve biçimden ziyade kelime haznesindedir, özellikle Rusçadan pek çok kelime girmiştir. Rusçada kelimelerde görülen erillik-dişillik, Gagavuz Türkçesinde kelime sonuna +(y)ka eki getirilerek “çingenäyka (çingene kadın) (S.Y., s. 56) yapılmaktadır. Türk dillerinde cümle yapısı “özne-nesne-yüklem” şeklindeyken Gagavuz Türkçesinde Slav dillerinin etkisiyle cümle yapısı serbest biçimdedir. Yüklem başta, ortada veya sonda yer aldığı cümleler vardır. Yüklem başta veya ortada olmasıyla devrik olarak adlandırılan cümleler Gagavuz Türkçesinde normal cümledir olarak görülmektedir.

Rusçadan alınan kelimeler yazıldığı gibi alınmaktayken, Arapça ve Farsçadan alınan kelimelerde genel olarak kalınlık-incelik uyumu vardır. “surat (Ar. şüret) (S.Y., s. 39), nişan (Far. nişan) (S.Y., s. 76)”

Bazı kelimelerde ilk hecede ünlü düşmesi “blezik (bilezik, bilek)” (S.Y., s. 55), “brak (bırak) (S.Y., s. 26), kelime başı veya sonunda *h>f* değişimi “sarfoş (sarhoş)” (S.Y., s. 27), *v>f* değişimi “pılaf (pilav)” (S.Y., s. 78) gibi değişimler görülebilir.

“Bugün Moldova’da Gagavuz Yeri’nde yaşayan Gagavuzların konuştuğu Türkçenin iki ağzı vardır: ‘Merkez ağzı’: Çadır ve Komrat bölgelerinde konuşulan ve yazı dilini oluşturan ağız, h- ve v- ünsüzlerini korumuş, ä ve ê arka damak ünlüleri bulunmaktadır; ‘Güney ağzı’: Vulkaneşti bölgesinde konuşulmakta ve iki ünlü arasındaki ünsüzlerin düşmesiyle diftong ortaya çıkmaktadır” (Özkan, 1999: ss. 194-195). “üreciim (üreciğim) (S.Y., s. 15)”, “siirek (seyrek)” (S.Y., s. 12)

Gagavuz Türkçesi tarih boyunca çeşitli dönem ve süreçlerden geçerek yazı dili haline gelmiştir. Gagavuz Yeri’nde Rumence ve Rusça ile birlikte anadil olarak kullanılmaktadır. Günümüzde yaklaşık 200 bin kişi tarafından konuşulan Gagavuz Türkçesi, UNESCO tarafından 2011 yılında kaybolma tehlikesi altında diller arasına alınmıştır.

## 1.2. Gagavuz Edebiyatı

20. yüzyılın ortalarında yazı dili oluşan Gagavuz Türklerinde yazılı edebiyat pek gelişmiş değildir. Yazıya geçilmeden önce Rusça, Rumence eserler verilse de yazılı edebiyat tam manasıyla gelişmemiştir, bugün gelişme çabasına devam etmektedir. Yazıya geç geçmelerinden dolayı sözlü edebiyat bir hayli gelişmiştir.

Gagavuzların coğrafya olarak çeşitliliğin içerisinde yer alması, çeşitli kültürlerle bir arada olması sözlü edebiyatına yansımış, zenginlik katmış ve millî benliklerini de korumuşlardır. “Gagavuzlar gibi bütün millî varlığını ana dilini sürdürme duygusuna yüklemiş toplumlarda bir türkü, bir masal, bir efsane, bir atasözü; kimi zaman bir koskoca tarihe, kimi zaman da kendini başkalarına göre tarif etme şuuruna delil teşkil etmekte, hatta edebiyat bir yana ana diliyle söylenmiş bir çift söz her şeyin üstüne çıkabilmektedir” (Özkan, 2017: 39). Türk dünyasıyla ortak bağlarının olduğunun en önemli kanıtlarından olan sözlü edebiyat ürünleri arasında Nasrettin Hoca fıkraları, Köroğlu Destanı, Arzu ile Kamber hikâyesi gibi daha pek çok masal, destan, türkü ve bilmece gibi sözlü edebiyat ürünü vardır.

Hülya Argunşah (2007), “Gagavuzlara ait bu sözlü kültür ürünleri ilk olarak 20. yüzyılın başlarında bir Rus generali olan Moşkof tarafından derlenmiştir” (s. 89). 20. yüzyılın başlarında en kapsamlı çalışmalardan biri Bulgarca yayımlanan Atanas Manov’a aittir. Türker Acaroğlu tarafından “Gagauzlar (Hristiyan Türkler)” adıyla çevrilen eserde Manov, Gagavuzların adı, kökeni, kültürleri ve bilmece, türkü, atasözü ve deyimler gibi sözlü kültür ürünlerinden örnekler vermiştir. Gagavuzların millî lideri, din adamı Mihail Çakır, 1934 yılında “Besarabiela Gagauzların İstorieasa” (Basarabyalı Gagauzların Tarihi) kitabında Gagavuzların kökeni, kültürü, müzik ve oyunları hakkında bilgi vermiştir. Bu kitap Prof. Dr. Harun Güngör tarafından “Basarabyalı Gagauzların Tarihi” adıyla Türkçeye çevrilmiştir.

Hülya Argunşah (2007), “1959 yılında Dionis Tanasoğlu tarafından hazırlanan “Bucaktan Seslär”in “Evelki Seslär” bölümü halk edebiyatı ürünlerine, söyleyiş, bilmece, halk masalları ve efsanelere, Nasrettin Hoca fıkraları şeklinde sınıflandırılmıştır” (s. 90). Gagavuzlar yazılı eser vermeye başladıkça sözlü edebiyat ürünleri derlenmeye başlanmıştır. Lübov Çimpoeş’in derlemiş olduğu ve derlenen destanları bir araya getirdiği “Dastanniy Epos Gagauzov” (1997) eserinde “Köroğlu,

Aşık Garip, Tepegöz, Dengi Boz” gibi Türk dünyasının ortak kültür ürünlerinin varyantları yer almaktadır.

Hülya Argunşah (2007), “Gagavuz türküleri Anadolu’daki türkülerle benzerlik göstermekte ve Gagavuzlar türkü ve manilerde Anadolu türkü ve mâni şeklini devam ettirmiş, genellikle hecenin 4+3=7’li kalıbını ve ‘aaba’ kafiyeli şeklini tekrarlayan Gagavuzların, bazen bu kafiye şemasının dışına çıkarak ‘aaaa’ ya da ‘aabb’yi kullandıkları, hatta dört mısralık mâni türünü beş, altı bazen 10 mısraya çıkardıkları da görülmektedir” (ss. 91-92).

Toplum düşünce ve yapısını anlatan, zengin bir kültürel miras olan sözlü edebiyat ürünleri nesilden nesle aktararak günümüze kadar gelmiş, yazıya geçilmesiyle de derlenmiştir. Sözlü edebiyat ürünlerinde yer alan folklorik öğeler, yazılı edebiyata geçiş sürecine de yansımıştır.

1957’de yazıya geçmesiyle yazılı edebiyatı başlatan Gagavuzlar genel olarak şiirde gelişim göstermiş, ilk olarak şiir türünde eserler vermeye başlamışlardır. Yazılı edebiyatın gelişmemesinde Gagavuz Türklerinin nüfus olarak az sayıda olmaları, siyasi sebepler, ana dilleriyle eğitim yapma imkanını bile çok geç elde etmeleri gibi sebepler sayılabilir. 1957 yılı öncesinde eserler bulunsa da asıl eser üretimi 1957 sonrası başlamıştır. Gagavuz Türklerinin yazıyla bağlantıları Hristiyan olmaları sebebiyle, Karamanlıların Grek alfabeli yazılı dinî metinlerini okuyarak başlamıştır. Bu doğrultuda yazılan ilk eserler de dinî metinlerdir. Sovyet dönemi yazılı eserler arasında din adamı Mihail Çakır’ın Kiril alfabesiyle Gagavuz Türkçesi yazılan İncil çevirisi, dualar kitabıdır. “Gagavuz Türkçesiyle yazılan ilk eser, 1810 yılında Viyana’da yayımlanan Psaltr (Zebur çevirisi), İlk edebî tercüme ise Nikolay ve İvan Fazlı kardeşlerin Aristofanes ve Puşkin’in eserlerinden çevirileridir” (Özkan, 2017: 424).

Hülya Argunşah (2007), “Mihail Çakır kitap çıkarmak için izin aldıktan sonra Kışinev’de bir yapraklık dinî gazete yayımlamaya başlamış, Rus-Kiril alfabesiyle, sonra da Romen-Latin alfabesiyle birçok dinî kitap yazarak yayımlamıştır. Mihail Çakır’ın 1907-1914 yılları arasında Gagavuz diline çevirerek Kiril alfabesiyle yayınladığı kitaplar şunlardır: *Evangelie, Psalmı, Liturgie, Casoslav, Kilisenin Kısa Tarihi, Yeni Kutsalların Tarihi, Eski Kutsalların Tarihi*” (ss. 96-97). Mihail Çakır

daha sonra 1934 yılında “Besarabiela Gagauzların İstorieasa” (Basarabyalı Gagauzların Tarihi) kitabında Gagavuzların kökeni, kültürü, müzik ve oyunları hakkında bilgi vermiş, 1938’de de Rumen alfabesiyle kaleme almış olduğu “*Dicționar gagauzo (tiurco) – român*” (1938) (Gagauzca – Romence Sözlük) adlı sözlüğü yazmıştır.

“Nikolay Tanasoğlu ve İgnat Baboğlu, 1957-1960 yılları arasında ‘Moldova Sosyaliste’ gazetesinde haftada bir Gagavuz Türkçesiyle tek sayfalık bir ilave çıkarmıştır, bu yıllar arasında *Nikolay Tanasoğlu, Dionis Tanasoğlu, Dimitri Karaçoban, Nikolay Baboğlu, Mina Kösä, Vasiliy Duloğlu, Filip Popaz, Aleksey Tukan, Saveli Ekonomov, Stepan Kuroğlu* gibi pek çok yazar ve şair bu tek sayfalık gazete ekinde şiirlerini yayımlamıştır” (Özkan, 2017: 427).

Gagavuz edebiyatının yazıya geçmesiyle beraber ilk kitabı Dionis Tanasoğlu’nun 1959 yılında yayımladığı “Bucak’tan Soslär” adlı, içerisinde folklorik derlenen malzemeler ve Nikolay Arabacı, Minä Köse ve Dimitri Karaçoban gibi Gagavuz şairlerin şiirleri yer aldığı eserdir.

Özellikle şiir alanında gelişim gösteren Gagavuz edebiyatında ilk şiir kitabı, 1963 yılında hayatını milletine adayan Dimitri Karaçoban’ın “*İlk Laf*” adlı kitabıdır. Dimitri Karaçoban aynı zamanda Gagavuz edebiyatının en tanınmış şahsiyetidir. Şiir kitapları Rusçaya çevrilmiştir. Şiir alanında gelişmesinin sebebinin nesrin daha geniş bir söz varlığı istemesi olarak görülebilir. Gagavuz şiirinde folklorik öğelere rastlamak mümkündür, biçim olarak da mani, aaaba kalıbıyla yazmıştır. Genel olarak Nikolay Arabacı, Dimitri Karaçoban, Mina Kösä gibi şairlerin şiirlerinde Gagavuz kültürüne, folkloruna dair izler vardır. Yazı ve basın-yayın geliştikçe şairler şiirlerini kitaplaştırmış ya da antolojilerde toplanmıştır. Gagavuz şiirinde genel manada görülebilecek konular Gagavuz kültürü, yaşamı ve vatanlarına, milletlerine verdikleri değer ve sevgidir. Özellikle Nikolay Arabacı, Dimitri Karaçoban, Gavril Gaydarcı, Stepan Kuroğlu , Mina Kösä ve Dionis Tanasoğlu gibi şairlerin şiirlerinde bunları görmek mümkündür.

Şiir muhtevasında Gagavuz yaşam ve kültürü dışında, Mustafa Argunşah (1996); “Stepan Kuroğlu romantizmi şiire sokmuş, Mina Kösä çocuk şiirleri, Dionis Tanasoğlu ve Dimitri Karaçoban felsefî şiirler de yazmıştır” (ss. 683-692). Gagavuz



şiiiri, edebiyatı günümüzde Petri Çebotar, Galina Sirkeli ve Todur Zanet gibi şair ve yazarla gelişimi sürdürmektedir. Mustafa Argunşah (1996); “Todur Zanet’in yazmış olduğu “Vatan” şiiiri Gagavuz milli marşı olarak kabul edilmiş ve bestekâr Mihail Koltsa tarafından bestelenmiştir” (s. 698). Todur Zanet ayrıca Gagavuz basın yaşamına büyük emekler vermiş, ilk sayısı 1988 yılında çıkmış ve bugün de yayın yaşamına devam eden Gagavuz Türkçesiyle çıkan “Ana Sözü” gazetesinin redaktörlüğünü yapmaya devam etmektedir.

Hülya Argunşah (2007), “Gagavuz edebiyatının ilk hikâyecisi Dimitri Karaçoban’dır. Gagavuz hikâye yazarları ve kitapları şunlardır: Nikolay Tanasoğlu, ‘Bucak Bucak’ (1970), Dimitri Karaçoban, ‘Alçak Saçak Altında’, ‘Proza’ (1986); Stepan Kuroğlu, ‘Yollar’ (1970); Nikolay Baboğlu, ‘Legendanın İzi’ (1974), ‘Bucak Ecelleri’ (1979), ‘Karanfiller Açtılar Yeniden’ (1981), ‘Bir Öykümüz Var’ (Türkiye Türkçesiyle, İzmir, 1994); Mariya Kuyumcu, ‘Tohumsuz Tarlada Yaban Gülleri’ (1987); Stepan Bulgar, ‘Can Pazarı’ (1980), ‘Canavar Yortuları’ (1990)” (s. 113). Kısa hikâyeler yazmayı tercih eden Dimitri Karaçoban’ın şiiirlerinde olduğu gibi hikâyelerinde de Gagavuz yaşamı ve kültürünü, ideal insanı arayışı, trajik olaylar ve kendi yaşamını bulmak mümkündür. “Düşär Yıldız”, “Kutlamak”, “Otuz Ley” ve “Jandar hem Skulptor” hikâyeleri buna örnek verilebilir.

Hülya Argunşah (2007), “Diğer önemli hikâyeye yazarlarından Stepan Kuroğlu’nun eserlerinde hem Gagavuz köy yaşamı hem de modern yaşamı, Nikolay Baboğlu’nun eserlerinde mizahî öğelere ve şaşkırtıcı sonlara, Stepan Bulgar’ın eserlerinde Gagavuz folklorunun izlerini görmek mümkündür” (ss. 114-115).

Gagavuz edebiyatının ilk romanı, Gagavuzların tarihini anlatan, Dionis Tanasoğlu tarafından 1985 yılında yazılan “*Uzun Kervan*” romanıdır. Hülya Argunşah (2007), “Roman teknik olarak zayıftır. İçerisinde tarihi bilgilerin yoğunluğuyla zaman zaman tarihi kitabını andırmaktadır. Roman, halkına bilinmeyen birçok meselenin kapısını açmış ve onlara tarihlerini, atalarını, geçmişlerini, yaşanmış olan o uzun yolculuğu bu roman sayesinde öğrenmişlerdir”. (s. 117) Henüz genç bir edebiyat olan Gagavuz edebiyatında şiiir ve hikâyelerde gerek kelime hazinesi gerek yapı olarak gelişim göstermiş ve sürdürmeye de devam etmektedir.

### 1.3. Dimitri Karaçoban'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri

Türk dünyası her dönem büyük şairler, sanatçılar çıkarmıştır. Onlardan biri de Gagavuz Türklerinin önemli şahsiyeti, şairi, etnografı, müzecisi, heykeltıraşı ve ressamı Dimitri Nikolaeviç Karaçoban'dır. Dimitri Karaçoban, 27 Mayıs 1933'te o dönem Romanya'ya bugün Moldova'ya bağlı, Gagavuz özerk bölgesinde, Komrat'a bağlı Beşalma köyünde çiftçi bir ailede dünyaya gelmiştir. "Karaçoban'ın annesi Anna Konstantinovna beş dil bilmekte ve babası Nikolay Nikolaeviç kemeçe virtüözüdür" (Karaçoban, 2009: 169). Karaçoban bu sebeple kemeçe çalmayı da bilmekteydi.

İlkokul eğitimini farklı okullarda almış, Kongaz ve Sovyet yakınlarındaki okullara gitmiştir. 1950'de 17 yaşında Ukrayna'nın ikinci büyük şehri olan Hakova'ya gitmiştir. "Hakova'ya gitmesinin sebebini, 'dünyayı ve Rus dilini daha iyi öğrenmek için' diye ifade etmiştir" (Karaçoban, 2009: 169). Kongaz'da 7. sınıfa kadar okuyan Karaçoban burada 8. sınıfı bitirmiştir. Askerlik yıllarında resim yapmaya başlayan Dimitri Karaçoban, 1952-1955 yılları arasında Sovyet ordusunda askerliğini yaptıktan sonra Kişinev'de resim eğitimi almıştır. Dimitri Karaçoban eğitim sonrası Kişinev'den Beşalma'ya döndükten sonra Gagavuzları ve yaşamlarını çizmiştir. "Karaçoban'ın evindeki duvarlarında yazar, müzisyen, bilim insanlarının ve Beşalma'daki Gagavuzların kalem veya yağlı boyayla kağıtlara çizilmiş portreleri, duvara sığmayanlar, yerde veya duvara dayalı şekilde durmaktaydı" (Karaçoban, 2009: 173).

"Dimitri Karaçoban'ın yaptığı 'Gagauzkanın Portredi' (Gagauz Kızının Portresi) adlı tablo 1967 yılında Kişinev'de düzenlenen sergide 350 eser arasından ilk üç portre arasına girmeyi başarmıştır" (Karaçoban, 2009: 173).

Kişinev'deki eğitiminden sonra Beşalma'ya dönen Karaçoban, Komrat'ta eğitimini tamamlamış ardından 1957-1958 yıllarında pedagoji eğitimi almıştır. 1957 yılına kadar maalesef resmî yazı dilleri bulunmayan Gagavuzların 16 Kasım 1957 tarihinde dillerinin resmiliğe kavuşması ve Gagavuz yazar, tarihçi ve dilci Dionis Tanasoğlu ve L. A. Pokrovskaya tarafından hazırlanan Kiril alfabesi esaslı Gagavuz Türkçesi alfabesinden sonra 1958'de Gagavuzlar ana dilleriyle eğitim görmeye başlamıştır. Kendini daima Gagavuz Türklerinin dili, benliği için çalışmalara adayan, milleti için

çalayan Dimitri Karaçoban, Gagavuz Türkçesini öğretmek için okulda öğretmenlik yapmaya başlamış ve Gagavuzlara ana dilini öğretmek için çabalamıştır.

Dimitri Karaçoban, 1958 yılında Moskova'daki A. M. Gorkogo Edebiyat Enstitüsü'ne girmiştir. "A. M. Gorkogo Edebiyat Enstitüsü'ne giren ilk Gagavuz Türk'ü öğrencidir". (L. A. Pokrovskaya, akt. Hünerli, 2017: 103) Mustafa Argunşah (2007) "1963 yılında Gagavuz Türkçesiyle basılan ilk şiir kitabı olan '*İlk Laf*'ı yayımlamıştır" (s. 295).

"Gagavuzlar tarafından benimsenip, halka mâl olan bu kitaptaki '*Cenk için türkü*', '*Beşalma*', '*Başçada kırnak kazayorum bän*', '*İnat kafadar*', '*Oolum, oolum*' şiirleri halk türküsü haline gelmiştir" (Karaçoban, 2009: 171). 1964 yılında mezun olan, Mustafa Argunşah (1996); "A. M. Gorkogo Edebiyat Enstitüsü'nden mezun olan ilk profesyonel Gagavuz yazarıdır". (s. 689) Dimitri Karaçoban aynı anda birden fazla sanat dalıyla uğraşmış, heykeltçilik, resim ve kısa metrajlı filmler de çekmiştir.

Gagavuz dilinde az kitap çıkmasına hayıflanan Dimitri Karaçoban daima milleti için uğraşmış, gerek dil gerekse kültürel olarak pek çok çaba göstermiştir. Karaçoban, halkının Gagavuz edebiyatı ve dili için çaba göstermesini, dillerini öğrenmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Gagavuzların yaşadığı her köyü adım adım gezerek materyal toplayan Dimitri Karaçoban, bunları bir etnograf müzesi kurarak bir araya getirmiştir. Köy köy, ev ev gezip Gagavuz kültürüne ait olan tarihi malzeme, giyim, adetlere dair her şeyi bir araya getiren Karaçoban böylece Gagavuzların benliklerini, kültürlerini ve tarihlerini yaşatmayı amaç edinmiştir. Malzemeleri bir araya getiren Dimitri Karaçoban, 16 Eylül 1966'da Beşalma'da doğduğu köyde "*Beşalma Gagavuz Tarih ve Etnografya Müzesini*" kurmuştur. 1988 yılında vefatının ardından müzeye kendi adı verilmiştir. Karaçoban'ın hayatını adadığı bu müze Gagavuzların ilk müzesidir.

"Müze için araştırmalarında 1957 yılında tanıştığı dostu, Türkolog L. A. Pokrovskaya'dan yardım almış, Moldova'da topladığı materyaller ile ilgili fikir alışverişinde bulunmuş, onun fikirlerini almıştır" (Karaçoban, 2009: 175). Karaçoban müzeyi açtıktan sonra da araştırmalarına devam etmiş, müzeyi genişletmeye özen göstermiştir. Kendini daima milletine adanmış olan Karaçoban, "müzede çizimleri, yapmış olduğu büstler, resimleri ve Gagavuz gençlerinin resim yeteneğini geliştirip

eğitmek için bir bölüm ayırmış ve gençleri burada eğitmiştir. Bu eğitim sonunda Gagavuz çocuklarının eserlerinden sergi de açılmıştır” (Karaçoban, 2009: 174). “Dimitri Karaçoban çiftçi insanlar arasında doğdu, büyüdü ve yaşadı. Bilgin bir insan olduktan sonra da köyü Beşalma’dan çıkmadı, sıradan insanların kutsal bilgeliği onu alevlendirdi ve ilham verdi. Gagavuz halkının uygulamalı güzel sanatları onun resimlerine kaynak oldular”. (Kapaklı, 2010: 137) Hayatını Gagavuz Türklerine adanmış, eserlerinin genel muhtevasını oluşturan Gagavuzların yaşamı, folklorik öğeleriyle birlikte Türk dünyasının henüz maalesef tam olarak tanımadığı Dimitri Karaçoban, 1988 yılında vefatının ardından doğum günü olan 27 Mayıs’ta her yıl adını taşıyan müzede dostları ve hayranları tarafından yâd edilmektedir. Dimitri Karaçoban’ın vefatının ardından, bugün Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü’nde öğretim görevlisi, ressam ve heykeltıraş olan oğlu Afanasi Karaçoban 2000 - 2009 yılları arasında müzenin müdürlüğünü yapmış ve daha sonra bugün de kızı Lyudmila Karaçoban Marin yapmaktadır. Dimitri Karaçoban’ın yoğun çabaları, emeği sonucunda bugün müzede 19 bine yakın eser, materyal bulunmaktadır. “50’ye yakın tablosu bulunan Dimitri Karaçoban’ın ‘İhtiâr’, ‘Fidan’, ‘Kış’, ‘Ana-boba evi’, ‘Gelini çalmak’, ‘Kaya’ adlı tablolarının da yer aldığı 37 tablosu kendini adını taşıyan bu müzede yer almaktadır” (Karaçoban, 2009: 174).

Kitaplarından elde ettiği geliri farklı sanat alanlarında değerlendiren Dimitri Karaçoban 1963 yılında *İlk Laf* adlı şiir kitabını çıkardıktan sonra kitaptan olan gelirini film, videolar çekmek için kamera ekipmanları olarak harcamıştır. Köy köy gezen Karaçoban, Gagavuz halkını ve düğünlerini kayıt altına almıştır. Bu almış olduğu kayıtlar bugün Beşalma’da adını taşıdığı müzede yayımlanmaktadır.

Ancak aldığı kamera materyallerinin yeterli olmadığını düşünen Karaçoban, Kültür Bakanından yardım istemiş, Dimitri Karaçoban’ın dostu şair ve yazar Petri Çebotar’ın Moldova Merkez Arşivi’nde denk geldiği mektuptan anlattığına göre Karaçoban, “kitabının geliriyle kamera ekipmanları aldığı, bir şeyler oluşturma sevinci içerisinde olduğu ancak elindeki ekipmanların yeterli olmadığı için daha iyi aparatlara ihtiyaç duyduğunu” söylemiş ve yardım istemiştir (Çebotar, 52). Fakat maalesef yardım alamamıştır. Karaçoban çektiği kısa metrajlı filmlerle çeşitli ödüller almıştır. “Kısa metrajlı filmleri 28-29.03.1967 tarihlerinde Kişinev’de 30 kısa metrajlı film arasında seçilen 8 film arasına giren “Dünkü hem Büünkü Beşalma”

filmi Moskova festivaline gönderilmiş ve orada iki ödül almıştır” (Karaçoban, 2009: 172).

“Karaçoban, Gagavuzlar arasında heykelticilikle ilgilenen ilk kişidir”. (Karaçoban, 2009: 174) Çok yönlü bir insan olan Dimitri Karaçoban sanatın neredeyse her alanına ilgi gösteren ve bu ilgisini, sanatını milleti yolunda harcayan bir kişiliğe sahipti. Resim, sinema, yazarlık haricinde heykel sanatına da ilgi duymuş ve eserler ortaya koymuştur. “Karaçoban’ın yapmış olduğu yanağında gül, omuzunda üzüm sepeti olan güzel Gagavuz kızı, avucunda kuş olan asker heykelleri Beşalma köyünün merkezinde uzun müddet durmuştur” (Kapaklı, 2013: 137).

Karaçoban yaptığı heykelleri daha sonra sergilemiştir. “6 Mayıs 1962 tarihinde Çadır’da içerisinde *Yuri Gagarin*, *Don Kişot* ve *Puşkin*’in de olduğu 35 heykel bu sergide yer almıştır ancak Karaçoban yaptığı eserleri beğenmediği için sergi sonrası bunları kırmıştır” (Karaçoban, 2009: 175). Karaçoban’ın yapmış olduğu heykellerden çok azı günümüze kalmıştır.

Karaçoban yukarıda belirttiğimiz yeteneklerinden daha çok şairlik, yazarlık yanı sıra tanınmıştır. Ağırlıklı olarak şiir yazmış olan Karaçoban, piyes ve hikâye de yazmıştır. Kısa piyesler yazmıştır. Hülya Argunşah (2007), “Gagavuz edebiyatının ilk hikâyecisidir” (s. 113). Eserlerinde Gagavuz milletinin yaşamına, iyi bir insan olmanın yollarını işlemiş, folklor öğelerine yer vermiştir. Gagavuz şiirinin önde gelen şairlerindedir. Gagavuz edebiyatının ilk şiir kitabı olan “İlk Laf”ı 1963 yılında yayımlamıştır. Şiirlerinde genel olarak lirik bir hava hakimdir.

Şiirlerinde genel olarak ölçü kullanmayan Karaçoban, genel olarak aa – bb uyak düzenini kullanmıştır.

*“Nasıl sän kıydın da brakabildin,  
Benim sevmemi sayıdan sildin?  
Sän, mari kuşcaaz, dünnää gözeli,  
Ne bana verdin bölä eceli?”*

Heyecan ve öfke bildiren hislerde “*ah, of*” gibi ünlemlere yer vermiştir. “*Ah, of*” gibi ünlemleri kullanmasında Gagavuzların 1957 yılında yazıya geçmiş olması, bu kelimelerin genelde konuşma sırasında kullanılması, o dönem tam yazı dilinin

oturmasından dolayı genel olarak yazılı edebiyatta kullanılmayan bu ünlemlere yer verildiği düşünülebilir. “Ayna Peşkiri” adlı şiirinde bunu görebiliriz:

*“Ayna peşkiri – duvar dizili.  
Kaçtırdım, of, bân beendiim gözeli.  
Kimi sevmedim, onun olacam.  
Aalem gülecek, bân dâ aalaycam.”*

Karaçoban’ın biçimine, kimi zaman da, mesnevi tarzı bir hikâyeleştirme hâkimdir; özellikle sıfatların kullanımında bunu görebiliriz:

*“Var onsekiz yaşları,  
Kara kömür kaşları.  
O Beşalma’da yaşêêr,  
Hepsicii ona şaşêr:  
‘Ne gözâl pek, ne gercik  
Hem da ne pek gencecik!’”*

Denilebilir ki, burada on sekiz yaşında bir genç kızın yüzüyle, biçimiyle alakalı bilgiler vererek, aslında bir tür hikâyeleştirme yapmaktadır. Bu biçim, mesnevi ya da destan gibi anlatıları anımsatır. Bu yönüyle şiir dili modern formdan ziyade geleneksel biçimdedir. 20. yüzyılın başlarında şiir dilinde köklü bir yapılanma olmuş ve modernizm şiir dilinde hakimiyeti sağlamıştır. Bunda I. Dünya Savaşı’nın etkisi büyüktür. Birçok ulusun şairlerinin şiirlerinde bu modern esintiyi görmek mümkündür. Karaçoban’da ise Gagavuzların 1957’de yazı diline geçmiş olmalarından dolayı, 1959’da bile geleneksel formda yazmıştır. Dil ve biçim olarak modernizme uzaktır. Ancak 1957’de yazıya geçmiş olmalarına rağmen Karaçoban’ın şiirleri kültürel değerleri yansıtması bakımından önemlidir.

Karaçoban’ın şiirlerinde geleneksel formu mani tipi kullanım ile yakalıyoruz. Bu kullanım hem söyleyiş hem de biçimde kendini göstermektedir. “Sanda” şiirinin ilk kıtası buna örnektir:

*“Netürlü sän cansın?  
Nesoy sän insansın?  
Hep seni beenerim,  
Nesoy da olsan sän.”*

Öte yandan Karaçoban şiirlerinde ideal insan tipinin tarifini yapmıştır. “*Biz Genciz*” şiiri Karaçoban perspektifinden genç olmanın niteliklerini çizmektedir. Ona göre bir genç güneş bakışlı ve sohbeti hoş olmalıdır:

*“Hasırımız papurdan,  
Kirişimizi flamburdan,  
Kapularımız çatlaktan,  
Kendilerimiz çakmaktan.  
Lafetmemiz gülüştan,  
Bakışımız güneştan,  
Danışmamız dürtmektan,  
Örümümüz ürkemektan”*

“*Biz Genciz*” şiirinde dikkat çeken başka bir ayrıntı ise başlık ve içerik uyumudur. Söz konusu şiir okunduğunda, “biz kimiz?” sorusuna “biz genciz” yanıtı verilmektedir. Bu kullanım ile Karaçoban şiirlerinde estetik bir atmosfer oluşturmaktadır.

Mustafa Argunşah (1996); “Karaçoban şiirlerinde estetiğe ve müziğe çok önem veren bir şairdir”. (s. 691)

*“Başçada kırnak kazêrım  
Hem kazmacuma bakêrım.  
Kazmamda var bir otçaaaz,  
Sevdamda var bir adçaaaz.  
Otun adı – çiçecik,  
Sevdamın adı – Gercik”*

Kısa hikâyeler yazmayı tercih eden Dimitri Karaçoban’ın şiirlerinde olduğu gibi hikâyelerinde de Gagavuz yaşamı ve kültürünü, ideal insanı arayışı, trajik olaylar ve kendi yaşamını bulmak mümkündür. “*Düşär Yıldız*”, “*Kutlamak*”, “*Otuz Ley*” ve “*Jandar hem Skulptor*” hikâyeleri buna örnek verilebilir. Hülya Argunşah (2007); “Karaçoban birçok hikâyesinde aslında kendisini anlatır. Bu yüzden onun hikâyeleri otobiyografik boyutlar da taşırlar. Karaçoban’ın kahramanları basit, sade, dostane ve teknik gelişmelerle hiç ilgilenmez. Kültürel değerlerine bağlı olan yazar, geçmişte

yaşamaktan zevk alır. Karaçoban'a göre insan, maddi ilerleme yüzünden manevî değerlerini yitirmektedir". (s. 114)

Birer yıl arayla çıkardığı “*Bayılmak*” (1969), “*Persengelär*” (1970) şiir kitaplarıyla Gagavuz Türklerinin yaşamını, kültürünü anlatmış, betimlemelerle Gagavuz coğrafyasını göz önüne getirmiştir. Çalışmak için başka yere giden adamın geride kalan eşi ve çocuğuyla ilgili yazdığı “*Sallangaç Türküsü*” şiiri de *Persengelär* kitabında yer alır. Mustafa Argunşah (1996); “Dört bölümden meydana gelen “İlk Laf” kitabında en belirgin hususiyet şiirlerin sözlü halk edebiyatı ile yakından ilgili olmalarıdır”. (ss. 689-690) Hülya Argunşah (2007), “1966 yılında yayımladığı ‘Alçak Saçak Altında’ hikâye kitabıyla Gagavuz edebiyatının ilk hikâyecisidir”. (s. 113) Yazın yaşamına şiir ile başlayan Karaçoban daha sonra ağırlıkta nesir türünde yazmıştır. Vefat etmeden önce eserlerini bir araya getirmiş, şiirlerini “*Stihlar*” (1984), yazmış olduğu hikâyelerini de “*Proza*” (1986) kitabında toplamıştır. Şiirleri çeşitli dillere çevrilmiş, üç şiir kitabı Rusça yayımlanmıştır.

“1986 yılında kaleme aldığı piyesler 1991 yılında Elena Kolça tarafından ‘*Nüanslar*’ adıyla yayımlanmıştır. ‘*Prizvaniye Serdtsa*’ (1970) (*Ruhun Tutkusu*), ‘*Zelenoya Plamyä*’ (1972) (*Yeşil Alev*), ‘*Azbuka Otkritiy*’ (1989) (*Başlangıç*) adlarını taşıyan üç şiir kitabı Rusça olarak çıkmış, bazı şiirleri Azerbaycan Türkçesine çevrilmiştir”. (Özkan, 2017: 501)

Ülkemizde Türksoy Yayınlarından “*Seçmä Yaratmalar*” (2004) adıyla Elena Kolça ve Petri Çebotar redaktörlüğünde Dimitri Karaçoban’ın şiir, hikâye ve piyesleri bir araya getirilerek yayımlanmıştır. Bu kitapta Dimitri Karaçoban’ın başarılı bulduğu eserleri bir araya getirilmiştir. Çünkü hikâyelerini topladığı “*Proza*” (1986) kitabının başında, Hülya Argunşah (2007); “yalvarırım gelecekte basmayın metinlerimi, hangilerini ben geçirmedim kitaplarıma ‘*Stihlar*’ ve *Proza*” (s. 113) notunu düşmüştür. “*Seçmä Yaratmalar*” (2004) ilk bölümü şiir, ikinci bölümü hikâyeleri ve üçüncü bölümü piyesler olarak üç bölümden oluşmaktadır. “Dimitri Karaçoban’ın şiirleri Moldovaca, Ukraynaca, Tatarca, Japonca, İngilizce gibi pek çok dile ve ağırlıklı olarak Rusçaya çevrilmiştir. L.A. Pokrovskaya, Yuriy Levitanskiy, N. Tihonov, V. İzmaylov, Badim Kuznetov her zaman büyük hevesle Karaçoban’ın



eserlerini Rus okuyuculara ulaştırmak için çaba harcamışlardır”. (Karaçoban, 2009: 178)

Dimitri Karaçoban’ın yayımlanmış 13 kitabı şunlardır:

- İlk Laf*, 1963, Kişinev, Moldova (şiiir kitabı)
- Alçak Saçak Altında*, 1966, Kişinev, Moldova (Hikâye kitabı)
- Yanıklık*, 1968, Kişinev, Moldova (şiiir kitabı)
- Bayılmak*, 1969, Kişinev, Moldova (şiiir kitabı)
- Persengelâr*, 1970, Kişinev, Moldova (şiiir kitabı)
- Prizvaniye Serdtsa*, 1970, Moskova, Rusya (Rusça şiiir kitabı)
- Zelenoe Plamyâ*, 1972, Kişinev, Moldova (Rusça şiiir kitabı)
- Tamannık*, 1977, Kişinev, Moldova (Hikâye kitabı)
- Stihlar*, 1984, Kişinev, Moldova, (şiiir kitabı)
- Proza*, 1989, Kişinev, Moldova (Hikâye kitabı)
- Azbuka Otkrıtiy*, 1989, Moskova, Rusya (Rusça şiiir kitabı)
- Nüanslar*, 1992, Komrat, Gagavuz Yeri (Piyes kitabı)
- Semâ Yaratmalar*, 2004, Ankara, Türkiye (Toplanmış eserleri, antoloji)

Karaçoban eşi Zina’nın vefatından birkaç gün sonra üzüntüsünden dayanamayıp 8 Ekim 1986 tarihinde yaşamına son vermiştir. Hayatını Türklük dünyası, Gagavuz Türkleri için adayın milleti için çabalayan Dimitri Karaçoban’ın adı bugün Türklük dünyasında fazla bilinmese de Gagavuz Türkleri arasında şahsiyeti, eserleri büyük önem arz etmektedir. Dimitri Karaçoban’ın doğumunun 85. yıldönümü olması sebebiyle Gagavuz yönetimi, 2018 yılının Mayıs ayı “Dimitri Karaçoban ayı” olarak ilan etmiş, karar almıştır. Mayıs 2018’de doğumunun 85. yıldönümü sebebiyle Komrat’ta dört heykel, yirmi iki resim ve yazılı eserlerinin gösterildiği bir sergi düzenlenmiştir.

## II. BÖLÜM

### 2.1. İSİMLER

#### 2.1.1. Akrabalık, Aile İlişkileri ve Arkadaşlık Adları

Şiirlerde 13 farklı akrabalık, aile ilişkileri veya arkadaşlık adı tespit ettik. Genel olarak Türkiye Türkçesi ve ağızları ile ortaklık göstermektedir.

Amuca (S.Y., s. 77) amca

Ana (S.Y., s. 25, 28, 33, 54 (5), 58, 67, 83, 95, 116, 131) anne

Ayle (S.Y., s. 58) aile

Boba (S.Y., s. 25 (2), 27, 28, 54, 68, 93) baba

Dädu (S.Y., s. 39) dede

Dost (S.Y., s. 11, 28 (2), 34, 60, 65, 77, 83, 104, 106, 120) dost

Kafadar (S.Y., s. 8 (2), 13, 41) dost

Kardaş (S.Y., s. 10 (2), 28) kardeş

Kaynana (S.Y., s. 41) kayınvalide

Kaynata (S.Y., s. 41) kayınpeder

Senselä (S.Y., s. 43, 45 (2)) aile, sülale

Uşak (S.Y., s. 30, 35, 53, 56, 73, 75, 78, 93, 95, 131) çocuk

Evlat (S.Y., s. 49) evlat, çocuk

#### 2.1.2. Bitki, Meyve, Sebze ve Çiçek Adları

Bitki, meyve, sebze ve çiçek adları büyük oranda Türkiye Türkçesi ile ortaklık göstermektedir. “Çukundur, koray, dışpıdak” gibi bazı bitki, meyve ve sebze isimleri Anadolu ağızlarıyla ortaklık göstermektedir. Gagavuzların köy yaşamının adeta fotoğrafını çeken Dimitri Karaçoban’ın şiirlerinde birçok bitki, meyve ve sebze adı vardır.

Aaç (S.Y., s. 12, 50, 80, 90, 99, 121, 124) ağaç

Al gül (S.Y., s. 104) bir gül türü, kırmızı gül

Alma (S.Y., s. 71, 75) elma  
Almalık (S.Y., s. 128) elmalık bahçesi  
Ardey (S.Y., s. 71) sivri biber  
Armut (S.Y., s. 75) armut  
Arpacık (S.Y., s. 23) tohumluk soğan, soğan arpacığı  
Başak (S.Y., s. 13) başak  
Biber (S.Y., s. 59 (2), 71) biber  
Booday (S.Y., s. 128) buğday  
Bulgur (S.Y., s. 18) öğütölmüş buğday, pırınç  
Çim (S.Y., s. 94, 108, 116) çim  
Çukundur (S.Y., s. 75) şeker pancarı  
Süüt (S.Y., s. 85) söğüt ağacı  
Dışpıdak (S.Y., s. 17) dişbudak ağacı  
Ekin (S.Y., s. 75) ekin, buğday  
Emiş (S.Y., s. 13, 114, 118) yemiş, çilek, üzüm  
Fasölâ (S.Y., s. 75) fasulye  
Feslen (S.Y., s. 24) fesleğen  
Fidan (S.Y., s. 24, 66, 88, 110) fidan  
Filiz (S.Y., s. 47) filiz  
Gül (S.Y., s. 10, 11 (2), 43) gül  
Kabak (S.Y., s. 23) kabak  
Karpuz (S.Y., s. 71 (2), 72) karpuz  
Kaun (S.Y., s. 71) kavun  
Kirez (S.Y., s. 110) kiraz  
Kirezlik Çiçekleri (S.Y., s. 89) kiraz bağları

Koray (S.Y., s. 18) kuru ot, çalı çırpı  
Koza (S.Y., s. 19) koza  
Kurkan baayı (S.Y., s. 17) hindiba  
Laale (S.Y., s. 13, 16, 67) lale  
Laana (S.Y., s. 71, 95) lahana  
Liläka (S.Y., s. 17) leylak  
Menevša (S.Y., s. 24) menekşe  
Mercan/mercanka (S.Y., s. 10, 14, 16, 104) mercan, kırmızı kasımpatı  
Mercimek (S.Y., s. 42) mercimek  
Meşelik (S.Y., s. 108) meşelik  
Miimer (S.Y., s. 17) mürver bitkisi  
Mor patlaca (S.Y., s. 71) mor patlıca  
Noyabri bitkisi (S.Y., s. 105) kasım bitkisi  
Ot (S.Y., s. 13 (2), 22 (2), 42, 72 (2), 89, 93, 116, 127, 128) ot  
Pamuk (S.Y., s. 19) pamuk  
Papşoy (S.Y., s. 72 (3)) mısır  
Papura (S.Y., s. 28) hasır otu  
Salkım (S.Y., s. 22, 46, 100, 132) salkım  
Sarı Gül (S.Y., s. 10) bir gül türü, sarı gül  
Şefteli (S.Y., s. 75) şeftali  
Tütün (S.Y., s. 83, 89, 96, 119) tütün  
Yaprak (S.Y., s. 23, 57, 85, 94, 100, 103, 110, 118, 123, 127) yaprak  
Zambak (S.Y., s. 91, 96) zambak

### **2.1.3. Din ve İnanç ile İlgili Adlar**

Gagavuzlar, Ortodoks Hristiyan inancına sahip olmalarından dolayı dinî kelimelerde Yunan kökenli kelimeleri kullanmışlardır. Bunun dışında Osmanlı Türkçesi vasıtasıyla dile girmiş olan “Allaa, dua” gibi Arapça kelimeler de bulunmaktadır.

Allaa (S.Y., s. 36, 66, 115) Allah

Apostol (S.Y., s. 103) havari

Ayoz (S.Y., s. 50, 111, 120) kutsal, aziz

Dua/Duva (S.Y., s. 14, 57, 81, 121, 128) dua

Ecel (S.Y., s. 29, 56, 107, 113, 132) ecel, ölüm zamanı

Heruvim (S.Y., s. 91) İncil’de yer alan bir melek

Kanon (S.Y., s. 102) Hristiyanlarda kilisede söylenen bir ilahi türü

Patriarh (S.Y., s. 50) patrik

Stavroz (S.Y., s. 69, 105) haç

Vatiz (S.Y., s. 117) vaftiz

### **2.1.4. Enstrüman Adları**

Enstrüman adları kelime yazımında yaşanan ses değişikliği dışında Türkiye Türkçesi ile ortaklık göstermektedir. Ayrıca Türk dünyasının geleneksel çalgı aletlerinden biri olan “balaban” da şiirde yer almıştır.

Balaban (S.Y., s. 27) üflelemeli bir çalgı, zurna türü

Çırtma (S.Y., s. 8, 17, 122) kaval, düdük

Daul (S.Y., s. 25, 130) davul

Drımba (S.Y., s. 77) bir millî çalgı, ağız kopuzu

Kaval (S.Y., s. 8, 93) kaval

Kemen (S.Y., s. 130) keman

Kemençä (S.Y., s. 33) kemençe

### 2.1.5. Felsefe ile İlgili Adlar

Yazın yaşamına şiirlerinde Gagavuz halkı ve kültürünün fotoğrafını çekerek başlayan Dimitri Karaçoban daha sonraki yıllarda felsefeyi de şiire sokmuştur. Bu sebeple Yunan filozofların adları da şiirlerinde yer bulmuştur.

Aristotel (S.Y., s. 124) Antik Yunan filozofu Aristo

Sokrat (S.Y., s. 124) Antik Yunan filozofu Sokrates

Stoik (S.Y., s. 89) Stoa felsefesini takip eden, stoacılık

### 2.1.6. Giyim, Aksesuar ve Takı Adları

Giyim, aksesuar ve takı adları genel olarak Türkiye Türkçesi ile ortaklık göstermektedir. Ayrıca “*galstuk, ruba*” gibi Rusça kelimeler de kullanılmıştır.

Aba (S.Y., s. 95) palto

Balahon (S.Y., s. 121) cüppe

Basma (S.Y., s. 10, 102) mendil

Baston (S.Y., s. 130) baston

Blezik (S.Y., s. 12, 23, 55, 127) bilezik

Boncuk (S.Y., s. 53) boncuk, inci

Çarık (S.Y., s. 39) çarık, ayakkabı

Çember (S.Y., s. 108, 118) eşarp, başörtüsü

Çizme (S.Y., s. 21, 130) bot, çizme

Çorap (S.Y., s. 103) çorap

Çukman (S.Y., s. 112) omuza atmak veya başı kapatmak için kullanılan ev yapımı yünlü dokuma

Duak (S.Y., s. 89) duvak

Emeni (S.Y., s. 112) ayakkabı

Etek (S.Y., s. 116) etek

Fistan (S.Y., s. 104) alt taraflı etekli olan elbise

Flani (S.Y., s. 41, 97) gömlek  
Galstuk (S.Y., s. 74) kravat  
Gelinnik (S.Y., s. 54) gelinlik  
Gölmek (S.Y., s. 24, 38, 93) gömlek  
Gözlük (S.Y., s. 94) gözlük  
Hasa (S.Y., s. 10) patiska bezi  
Juket (S.Y., s. 19, 65) ceket  
Kalpak (S.Y., s. 24, 41, 45, 70, 74) kalpak  
Keptar (S.Y., s. 27) yelek  
Kol saati (S.Y., s. 74) kol saati  
Kostüm (S.Y., s. 74) takım elbise  
Kuşak (S.Y., s. 53) kuşak, bele sarılan kumaş  
Küpä (S.Y., s. 108) küpe  
Kürk (S.Y., s. 37) koyun derisinden yapılan kışlık giysi, kürk  
Ruba (S.Y., s. 67, 71) kadın elbisesi  
Şal (S.Y., s. 108) şal  
Şirit (S.Y., s. 12, 57) kurdela, şerit

### **2.1.7. Hava Olayları ile İlgili Adlar**

Türkiye Türkçesi ve ağızlarında yaşayan kelimeler hava olayları ile ilgili adlarda Gagavuz Türkçesi ile ortaklık göstermektedir. Kelime yazımında Gagavuz Türkçesinde art damak ünsüzü ğ'nin düşmesiyle T.T yağmur > yaamur şeklinde yazılmıştır.

Bulut (S.Y., s. 18 (3), 37, 48 (2), 53, 87, 92, 94, 100, 104, 112, 122, 131) bulut  
Çimçirik (S.Y., s. 94) şimşek, yıldırım  
Çoban sargısı (S.Y., s. 35) karla karışık yağın yağmur  
Damna (S.Y., s. 68, 92) yağmur, yağmur damlası

Don (S.Y., s. 107) buzlanma  
Gök çatlaması (S.Y., s. 57) şimşek çakması  
Gök kuşaa (S.Y., s. 14) gök kuşağı  
Gün tutulması (S.Y., s. 57) güneş tutulması  
Kaar/Kar (S.Y., s. 35, 66, 76, 105, 116, 124) kar  
Kırimsa (S.Y., s. 115, 129) dolu, ince kar  
Kraa (S.Y., s. 66, 99, 124) kırağı  
Kürtün (S.Y., s. 38, 69) kar yığını, tipi  
Lüzger (S.Y., s. 9, 14, 37, 68, 92, 95, 99, 100, 110, 111, 116) rüzgar  
Poyraz (S.Y., s. 114) poyraz  
Saugun (S.Y., s. 37, 38, 69, 105) tipi, fırtına  
Sel (S.Y., s. 94, 107) sel  
Yaamur (S.Y., s. 22, 69, 92, 95) yağmur

### **2.1.8. Hayvan Adları**

Gagavuz Türkçesi ile Türkiye Türkçesi hayvan adlarında ortak kelime kadrosuna sahiptir. Bunun dışında Anadolu ağızlarında yaşayıp ortaklık eden “guguş” ve “pali” gibi adlar da vardır.

Arı (S.Y., s. 107, 128) arı  
Balık (S.Y., s. 11) balık  
Beygir (S.Y., s. 68, 69) at  
Bua (S.Y., s. 71) boğa  
Bülbül (S.Y., s. 11, 40, 87) bülbül  
Canavar (S.Y., s. 69) kurt  
Dana (S.Y., s. 73) dana  
Çekirgä (S.Y., s. 66) çekirge  
Domuz (S.Y., s. 72) domuz



Garga (S.Y., s. 92) karga

Guguş (S.Y., s. 15) güvercin

Kaaz (S.Y., s. 73) kaz

Karakuş (S.Y., s. 31) sığırcık

Koyun (S.Y., s. 76, 85, 93) koyun

Köpek (S.Y., s. 35, 98) köpek

Kuş (S.Y., s. 12, 13, 20 (3), 22, 29, 31 (2), 40, 46, 48, 97, 103, 116, 119, 127, 131)  
kuş

Lelek (S.Y., s. 127) leylek

Pali (S.Y., s. 74) köpek yavrusu

Saamal Keçi (S.Y., s. 27) sütü verimli bir keçi türü

Tauk (S.Y., s. 84) tavuk

Turna (S.Y., s. 114) turna

### **2.1.9. Kişi Adları**

Gagavuz Türklerinin yoğun Slav asimile politikalarına maruz kaldıkları kişi adlarında da görülmektedir. Kullanılan kişi adları genel olarak Rusça veya Rumence kökenli adlardır.

Ancelika (S.Y., s. 92)

Andrey (S.Y., s. 71)

Angelçev (S.Y., s. 78)

Aristotel (S.Y., s. 124)

Avram (S.Y., s.127)

Dimitri Savastin (S.Y., s. 77)

Doka (S.Y., s. 19)

Düma (S.Y., s. 127)

Fazlı (S.Y., s. 78)

Fedos (S.Y., s. 75)  
Frit (S.Y., s. 64)  
Gafiya (S.Y., s. 67)  
Gançi (S.Y., s. 127)  
Gani (S.Y., s. 33)  
Greku (S.Y., s. 78)  
Gus (S.Y., s. 120)  
Kankik Avel (S.Y., s. 123)  
Kapsız (Lakap) (S.Y., s. 83)  
Koli (S.Y., s. 73)  
Koltov (S.Y., s. 50)  
Kosti (S.Y., s. 74)  
Kudin (S.Y., s. 130)  
Lambu (S.Y., s. 70)  
Länka (S.Y., s. 10)  
Mançi (S.Y., s. 127)  
Manol (S.Y., s. 65(3))  
Maresyev (S.Y., s. 78)  
Mohoy (S.Y., s. 74)  
Nasta (S.Y., s. 70)  
Pavli (S.Y., s. 74)  
Perçemni (Lakap) Gali (S.Y., s. 75)  
Petri (S.Y., s. 33)  
Petri Kostan (S.Y., s. 74)  
Radiya (S.Y., s. 67)

Repin (S.Y., s. 78)  
Sanda (S.Y., s. 52 (2))  
Savrasov (S.Y., s. 78)  
Simon Kavarna (S.Y., s. 74)  
Sokrat (S.Y., s. 124)  
Stifanka (S.Y., s. 73)  
Tuluz Lotrek (S.Y., s. 78)  
V. I. Lenin (S.Y., s. 62, 124)  
Vangeli (S.Y., s. 75)  
Vani Arnaut (S.Y., s. 75)  
Vasil (S.Y., s. 75)  
Vasili (S.Y., s. 74)  
Vrubel (S.Y., s. 77)  
Zarika (S.Y., s. 70)

#### **2.1.10. Meslek Adları**

Dimitri Karaçoban çok yönlü bir sanat insanı olduğundan dolayı şiirlerinde yer alan meslek adları da genel itibariyle sanat çevresi ile ilgilidir. Gagavuz Türkçesinde teknik kelimelerin Rusça'dan alınması durumu özellikle bu alanda kendini göstermektedir. Yazar, şair, heykeltıraş gibi kelimelerin karşılıkları Rusça'dan alınmıştır.

Avtor (S.Y., s. 79) yazar  
Bekçi (S.Y., s. 74, 86) bekçi  
Çalgıcı (S.Y., s. 112) çalgıcı, müzisyen  
Çiftçi (S.Y., s. 27, 86, 128) çiftçi, çiftçilik  
Dirijor (S.Y., s. 129) orkestra şefi, yöneticisi  
Poët (S.Y., s. 50 (3), 70, 78, 132) şair

Ressam (S.Y., s. 115) ressam

Skulptör (S.Y., s. 115) heykeltıraş

Traktörist (S.Y., s. 72-74) traktör şoförü

### **2.1.11. Mitoloji ile İlgili Adlar**

Yazın yaşamında felsefe ve mitolojiye de yönelen Dimitri Karaçoban, şiirlerine mitolojik karakterlere de yer vermiştir.

Êos (S.Y., s. 122) Yunan mitolojisinde şafak tanrıçası

Prometey (S.Y. s. 130) Yunan mitolojisinde insanlığa ateşi ve uygarlığı veren karakter

### **2.1.12. Ölçü Birimleri ile İlgili Adlar**

Ektar (S.Y., s. 72) hektar

Gram (S.Y., s. 71) gram

### **2.1.13. Renk Adları**

Türk dillerinde bazı ses değişiklikleri dışında ortaklık göstermektedir. Gagavuz Türkçesinde de bu görülmektedir. Şiirlerde 13 farklı renk adı tespit ettik.

Ak (S.Y., s. 86, 97, 106, 112, 124) ak, beyaz

Al (S.Y., s. 53, 114) kırmızı

Alaca (S.Y., s. 23 (4), 66, 101, 112) ala

Biyaz (S.Y., s. 42, 43, 67, 74, 89, 97, 99, 102, 123) beyaz

Boz (S.Y., s. 57, 81, 91, 93, 95, 98, 101, 107) kül rengi

Eşil (S.Y., s. 13, 34, 43, 46, 66, 93, 95) yeşil

Kara (S.Y., s. 10, 19, 20, 42, 56, 95, 98, 102, 117) siyah

Kırmızı (S.Y. s. 11, 73, 96, 115) kırmızı

Maavi (S.Y. s. 26, 56, 69, 74, 91, 94, 114, 115, 123) mavi

Mor (S.Y. s. 12, 71, 107, 110) kahverengi

Pembä (S.Y. s. 26, 108, 110) pembe

Sarı (S.Y. s. 10, 27, 67, 93, 96, 104) sarı

Turuncu (S.Y. s. 96) turuncu

#### **2.1.14. Savaş ve Askerlik ile İlgili Adlar**

Şiirlerde savaş ve askerlik ile ilgili 7 ad tespit ettik. Bu adlar arasında *asker* ve *kale* gibi Arapça kökenli kelimelerin yanında *straj* gibi Rusça kelimeler de vardır.

Asker (S.Y., s. 9, 97) asker

Gülle (S.Y., s. 97) gülle

Kale (S.Y., s. 97) kale

Kılıç (S.Y., s. 65, 109) kılıç

Straj (S.Y., s. 121) muhafız

Strateg (S.Y., s. 132) Eski Yunan devletlerinde şehir komutanı, general

Tüfek (S.Y., s. 13) tüfek, silah

#### **2.1.15. Yer Adları**

Şiirlerde geçen yer adları Gagavuz Yeri, Moldova ve Ukrayna sınırları içerisindedir.

Baykonur (S.Y., s.9) Kazakistan'ın Kızılorda eyaletinde bir şehir

Bucak (S.Y., s. 8, 46) Moldova'nın güneyinde Gagauz Yeri'nde bir bölge

Beşalma (S.Y., s. 10, 71) Gagauz Yeri'ndeki Komrat şehrinde bir köy adı

Çadır (S.Y., s. 91) Gagauz Yeri'nde şehir adı

Giban (S.Y., s. 61) Beşalma'da bir mahalle adı

Karlık (S.Y., s. 37) Diğer adı Çok-Maydan olan Gagauz Yeri'nde köy adı

Kırım (S.Y., s. 71) Kırım

Komrat (S.Y., s. 77 (2)) Gagauz Yeri'nin başkenti

Kongaz (S.Y., s. 77) Gagauz Yeri'nde bir köy adı

Livov (S.Y., s. 77) Ukrayna'da şehir adı

Mekka (S.Y., s. 124) Mekke

Nistru (S.Y., s. 8) Ukrayna ve Moldova sınırında bir nehir

Todireşti (S.Y., s. 76) Moldova'da bir şehir adı

Volgo-Don (S.Y., s. 9) Volga-Don, Volga nehri ve Don nehri arasındaki bölge

Vulkanеşt (S.Y., s. 78) Gagauz Yeri'nde bir şehir adı

### **2.1.16. Yerleşim Yeri ile İlgili Adları**

Şiirde tespit ettiğimiz 4 yerleşim yeri adı vardır. Gagavuzların yerleşim yeri adlandırmaları kasaba kelimesi dışında Türkiye Türkçesi ile ortaktır.

Kasaba (S.Y., s. 9, 37, 75) şehir

Küü (S.Y., s. 13, 20, 28 (2), 43, 58, 67, 71, 72, 75, 77, 85, 86, 107) köy

Maalle (S.Y., s. 13) mahalle

Memleket (S.Y., s. 9) memleket

### **2.1.17. Yeryüzü Şekilleri**

Şiirlerde 10 farklı yeryüzü şekli adı tespit ettik. Bu yeryüzü adları Türkiye Türkçesinin kelime kadrosuyla ortaklık göstermektedir.

Çayır (S.Y., s. 81) çayır

Daa (S.Y., s. 9, 16, 17, 31, 46, 66 (2), 95, 99) orman

Deniz (S.Y., s. 96, 107, 116, 120, 131) deniz

Dere (S.Y., s. 9, 16, 37, 102, 107) dere

Göl (S.Y., s. 48 (2), 68, 75, 85, 86, 123, 129) göl

Okean (S.Y., s. 79, 113) okyanus

Pınar (S.Y., s. 10, 12) pınar

Tayga (S.Y., s. 9) Sibiryaya ormanı

Yalrı (S.Y., s. 116) düzlük alan, vadi

Yamaç (S.Y., s. 86, 99) yamaç

### 2.1.18. Yiyecek ve İçecek Adları

Ortak kültüre sahip olduğumuz Gagavuz Türklerinin yiyece ve içeceklerinde de kendini göstermektedir. Şiirlerde “kolaç” ve “pita” gibi yöresel yiyecekler dışında, Anadolu’da yer alan yemek adları da mevcuttur. Bunlar dışında “kovrik” gibi Rumen kökenli kelime de tespit edilmiştir.

Buka (S.Y., s. 49) bir parça ekmek, lokma

Bulgur (S.Y., s. 18) bulgur

Gevrek (S.Y., s. 73) üzerine şeker dökülen ince hamurdan yapılan gözleme

Gözleme (S.Y., s. 17) gözleme

Kaymak (S.Y., s. 75) kaymak

Kolaç (S.Y., s. 35, 43, 52, 70 (2)) çörek, simit

Kovrik (S.Y., s. 73) simit

Paça (S.Y., s. 73) paça yemeği

Pilaf (S.Y., s. 78) pilav

Pita (S.Y., s. 61 ) pide

Sarma (S.Y., s. 18) sarma

Su (S.Y., s. 11, 12) su

Süt (S.Y., s. 75) süt

Süüş (S.Y., s. 58) söğüş

Şarap (S.Y., s. 43, 59, 71, 73) şarap

### 2.2. ANADOLU AĞIZLARI İLE ORTAKLIK EDEN KELİMELER

Bu bölümde Gagavuz Türkçesinde yer alan fakat Türkiye Türkçesinin Anadolu ağızlarında yaşayan kelimelere, tarihi devirlerden bu yana korunmuş olan eski kelimelere yer verilmiştir.

**Açan** (S.Y., s. 11, 45, 46, 49 (3), 53 (2), 67, 79, 91, 105, 109, 110, 117, 119, 129 (4))

ne zaman, ne zaman ki

Gagavuz Türkçesinde “ne zaman, ne zaman ki” anlamıyla kullanılan “açan” kelimesi Tarama Sözlüğü’nde (s. 2150) kaçan (hâçan) olarak “ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman” olarak verilmiştir.

**Alma** (S.Y., s. 71, 75, 128) elma

Gagavuz Türkçesinde “elma” anlamıyla kullanılan “alma” kelimesi tarihi Türk dillerinden bu yana kendini koruyarak gelmiştir. Kaşgarlı Mahmud’un Divanü Lûgat-it Türk’ünde (C. IV, s. 21) “alma” kelimesinin karşılığı “elma” olarak verilmiştir.

**Bıldır** (S.Y., s. 71, 75) geçen yıl

Gagavuz Türkçesinde “geçen yıl” anlamında kullanılan “bıldır” kelimesi hem Kaşgarlı Mahmud’un DLT’sinde (C. IV, s. 89) “geçen yıl” olarak anlamı verilmekte, hem de Anadolu ağızlarında aynı anlamında kullanılmaktadır.

**Bolay** (S.Y., s. 65) ola ki, belki

Gagavuz Türkçesinde “ola ki, belki” anlamında kullanılan “bolay” kelimesi, Tarama Sözlüğü’nde (s. 635) “bolay ki (bola kim, bolay k1): ola ki, belki, inşallah” olarak anlamı verilmiştir.

**Dürük** (S.Y., s. 17, 49, 52, 100) çatık kaşlı, dargın

Gagavuz Türkçesinde “çatık kaşlı, dargın” olarak kullanılan “dürük” kelimesi Tarama Sözlüğü’nde (s. 1334) “dürük” kelimesinin karşılığı “buruşuk suratlı, ekşi yüzlü” olarak verilmiştir. Derleme Sözlüğü’nde de yer alan “dürük” kelimesinin karşılığı “asıık, dargın” olarak verilmiştir.

**Karı** (S.Y., s. 17, 28, 56 (3), 64 (3), 67, 77) kadın

Gagavuz Türkçesinde “karı” kelimesi “kadın” anlamında kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde de ağızlarda evlenmiş kadın için kullanılmaktadır.

**Seme** (S.Y., s. 129) sersem, sarhoş

Gagavuz Türkçesinde “sersem, sarhoş” anlamıyla kullanılan “seme” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında da yaşamaktadır. “Seme” kelimesinin ağızlardaki karşılığı “aptal, sersem” karşılanır.

**Tunuk** (S.Y., s. 39, 90, 92, 94, 97, 107, 111, 114) bulanık (renk), mat, donuk



Gagavuz Türkçesinde “bulanık, mat, donuk” anlamında kullanılan “tunuk” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında yaşamaktadır. Tarama Sözlüğü’nde (s.1257) “dunuk (tunuk): kederli; parlak olmayan, mat” anlamlarında verilmiştir.

**Utancak** (S.Y., s. 33 (2), 48, 67) utangaç

Gagavuz Türkçesi söz varlığında “utancak” kelimesi “utangaç” anlamıyla yer almaktadır. Türkiye Türkçesi ağızlarında da bu kullanım yaşamaktadır. Tarama Sözlüğü’nde (s. 4003) “utansak: mahcup, utangaç” olarak karşılığı verilmiştir.

**Yalabık** (S.Y., s. 82, 85) parlak, ışıldayan

Gagavuz Türkçesi söz varlığında “parlak, ışıldayan” anlamlarıyla yer alan “yalabık” kelimesi Türkiye Türkçesinde özellikle Ege ağızında yaşamaktadır. Tarama Sözlüğü’nde (s. 4223) “yalabuk” kelimesinin karşılığı “parlak” olarak verilmiştir.

**Yavklu** (S.Y., s. 10, 41 (2), 73) sözlü, sevgili

Gagavuz Türkçesi söz varlığında “sözlü, sevgili, nişanlı” anlamlarını karşılayan “yavklu” kelimesi Türkiye Türkçesi ağızlarında da yaşamaktadır. Derleme Sözlüğü’nde (s. 4207) “yavuklu, yavuhlu: nişanlı, sözlü, sevgili” anlamlarıyla karşılığı verilmiştir.

### 2.3. ŞİİRLERDE GÖRÜLEN ALINTI KELİMELER

Buldukları coğrafya sebebiyle pek çok ulusla etkileşim içerisinde olan Gagavuz Türklerinin kültürü olduğu gibi dilleri de bu durumdan etkilenmiştir. Slavların asimile politikalarından dolayı dile Rusça, Rumence, Bulgarca kökenli kelimeler, dinî inançlarından dolayı Yunan kökenli kelimeler ve Osmanlı Türkçesi vesilesiyle pek çok Arapça ve Farsça kelime girmiş, kelime haznesini oluşturmuştur.

Aalem (S.Y., s. 15 (2), 16 (2), 53, 55, 80 (2)) (T.T âlem < Ar. âlem) alem, dünya

Acaba (S.Y., s. 32) < (T.T acaba < Ar. ‘acebā) acaba

Adam (S.Y., s. 50, 64, 65, 85 (2)) < (T.T adam < Ar. âdem) erkek

Adet (S.Y., s. 67, 76) < (T.T âdet < Ar. ‘âdet) gelenek

Akıl (S.Y., s. 21, 34, 37, 50, 79, 81, 82, 86, 87, 97, 112, 117, 129) < (T.T akıl < Ar. ‘aql) akıl

Allaa (S.Y., s. 31) < (T.T Allah < Ar. Allah) Allah

Altar (S.Y., s. 109) < (Rus. altar) sunak

Ama (S.Y., s. 11, 16 (2), 18 (2), 19, 20, 30, 37, 41, 50, 53, 60, 62, 67, 69, 73, 76, 81, 84, 91, 96, 107, 133) (T.T ama < Ar. amma) ama

An (S.Y., s. 98, 125, 129) (T.T an < Ar. ān) zaman dilimi olarak an

Antikvariat (S.Y., s. 118) < (Rus. antikvar, antikvariat) antika, antika ticareti

Apostol (S.Y., s. 103) < (Rus. apostol) havari

April (S.Y., s. 91) < (Bulg. april < İng. april) nisan

Ardey (S.Y., s. 71) < (Rum. Ardei) sivri biber

Arif (S.Y., s. 50 (2)) < (T.T arif < Ar. ‘ārif) akıllı

Armut (S.Y., s. 75) < (T.T armut < Far. emrūd) armut

Asfalt (S.Y., s. 133) < (T.T, Rus. asfalt < Fr. asphalte) asfalt

Asker (S.Y., s. 9, 97) < (T.T asker < Ar. ‘asker) asker

Aslı (S.Y., s. 10, 14, 78, 82, 89, 108, 130) < (T.T asıl < Ar. aṣlī) asıl, gerçek

Ateş (S.Y., s. 29, 83, 93, 106, 121, 126) < (T.T ateş < Far. āteş) ateş

Ayna (S.Y., s. 55 (2), 95, 100, 126) < (T.T ayna < Far. āyīne) ayna

Ayoz (S.Y., s. 50, 111, 120) < (Yun. ierós) kutsal

Baari (S.Y., s. 15, 81) < (T.T bari < Far. bārī) bari

Baca (S.Y., s. 17) < (T.T baca < Far. bāce) baca

Balahon (S.Y., s. 121) < (Rus. balahon) cüppe

Balkon (S.Y., s. 124) < (Rus. balkon < Fr. balcon) balkon

Bard (S.Y., s. 118) < (Rum., Rus. bard < İng. bard) ozan

Baroko (S.Y., s. 129) < (Rus. barokko < Fr. baroque) Rönesans ve klasikçilik arası dönemde ortaya çıkan resim ve mimarlık stili

Başça (S.Y., s. 9, 10, 13 (2), 16, 42, 71, 87, 91, 102, 104, 108, 114, 127, 134) (Far. bāğçe) bahçe

Bekim (S.Y., s. 83, 92, 126) < (T.T belki < Ar. bel + Farsça ki) belki

Bela (S.Y., s. 63, 79, 108, 121) < (T.T bela < Ar. bela) bela

Berdanç (S.Y., s. 121) < (Bulg., Rus. berdanka) Rus tüfeği

Bereket (S.Y., s. 73, 75, 117) < (T.T bereket < Ar. bereket) bereket

Bet (S.Y., s. 24 (2), 56, 57, 61, 95, 114, 122) (T.T bed < Far. bed) kötü

Betva (S.Y., s. 24, 106) (T.T beddua < Far. bed + Ar. du'ā) beddua

Beygir (S.Y., s. 68, 69) < (T.T beygir < Far. bārgīr) at

Biber (S.Y., s. 59 (2), 71) < (T.T biber < Yun. pipéri) biber

Blajin (S.Y., s. 113, 114) < (Rum. blajin) saf, temiz yürekli, sessiz, durgun

Bostan (S.Y., s. 71, 74) < (T.T bostan < Far. būstān) bostan

Brigada (S.Y., s. 75) < (Rus. brigada) grup, tugay

Bukva (S.Y., s. 10 (3)) (Rus. bukva) harf

Bülbül (S.Y., s. 40, 87) (T.T bülbül < Far. bulbul) bülbül

Can (S.Y., s. 16, 20, 24, 25, 31, 32 (2), 36, 47, 49, 52, 56, 69, 71, 77, 80 (2), 81 (2), 85 (2), 88, 100, 101 (2), 102, 103, 104, 105, 109, 110, 116, 117 (3), 120, 125, 128, 129 (3)) (T.T can < Far. cān) yürek, can

Canabet (S.Y., s. 121) < (T.T cenabet < Ar. cenabet) kötü, hoşlanılmayan

Cenk (S.Y., s. 13 (3), 41) (T.T cenk < Far. ceng) savaş

Centlmen (S.Y., s. 40) < (Rus. centlemen < Fr. gentleman) görgülü erkek

Ceza (S.Y., s. 50) < (T.T ceza < Ar. cezā') ceza

Cuvap (S.Y., s. 19, 36, 64, 69, 107) < (T.T cevap < Ar. cevāb) cevap, yanıt

Çember (S.Y., s. 108, 118) < (T.T çember < Far. çenber) büyük eşarp

Çene (S.Y., s. 102) < (T.T çene < Far. çāne) çene

Çiiz (S.Y., s. 36) < (T.T çeyiz < Ar. cihaz) çeyiz

Çirkin (S.Y., s. 50, 107) < (T.T çirkin < Far. çirkin) çirkin

Çorap (S.Y., s. 103) < (T.T çorap < Far. cūrāb) çorap

Çuval (S.Y., s. 72, 93) < (T.T çuval < Far. cuvāl) çuval

Daava (S.Y., s. 61 (2), 123) < (T.T dava < Ar. da'vā) dava

Dädu (S.Y., s. 39) < (Rus. deduşka) ihtiyar adam, dede

Dekadent (S.Y., s. 118) < (Rus. dekadent < Fr. d cadent) gerilemekte,  okmekte olan, simgecilik akımının  ncüsü ve simgecilik akımına bağlı yazarlar

Demon < (Bulg., Rum., Rus. demon < İng. demon) Şeytan, k tu ruh

Dert (S.Y., s. 95) < (T.T dert < Far. derd) dert

Dilber (S.Y., s. 9) (T.T. dilber < Far. dilber) alımlı

Dirijor (S.Y., s. 129) < (Rum. dirijor) orkestra Şefi, y neticisi

Divan (S.Y., s. 75) < (T.T, Rus. divan < Ar. d vān) divan, koltuk

Dost (S.Y., s. 11, 28 (2), 34, 60, 65, 77, 83, 104, 106, 120 (2)) (T.T dost < Far. d st) dost, arkadaş

Dostoynik (S.Y., s. 49) < (Rus. dostoyny) layık, saygı değer

Duva (S.Y., s. 14, 57, 81) (T.T dua < Ar. du'ā') dua

Duvar (S.Y., s. 32, 55, 103, 111, 112, 133) < (T.T duvar < Far. d vār) duvar

D nn  (S.Y., s. 14, 29, 31, 34, 50, 51, 62, 66, 69, 79, 85, 86, 103, 123, 130) (T.T d nya < Ar. duniyā) d nya

D Őman (S.Y., s. 115) < (T.T d Őman < Far. duŐmān) d Őman

Ecel (S.Y., s. 29, 56, 108, 113, 132) < (T.T ecel < Ar. ecel) ecel

Eer (S.Y., s. 32 (2), 33 (2), 36 (3), 62, 120) < (T.T eğer < Far. eger) eğer

 ksponat (S.Y., s. 67, 123) < (Rus. Eksponat < Lat. Exp n tus) sergi

 ksprompt (S.Y., s. 133) < (Rus. eksprompt)  n hazırlıksız oluşturulan eser

Emen (S.Y., s. 31, 112) < (T.T hemen < Far. hemān) hemen

 os (S.Y., s. 122) < (Yun.   s, h os) Yunan mitolojisinde Şafak tanrıçası

 poha (S.Y., s. 108) < (Bulg., Rus. epoha) devir,  ağ

Esap (S.Y., s. 106, 107, 119, 123) < (T.T hesap < Ar. hiŐāb) hesap

Esmer (S.Y., s. 13, 18) (T.T esmer < Ar. esmer) esmer, kahverengi

Êstet (S.Y., s. 50, 118, 124, 128) < (Bulg., Rus. estet) estetik, g zellik

Evlad (S.Y., s. 49) < (T.T evlat < Ar. evl d) evlat

Fanatik (S.Y., s. 118) < (Rus. fanatik < Fr. fanatique) fanatik

Fantaziya (S.Y., s. 107) < (Rus. fantaziya < Fr. fantaisie) fantezi

Farfiri (S.Y., s. 82) < (Rum. farfurie) porselen tabak, tabak

Fas l  (S.Y., s. 75) < (T.T fasulye < Yun. fas lia) fas lye

Faşist (S.Y., s. 64 (2)) < (Rus. faşist < Fr. fasciste) faşist

Fayda (S.Y., s. 49, 79, 86) < (T.T fayda < Ar. f 'ide) fayda

Fena (S.Y., s. 9, 59, 63 (3)) < (T.T fena < Ar. fen ') fena

Feneş (S.Y., s. 108) (Rum. fenets) elenk

Feslen (S.Y., s. 24) (T.T fesleşen < Yun. vasilik n) fesleşen

Fidan (S.Y., s. 24, 66, 88, 110) (Yun. phyt n < fit n) fidan

Fikir (S.Y., s. 18, 24, 35, 53, 64, 79, 99, 109) (T.T fikir < Ar. fikr) fikir

Filiz (S.Y., s. 47) < (Yun. phylis < phyllon < Eski Yun. phl o) filiz

Fistan (S.Y., s. 104) < (T.T fistan < Yun. foust ni) bir t r kadın giysisi

Flambur (S.Y., s. 28) (Yun. flamauri < filo ra) kire; ihlamur

Flani (S.Y., s. 41, 97) < (Rus. flanel) g mlek

Fokuz (S.Y., s. 26) < (Rum. focos) ateşli, kızgın

Fraza (S.Y., s. 129) < (Rus. fraza) c mle, ifade

Freska (S.Y., s. 123) < (Rus. freska < Fr. fresque) duvara resmi yapma y ntemi

Galant (S.Y., s. 50) < (Rus. Galantnıy < Fr. galant) cesur

Galstuk (S.Y., s. 74) < (Rus. galstuk) kravat

Gam (S.Y., s. 51, 129) < (T.T gam < Ar. ęamm) gam

Garderob (S.Y., s. 110) < (Rus. garderob < Fr. garde-robe) elbise dolabı

Garip (S.Y., s. 68, 81, 129) < (T.T garip < Ar. ġarīb) garip, zavallı

Gazeta (S.Y., s. 86) < (Rus. gazeta < İt. gazzetta) gazete

Geniy (S.Y., s. 51 (2)) < (Rus. geniy) dahi, deha

Genoşid (S.Y., s. 79) < (Rus. genotsid < Yun. jenosit < Fr. g nocide) soykırım

Gerbişid (S.Y., s. 72) < (Rus. gerbitsıdı) Yabancı otları temizlemek için kullanılan kimyasal

Gergef (S.Y., s. 90) < (T.T gergef < Far. k r + Ar. keff)  zerinde nakış işlemeye yarayan dikd rtgen ereve

Gorizont (S.Y., s. 119) < (Rus. gorizont) ufuk

Gospodar (S.Y., s. 71) < (Rus. gospoda) mal sahipleri, patronlar, bey, paça

G l (S.Y., s. 10 (2), 11 (2), 12, 43, 73, 87, 104) (Far. gul) g l

G p r (S.Y., s. 106) < (T.T g p r < Fr. guipure) bir dantel t r 

Hal (S.Y., s. 27, 53, 58, 87, 88, 103, 109) < (T.T h l < Ar. h l) h l, durum

Halk (S.Y., s. 8, 76) < (T.T halk < Ar. h lk) halk

Haseet (S.Y., s. 60, 106) < (T.T haset < Ar. h sed) haset, kıskançlık

Hasır (S.Y., s. 28) (T.T hasır < Ar. h ş r) hasır

Hasret (S.Y., s. 108) < (T.T hasret < Ar. h sret) hasret,  zlem

Hasta (S.Y., s. 49, 78, 125) < (T.T hasta < Far. h ste) hasta

Hatır (S.Y., s. 8, 15, 17, 124) (Ar. h t r) hatır

Hava (S.Y., s. 8, 45, 54, 69, 81, 89, 91, 96, 101, 105, 106 (2), 112, 114, 119, 123) < (T.T hava < Ar. hev ) hava

Havez (S.Y., s. 20, 44, 45, 46 (2), 54, 57, 66, 95, 102, 108 (2), 111, 114, 115, 123) < (T.T heves < Ar. heves) heves

Hayır (S.Y., s. 36, 56, 106, 109, 110, 113) < (T.T hayır < Ar. h yr) hayır

Hep (S.Y., s. 9, 10, 17, 21, 25, 26 (2), 28 (2), 29 (2), 31 (2), 33, 34, 35 (2), 36 (2), 37, 40 (2), 43 (5), 45, 47, 48 (3), 49 (2), 50 (2), 52 (3), 53, 54, 56 (2), 61 (3), 63 (3), 65,

66, 68, 69 (2), 70 (2), 71, 76 (2), 77 (2), 78, 79 (5), 80 (2), 81, 82, 84 (2), 86 (5), 87, 88 (2), 89 (2), 90 (2), 91, 92, 93 (2), 94, 95 (2), 96 (2), 97 (2), 99 (2), 100 (2), 101 (2), 102, 103 (2), 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 (2), 111 (2), 113 (2), 114, 115, 117, 118, 119 (2), 120, 121 (3), 122, 125 (2), 126 (3), 127 (2), 128, 129 (2), 130, 131 (2), 133) < (T.T hep < Far. heb) hep

Heruvim (S.Y., s. 91) < (Rum. heruvim, heruvimi) İncil'de yer alan bir melek

Himikat (S.Y., s. 72) < (Rus. himikat) kimyasal, ilaç

Hronika (S.Y., s. 109) < (Rus. hronika) kronik, vakayiname

İdeal (S.Y., s. 122) < (T.T, Rus. ideal) uygun

İdeya (S.Y., s. 114) < (Bulg. ideya) fikir, düşünce

İhtâr (S.Y., s. 27, 39, 50, 70, 90, 106) < (T.T ihtiyar < Ar. ihtiyâr) ihtiyar

İkona (S.Y., s. 39) < (Rus. ikona < Fr. icone < Yun. eikōn) Ortodoks inancında Hz. İsa ve Hz. Meryem gibi kutsal kişileri duvar veya mozik üzerine yapılan resimleri

İkram (S.Y., s. 15, 28) (T.T ikram < Ar. ikram) ikram

İlaç (S.Y., s. 50, 52, 63, 71, 133) < (T.T ilaç < Ar. 'ilâc) ilaç

İnat (S.Y., s. 9, 29, 103, 108) < (T.T inat < Far. 'inād) inat, direme

İnsan (S.Y., s. 8, 28, 33, 37 (2), 41, 46, 47 (2), 52, 62 (3), 67, 71, 90, 95, 128) < (T.T insan < Ar. insān) insan

İskustvo (S.Y., s. 77) < (Rus. izkusstvo) sanat

İzmet (S.Y., s. 9, 114) < (T.T hizmet < Ar. ḥidmet) hizmet

Juket (S.Y., s. 19, 65) < (Rus. jaket < Far. Jaquette) ceket

Käämil (S.Y., s. 48 (2)) < (T.T kâmil < Ar. kâmil) yetişkin, ağırbaşlı

Kabaat (S.Y., s. 48) < (T.T kabahat < Ar. ḳabāḥat) kabahat, kusur

Kadar (S.Y., s. 13, 27, 56 (3), 71) (T.T kadar < Ar. ḳadar) kadar

Kadife (S.Y., s. 110) < (T.T kadife < Ar. ḳaṭīfe) kadife

Kafadar (S.Y., s. 8 (2), 13, 41) (Ar. ḳafā + Far. -dār) arkadaş, dost

Kafes (S.Y., s. 20, 66) (T.T kafes < Ar. kafes) kafes

Kahır (S.Y., s. 30, 48, 49, 53, 61) < (T.T kahır < Ar. kahır) üzüntü

Kale (S.Y., s. 97) < (T.T kale < Ar. kal'a) kale

Kamerton (S.Y., s. 127) < (Rus. kamerton < Fr. diapason) diyapazon

Kanaat (S.Y., s. 48 (2), 50 (2), 51, 71, 111, 124) < (T.T kanaat < Ar. kanā'at) hoşnutluk

Kanon (S.Y., s. 102) < (Yun. kanon) Hristiyanlarda kilisede söylenen bir ilahi türü

Kantar (S.Y., s. 101, 121) < (T.T kantar < Ar. kintār) kütle tartan araç

Kapeyka (S.Y., s. 71) < (Rus. kapeyka) para birimi

Karameli (S.Y., s. 111) < (T.T karamel, Rus. karamel < Fr. caramel) karamel

Karandaş (S.Y., s. 66, 67, 107, 123, 132) < (Rus karandaş) kurşun kalem

Kariatida (S.Y., s. 102) < (Rus. kariatida, kariatidi) heykel direkler

Karpuz (S.Y., s. 71 (2), 72) < (T.T karpuz < Far. ħarbüz) karpuz

Kasaba (S.Y., s. 9, 37, 75) (T.T kasaba < Ar. kaşaba) şehir, kent

Kasavet (S.Y., s. 122) < (T.T kasvet < Ar. kaşvet) sıkıntı

Kayet (S.Y., s. 43 (2), 63, 79, 84, 87, 101, 114) < (T.T gayet < Ar. gāyet) gayet

Kayıl (S.Y., s. 11, 27, 112, 118, 131) (T.T kail < Ar. kā'il) razı

Kayıp (S.Y., s. 35, 127) < (T.T kayıp < Ar. ġayb) kayıp, yitik

Keder (S.Y., s. 90, 103) < (T.T keder < Ar. keder) dert, keder

Kef (S.Y., s. 22, 27, 31, 40, 45, 81, 106, 115, 127) < (T.T keyif < Ar. keyf) keyif

Kemen (S.Y., s. 130) < (T.T keman < Far. keman) keman

Kemençä (S.Y., s. 34 (2)) < (T.T kemençe < Far. kemānçe) kemençe

Kenar (S.Y., s. 65, 86, 104) < (T.T kenar < Far. kenar) kenar

Keptar (S.Y., s. 27) < (Rum. peptar) yün yelek (Özkan, 1996: 240)

Kerä (S.Y., s. 11, 15 (2), 16, 36, 54 (2), 70, 71, 80 (2), 82, 96, 102, 105, 106 (2), 113, 123) (T.T kere < Ar. Kerre) kere, sefer, defa



Kırmızı (S.Y., s. 11, 73, 96, 115) < (T.T kırmızı < Ar. kırmizī) kırmızı

Kısmet (S.Y., s. 8, 14, 19, 21, 25 (2), 26 (2), 29, 30 (2), 32, 36, 41, 43, 45, 55, 73, 76, 79, 109, 125, 129, 134) < (T.T kısmet < Ar. kısmet) kısmet, şans

Kıymet (S.Y., s. 79, 109, 132) < (T.T kıymet < Ar. kıymet) kıymet, değer

Kilit (S.Y., s. 38, 103, 125) < (T.T kilit < Far. kelīd, kilīd) kilit

Kin (S.Y., s. 18, 36, 121) (T.T kin < Far. kīn) kin, garez

Kirez (S.Y., s. 110) < (T.T kiraz < Yun. kerási) kiraz

Kiyat ? (S.Y., s. 36, 49 (2), 50, 78, 79, 88, 94, 111, 116, 118 (2), 132)

Kolektiv (S.Y., s. 75) < (Bulg. kolektiv < Fr. collectif) ortak, ortaklaşa

Kolhoz (S.Y., s. 23, 71, 72, 75) < (Rus. kolhoz) Tarımda SSCB dönemi köylülerin ortak çalıştığı yer

Kombayn (S.Y., s. 72, 133) < (Rus. kombayn) biçerdöver

Kosmodrom (S.Y., s. 9) (Rus. Kosmodrom < Yun. kósmos + Yun. drómos) uzay havaalanı, uzay aracı

Kostüm (S.Y., s. 74) < (Rus. kostyum) takım elbise

Kotlon (S.Y., s. 17 (2)) < (Bulg. kotlon) taş ocak, fırın

Kovrik (S.Y., s. 73) < (Rum. covrig) simit

Kör (S.Y., s. 34, 35, 49, 61, 66, 92, 96, 97, 103, 107 (2), 132) < (T.T kör < Far. kūr)

Köşe (S.Y., s. 8, 40, 43, 57, 82, 90, 108, 111, 130) (Far. gūşe) köşe

Kral (S.Y., s. 57) < (Srp. Kral < Lat. Carolus) kral

Kritik (S.Y., s. 50) < (Rus. kritik < Fr. critique) eleştiri

Krivat (S.Y., s. 65, 75, 93, 133) < (Yun. kreváti < Antik Yun. krábbatos) karyola, yatak

Kruça (S.Y., s. 94) < (Rus. kruça) uçurum, dik yer

Kube (S.Y., s. 123) < (T.T kubbe < Ar. kıbbe) kubbe, dam

Kukla (S.Y., s. 69) < (Yun. kúkla, púpla < Lat. Pupula) kukla

Kukona (S.Y., s. 72) < (Rus. kukona) Moldova'da ayrıcalıklı statüye sahip kadın, alaycı söz

Kultura (S.Y., s. 79) < (Rus. kultura < Lat. cultura) kültür

Kuplet (S.Y., s. 98, 100) < (Rus. kuplet) beyit, şarkı veya şiir kıtası

Kurban (S.Y., s. 62, 120) < (T.T kurbn < Ar. qurbān) kurban

Kurort (S.Y., s. 71) < (Rus. kurort) sağlık tesis, kaplıca, ılıca

Kusur (S.Y., s. 109, 128) < (T.T kusur < Ar. kuşūr) hata

Kuvet (S.Y., s. 79 (2), 99, 103, 124) < (T.T kuvvet < Ar. kuvvet) kuvvet

Küü (S.Y., s. 11, 13, 20, 28 (2), 43, 58, 67, 71, 72, 75, 77, 85, 86, 107) (Far. kūy) köy

Laale (S.Y., s. 13, 16, 67) (T.T lale < Far. lāle) lale

Laana (S.Y., s. 71, 95) < (T.T lahana < Yun. láxano) lahana

Läüzım (S.Y., s. 15, 86, 119 (2), 125) < (T.T lazım < Ar. lāzim) gerekli

Laf (S.Y., s. 10, 12, 16 (2), 19 (2), 21, 29, 37, 43, 56, 78, 79, 81, 88, 91, 97, 98, 99, 112, 122, 124, 127, 130) (Far. lāf) laf

Lampa (S.Y., s. 16) < (T.T lamba < Yun. lampa) lamba

Left (S.Y., s. 108) < (İng. left) sol

Legenda (S.Y., s. 124) < (Rus. legenda) efsane

Lekä (S.Y., s. 90) < (T.T leke < Far. leke, lekke) leke

Lekalo (S.Y., s. 107) < (Rus. lekalo) eğri çizimler için kullanılan bir cetvel

Lelek (S.Y., s. 127) < (T.T leylek < Far. legleg) leylek

Liniya (S.Y., s. 107) < (Rus. liniya) çizgi, hat

Litograf (S.Y., s. 116) < (Rum., Rus. litograf < Fr. lithographe) taş baskı

Lombard (S.Y., s. 118) < (Rum., Rus. lombard < Fr. lombard) kişisel eşyaları para karşılığı saklayan yer

Lozung (S.Y., s. 86 (2), 114) < (Rus. lozung) slogan

Maale (S.Y., s. 13) (T.T mahalle < Ar. maḥalle) mahalle

Maalim (S.Y., s. 90, 110) < (T.T mülâyim < Ar. mulâyim) ılımlı, yumuşak huylu

Maana (S.Y., s. 18, 49, 60, 115) < (T.T mana < Ar. ma'nā) anlam, bahane

Mabet (S.Y., s. 88, 126) < (T.T mabet < Ar. ma'bed) tapınak

Magiya (S.Y., s. 97) < (Rus. magiya) büyü

Makaz (S.Y., s. 67, 73, 118) < (T.T makas < Ar. miķaşş) makas

Manca (S.Y., s. 83) < (T.T manca < İt. mangia) yiyecek, ikinci kap yemeği (Karanfil, 2013: 113)

Mart (S.Y., s. 37) < (Yun. mártios < Lat. Martius) mart

Masal (S.Y., s. 110, 116, 132) < (T.T masal < Ar. meşel) masal

Mayolika (S.Y., s. 96) < (Rus. mayolika) Endülüs, İtalyan çinisi, seramik türü

Medal (S.Y., s. 75) < (Bulg. medal) madalya

Medalyon (S.Y., s. 132) < (Rus. medalon) madalyon

Melanholi (S.Y., s. 50, 106) < (Rus. melanol < Fr. mélancolie) melankoli, hüçün

Memleket (S.Y., s. 9) < (T.T memleket < Ar. memleket) memleket

Mera (S.Y., s. 38, 65, 72 (2), 73, 75 (2), 86, 87) < (T.T mera < Ar. mer'ā) otlak

Mercimek (S.Y., s. 42) < (T.T mercimek < Far. merdumek) mercimek

Meşe (S.Y., s. 108) < (T.T meşe < Far. bīşe) meşe, ağaç türü

Metro (S.Y., s. 118) < (Rus. metro < Fr. metro) metro, raylı ulaşım aracı

Meydan (S.Y., s. 55, 57, 82, 86, 88, 97, 112, 117) < (T.T meydan < Ar. meydan) meydan, boş alan

Mındar (S.Y., s. 69, 121) < (T.T murdar < Far. murdār) pis, kirlilik

Milord (S.Y., s. 111) < (Rus. milord < İng. milord "my lord") hitapta saygı ifadesi, efendim

Minor (S.Y., s. 129) < (T.T minör, Rus. minör < Fr. mineur) Bir akort

Mistik (S.Y., s. 89, 124) < (T.T mistik < Fr. mystique) gizem

Moment (S.Y., s. 106) < (Rus. moment < İng. moment) an

Motiv (S.Y., s. 108) < (T.T motif, Rus. motiv) motif, melodi

Mum (S.Y., s. 57, 81) (T.T < Far. mūm) mum

Musaafir (S.Y., s. 76) < (T.T misafir < Ar. musāfir) misafir

Muşama (S.Y., s. 130) < (T.T muşamba < Ar. muşamma') muşamba

Muzey (S.Y., s. 62, 67 (2), 123) < (Rus. muzey < Fr. musée) müze

Münüz (S.Y., s. 13, 58) < (T.T munis < Ar. munis) munis

Narod (S.Y., s. 77) < (Rus. narod) halk, insanlar

Nasaat (S.Y., s. 100, 114) < (T.T nasihat < naşīhat) nasihat, öğüt

Nazar (S.Y., s. 9, 34) (T.T nazar < Ar. naẓar) nazar

Nazar (S.Y., s. 9, 34) < (T.T nazar < Ar. naẓar) nazar

Neet (S.Y., s. 9 (2), 16, 34, 35, 62, 70, 75, 79, 87 (2), 96, 101, 114, 125) < (T.T niyet < Ar. niyyet) niyet

Neft (S.Y., s. 9) < (T.T neft < Far. neft) petrol

Nem (S.Y., s. 81, 114) < (T.T nem < Far. nem) nem

Nişan (S.Y., s. 76, 88, 117) < (T.T nişan < Far. nişan) hedef

Novela (S.Y., s. 115) < (Rus. novella < İng. novella) kısa roman, uzun hikaye

Noyabri (S.Y., s. 105) < (Rus. noyabr) kasım

Okean (S.Y., s. 79, 113) < (Rus. okean < Yun. okeanós) okyanus

Oktabri (S.Y., s. 127) < (Rus. oktyabr < Lat. octo, october) Ekim ayı

Orfey (S.Y., s. 128) < (Rus. orfey < Yun. orfeus) Yunan mitolojisinde şair mitolojik karakter

Original (S.Y., s. 79) < (Rus. original < Fr. original) özgün, aslı

Ornament (S.Y., s. 78) < (Rus. ornament < Lat. ornementum) bir yapı veya nesneyi süsleme, bezeme

Ömür (S.Y., s. 9, 19, 26, 44, 63 (3), 76, 87, 96, 105, 109, 115) < (T.T ömür < Ar. 'umr) ömür, hayat, yaşam

Paça (S.Y., s. 73) < (T.T paça < Far. pāçe) bir yemek türü

Padişaa (S.Y., s. 110, 112, 132) < (T.T padişah < Far. pādšāh) padişah

Pak (S.Y., s. 26, 40 (2), 54, 59, 68, 69, 109, 113, 114, 117, 120, 126, 128) < (T.T pak < Far. pāk) pak, temiz

Panayır (S.Y., s. 27, 91, 118) < (T.T panayır < Yun. panegiri) pazar

Para (S.Y., s. 59, 61, 69) < (T.T para < Far. pare) para

Paralel (S.Y., s. 107) < (T.T paralel < Fr. parallèle) paralel

Parapet (S.Y., s. 91) < (Bulg. parapet) korkuluk parmaklığı, trabzan

Park (S.Y., s. 80, 82, 103, 129) < (T.T, Rus. park < Fr. parc) park

Partiya (S.Y., s. 8, 76) < (Rus. partiya) parti

Patifon (S.Y., s. 74) < (Rus. patefon) gramafon

Patlacan (S.Y., s. 71) < (T.T patlıcan < Ar. bādincān) patlıcan

Patret (S.Y., s. 67, 89, 115) < (Rus. patret < Fr. portrait) portre, fotoğraf

Patriarh (S.Y., s. 50) < (Rus., Bulg. patriarh < Yun. patriárchēs) patrik

Pazar (S.Y., s. 11, 27, 61, 104, 130) < (T.T Pazar < Far. bāzār) pazar

Peet (S.Y., s. 34, 38, 79, 87, 113, 115, 117, 123) < (İng. Poem < Fr. poème) şiir

Pelivan (S.Y., s. 72) < (T.T pehlivan < Far. pehlevān) pehlivan

Pençere (S.Y., s. 9, 21, 27, 126) (Far. pencere) pencere

Perdä (S.Y., s. 18, 27, 48, 91, 97) < (T.T perde < Far. perde) perde

Peşkir (S.Y., s. 55, 112) < (T.T peşkir < Far. pīşgīr) havlu

Peyda (S.Y., s. 31, 46, 94, 117) < (T.T peyda < Far. peydā) ortaya çıkma

Pilaf (S.Y., s. 78) < (T.T pilav < Far. pelāv, pilav) pilav

Pişman (S.Y., s. 108, 131) < (T.T pişman < Far. peşīmān) pişman

Plan (S.Y., s. 75, 77, 122) < (T.T plan < Fr. plan) plan

Plastik (S.Y., s. 105) < (T.T, Rus. plastik < Fr. plastique) plastik

Plat (S.Y., s. 27, 67, 113) < (Rus. plat) kumaş

Plen (S.Y., s. 97, 103) < (Rus. plennik, plenniy) esir, esaret, tutsak

Poët (S.Y., s. 50 (3), 70, 79, 132) < (İng. Poet < Fr. poete) şair

Poyraz (S.Y., s. 114) < (T.T poyraz < Yun. voreás) kuzeydoğudan esen rüzgar

Priţep (S.Y., s. 72) < (Rus. pritsep) araca takılan vagon, römork

Privilegiya (S.Y., s. 62) < (Rus. privilegiya < Lat. privilegium) ayrıcalık, imtiyaz

Prometey (S.Y., s. 130) < (Yun. prometheus) Yunan mitolojisinde insanlığa ateşi ve uygarlığı veren karakter

Prost (S.Y., s. 28, 50, 64, 86, 106, 126, 131(2)) < (Rus. prost) iyi

Punktir (S.Y., s. 107) < (Rus. punktir) yakın aralıklı noktalardan oluşan çizgi

Raat (S.Y., s. 19, 35, 82, 85, 87, 99, 101, 109, 114, 118, 119, 131, 132) (T.T rahat < Ar. rāḥat) rahat

Raketa (S.Y., s. 133) < (Rus. raketa) roket

Rast (S.Y., s. 99, 100, 118) < (T.T rast < Far. rāst) rast, tesadüf

Resim (S.Y., s. 95, 110, 116) < (T.T resim < Ar. resm) resim

Rifma (S.Y., s. 98) < (Rus. rifma) kafiye, uyak

Ritual (S.Y., s. 96, 118) < (Rus. ritual < Fr. ritüel) dinsel tören, ayin

Ruba (S.Y., s. 67, 71) < (T.T urba < İt. roba) giysi (Özkan, 1996: 253)

Rublä (S.Y., s. 77) < (Rus. ruble) Rus para birimi

Ruh (S.Y., s. 87, 106, 115 (2), 123, 126, 129) < (T.T ruh < Ar. rūḥ) ruh

Saat (S.Y., s. 19, 22, 44, 49 (3), 55, 74, 79, 80, 87, 98, 100, 113, 114) (T.T saat < Ar. sāʿat) saat

Sabaa (S.Y., s. 12, 16, 26, 49, 75, 81, 91, 93, 95, 97, 99, 110, 114) (T.T sabah < Ar. şabāḥ) sabah

Sade (S.Y., s. 15, 19 (2), 34, 37, 40, 41 (2), 45, 49 (2), 50, 59, 62, 76, 79 (2), 81, 85, 86, 96, 102, 105, 113, 126) (T.T sade < Far. sāde) sade

Sarfoş (S.Y., s. 27, 28) (T.T sarhoş < Far. ser + hoş) sarhoş

Sarkazm (S.Y., s. 48) < (Rus. sarkazm < Fr. sarcasme < Eski Yun. sarkázō) sarkazm

Sefaa (S.Y., s. 76, 89, 99) < (T.T sefa < Ar. şafā) sefa, rahatlık

Sefer (S.Y., s. 48, 63, 96) < (T.T sefer < Ar. sefer) sefer, defa

Selam (S.Y., s. 92) (T.T selam < Ar. selam) selam

Selemet (S.Y., s. 111) < (T.T selamet < Ar. selāmet) selamet

Serbest (S.Y., s. 8, 117, 131) (T.T serbest < Far. serbest) serbest

Serssem (S.Y., s. 80) < (T.T sersem < Far. sersām) sersem

Sert (S.Y., s. 25, 89, 94, 100, 103, 109, 119, 120, 132) < (T.T sert < Far. serd) sert

Sevda (S.Y., s. 11, 13 (2), 14, 15 (2), 17, 18 (2), 24 (2), 31, 42, 54, 115) < (T.T sevda < Ar. sevda) sevda

Sfera (S.Y., s. 99) < (Rus. sfera) küre

Sıklet (S.Y., s. 94) < (T.T sıklet < Ar. şiklet) ağırlık

Silos (S.Y., s. 75) < (Rus. silos) genelde tahıl ve gıda ürünlerinin saklanıp depolandığı yapı

Siluêt (S.Y., s. 111) < (T.T silüet, Rus. siluet < Fr. silhouette) gölge

Simvol (S.Y., s. 85, 125) < (Rus. simvol) simge, sembol

Sincir (S.Y., s. 121) < (T.T zincir < Far. zencîr) zincir

Skepsis (S.Y., s. 79, 114) < (Rus. skeptitsizm, skepsis) şüphe, şüphencilik

Skulptor (S.Y., s. 115) < (Bulg., Rus. skulptor) heykeltıraş

Skulptura (S.Y., s. 78) < (Rus. skulptura) heykel

Sofra (S.Y., s. 20) (T.T sofrā < Ar. sufre) sofrā, öğle yemeği

Sokak (S.Y., s. 18, 29, 30, 39, 55 (2), 70, 75, 76, 124) (T.T sokak < Ar. zuḳāk) sokak

Spartan (S.Y., s. 132) (Bulg. spartan) Spartalı

Stadion (S.Y., s. 76) < (Rus. stadion < İng. stadium) stadyum

Statuya (S.Y., s. 129) (Rus. statuya) heykel

Stavroz (S.Y., s. 69, 105) < (Yun. stavrós) haç

Steonoz (S.Y., s. 14, 25, 89) < (Rus. steonoz) nikah

Stih (S.Y., s. 63, 79, 87, 90, 96, 98, 111, 112, 125, 128, 133 (2)) < (Rus. stih) şiir

Stil (S.Y., s. 50, 129) < (Rus. stil < Fr. style) tarz, üslup

Stoik (S.Y., s. 89) < (Rus. stoik) Stoa felsefesi takipçisi

Straj (S.Y., s. 121) < (Rus. straj) muhafız

Strateg (S.Y., s. 132) < (Rum. strateg < Yun. stratigos) Eski Yunan devletlerinde şehir komutanı, general

Sud (S.Y., s. 49 (2), 56, 57, 93, 110) (Rus. sud) mahkeme

Surat (S.Y., s. 39, 60, 67, 109, 110) < (T.T surat < Ar. şūret) yüz

Şafk (S.Y., s. 9 (2), 16, 37, 42, 48, 54, 57, 68 (2), 71, 80, 82, 89, 94, 95, 97, 100, 104, 116) (T.T şafak < Ar. şefak) ışık, aydınlık

Şah (S.Y., s. 34) < (T.T şah < Far. şāh) şah

Şal (S.Y., s. 108) < (T.T şal < Far. şāl) şal

Şamata (S.Y., s. 66, 85) < (T.T şamata < Ar. şemāte) gürültü

Şarap (S.Y., s. 43, 71, 73) < (T.T şarap < Ar. şerāb) şarap

Şefk (S.Y., s. 76, 123) < (T.T şevk < Ar. şevk) istek

Şefteli (S.Y., s. 75) < (T.T şeftali < Far. şeft + ālū) şeftali

Şeker (S.Y., s. 73) < (T.T şeker < Far. şasvet) şeker

Şirit (S.Y., s. 12, 57, 114, 118) < (T.T şerit < Ar. şerīt) şerit

Şişe (S.Y., s. 43, 88, 90, 108, 111) < (T.T şişe < Far. şişe) şişe

Şüpâ (S.Y., s. 88, 107, 108) < (T.T şüphe < Ar. şubhe) şüphe

Taazâ (S.Y., s. 76, 80, 85, 98, 124, 134) < (T.T taze < Far. tāze) taze

Tabee (S.Y., s. 103) < (T.T tabiat < Ar. tabī'at) tabiat, doğa

Tafta (S.Y., s. 10, 113) < (T.T tahta < Far. taḥte) tahta

Talant (S.Y., s. 50 (2), 78) < (Rus. talant < İng. talent) yetenek



Tamah (S.Y., s. 51, 61, 107) < (T.T tamah < Ar. ʔamaʕ) açgözlü

Tank (S.Y., s. 133) < (Rus. tank < Fr. tank) tank

Tantel (S.Y., s. 104) < (T.T dantel < Fr. dentelle) dantel

Taraf (S.Y., s. 10, 13 (2), 16 (4), 31, 63, 80, 106, 107, 126 (2)) < (T.T taraf < Ar. araf) taraf, yan

Tehna (S.Y., s. 103) < (T.T تنها < Far. tenhā) تنها, sessiz

Teklif (S.Y., s. 10, 20, 32) < (T.T teklif < Ar. teklif) teklif

Televizor (S.Y., s. 70) < (Rus. televizor < Fr. télévision) televizyon

Temiz (S.Y., s. 76, 80, 101, 113, 123) < (T.T temiz < Ar. temyiz) temiz, pak

Terzi (S.Y., s. 67) < (T.T terzi < Far. derzi) terzi

Tez (S.Y., s. 22, 31, 37, 41 (2), 85, 98, 106, 107, 118 (2)) < (T.T tez < Far. tīz)

Tipik (S.Y., s. 128) < (T.T tipik < Fr. typique) tipik

Torşer (S.Y., s. 133) < (Rus. торшер) yer lambası

Traktor (S.Y., s. 72, 74, 75) < (Rus. трактор < Far. Tracteur) traktör

Traktorist (S.Y., s. 72, 74) < (Rus. Тракторист) traktör sürücüsü

Tramvay (S.Y., s. 40) < (Rus. трамвай < Fr. tramway) raylı ulaşım aracı

Trilāj (S.Y., s. 111) < (Rus. трельаж)  ardak, kafes, sarmaşık  evresi

Trotuar (S.Y., s. 75) < (Rum. trotuar < Fr. trottoir) yaya kaldırımı

Truba (S.Y., s. 105) < (Rus. труба) boru, baca, trompet

Turuncu (S.Y., s. 96) < (T.T turuncu < Far. turunc + Ar. -ī) turuncu

Tüfek (S.Y., s. 13) < (T.T tüfek < Far. tufeng) tüfek, silah

Vakit (S.Y., s. 9, 88, 89, 109) < (T.T vakit < Ar. vaĥt) zaman

Vals (S.Y., s. 44) < (Rus. vals < Fr. valse) dans

Vatan (S.Y., s. 8, 9) < (T.T vatan < Ar. vatan) vatan

Vatiz (S.Y., s. 117) < (Yun. váftisi) vaftiz

Yar (S.Y., s. 23) (T.T yar < Far. yār) sevgili

Yortu (S.Y., s. 34, 46, 82, 89, 93, 112, 114, 128) < (Yun. yiorti < Eski Yun. eortē) bayram

Zaamet (S.Y., s. 19, 51, 86, 89, 105, 110, 133 (2)) < (T.T zahmet < Ar. zaḥmet) zahmet, hizmet

Zaman (S.Y., s. 87 (2), 106, 116, 126) < (T.T zaman < Ar. zaman) zaman

Zambak (S.Y., s. 91, 96) < (T.T zambak < Ar. zanbaḳ) zambak

Zarif (S.Y., s. 50, 103) < (T.T zarif < Ar. zārīf) zarif, narin

Zavod (S.Y., s. 9) < (Rus. zavod) fabrika

Zeede (S.Y., s. 60, 133) < (T.T ziyade < Ar. ziyade) ziyade

Zeet (S.Y., s. 15, 16, 20, 24, 39, 50 (3), 53, 60, 62 (2), 63 (2), 67, 78, 79, 87, 95 (2), 103, 110, 114, 115, 117 (3), 120, 121, 129 (2), 133) < (T.T eziyet < Ar. eziyyet) eziyet

Zengin (S.Y., s. 28) (T.T zengin < Far. sengin) zengin

Zerä (S.Y., s. 12, 33, 35 (2), 50, 62, 63, 65, 70, 72, 109, 120) < (T.T zira < Far. zīrā) zira

Zından (S.Y., s. 108) < (T.T zindan < Far. zindan) zindan, karanlık

Zehir (S.Y., s. 39) (T.T zehir < Far. zehr) zehir

## 2.4. İKİLEMELER (TEKRARLAR)

### 2.4.1. Aynen Tekrarlar

**Sakın-sakın** dizildik (S.Y., s. 25)

**Langır-langır** trakalar (S.Y., s. 35)

**Kat-kat** zeet **kat-kat** zihirlän (S.Y., s. 39)

Geldi gecä **koyu-koyu** (S.Y., s. 44)

Baktım seni **güncääz-güncääz** (S.Y., s. 49)

Büüttüm seni **saatçaaz-saatçaaz** (S.Y., s. 49)

Ürääm oldu **çürük-çürük** (S.Y., s. 49)

Ah, **genç-genç** kızcaazlar (S.Y., s. 55)

**Aydää-aydää** (S.Y., s. 68 (3), 69 (2))

Erdä kaar **yamaç-yamaç** (S.Y., s. 76)

**Binnän-binnän** beneklär (S.Y., s. 82)

**Çıkrır-çıkrır** kesercii (S.Y., s. 21)

**Gıcrır-gıcrır** çizmecii (S.Y., s. 21)

**Fısrır-fısrır** akışı (S.Y., s. 21)

Sevim-sevim bakışı (S.Y., s. 21)

sık-sık (S.Y., s. 130)

#### **2.4.2. Eş Anlamli Tekrarlar**

**Toz-dumandı** meydan dün (S.Y., s. 57)

**Toz-duman** oldu yollar (S.Y., s. 92)

#### **2.4.3. Zıt Anlamli Tekrarlar**

**Er-gök** yanêr (S.Y., s. 46)

**Karı-koca** yolda (S.Y., s. 64)

Kalın saalıcaklan, **karı-kocaylan** (S.Y., s. 73)

**Diyyâr-diimâz** te eşleer (S.Y., s. 123)

#### **2.4.4. Ses Yakınlığına Dayanan Tekrarlar**

**Çat-pat** kaar kesmii oynêr (S.Y., s. 105)

**Boyu-toyu** semizdän (S.Y., s. 23)

Şafkın dirää **orda-şurda** (S.Y., s. 48)

### **2.5. PEKİŞTİRMELER**

Çizdilär evin ön'nü **kaskatı** çizgiciklär (S.Y., s. 94)

Korkuluksun **kos-koca** (S.Y., s. 36)

**Koyu-kara** kırsızlaa (S.Y., s. 98)

## 2.6. ÜNLEMLER

### 2.6.1. Duygu Ünlemleri

**Ah**, ne sarp o çocucak! (S.Y., s. 33)

Ah (S.Y., s. 13, 32, 33, 55, 56 (3), 57, 62, 78, 82, 93, 101, 118, 131, 132)

Aho-hoo (S.Y., s. 70 (2), 71 (2), 72, 73, 74 (3), 76)

**Ayol**, Fritim, sölä (S.Y., s. 64)

Ayol (S.Y., s. 12, 24, 64)

Nasıl sän, nasıl sän kendini, **be** duyarsın da raat?

Be (S.Y., s. 19, 132)

**Haydiyin** delikannılar (S.Y., s. 71)

Haydi (S.Y., s. 71)

**Of**, salkım durêr kefsiz (S.Y., s. 40)

Of (S.Y., s. 11, 16, 24, 25, 26, 40, 55, 68, 69)

Şennik geldi, **vay**, hakımdan (S.Y., s. 34)

Vay (S.Y., s. 34)

### 2.6.2. Seslenme Ünlemleri

Dayan, **ayolum**, birazcık taa (S.Y., s. 118)

Ayolum (S.Y., s. 27, 118)

Eh, kardaşım, **ba** kardaş (S.Y., s. 10)

Ba (S.Y., s. 10, 20, 36, 72, 74, 76, 83, 104, 111)

**Hey**, göktä ilin bulut (S.Y., s. 18)

Hey (S.Y., s. 18, 43, 63, 69, 70, 72, 73, 74, 76 (2))

### 2.6.3. Gösterme Ünlemleri

**Te** gelir ihtär dädu (S.Y., s. 39)

Te (S.Y., s. 16, 21, 24, 27, 39, 47, 50 (3), 67, 77, 81, 84, 104, 106, 107 (3), 110 (2), 124 (2), 125)

O – **ıştä**, hep süünmüz, bir köruk fırını (S.Y., s. 106)

İştä (S.Y., s. 106)

**Na**, al, seslä! (S.Y., s. 61)

Na (S.Y., s. 61)

#### 2.6.4. Cevap Ünlemleri

**Ehe-he**, ne o çekmeş! (S.Y., s. 39)

Ehe-he (S.Y., s. 39)

Zerä bana – **islää** (S.Y., s. 62)

İslää (S.Y., s. 62)

#### 2.6.5. Sorma Ünlemleri

Ürää nesoy, **acaba**? (S.Y., s. 32)

**Nesoy** ses (S.Y., s. 69)

Nesoy (S.Y., s. 52, 69)

**Nasıl** sän, **nasıl** sän kendini, be duyarsın da raat? (S.Y., s. 19)

Nasıl (S.Y., s. 19, 29)

**Neçin** genä mayıllı bän sana bakêrım? (S.Y., s. 29)

### 2.7. ZAMİRLER

#### 2.7.1. Kişi Zamirleri

Kişi Zamiri	Kullanım Sıklığı
<b>Bän</b>	<b>221</b>
<b>Sän</b>	<b>177</b>
<b>O</b>	<b>26</b>

<b>Biz</b>	<b>64</b>
<b>Siz</b>	<b>8</b>
<b>Onnar</b>	<b>8</b>

### 2.7.2. DönüŖlülük Zamiri

İlk bukva – **kendi** adı (S.Y., s. 10) (İlk harf, kendi adı)

Kendi (S.Y., s. 10, 19, 24 (2), 28, 29, 37, 47, 50 (2), 57, 61 (2), 63, 70, 78 (2), 79 (2), 80, 84, 101, 102, 109, 117)

### 2.7.3. Belirsizlik Zamirleri

**Angısı** yapmêêr biŖeycik hiç (S.Y., s. 80)

**Angısı** duudurmuş (S.Y., s. 128)

Burada **baŖka** iŖ var (S.Y., s. 130)

BaŖka (S.Y., s. 99 (2), 115 (2), 117, 130)

Bana **biri** yakıŖar (S.Y., s. 23)

Biri (S.Y., s. 23 (2), 29, 110, 119, 130)

Da tölä **birisini** eve evinä alasin (S.Y., s. 55)

**Birisi** kenardan, **birisi** meradan örüyer (S.Y., s. 65)

Kızı **çoyu** isteyärsä, onu al. (S.Y., s. 33)

DüŖünmeklerinin **çoyu** dolaŖık (S.Y., s. 50)

**Hepsi** kürklän sarılı (S.Y., s. 37)

Hepsi (S.Y., s. 10, 31, 33, 37, 40, 43, 47, 49, 50 (2), 56, 66, 70 (2), 71, 76 (2), 77, 78, 79, 82, 86, 103, 114, 125, 126)

Ona karŖı **herkez** duramaz (S.Y., s. 60)

Herkez (S.Y., s. 28, 50, 60 (2), 71, 73, 80 (2), 83, 87, 90, 111)

**Kim** beni sevdamdan ayırsa (S.Y., s. 24)

**Kim** ne almıŖ, **kim** ne vermiŖ (S.Y., s. 27)

**Kimä** dä o yamanêr (S.Y., s. 32)

Umut gezer **kim** nerdeysä (S.Y., s.48)

**Kimi** sevdim bütünnä havezlikten (S.Y., s. 46)

**Kimi** sevmedim (S.Y., s. 55)

**Kim** boşlara mayıl bakarsa (S.Y., s. 60)

**Kim**-sa kamçı mı patlattı (S.Y., s. 69)

**Kimneri** şaşirtcan (S.Y., s. 79)

**Kim** bakmaz (S.Y., s. 83)

Kız gid'cek **kim** angı yabancıya (S.Y., s. 83)

**Kim** dayanmêr (S.Y., s. 84)

**Kim** yanıldı (S.Y., s. 86)

**Kimdä** yok titiremäk (S.Y., s. 91)

**Kimnär** mayıl demeyär senin adını (S.Y., s. 97)

**Kim**-sa ilk yazêr seni (S.Y., s. 110)

**Kimin** cöbündä (S.Y., s. 118)

Arada alışsın salt **kim'si** baare (S.Y., s. 120)

**Kim** doorutsun (S.Y., s. 126)

**Kim** yanıltsın (S.Y., s. 126)

**Kim** isteer (S.Y., s. 79, 128)

Ama var **kimileri** büük needä kurban olmuş (S.Y., s. 62)

Kimi erlär açık, keskin, **kimileri** sildirilmä (S.Y., s. 80)

**Kimsey** giinmeer taa incä (S.Y., s. 37)

Da **kimsey** durgutmamış (S.Y., s. 57)

Hey, bir **kimsey** mi trakladêr (S.Y., s. 69)

**Kimseydi** döndü dä oturdu (S.Y., s. 125)

Onunnan hep örterim bän **öbürlerini** (S.Y., s. 40)

Çalgıcıylan geçti bir evdän **öbür'nä** (S.Y., s. 112)

#### 2.7.4. İşaret Zamirleri

##### 2.7.4.1. Bu

**Bu** olsun (S.Y., s. 31)

**Bu** diil (S.Y., s. 40, 99)

**Bu** hiç yok (S.Y., s. 50)

**Bu** yok ta nicä olsun (S.Y., s. 81)

**Bu** bişey enili (S.Y., s. 99)

Hem **bu**, hem ne-sa taa (S.Y., s. 100)

Hepsi **bu** artık (S.Y., s. 103)

Te **bunu** bkan te bkan sade bekledim (S.Y., s. 50)

Ona onu buna **bunu** (S.Y., s. 99)

**Bunu** esaplêrlar sert güreşlerdä (S.Y., s. 119)

Salt onun için **burayı** bekledim (S.Y., s. 50)

Ya **burda** durgunalım (S.Y., s. 74)

Burda (S.Y., s. 67, 69, 74, 80, 93, 102, 126 (2), 130, 132)

**Bunun** için üç kerä çekiniz kamçı erä (S.Y., s. 71)

İsläa hepsi **bunnar** (S.Y., s. 76)

Olmadan taa **burası** da sınaşık (S.Y., s. 85)

Ona onu, **buna** bunu (S.Y., s. 99)

Hem da ona hem de **buna** (S.Y., s. 100)

##### 2.7.4.2. Şu

Hey, ya bak sän **şuna** (S.Y., s. 43)

Şafkın diräa orda – **şurda** (S.Y., s. 48)



Ensemää isteerlär açan bir **şunu** (S.Y., s. 119)

### 2.7.4.3. O

Gül mü **o** (S.Y., s. 10)

**O** düşsün (S.Y., s. 11 (2))

**O** bizä diil ii yolcu (S.Y., s. 13)

**O** bize bir yabancı (S.Y., s. 13)

**O** da ilkyaza benzer (S.Y., s. 37)

**O** taa çalêr mı (S.Y., s. 53)

**O** her ilkyaz gelmesi (S.Y., s. 54)

Şarapçık, **o** ne yapêr (S.Y., s. 59)

Yıl – yıldan **o** düzener (S.Y., s. 62)

Ki beensin **onu** öldürcü (S.Y., s. 65)

Kime **ondan** ne düştü (S.Y., s. 58)

**Ondan** iki filcan iç (S.Y., s. 73)

Kıtkıdıkladı **onu** (S.Y., s. 84)

**Ona** uzanma (S.Y., s.91)

Hem **o**, hem bu (S.Y., s. 100)

**O** ensenmâz kıpış (S.Y., s. 103)

**O** da dooru (S.Y., s. 106)

Biri **ona** üfleer (S.Y., s. 110)

Geçer te **o**, saklı legenda kâr (S.Y., s. 124)

Güüdâm da **ona** yakacak (S.Y., s. 125)

**Orada** bân ne erdäydım! (S.Y., s. 17)

Orada (S.Y., s. 16, 17, 22 (2), 35, 48, 53, 58 (2), 71, 82, 101, 106, 118)

Bakêr **ona** çevirip (S.Y., s. 27)

Yok geçtiim **oradan** (S.Y., s. 58)

Ora (S.Y., s. 50, 51, 82, 100, 130)

**Ona** onu, buna bunu (S.Y., s. 99)

Ona (S.Y., s. 99, 100 (2))

Ona **onu**, buna bunu (S.Y., s. 99)

## **2.7.5. Soru Zamirleri**

### **2.7.5.1. Kim**

**Kim** deycecek (S.Y., s. 24)

**Kim** seveceymiş (S.Y., s. 24)

En ii **kimdi** (S.Y., s. 25)

**Kim** tutsun (S.Y., s. 30)

Kısmetli **kim** (S.Y., s. 30, 109)

**Kimin** yäri yanında (S.Y., s.32)

**Kim** unutmuş (S.Y., s.40)

O, **kim** benim seçilim (S.Y., s. 42)

**Kim** sever (S.Y., s. 42)

**Kimä** havez düşürdüm (S.Y., s. 45)

**Kim** gördü (S.Y., s. 47)

**Kim** dostoynik (S.Y., s. 49)

**Kimi** oz'man brakacez (S.Y., s. 49)

**Kim** gider (S.Y., s. 51 (5))

**Kim** düündäymiř (S.Y., s. 56)

**Kim** vermiş (S.Y., s.56)

**Kim** bilir (S.Y., s. 58)

**Kimä** ondan ne düştü (S.Y., s. 58)

**Kim** seni dayanêr (S.Y., s. 60)

**Kim** senin için yanêr (S.Y., s. 60)

**Kim** zorunda (S.Y., s. 65)

**Kim** kaçmış (S.Y., s. 65)

**Kim** neredä, **kim** ne oldu (S.Y., s. 66)

**Kim** bekleer (S.Y., s. 68)

**Kim** uz gitti (S.Y., s. 86)

### 2.7.5.2. Ne

Sölä **ne**, sölä **ne** (S.Y., s. 19)

Bu erdä **ne** yapıyım (S.Y., s. 19)

**Ne** bana verdin (S.Y., s. 29)

**Ne** düştü (S.Y., s. 58)

**Ne** yapêr (S.Y., s. 59)

**Ne** bu faşist bölä (S.Y., s. 64)

**Ne** ona olmuş (S.Y., s. 64)

Ama **ne** o geçlener (S.Y., s. 69)

**Ne** yazdın (S.Y., s. 69)

**Ne** verdi (S.Y., s. 99)

**Ne** var (S.Y., s. 111)

**Ne** dürterler üreeni (S.Y., s. 131)

**Nedän** e o nışan (S.Y., s. 64)

**Neyä** güler (S.Y., s. 25)

**Neyä** ozaman tırmanştın (S.Y., s. 120)

**Nerdä** gezelim (S.Y., s. 22)

**Nerdä** durêr (S.Y., s. 32)

**Neredä** yuvarlandını (S.Y., s. 59)

**Neredä** yuvarlandını (S.Y., s. 59)

**Nerdä** kolaylar (S.Y., s. 103)

**Neçin** genä mayıllı bän sana bakêrım (S.Y., s. 29)

**Neçin, neçin** gençliimi ateştä yakêrım (S.Y., s. 29)

**Neçin** gelmäzdin, **neçin** sän gülümsemäzdin (S.Y., s. 57)

**Neçin** sän verdin (S.Y., s. 62)

Ürää **nesoy** acaba (S.Y., s. 32)

**Nesoy** bän yazıyım (S.Y., s. 69)

**Nesoy** yazmış (S.Y., s. 127)

**Nicä** içsin (S.Y., s. 73)

**Nicelcä** oldu (S.Y., s. 84)

## **2.8. ZARFLAR**

### **2.8.1. Hâl Zarfları**

**Lenincä** ömür kurdu (S.Y., s. 9)

**Gözäl** uyuycan (S.Y., s. 9)

Gider **kaçarak** (S.Y., s. 10)

Gider **uçarak** (S.Y., s. 10)

**Ansızdan** yäri sevdim (S.Y., s. 14)

**Güçlü** durêr (S.Y., s. 14)

**Kızgın koor** gibi haşlêêrlar (S.Y., s. 15)

**Şen** herkerä olêr (S.Y., s. 16)

Çal **ölä** (S.Y., s. 17)

**Uygun** yaşadık (S.Y., s. 17)

**Aykırı** da bakmadı (S.Y., s. 17)

**Dürük** ta durmadı (S.Y., s. 17)  
Buluşêrız biz **siirek** (S.Y., s. 18)  
Bulguru da olêr **tuzlu** (S.Y., s. 18)  
Kalkması **erkenceli** (S.Y., s. 19)  
**Ölä** durduk (S.Y., s. 21)  
Te **bölä** oldu (S.Y., s. 21)  
**Kızgın** öpecäm (S.Y., s. 22)  
**Keflicä** dönmaa (S.Y., s. 22)  
**Tez** çekmeyecek (S.Y., s. 22)  
Kalmış **kazılı** (S.Y., s. 23)  
Ayırırsa **diri** (S.Y., s. 24)  
Yalvardım, **düşüp** ta (S.Y., s. 24)  
Yalvardım **bet aalamaklan** (S.Y., s. 24)  
Yalvardım **bet seslän** (S.Y., s. 24)  
**Zoor** bakmaa (S.Y., s. 25)  
**Zoor** geçmaa (S.Y., s. 25)  
**Sakın-sakın** dizildik (S.Y., s. 25)  
**Dooru** demää (S.Y., s. 25)  
Gezer **güleräk** (S.Y., s. 25)  
Güler **bileräk** (S.Y., s. 25)  
Geldim yoldan **dingin** bän (S.Y., s. 28)  
**Gözäl** ayırıydır (S.Y., s. 29)  
**Boşuna** gözümdä uçêrsın (S.Y., s. 29)  
Geldim yolda **yalnızça**, hem **güçlü**, hem **utanca** (S.Y., s. 30)  
**Gözäl** dursun (S.Y., s. 30)

Oynêêrlar **atlayıp** (S.Y., s. 30)  
Öperlär **katlayıp** (S.Y., s. 30)  
Ölä **kolay** bozulsun (S.Y., s. 31)  
Gezer **kırık, kasılı** (S.Y., s. 32)  
Danıştım mı **azarlı** (S.Y., s. 35)  
Sevmedin mi **nazarlı** (S.Y., s. 35)  
Anacan **siirektän** (S.Y., s. 37)  
Uuldêêr **saarlı** (S.Y., s. 37)  
Durêr **kefsiz** (S.Y., s. 40)  
Bükülmää **dal gibi** (S.Y., s. 42)  
Geç **ilin** (S.Y., s. 42)  
**Bölä** sarptılar (S.Y., s. 43)  
Koruyamadık sora **gözäl** (S.Y., s. 43)  
**Uzun** düşünmäk (S.Y., s. 44)  
**Boşa** akıtmışım (S.Y., s. 46)  
**Suuk** durmamaa (S.Y., s. 48)  
**Kolay** sän annaycan (S.Y., s. 49)  
Oldu **çürük çürük** (S.Y., s. 49)  
**İslää** düşünüp (S.Y., s. 49)  
**Ölä** dedi (S.Y., s. 50)  
**Kırık** girdi (S.Y., s. 50)  
**Çirkin** başladı (S.Y., s. 50)  
Ba öter **keskin**, ba öter **baygın** (S.Y., s. 50)  
**Kalaba** kaldı (S.Y., s. 50)  
Olêr **dinç** hem **gamsız** (S.Y., s. 51)

Olêr **dev inansız** (S.Y., s. 51)  
Kim yaşêêr **zaametsiz** (S.Y., s. 51)  
**Dürük** dursan (S.Y., s. 52)  
Bakardı **kahırsız** (S.Y., s. 53)  
Evlenelim **hızlı** (S.Y., s. 54)  
**Boş** kaldı (S.Y., s. 57)  
**Zor** edecek (S.Y., s. 60)  
**Köör** olan (S.Y., s. 61)  
**Bet** olan (S.Y., s. 61)  
**Direk** kalmış (S.Y., s. 62)  
Gidardı **kol kola** (S.Y., s. 64)  
**Salt** kalmış (S.Y., s. 64)  
**Bölä** diildi (S.Y., s. 64)  
**Sarp** düşünmüş (S.Y., s. 65)  
**Diri** brakmasın (S.Y., s. 65)  
**Suuk** akêr (S.Y., s. 66)  
Geler kış **kaarlı** (S.Y., s. 66)  
**Gözäl** olsun (S.Y., s. 67)  
Döker **arasız** (S.Y., s. 69)  
Gelecektir **parasız** (S.Y., s. 69)  
**Otsuz** büüyecek (S.Y., s. 72)  
Pek **islää** yaşêêrlar (S.Y., s. 73)  
**Kısmetli** olasınız (S.Y., s. 73)  
**Gözäl** sürdü (S.Y., s. 75)  
**Sarp** biz yaşadık (S.Y., s. 76)

**Gözäl** çalêr (S.Y., s. 77)  
İyârdin, **severek** (S.Y., s. 78)  
Gezmiş **yamalı** (S.Y., s. 78)  
**Az** çıkêr (S.Y., s. 79)  
**Zoor** yazmaa (S.Y., s. 79)  
**Yufka** görüner (S.Y., s. 79)  
**Sessiz** girdi (S.Y., s. 81)  
**Tatlı** bir sızlamak (S.Y., s. 85)  
**Mayıl** bakêr (S.Y., s. 86)  
**Uz** gitti (S.Y., s. 86)  
**İlin** kazanmak (S.Y., s. 86)  
**Yakın** öttü (S.Y., s. 88)  
**Ahmaklı** girip (S.Y., s. 91)  
**Büüklü** göründülär (S.Y., s. 91)  
**Bilmeyrâk** şaşêrsın (S.Y., s. 93)  
**Kıvrılıp**, yatêr **dingin** dâ uyuyêr (S.Y., s. 93)  
**Sert** uçurttu (S.Y., s. 94)  
**Açık** görâr (S.Y., s. 96)  
**Tunuk** hırlêr (S.Y., s. 97)  
**Titsili** uçêrlar (S.Y., s. 97)  
**Derin** bitti (S.Y., s. 99)  
**Uslu** yaşêr (S.Y., s. 101)  
**Cansız** aarêrım (S.Y., s. 101)  
**Sade** tutêrım (S.Y., s. 102)  
**Gercik** durêrlar (S.Y., s. 102)



**Kolay** tertiplenmeer (S.Y., s. 103)

**Alifli** kauşmak (S.Y., s. 104)

Baaracek **haseetli** (S.Y., s. 106)

**Salt** öterlär (S.Y., s. 107)

**Parallel** gitmenin (S.Y., s. 107)

**Kaavi** kalêr (S.Y., s. 108)

**Darsık** akêr (S.Y., s. 108)

**Ölä** öter (S.Y., s. 110)

**İlk** yazêr (S.Y., s. 110)

Durêr herkez, **baka kalarak** (S.Y., s. 112)

**Büüleyci** öttü (S.Y., s. 112)

Görünärdi **ilin** (S.Y., s. 112)

**Pak** çarmak (S.Y., s. 113)

Sendirer **imdadınnan** sıcacık (S.Y., s. 113)

**Gözäl** ötsün (S.Y., s. 113)

Kaldım **çıplak** inannan (S.Y., s. 114)

**Gerçik** örüyerim (S.Y., s. 117)

**Büülü** olıym (S.Y., s. 119)

**Kinni** sallêr (S.Y., s. 121)

İşleeriz **sıkı** (S.Y., s. 121)

**Dadıyca** içilmiş (S.Y., s. 125)

Suuêrim **uslu** (S.Y., s. 126)

**Ölä** aaramêêrim (S.Y., s. 127)

**Aşıra** örüyerim (S.Y., s. 128)

**Bütünnä** saklaycek (S.Y., s. 130)

Şen çaker (S.Y., s. 131)

**Hoşluklan** yalvardı (S.Y., s. 132)

**Zoor** yazmaa (S.Y., s. 133)

Kaçtım **çabucaana** (S.Y., s. 133)

### 2.8.2. Miktar Zarfları

Gezinärdik biz diil **az** (S.Y., s. 18)

**Pek** beendim (S.Y., s. 23)

**Çok** akışar (S.Y., s. 23)

Düüdük **biraz** daula (S.Y., s. 25)

Oolu sever **pek, pek, pek** (S.Y., s. 26)

**Pek** büümüşün (S.Y., s. 36)

**Hep** yanêrsın (S.Y., s. 36)

Ellerin **hep** kurulu (S.Y., s. 36)

**Taa** korkut, **biraz** korkut (S.Y., s. 37)

Sevsin beni **pek** (S.Y., s. 41)

Sever beni **pek** (S.Y., s. 42)

**Hiç** doymazdım (S.Y., s. 43)

**Hep** geler, ki **çok** verdim (S.Y., s. 48)

**Hep** geler, ki **az** aldım (S.Y., s. 48)

Yaşadım **çok** (S.Y., s. 48)

**Biraz** zeetleycez (S.Y., s. 50)

**Çok** içirttilär (S.Y., s. 50)

**Hiç** yok adam (S.Y., s. 50)

**Taa** çalêr mı (S.Y., s. 53)

**Pek** sındım (S.Y., s. 60)

İnancek **taa çok** (S.Y., s. 62)  
Bekleycek o **taa** (S.Y., s. 68)  
**Az** beendim (S.Y., s. 70)  
Diişildi **pek** (S.Y., s. 71)  
**Çok** gezdik (S.Y., s. 74 (2))  
Çalıştı **pek** (S.Y., s. 75)  
Hem needi var **taa** onun (S.Y., s. 75)  
Duraceydık **çok** taa (S.Y., s. 76)  
Geçilmâz **hiç** (S.Y., s. 78)  
**Az** çıkêr (S.Y., s. 79)  
Ne **pek** benzeer (S.Y., s. 80)  
**Pek** sevdim (S.Y., s. 81)  
**Çok** durup (S.Y., s. 81)  
**Çok** işlârsaydı (S.Y., s. 86)  
Yorulêr **pek** (S.Y., s. 87)  
**Taa** dürterlâr (S.Y., s. 101)  
**Pek** kesiler (S.Y., s. 107)  
**Çok** salnêr (S.Y., s. 107)  
Dayan, ayolum, **birazcık taa** (S.Y., s. 118)  
**Biraz** düşer (S.Y., s. 124)  
**Taa** zeetlenmä (S.Y., s. 16)  
**Taa** neetlenmä (S.Y., s. 16)  
Yaşadım **haylicä** (S.Y., s. 58)  
Seçilerlâr **az-buçuk** (S.Y., s. 96)

### 2.8.3. Yer-Yön Zarfları

Girdik **içeri** (S.Y., s. 45)

Bakarak **yukarı** (S.Y., s. 64)

**Yukarı**, kirisa, bir makaz astılar (S.Y., s. 67)

Ver **geeri** (S.Y., s. 67)

**Aşaa** kalmaa (S.Y., s. 80)

**Yukarı** çevir'li (S.Y., s. 123)

Bak sän **yukarı** (S.Y., s. 37)

**Yukarı** büüyüverdi (S.Y., s. 42)

Kalıym **aşaa** (S.Y., s. 49)

**İleri** çeker (S.Y., s. 51)

**Geeri** dönmaa (S.Y., s. 69)

Uçêr can **ileri** (S.Y., s. 81)

Diişileräk **ileri yukarı** (S.Y., s. 86)

**İçeri** girdi (S.Y., s. 89)

Bakêr dar **ilerä** (S.Y., s. 105)

Aşırêr **dışarı** (S.Y., s. 122)

İldim **aşaa** (S.Y., s. 48)

**Gitmaa** ne ileri (S.Y., s. 69)

Göçer **uzaa** yukarlarda (S.Y., s. 86)

**Geer'lerä** hep kayêr (S.Y., s. 99)

Geçmaa **ilersinä** (S.Y., s. 101)

Çiçek koyulu **önünä** (S.Y., s. 112)

**Uzaa** batêr (S.Y., s. 122)

**Önä** yollananın (S.Y., s. 124)

Dön sän **ötää** (S.Y., s. 21)

Çıkarmayım onnarı **önümä** (S.Y., s. 40)

**Önünä** atlamamış (S.Y., s. 57)

**Aşaa** devrilmä (S.Y., s. 80)

#### **2.8.4. Zaman Zarfları**

**Büün** şennii alifleer (S.Y., s. 8)

Çok **gecä** oturdum (S.Y., s. 9)

**Kimi kerä** üzünü göreyim (S.Y., s. 15)

**Sabaa** şen herkerä olêr (S.Y., s. 16)

**Hep** tüttü (S.Y., s. 17)

**Gecä** çal'cek (S.Y., s. 22)

Pazarlanmak **yarım gün** (S.Y., s. 27)

**Hep** geler (S.Y., s. 29)

Oldu **gecä yarısı** (S.Y., s. 35)

Durdut **şindi** (S.Y., s. 38)

**Erken** bän onu çaarêrim (S.Y., s. 40)

Geldi **gecä** (S.Y., s. 44)

**Büün** salt sayıklamak (S.Y., s. 44)

**Üç yıl** şennik bilmedim (S.Y., s. 45)

**Üülendä** açan sıcak sarplaşêr (S.Y., s. 46)

Oynêêr **büün** (S.Y., s. 53)

**İlkyaz** gelmesi (S.Y., s. 54)

Toz dumandı meydan **dün** (S.Y., s. 57)

**Şindi** gezersin (S.Y., s. 58)

**Bir vakıt** bir küüdä yaşadım (S.Y., s. 58)

Yakêr **şindi** (S.Y., s. 59)

Sızêr **güz** (S.Y., s. 66)

Geler **kış** (S.Y., s. 66)

**Şindi** varsa (S.Y., s. 68)

Gez'cez **şansora** (S.Y., s. 77)

**Avşam** genä sän yalnız (S.Y., s. 82)

**Büün** naaledim (S.Y., s. 88)

Görürdün **büün** (S.Y., s. 90)

Geriler **sabaalän** erken (S.Y., s. 93)

**Sabaa** yaayêr yaamur (S.Y., s. 95)

**Şindi** tez uyuycan (S.Y., s. 98)

**Şindän kerä** duyulêr (S.Y., s. 105)

Ama **tez** gölgenin kenarı kuşkulu güneşi çıkıya baaladı (S.Y., s. 107)

**Büün** heptän bukaadan boşandı (S.Y., s. 113)

**Üülenädäk** her gün büzüldü (S.Y., s. 114)

Yoklêırım bän **büün** aar (S.Y., s. 115)

**Tez** seni bän raada brakacam (S.Y., s. 118)

Oldular körpelär te **büün** (S.Y., s. 124)

**Büün** pek gelir (S.Y., s. 125)

Pazar döndü **avşama** (S.Y., s. 130)

**Büün** denedim (S.Y., s. 133)

**Tez** çekmeyecek (S.Y., s. 22)

**Büündä** bir yortucu (S.Y., s. 34)

Şennik **büün** çok (S.Y., s. 34)

Geldi **ilkyaz** (S.Y., s. 38)

Olcam bän **tezdä** (S.Y., s. 41 (2))

Üç yıl bän hiç gülmedim (S.Y., s. 45)

**Büün** geneyim (S.Y., s. 51)

**Şindi** çok alma (S.Y., s. 71)

**Şindi** hepsi gospodar (S.Y., s. 71)

Çok gezdik bu **gecä** (S.Y., s. 74)

Biz gezeriz **büün** (S.Y., s. 74)

**Şindi** Pavli çalacêk (S.Y., s. 74)

**Erken** kalktı (S.Y., s. 74)

**Üülendä** da hiç yan gelmeer (S.Y., s. 75)

Kış **şindi**, diil **güz** (S.Y., s. 76)

Yaklaşêr hem da **gündüz** (S.Y., s. 76)

**Birdän** darsıdım (S.Y., s. 77)

Öläydir **eveldän beeri** (S.Y., s. 78)

**Erken** duymuşlar (S.Y., s. 78)

**Geç saatta** unud'çek (S.Y., s. 80)

**Girdi** sabaayın (S.Y., s. 81)

Kayet **erken** uyandım (S.Y., s. 84)

Oturêr küüyä gidän yol boyunda meranın ak bekçisi taa **üülendän** (S.Y., s. 86)

**Birdän** heptän yakın öttü (S.Y., s. 88)

**Sabaadak** atıldım (S.Y., s. 91)

**Otuz yıl** hep seviner (S.Y., s. 93)

Havacık uslu **büün** (S.Y., s. 91)

**Bütün gün** kırlar dindi (S.Y., s. 92)

Bana **büün** beenimni (S.Y., s. 96)

**Kimi sefer** doyum biler (S.Y., s. 96)

**Uçtu** sabaalayın (S.Y., s. 97)

**Sabaada** açılêr (S.Y., s. 99)

Üüreniriz kanondan taa **evvelki** (S.Y., s. 102)

**Dün** gördüm (S.Y., s. 103)

**Birdän** bän duydum (S.Y., s. 106, 107)

**Dündeki** görümnär döndülär (S.Y., s. 109)

**Bir gün** hronikada okudum (S.Y., s. 109)

Taman **büün** tamannık ver (S.Y., s. 113)

**Sabaada** bol hava buzlandı (S.Y., s. 114)

**Şindän** buumêêr (S.Y., s. 114)

**Birdän** durmaycek (S.Y., s. 116)

**Büün** da prostet (S.Y., s. 120)

İşleeriz sıkı biz hem **kışın**, hem **yazın** (S.Y., s. 121)

**Şindi** bişey ölä aaramêêrım (S.Y., s. 127)

Yaktım stih bän **birkaç gecä** (S.Y., s. 133)

Ani **yaarına** onnarda da gezecäm (S.Y., s. 133)

**Büün** da inatlın bana taa paalydı (S.Y., s. 29)

**Kimi sefer** yarım stihta tıkandım (S.Y., s. 63)

Şeytan inmiş **büün** dünneeyä (S.Y., s. 69)

**Büün** herbir kapu önü sade musaafir izi (S.Y., s. 76)

**Avşam** oldu (S.Y., s. 85)

Diil **dünkü** (S.Y., s. 99)

**Büün** da geçtin (S.Y., s. 128)



## 2.9. SIFATLAR

### 2.9.1. Belirsizlik/Belgisiz Sıfatlar

ilişersin **herkerä** (S.Y., s. 36)

**az** vakıt (S.Y., s. 48)

**biraz** zeetleycez (S.Y., s. 50)

**az** talantlılar (S.Y., s. 50)

**her** erdä – sınık (S.Y., s. 57)

**az** poêt (S.Y., s. 70)

**biraz** lafa (S.Y., s. 78)

her **az** iş (S.Y., s. 101)

açıldı **az** dolay (S.Y., s. 107)

**az** dingin kirpiklär (S.Y., s. 110)

**az'cık** taa (S.Y., s. 118)

dayan, ayolum, **birazcık** taa (S.Y., s. 118)

**az** belliliklää (S.Y., s. 122)

**çok** gecä (S.Y., s. 9)

**çok** yolları (S.Y., s. 14)

**çok** yıldız – göktä (S.Y., s. 16)

pek **çok** yıl, pek **çok** saat (S.Y., s. 19)

**çok** saat (S.Y., s. 22)

**çok** saa olsun ekeni (S.Y., s. 23)

**çok** sabaa hem avşam (S.Y., s. 26)

**birçok** kuş kalktı (S.Y., s. 31)

şennik büün **çok** – **hiç** yok ucu (S.Y., s. 34)

**çok** yıllar (S.Y., s. 37)

**çok** vakıt (S.Y., s. 37)  
**çok** saat (S.Y., s. 49)  
**çok** türlü laaplar (S.Y., s. 49)  
**çok** türlü zavraklar (S.Y., s. 49)  
**çok** erdä (S.Y., s. 50)  
**çokça** fenalıklar (S.Y., s. 59)  
**çok** kerä (S.Y., s. 70)  
**çok** iş uçlarını (S.Y., s. 63)  
**çok** mayıl işlär (S.Y., s. 70)  
**çok** alma (S.Y., s. 71)  
**çok** alma hem da armut (S.Y., s. 75)  
**çok** döl (S.Y., s. 75)  
**çok** güneştän yortuluydu (S.Y., s. 82)  
**çok** işlär (S.Y., s. 86)  
**çok türlü** yıllar (S.Y., s. 86)  
**çok** işi (S.Y., s. 86)  
**çok** uur gider (S.Y., s. 99)  
**çok** iş gösterdi (S.Y., s. 113)  
**çok** iş annanmêr (S.Y., s. 114)  
**çok** yaralar (S.Y., s. 120)  
**çok** kasaba (S.Y., s. 9)  
**çok** mayıllık (S.Y., s. 45)  
**çok** sefer (S.Y., s. 48)  
**çok** işi (S.Y., s. 50)  
**çok** vakıt (S.Y., s. 58)

**çok** evlerä (S.Y., s. 70)  
**çok** kısmet (S.Y., s. 76)  
**çok** şafklydy (S.Y., s. 116)  
**çok** günnär (S.Y., s. 125)  
**herbir** sokakta (S.Y., s. 30)  
**herbir** tokatta (S.Y., s. 30)  
**herbir** köşedä (S.Y., s. 43)  
**her** saatlı (S.Y., s. 44)  
**her** can (S.Y., s. 47)  
**her** ilkyaz (S.Y., s. 54)  
**her** erin (S.Y., s. 59)  
**hererleri** (S.Y., s. 66)  
**herersi** – köör – saar (S.Y., s. 66)  
**her** yılın (S.Y., s. 72)  
**herbir** otu (S.Y., s. 72)  
**herbir** ev – **dört** – **beş** içerlän (S.Y., s. 73)  
**herbir** kapu (S.Y., s. 76)  
**hererdä** (S.Y., s. 77)  
**her** büügü erin (S.Y., s. 77)  
**her** yazı (S.Y., s. 79)  
**her** gün (S.Y., s. 79)  
**her** taraftan (S.Y., s. 80)  
**her** beniz (S.Y., s. 80)  
**herbir** çekiş (S.Y., s. 85)  
**her** geçenä (S.Y., s. 86)

**her** saadım (S.Y., s. 87)

**her** el (S.Y., s. 88)

**herbir** eki (S.Y., s. 88)

**her** hal, **herbir** can (S.Y., s. 88)

**her** karı (S.Y., s. 89)

**her** lafindı (S.Y., s. 91)

**her** avşam (S.Y., s. 93)

**her** nısnardan (S.Y., s. 96)

**başka** ayıklık (S.Y., s. 99)

**her az** iş (S.Y., s. 101)

**herbir** ölçü (S.Y., s. 105)

**her** êpohanın (S.Y., s. 108)

**her** ersini (S.Y., s. 110)

**her** gün (S.Y., s. 114)

**her** sert (S.Y., s. 120)

**her** blezii (S.Y., s. 127)

**her** kıza (S.Y., s. 127)

**başka** dumana (S.Y., s. 99)

**başka** soy (S.Y., s. 115)

**başka** iş var (S.Y., s. 130)

**bölä bir** kız (S.Y., s. 26)

**bölä** eceli (S.Y., s. 29)

**bölä** sarptılar **ilkin** günnär (S.Y., s. 43)

**kimi** sefer (S.Y., s. 63)

**kimi** erlär (S.Y., s. 80)

**kimi** sefer (S.Y., s. 96)

**hepsi** karakuştu (S.Y., s. 31)

**hepsi** kapular (S.Y., s. 96)

**hepsi** – salt bekim (S.Y., s. 126)

**bütün** birlik (S.Y., s. 8)

**bütün** dünneeyi (S.Y., s. 31)

**bütünnä** havezliktän (S.Y., s. 46)

**bütün** dünnä (S.Y., s. 66)

**bütünnä** içerde (S.Y., s. 66)

**bütünnä** merayı (S.Y., s. 72)

**bütün** gün (S.Y., s. 92)

**bütün** birtaa (S.Y., s. 100)

**ütünnä** aracık (S.Y., s. 112)

**bütün** bir uçsuz (S.Y., s. 117)

**türlü** frizlar (S.Y., s. 115)

**türlü** nasaattan (S.Y., s. 100)

**birkaç** gündä (S.Y., s. 41)

**birkaç** insan (S.Y., s. 47)

**birkaç** gümüş (S.Y., s. 58)

kapeyka da ver **birkaç** (S.Y., s. 71)

**birkaç** hêy – hêyci (S.Y., s. 74)

**birkaç** peedä (S.Y., s. 115)

**birkaç** gecä (S.Y., s. 133)

## 2.9.2. İşaret Sıfatları

### 2.9.2.1. Bu

**bu** topraan (S.Y., s. 14)

**bu** bizim dünnää (S.Y., s. 14)

**bu** erdä (S.Y., s. 19)

**bu** yaşadak (S.Y., s. 39)

**bu** diil pak ellermä (S.Y., s. 40)

**bu** er (S.Y., s. 46)

**bu** hiç yok adam (S.Y., s. 50)

**bunu** te bkan (S.Y., s. 50)

**burayı** bekledim (S.Y., s. 50)

**bu** partretçii (S.Y., s. 67)

**bu** êksponat (S.Y., s. 67)

**bu** muzey (S.Y., s. 67)

**burda** neredä êtnografiya (S.Y., s. 67)

**bu** hava (S.Y., s. 69)

**burda** bir iş var bilmää (S.Y., s. 69)

**bunun** için üç kerä çekiniz (S.Y., s. 71)

**bu** gecä (S.Y., s. 74)

**burda** durgunalım (S.Y., s. 74)

**bu** eni yıla (S.Y., s. 75)

hepsi **bunnar** (S.Y., s. 75)

**bu** işlär (S.Y., s. 78)

**bu** er (S.Y., s. 80)

**burda** çeker (S.Y., s. 80)

**bu** yok (S.Y., s. 81)

**bu** – sade bir düşünmāk (S.Y., s. 81)

**bu** tecil (S.Y., s. 84)

**bu** yan'nda (S.Y., s. 85)

**bu** şamatasız erdä (S.Y., s. 85)

**burası** da sınaşık (S.Y., s. 85)

**bu** zorda ensenecek (S.Y., s. 85)

**burda** bendä (S.Y., s. 93)

**bu** aydınnaa (S.Y., s. 97)

**bu** soluk (S.Y., s. 99)

**bu** bişey enili (S.Y., s. 99)

**bu** diil **o** raatlı ses (S.Y., s. 99)

**buna** (S.Y., s. 99)

**bunu** (S.Y., s. 99)

düşüm benzeer hem da **ona**, hem da **buna** (S.Y., s. 100)

hem **o**, hem **bu** (S.Y., s. 100)

**burda** diildim (S.Y., s. 102)

hepsi **bu** artık (S.Y., s. 103)

ne var **bu** kap altında (S.Y., s. 111)

aarlık ölçüsü **burada** – karat (S.Y., s. 118)

beni yok **burda** kim doorutsun (S.Y., s. 125)

beni yok **burda** kim yanıltsın (S.Y., s. 125)

**burada** başka iş var (S.Y., s. 130)

ki bän açtım **burda** (S.Y., s. 132)

### 2.9.2.2. Şu

kız çaardı **şu** lafa (S.Y., s. 10)

şafkın dirää orda – **şurda** (S.Y., s. 48)

köpürdü **şu** başçalar (S.Y., s. 108)

ensemää iteerlär açan bir **şunu** (S.Y., s. 119)

### 2.9.2.3. O

**O** yastaa (S.Y., s. 9)

**O** bukvacık (S.Y., s. 10)

**O** tarafa (S.Y., s. 10)

**O** gülü (S.Y., s. 11)

**O** yolcaaz (S.Y., s. 18)

**O** yol oldu (S.Y., s. 18)

**O** kuşcaaz çalacêk (S.Y., s. 20)

Uurasın **o** dama (S.Y., s. 24)

**O** dünnärdilär – nicä güllär (S.Y., s. 43)

Ne iiliim, ki **o** gözäl (S.Y., s. 46)

şafkın dirää **orda** – şurda (S.Y., s. 48)

Parnasa kimi **oz**'man brakacez (S.Y., s. 49)

**Oz**'mandan Parnas kalaba kaldı (S.Y., s. 50)

Hep **o** toz girer (S.Y., s. 52)

Aldatmaz **o** yol, uzlu (S.Y., s. 62)

İnancak taa çok **oz**'man (S.Y., s. 62)

**O** uz. Nicä saazdı (S.Y., s. 64)

**O** prost uura girdi (S.Y., s. 64)

Nedän e **o** mışan (S.Y., s. 64)



Bizä salt läüzim giimnär **o** soydan (S.Y., s. 67)

Buyurêr **o** borç haşlak (S.Y., s. 93)

**O** mayıl Cokondaya bakardı (S.Y., s. 102)

Can altım da kırç **öz**'man tutardı (S.Y., s. 102)

Stavrozda **o** damarlar (S.Y., s. 105)

Kötüsü alacek yangına **o** kooru (S.Y., s. 106)

Da öter **o** üz seslän danda (S.Y., s. 110)

Tunuk onedidä **o** havez (S.Y., s. 111)

Oz'mandan taa kaldı (S.Y., s. 112)

Çok şafklıydı **o** zaman (S.Y., s. 116)

Zerä zorlu neyâ **öz**'man (S.Y., s. 120)

Kemik yayêr **o** ses söylenili (S.Y., s. 124)

**O** zaman – artistliysin koca (S.Y., s. 126)

Taazäydi sarp **o** başcanın (S.Y., s. 134)

### **2.9.3. Sayı Sıfatları**

#### **2.9.3.1. Asıl Sayı Sıfatları**

**Bir** şah uşaa (S.Y., s. 34)

Bir (S.Y., s. 10, 11 (2), 13, 16, 18, 23 (2), 24 (3), 25 (2), 27, 34 (2), 36 (2), 37, 39, 40, 49 (2), 53, 54, 58, 64, 65, 66 (2), 67, 68, 70 (3), 73, 75, 78, 79, 80, 84, 85 (2), 86, 90, 91, 94, 104, 105, 106, 109, 111, 113, 114, 118, 121, 124 (2), 128, 129, 132)

**İki** kara gözlän (S.Y., s. 20)

İki (S.Y., s. 20, 21, 33, 41 (2), 44, 53, 65, 73, 75, 121, 130)

**Üç** bukveylan basması (S.Y., s. 10)

Üç (S.Y., s. 10, 54, 65, 71, 87, 117)

**Dört** kilit var **dört** öndä (S.Y., s. 125)

Dört (S.Y., s. 112, 125)

**Beş** ta ev var iki katlan (S.Y., s. 75)

**Edi** sedef gerdandan (S.Y., s. 32)

Üç sokak **sekiz** köşä (S.Y., s. 76)

**Onbir** gündä biçtilär (S.Y., s. 72)

**Oniki** kuyu silos (S.Y., s. 75)

Var **onsekiz** yaşları (S.Y., s. 10)

Bänim **otuz** yaşında (S.Y., s. 17)

**Otuz** yıl hep seviner (S.Y., s. 93)

Nicä **kırk** duacık (S.Y., s. 128)

**Seksän** ektara büüdü (S.Y., s. 72)

Üz gram ilaç (S.Y., s. 71)

### **2.9.3.2. Sıra Sayı Sıfatları**

**Üçüncü** uçatskada trakalar elindä (S.Y., s. 70)

**Üçüncü** kerä selam sendän aldım (S.Y., s. 82)

**Üçüncü** minör (S.Y., s. 129)

**Bininci** pergelä uruldu te aydın (S.Y., s. 106)

### **2.9.4. Niteleme Sıfatları**

**eni** türkü (S.Y., s. 8)

**geniş** yola (S.Y., s. 8)

**şen** türkü (S.Y., s. 8)

ürek **kıyak**, ürek **nazlı** (S.Y., s. 9)

**büyük** neet (S.Y., s. 9)

asker oldu yılda **fena** (S.Y., s. 9)

**büük** vatana (S.Y., s. 9)

**şafk** derelerdän (S.Y., s. 9)

**şafklı** penceremin (S.Y., s. 9)  
**nazarlı** düşlerdän (S.Y., s. 9)  
**gercik** vakıdın (S.Y., s. 9)  
**kara kömür** kaşları (S.Y., s. 10)  
**sarı** güllü hasası (S.Y., s. 10)  
bir çiçecik **ufacık** (S.Y., s. 10)  
**küülü** erifin (S.Y., s. 11)  
**sarp** bülbül (S.Y., s. 11)  
**kırmızı** gül (S.Y., s. 11)  
**şen** kuş (S.Y., s. 12)  
**gercik** kız nezetli, genç hem ilin (S.Y., s. 12)  
**mor** şirit (S.Y., s. 12)  
**incä** eli (S.Y., s. 12)  
**gül** dudaklarında laf sakınêr (S.Y., s. 12)  
erin **eşil** korafı (S.Y., s. 13)  
**sulu – beniz** laalelär (S.Y., s. 13)  
**ii** gecä (S.Y., s. 13)  
**ii** yolcu (S.Y., s. 13)  
**kaba** mercankaylan (S.Y., s. 16)  
sesçeezi **incä** (S.Y., s. 16)  
**ilin** bulut (S.Y., s. 18)  
**kara** çüven kauklu, benim elim **pamuklu** (S.Y., s. 19)  
**büük** havezlän (S.Y., s. 20)  
**kara** gözlän (S.Y., s. 20)  
**aar** saçların (S.Y., s. 21)

**gercik** kız (S.Y., s. 21)

**derin** kazmanı (S.Y., s. 23)

yärin üzü – **alacacık** (S.Y., s.

**esil** ara daracacık (S.Y., s. 23)

**budaklı** fidan (S.Y., s. 23)

**pembä** pesmettän (S.Y., s. 26)

**pak** ekmek (S.Y., s. 26)

**tatlı** bal (S.Y., s. 26)

**gercik** kaşlarda (S.Y., s. 26)

en **mutlu** keezlerä (S.Y., s. 26)

**mavi** umutta (S.Y., s. 26)

**hoş** halları (S.Y., s. 27)

plat **sarı** (S.Y., s. 27)

**eni** keptar (S.Y., s. 27)

**eni** makak (S.Y., s. 27)

**incecik dudaklardan** (S.Y., s. 29)

**yalpak** laf (S.Y., s. 29)

**aykırı** kapanıklım (S.Y., s. 29)

sokacıklar **dolaşık** (S.Y., s. 30)

**kırık** ürääm (S.Y., s. 32)

gezer **kırık, kasılı** benim gölgäm (S.Y., s. 32)

çannar **küçücük** (S.Y., s. 35)

**langır langır** trakalar (S.Y., s. 35)

**büük** kaarlar (S.Y., s. 35)

**hayırsız, içsiz** gölgä (S.Y., s. 36)

**büük** saurgun (S.Y., s. 38)  
**yıldızlı** kaarın (S.Y., s. 38)  
**uzak** bayır (S.Y., s. 38)  
**genç** üzlü (S.Y., s. 38)  
**peetli** hem da **uzun** türküsü gagauzun (S.Y., s. 38)  
**kirli** ilkyaz **tunuk** göklän (S.Y., s. 39)  
**ihitär** bir dädu (S.Y., s. 39)  
**eski** ikona (S.Y., s. 39)  
**pak** ellerimä (S.Y., s. 40)  
**pak** derili (S.Y., s. 40)  
**biyaz** tel (S.Y., s. 42)  
**uzak** erdän (S.Y., s. 42)  
kaşım **kara** örülü (S.Y., s. 42)  
**biyaz** boşçada (S.Y., s. 43)  
**eşil** şişedä (S.Y., s. 43)  
**kötü** minnet (S.Y., s. 44)  
**çıplak** sırtlar (S.Y., s. 46)  
**kıvrık** salkım (S.Y., s. 46)  
**dik** üülendä (S.Y., s. 46)  
olêr **geniş** ürekli (S.Y., s. 47)  
**büük** kabaat (S.Y., s. 48)  
**geniş** gölün (S.Y., s. 48)  
**düz** perde (S.Y., s. 48)  
**käämil** bir iş (S.Y., s. 48)  
**yalnız** uşam (S.Y., s. 49)

**zoor** yıl (S.Y., s. 49)  
**gercik** ses (S.Y., s. 51)  
**ballı** ay (S.Y., s. 52)  
**tatlı** yärä (S.Y., s. 52)  
**yanık** ürää (S.Y., s. 52)  
**al** kuşak (S.Y., s. 53)  
**gercik** bir uşak (S.Y., s. 53)  
**acı** fikir (S.Y., s. 53)  
**yeni** er (S.Y., s. 53)  
**şen** türkü (S.Y., s. 53)  
**geniş** bolluk (S.Y., s. 54)  
**pak** soluk (S.Y., s. 54)  
**ahtlı** kucaa (S.Y., s. 54)  
**geñç** – **geñç** kızçaazlar (S.Y., s. 55)  
**şiritli** pelikleri (S.Y., s. 55)  
**büük** söz (S.Y., s. 56)  
**kara** gözü (S.Y., s. 56)  
**boz** şirit (S.Y., s. 57)  
**kırık** mum (S.Y., s. 57)  
**geñç** yanaa (S.Y., s. 57)  
**kel** toprak (S.Y., s. 57)  
**ön** köşä (S.Y., s. 58)  
**gözäl** bir gelin (S.Y., s. 58)  
**tatlı** pita (S.Y., s. 61)  
**büük** neet (S.Y., s. 62)

**yarım** stih (S.Y., s. 63)  
**sarp** yapılı (S.Y., s. 65)  
**bol** fidannar (S.Y., s. 66)  
**yalın** dallar (S.Y., s. 66)  
**eşil** kafes (S.Y., s. 66)  
**eşil** havez (S.Y., s.66)  
**tıkalı** pençerä (S.Y., s. 66)  
**özsüz** karandaş (S.Y., s. 66)  
**biyaz** bezlän (S.Y., s. 67)  
**kırık** aulda (S.Y., s. 67)  
**zeetli** karı (S.Y., s. 67)  
**suratı** sarı (S.Y., s.67)  
**garip** ana (S.Y., s. 68)  
**aar** gecä (S.Y., s. 68)  
**pak** su (S.Y., s. 68)  
**mavi** gözlü (S.Y., s. 69)  
**diri** can (S.Y., s. 69)  
**derin** soluk (S.Y., s. 70)  
**az** poët (S.Y., s. 70)  
**çalışkan** eldä (S.Y., s. 71)  
**sarp** çalışkan (S.Y., s. 72)  
pullukları **incecik** (S.Y., s. 71)  
**kaavicä** pelivannar (S.Y., s. 72)  
**incä** çannarı (S.Y., s. 72)  
**gül** gibi kızlar (S.Y., s. 73)

**şarap** keskin (S.Y., s. 73)  
**kırmızı** yanak (S.Y., s. 73)  
**maavi** kostum (S.Y., s. 74)  
**biyaz** galstuunu (S.Y., s. 74)  
**büük** bir kır (S.Y., s. 75)  
**büük** bereket (S.Y., s. 75)  
**islää** işçi (S.Y., s. 75)  
**kesmä** tokat (S.Y., s. 75)  
**eni** yıla (S.Y., s. 75)  
**islää** baalar (S.Y., s. 75)  
**incä** – gecä temizi (S.Y., s. 76)  
**taazä** kaar (S.Y., s. 76)  
**uzun** ömür (S.Y., s. 76)  
**ii** saalık (S.Y., s. 76)  
**dolu** bolluk, sefaalık (S.Y., s. 76)  
**büük** umut (S.Y., s. 77)  
**sarp** yolu (S.Y., s. 78)  
**büük** işçi (S.Y., s. 78)  
kiyat **incecik** (S.Y., s. 79)  
**siirek** avtor (S.Y., s. 79)  
**ayoz** neet (S.Y., s. 79)  
**büük** kuvetlän (S.Y., s. 79)  
**boş** iş (S.Y., s. 79)  
**kızgın** erdä (S.Y., s. 80)  
**serin** köşä (S.Y., s. 80)



**sümek – sümek** ağaçlar eski (S.Y., s. 80)

**büüklü** kuytu (S.Y., s. 80)

koku **nazlı**, soluk **temiz** (S.Y., s. 80)

**taazä** şafkta (S.Y., s. 80)

**hoşlu** seslär (S.Y., s. 80)

**sarp** er (S.Y., s. 80)

**dargın** can (S.Y., s. 80)

**geç** saat (S.Y., s. 80)

**gercik** oyuncacık (S.Y., s. 80)

**kımlısız** hava **ergin** (S.Y., s. 81)

**nazlı** keftä (S.Y., s. 81)

raatlaycı, **ii** kuytular (S.Y., s. 82)

**yalabıklı eski** park (S.Y., s. 82)

**hodul** kızçaazları (S.Y., s. 83)

**küflü** tel (S.Y., s. 85)

**dar** yapraklı süüt (S.Y., s. 85)

**şamatasız** erdä (S.Y., s. 85)

**büük** nazlılıı (S.Y., s. 85)

**dar** kaşık (S.Y., s. 85)

**şen** seslär (S.Y., s. 86)

**bitkisiz** meydannarın (S.Y., s. 86)

**hoşlu** sıcak (S.Y., s. 86)

**ak** bekçi (S.Y., s. 86)

bir **eski**, **yırtık** gazeta (S.Y., s. 86)

**budaklı** bir **buruk** sopa (S.Y., s. 86)

**nazlı** imanına (S.Y., s. 86)  
**sade** lozungları (S.Y., s. 86)  
**ayoz** lozungları (S.Y., s. 86)  
**altın** zamannar (S.Y., s. 87)  
**sedefli** bulutlar (S.Y., s. 87)  
**büük** gözellii (S.Y., s. 87)  
**baygın** sesä (S.Y., s. 87)  
**büük** sonnuk (S.Y., s. 88)  
**sıkı** kemer taşları (S.Y., s. 88)  
**dipsiz** gök (S.Y., s. 88)  
**şişeli** meydannarı (S.Y., s. 88)  
**bayıllı** fidannarın (S.Y., s. 88)  
**sapsız, genç** otçaazların (S.Y., s. 89)  
**zaametli** gölgeleri (S.Y., s. 89)  
**büük** yortu (S.Y., s. 89)  
**biyaz** duak (S.Y., s. 89)  
**ergin** inceliimin (S.Y., s. 89)  
**tatlı mistik** hava (S.Y., s. 89)  
**eski** aaç (S.Y., s. 90)  
**dar** oda (S.Y., s. 90)  
**darsıklı** köşeler (S.Y., s. 90)  
**tunuk** şişeler (S.Y., s.90)  
**maalim** usta (S.Y., s. 90)  
**gercik** hayır (S.Y., s. 90)  
**yufka** er (S.Y., s. 90)

**maavi** erkennik (S.Y., s. 91)  
**gümüş** iplii (S.Y., s. 91)  
**balaban** parapet (S.Y., s.91)  
**boz** bayır (S.Y., s. 91)  
**sürürlän** gargalar (S.Y., s. 92)  
**köör** lüzger (S.Y., s. 92)  
**bükülü** dallar (S.Y., s. 92)  
**tunuk** su (S.Y., s. 92, 94)  
**körpä** üzçeezinä (S.Y., s. 93)  
**boz** gölmek (S.Y., s. 93)  
**ateşli** oynnar (S.Y., s. 93)  
**sıcak** sarı (S.Y., s. 94)  
**mavili** bulut (S.Y., s. 94)  
**boş** bir banka (S.Y., s. 94)  
**kaskatı** çizgiciklär (S.Y., s. 94)  
**yaş** çim (S.Y., s. 94)  
**tatlılı** zeetler (S.Y., s. 95)  
**döşeli kaba** patta (S.Y., s. 95)  
**kara – eşil** çamur (S.Y., s. 95)  
**boz** abalar (S.Y., s. 95)  
**çetin, bet** lüzgerlär (S.Y., s. 95)  
**keskin** bir bölük insan (S.Y., s. 95)  
**turuncu** avşam (S.Y., s. 96)  
**inceli** düşüncülär (S.Y., s. 96)  
**kör** dibindä (S.Y., s. 96)

**kırmızı – sarı** çevrâ (S.Y., s. 96)

**biyaz** kuş (S.Y., s. 97)

**şafklı** benek (S.Y., s. 97)

**ak** kapuda (S.Y., s. 97)

**tel** flanelâr (S.Y., s.97)

**köör** taş güllelâr (S.Y., s. 97)

**eski** kapçık (S.Y., s. 97)

**ii** eş (S.Y., s. 98)

**saklı** üzlâr (S.Y., s. 98)

**büülü** set (S.Y., s. 98)

**kımılsız** bu soluk (S.Y., s. 99)

**büük** bolluk (S.Y., s. 99)

**yarım** sfera (S.Y., s. 99)

**raathı** ses (S.Y., s. 99)

**biyaz** kraa (S.Y., s. 99)

**körpeli** uçları (S.Y., s. 99)

**diveçli** baalantı (S.Y., s. 99)

**raslı** laftan (S.Y., s. 99)

**tathı** eser (S.Y., s. 100)

**büük** saat (S.Y., s. 100)

**sert** lüzgâr (S.Y., s. 100)

**buzlu** su (S.Y., s. 100)

**paalı inçâ şafk** benecii (S.Y., s. 100)

**büük** alaca (S.Y., s. 101)

**ergin** üz (S.Y., s. 101)

**bitkisiz** ortalık (S.Y., s. 101)

**seçi** paalılık (S.Y., s. 101)

**biyaz** basma (S.Y., s. 102)

**kara** çorap (S.Y., s. 103)

**saplı** tabeet (S.Y., s. 103)

**dev** bir inatlık (S.Y., s. 103)

**ayır'lı** dünnää (S.Y., s. 103)

**kederli** hal (S.Y., s. 103)

**aar** apostol (S.Y., s. 103)

**serpili** mutluluk (S.Y., s. 103)

**tikenni** yol (S.Y., s. 103)

**sesli** kuşlar (S.Y., s. 103)

**tehna** park (S.Y., s. 103)

**incä** zarifliin (S.Y., s. 103)

**bitkinci** ses (S.Y., s. 104)

**alçacık** bulut (S.Y., s. 104)

**altın** sır (S.Y., s. 104)

**incka** fistan (S.Y., s. 104)

**körpä** sevgi (S.Y., s. 104)

**tantelili** köpüklär (S.Y., s. 104)

**kızgın** üz (S.Y., s. 104)

**sarı** bir mercan (S.Y., s. 104)

**suuk** üzlü (S.Y., s. 105)

**plastik** ton (S.Y., s. 105)

**yufkalı** göz (S.Y., s. 105)

**prost** kef (S.Y., s. 106)  
**düümüklü** damar (S.Y., s. 106)  
**sayısız** gen (S.Y., s. 106)  
**köör** göz (S.Y., s. 107)  
**boş** yol (S.Y., s. 107)  
**boş** ardı (S.Y., s. 107)  
**boz** arı (S.Y., s. 107)  
**mor** lekalo (S.Y., s. 107)  
**sevimni** cuvap (S.Y., s. 107)  
**ahtlı** ecel (S.Y., s. 108)  
**büülü** kollar (S.Y., s.108)  
**bela** evi (S.Y., s.108)  
**çözük** çimnär (S.Y., s. 108)  
**pembä** suva (S.Y., s. 108)  
**genç** meşelik (S.Y., s. 108)  
**sesli** lira (S.Y., s. 108)  
**dooru** şüpä (S.Y., s. 108)  
**eski** şal (S.Y., s. 108)  
**kıymetli** yazılar (S.Y., s.109)  
**taş** yolcaaz (S.Y., s. 109)  
**aar** hayır yükü (S.Y., s. 109)  
**hayırlı** güneşleer sabaalar (S.Y., s. 110)  
**yapraksız** fidannar (S.Y., s. 110)  
**eski** dünnää (S.Y., s. 110)  
**maalimni** surat (S.Y., s.110)

**usuz** bakış (S.Y., s.110)  
**pembeli** garderoB (S.Y., s. 110)  
**kadifä** saçları (S.Y., s. 110)  
**dingin** kirpiklär (S.Y., s. 110)  
**düz** fistan (S.Y., s. 111)  
**hoş** evin (S.Y., s. 111)  
**dar** dufi şişesi (S.Y., s. 111)  
**ayoz** ses (S.Y., s. 111)  
**ak** iek (S.Y., s. 112)  
**sarp** stihlar (S.Y., s. 112)  
**kıvrak** diz (S.Y., s. 112)  
**tutulu** soluu (S.Y., s. 112)  
**sessiz** adımnar (S.Y., s. 112)  
**peşkirli** dört duvar (S.Y., s. 112)  
**büük** keez (S.Y., s. 113)  
**püs** ten (S.Y., s. 113)  
**dar** bir tafta (S.Y., s. 113)  
**bol** hava (S.Y., s. 114)  
**elikli** mavilik (S.Y., s. 114)  
**al** şirit (S.Y., s. 114)  
**saph** başalar (S.Y., s. 114)  
**ii** neet (S.Y., s. 114)  
**betli** skepsis (S.Y., s. 114)  
**eni** duygu (S.Y., s. 115)  
**diişik** novela (S.Y., s. 115)

**eni** ressam (S.Y., s. 115)  
**duman** üzli (S.Y., s. 115)  
**sarp** seslär (S.Y., s. 115, 117)  
**keskin** maya (S.Y., s. 115)  
**püs** yumak (S.Y., s. 116)  
**kokulu** otlar (S.Y., s. 116)  
**büü** peetllär (S.Y., s. 117)  
**zın** sarplı (S.Y., s. 117)  
**dev** daru (S.Y., s. 117)  
**eski** lombard (S.Y., s.118)  
**alçacık** oda (S.Y., s. 118)  
**saklı** piit (S.Y., s. 118)  
**bürüncük** şirit (S.Y., s. 118)  
**tatlılı** şamarı (S.Y., s. 118)  
**üüsekli** spirit (S.Y., s. 118)  
**incä** boycaaz (S.Y., s. 118)  
**sert** güreşlerdä (S.Y., s. 119)  
**alçak** kucaa (S.Y., s. 120)  
**üüsek** uca (S.Y., s. 120)  
**pak** üz (S.Y., s. 120)  
**ön** haberci (S.Y., s. 121)  
**titsi** kapuda (S.Y., s. 121)  
**büük** ideal (S.Y., s. 122)  
**taş** dalgalar (S.Y., s. 122)  
**suumuş** üzlär dalgalı (S.Y., s. 122)



**yanık** bakışı (S.Y., s. 122)  
**sevgili** bakışçık (S.Y., s. 122)  
**gercicäk** kirpik (S.Y., s. 122)  
**geñç** duygu (S.Y., s. 122)  
**şen** bulut (S.Y., s. 122)  
**incä** freskâ ruhu (S.Y., s. 123)  
**ii** söz (S.Y., s. 123)  
**aar** esap (S.Y., s. 123)  
**maavi** göllär (S.Y., s. 123)  
**kırık** tüülü (S.Y., s. 123)  
**eski** güüstä (S.Y., s. 123)  
**dar** açılı (S.Y., s. 124)  
**şanlı** bir ad (S.Y., s. 124)  
**mistik** esmelik (S.Y., s. 124)  
**fallı** bir laf (S.Y., s. 124)  
**saklı** legenda (S.Y., s. 124)  
**ustalı** semtlär (S.Y., s. 124)  
**siviş** uçlar (S.Y., s. 124)  
**saklı** pay (S.Y., s. 125)  
**taş** eşik (S.Y., s. 125)  
**simvollar** duygu (S.Y., s. 125)  
**hasta** göz (S.Y., s. 125)  
**geñç** bir ateş (S.Y., s. 126)  
**suuk** yıldızlar (S.Y., s. 126)  
**açık** pencere (S.Y., s. 126)

**kayıp** lafımı (S.Y., s. 127)  
**üüsektä** baaşış (S.Y., s. 127)  
**melinni** insanlar (S.Y., s. 128)  
**yarım** ay (S.Y., s. 128)  
**büük** horal (S.Y., s. 128)  
**pak** stih (S.Y., s. 128)  
**dürteklı** bir sıra (S.Y., s. 128)  
**düşüşlü** kış (S.Y., s. 129)  
**ansız** nazlan (S.Y., s. 129)  
**sıcak** es (S.Y., s. 129)  
**uzak** seslär (S.Y., s. 129)  
**gamsız** türkücü (S.Y., s. 129)  
**statuyalı** parktan (S.Y., s. 129)  
**geç** kısmet (S.Y., s. 129)  
**üst** iilik (S.Y., s. 130)  
**yanmış** paa (S.Y., s. 130)  
**şasıık** laflar (S.Y., s. 130)  
**raatsız** düş (S.Y., s. 131)  
**darsımış** vakıt (S.Y., s. 131)  
**gercik** uşaklar (S.Y., s. 131)  
**nazlı** parmak (S.Y., s. 132)  
**bürkülü raatsız** düş (S.Y., s. 132)  
**dooru** daldan (S.Y., s. 132)  
**sarp** başça (S.Y., s. 134)

### 2.9.5. Soru Sıfatları

**kaç** ruble (S.Y., s. 77)

**kaç** kerä (S.Y., s. 102, 106)

**kaç** olum iildi gözä (S.Y., s. 105)

**kaç** soruş üsteledi (S.Y., s. 105)

**ne** gözäl pek, **ne** gercik (S.Y., s. 10)

**ne** pek gencecik (S.Y., s. 10)

**ne** büülü (S.Y., s. 16)

**ne** türkü (S.Y., s. 16)

gelerim bän **ne** erdän (S.Y., s. 17)

orada bän **ne** erdäydım (S.Y., s. 17)

bilmeerim, **ne** laflar taa demää (S.Y., s. 19)

**netürlü**, **netürlü** yaşaycan (S.Y., s. 19)

**ne** kadar var kayıllın (S.Y., s. 27)

**nerdä** onnuk, **nerdä** bin (S.Y., s. 27)

**neçin** genä mayıllı bän sana bakêrım (S.Y., s. 29)

**neçin**, **neçin** gençliimi ateştä yakêrım (S.Y., s. 29)

**ne** üfkeli, **ne** küsän (S.Y., s. 31)

**ne** salt (S.Y., s. 31)

**ne** tarafa (S.Y., s. 31)

ürää **nesoy**, acaba (S.Y., s. 32)

**ne** sarp o çocucak (S.Y., s. 33)

**ne** gücü var (S.Y., s. 34)

sölesin, **ne** yan baktı (S.Y., s. 34)

**ne** gündüz, **ne** gecä (S.Y., s. 35)

**ne** ölä (S.Y., s. 43 (2))  
**ne** lääzımdı (S.Y., s. 43)  
**ne** iiliim (S.Y., s. 46)  
**ne** ürääm (S.Y., s. 48)  
**netürlü** sän cansın (S.Y., s. 52)  
**nesoy** sen insansın (S.Y., s. 52)  
**ne** yalpak (S.Y., s. 52)  
**ne** sesi (S.Y., s.53)  
**ne** en ii (S.Y., s. 54)  
**ne** genç – genç kızçaazlar (S.Y., s. 55)  
**ne** hayır (S.Y., s. 56)  
**ne** gercikti (S.Y., s. 56)  
**ne** pek yanıktı (S.Y., s. 56)  
**ne** kadar o eriyäydi (S.Y., s. 56)  
**neçin** gelmezdin (S.Y., s. 57)  
**neçin** sen gülümsemezdin (S.Y., s. 57)  
**ne** aaç, **ne** susuzdu (S.Y., s. 58)  
**ne** tatlıydın (S.Y., s. 59)  
**nez'**mandan biz (S.Y., s. 61)  
**neçin** sän verdin (S.Y., s.62)  
**ne** bu faşist bölä (S.Y., s. 64)  
**ne** sarp (S.Y., s. 65)  
**neredä** etnografya (S.Y., s. 67)  
**ne** geri (S.Y., s. 69)  
**ne** ileri (S.Y., s. 69)

**ne** kürek, **ne** yakacak, **ne** diri can (S.Y., s. 69)

**nesoy** ses (S.Y., s. 69)

**ne** kuvet (S.Y., s. 70)

**ne** mutluysun (S.Y., s. 77)

**ne** Komrat (S.Y., s. 77)

**nesoy** takımında (S.Y., s. 77)

**ne** plan (S.Y., s. 77)

**ne** fayda (S.Y., s. 79)

**ne** bela (S.Y., s. 79)

**ne** mutlulu (S.Y., s. 81)

**ne** uzun (S.Y., s. 91)

**ne** yalpaksın (S.Y., s. 92)

**ne** pek üzün (S.Y., s. 92)

**ne** sudlar, **ne** da sevä (S.Y., s. 93)

**ne** gercik (S.Y., s. 96, 131)

**ne** burma, **ne** yan (S.Y., s. 97)

**ne** ürek (S.Y., s. 99)

**ne** needi (S.Y., s. 101)

**ne** sonu kaavi (S.Y., s. 102)

**nesoy**mus sesi (S.Y., s. 102)

**ne** büüklü (S.Y., s. 105)

**ne** aslılı (S.Y., s. 108)

**ne** lüzgercik (S.Y., s. 110)

**ne** raatlık (S.Y., s. 114)

**ne** ürääm (S.Y., s. 115)

ne da sarp (S.Y., s. 115)

ne cümlä (S.Y., s. 117)

ne tatlı (S.Y., s. 125)

ne gevrek (S.Y., s. 126)

ne fasıl (S.Y., s. 128)

angısı yolda (S.Y., s. 52)

angısı dünneyi (S.Y., s. 79)

## 2.10. BAĞLAÇLAR

### 2.10.1. Cümle Bağlaçları

#### 2.10.1.1. Açan

Sade **açan** suuldun bizä (S.Y., s. 49)

Yufkalıklara **açan** bakacez (S.Y., s. 49)

**Açan** zor onu kaptı, iki ellän annattı (S.Y., s. 53)

İplik rökedä **açan** işlenmä (S.Y., s. 67)

**Açan** her gün sarplaa er kanan (S.Y., s. 79)

O **açan** saydı geldi (S.Y., s. 91)

**Açan** taynalı beendim, inceliı saydım gözäl (S.Y., s. 105)

Utanêrım bän, **açan** aalaşêrım ömürdän (S.Y., s. 109)

**Açan** biri ona üfleer (S.Y., s. 110)

**Açan** yok bereket kırlarda (S.Y., s. 117)

Ensemää isteerlär **açan** bir şunu, ilkindän bozêrlar koruntusunu (S.Y., s. 119)

Vakit var erken, **açan** yanêr kirpik şen çiidä, açan uymak – sansın can – marar dalı içindä (S.Y., s. 129)

Var geç kismet, ikinci, **açan** yaayêr kırimsaa, açan gamsız türkücü geçêr garip romansa (S.Y., s. 129)

### 2.10.1.2. Ama

Ölä astım bän o gülü, of, **ama**, ki o düşsün, ki o düşsün kafana. (S.Y., s. 11)

Aalemä da bän şaşêrim, **ama** sana yaklaşêrim. (S.Y., s. 16)

Aalemi da bän beenerim, **ama** sana örüyerim (S.Y., s. 16)

Benim sevdam esmercä, **ama** toplu fikircä (S.Y., s. 18)

Ekmaa onun ciilicä, **ama** ürää iilicä (S.Y., s. 18)

Sarmalar – nicä kalpak, **ama** karıcım yalpak (S.Y., s. 19)

Zeetledi beni sevgi, kurtardı **ama** vergi kırdı işä büyük havezlän (S.Y., s. 20)

Gelmedim bän gun-gelinnän, **ama** geldim boş elimnän (S.Y., s. 30)

**Ama** bak sän yukarı: bulutlar şenni üzer (S.Y., s. 37)

Olsun kocam ko peltek, **ama** sevsin beni pek (S.Y., s. 41)

Yaşamak – käämil bir iş, az vakıt, **ama** käämil (S.Y., s. 48)

Orası ölä, dedi arifli, - **ama** nâbacez Ayoş zariflii (S.Y., s. 50)

**Ama** olmaz fakirä girmää acı fikirä (S.Y., s. 53)

Diil o dost, kim seni dayanêr, **ama** o, kim senin'çin yanêr (S.Y., s. 60)

**Ama** var kimileri büyük needä kurban olmuş (S.Y., s. 62)

Rubacıkları – alma tükendän: gözkal, **ama** diil dikilma eldän (S.Y., s. 67)

**Ama** ne o geçlener? (S.Y., s. 69)

Vardı taa ne söyleyim, **ama** läözüm gidelim (S.Y., s. 73)

Duraceydık çok taa biz, **ama** kış şindi, diil güz (S.Y., s. 76)

**Ama** o da islää, - can avaylan dolsun (S.Y., s. 81)

Üreemiz dolu – acı, **ama** hep baalantılı (S.Y., s. 84)

**Ama** brak, ona uzanma, kimdä yok titremäk (S.Y., s. 91)

**Ama** bän da turuncu avşamnarda şeylerin belliliindän hep kopacam (S.Y., s. 96)

**Ama** tez gölgenin kenarı kuşkulu güneşi çıkıya baalı (S.Y., s. 107)

**Ama** zoor yazmaa bölä da (S.Y., s. 133)

### **2.10.1.3. Ani**

Giidim çarık sargıma da bakêrim karıma, da sevinerim adık, **ani** uygun yaşadık (S.Y., s. 17)

Durêr erif dürä, alêr kızı zerä, sölerdilär **ani**, Petrilerin Gani (S.Y., s. 33)

Elimdä salt bir parmak var, **ani** pak derili, da onunun hep örterim bän öbürlerini (S.Y., s. 40)

Bizä salt läüzim giimnär o soydan, **ani** yaratma küüdä insandan (S.Y., s. 67)

Hem da Petri Kostanda, bekçi **ani** bostanda (S.Y., s. 74)

Gez'cez şansora hodul, baktın **ani** sän bizä (S.Y., s. 77)

Taa ölüncä, benim hep canım acıycek, **ani** olmaycek bir, yaşamış yanılmaz (S.Y., s. 80)

Şen seslär işidiler göl aşırı yamaçtan, **ani** suya gelmiş adık (S.Y., s. 86)

Taa sabaadak atıldım, ahmaklı girip gücä, **ani** sän onda kaldın (S.Y., s. 91)

Kas'vetlimiysin, can, incä mal, **ani** yanmaycek gün bozlanda (S.Y., s. 116)

Birdän durmaycek kaar kaçması hem lüzgär, **ani** olmaycek dal (S.Y., s. 116)

Ne fasıl, **ani** bän enileyim suynan, aşıra örüyeyim büünü ölçtürmää (S.Y., s. 128)

Belli, **ani** yaarina onnarda da gezecäm (S.Y., s. 133)

### **2.10.1.3. Baare-Baari-Barikim**

**Baarim** kimi kerä üzünü göreyim (S.Y., s. 15)

Sän **baare** bilersin islää hepsindän (S.Y., s. 78)

Da onda yaşasın **baarim** ii istemäk (S.Y., s. 81)

Bu yol **bekim** kuumazlar (S.Y., s. 83)

**Bekim**, biz yabancılıktan koruduk sevgimizi (S.Y., s. 92)

Arada alışsın salt kim'si **baare** (S.Y., s. 120)

Hepsi – salt **bekim** (S.Y., s. 126)



#### 2.10.1.4. Bolay

Keskinnii – **bolay** diri brakmasın (S.Y., s. 65)

#### 2.10.1.5. da/de/ta/te

Partiyaylan gidildi, **da** kısmet edinildi (S.Y., s. 8)

Çalardı sarp bülbül türkü yukarda, sän **da** taman çekärdin su pınardan (S.Y., s. 11)

Şaşma, ayol, eziläsin, zera sän **da** pek gözälsin (S.Y., s. 12)

Kazmamda var bir otçaaz, sevdamda **da** bir adçaaz (S.Y., s. 13)

Cenk düzän taa ii senin, tüfeklär **da** küflensin (S.Y., s. 13)

Baarim kimi kerä üzünü göreyim, **da** kutsuzluuma bän ürek vereyim (S.Y., s. 15)

Aalemä **da** bän şaşêrim, ama sana yaklaşêrim (S.Y., s. 16)

Aalemi **da** bän beenirim, ama sana örüyerim (S.Y., s. 16)

Giidim çarık sarıma **da** bakêrim karıma, da sevinerim adık (S.Y., s. 17)

O üreemi yakmadı aykırı **da** bakmadı, ayaanı da urmadı (S.Y., s. 17)

Erifim yıraklandı, o yolcaaz **da** tıkandı (S.Y., s. 18)

İşlerini bitirer hem laftan **da** getirder (S.Y., s. 19)

Boyun senin var bir boy - al **da** pençereyâ koy (S.Y., s. 21)

Yaamur, yaa sän elemä **da** yanmasın kelemä (S.Y., s. 22)

Gelecektir güzelim, **da** yok nerdä gezelim (S.Y., s. 22)

Uurasın o dama, hem **da** borçlan kalı (S.Y., s. 24)

Almış sakar eni makak, o **da** seviner (S.Y., s. 27)

Bilerim – sän **da** bölä birinä kaçêrsın (S.Y., s. 29)

Şennik geldi, vay, hakkımdan **da** sän çıktın, dost, aklımdan (S.Y., s. 34)

Saade yaş düşürmää, fikirim **da** biler salt sana düşünmää (S.Y., s. 35)

Kaybedecän sän beni insannar arasında **da** anacan siirektän sade laf sırasında (S.Y., s. 37)

Bitki günnän lafi bän andım **da** dedim hey, ya bak sän şuna” (S.Y., s. 43)

Salt eşillik durêr dündä kızmakta, hem **da** kırdä birkaç insan kazmakta (S.Y., s. 47)

Baktım ona kendin bän **da** benzettim beendiime (S.Y., s. 47)

Sän sevmää onu giriş, yaşaycı olmaa **da** bil (S.Y., s. 48)

Yaşadım bän çok êrda, **da** hep diil kanaat kaldım (S.Y., s. 48)

Zoor yıl oldu, sıra geldi, **te** geçer mayıl bir can (S.Y., s. 16)

Güüdä doldu sancıynan **te** geldi vakıt ölmää (S.Y., s. 39)

**Da** bukamı sana böldüm (S.Y., s. 49)

Sendän fayda taa olmadı, **da** bän maana hiç bulmadım (S.Y., s. 49)

Biz hem acıktık hem **da** üşüdük (S.Y., s. 49)

Biraz zeetleycez **da** braacez girsin (S.Y., s. 50)

Verdiler akıl **da** geçirdilər (S.Y., s. 50)

Kritik dikildi, onu karş’ladı **da** kötölemää çirkin başladı (S.Y., s. 50)

Kalktı **da** baardı (S.Y., s. 50)

Geçti yaz **da** geldi güz (S.Y., s. 57)

Geçennär fırlattılar batak, **da** bään bulandım (S.Y., s. 59)

Birkaç gümüş pek lääzımdı, **da** sıkıya gittim (S.Y., s. 59)

Korkêrım, “diil” denmesin, **da** yalvarêrım zeedesinnär (S.Y., s. 60)

Bana döndü **da** kırdı yarısını (S.Y., s. 61)

Frit ta gülümsedi **da** kariya dedi (S.Y., s. 64)

O uz, nicä saazdı, **da** topallamazdı (S.Y., s. 64)

Yola dooruttular **da** topallattılar (S.Y., s. 64)

Çorbacı, kapuyu aç **da** ver bir kaba kolaç (S.Y., s. 70)

Çekiniz kamçı erä hem **da** baarın, çocuklar (S.Y., s. 71)

Bizdä karpuz satıldı, **da** herkez’ kanaat kaldı (S.Y., s. 71)

Karpuz-kaun biz idik, **da** te neyâ düşündük (S.Y., s. 71)

Ko kırıcılar isinnär **da** dadımı beensinnär **da** her yıl eksinnär (S.Y., ss. 71-72)

Kombaynnara geçtilär **da** bütünnä merayı onbir gündä biçtilär (S.Y., s. 72)

Çok gezdik biz aralar **da** kesildi danalar (S.Y., s. 74)

Ya burda durgunalım **da** bir hêy-hêy okuyalım (S.Y., s. 74)

Şindi Pavli çalacêk **da** ürek koparacêk (S.Y., s. 74)

Güüsüne dufi serpti **da** brigadaya gitti (S.Y., ss. 74-75)

Traktora o yaklaştı **da** onu pulaa koştı (S.Y., s. 75)

Hem ekti, hem besledi, **da** büüttü bay Vasili (S.Y., s. 75)

Kolektiv çalıştı pek **da** çıktı büyük bereket (S.Y., s. 75)

Adeti enileylim **da** yolu ilerleylim (S.Y., s. 76)

Birdän darsıdım **da** seni özledim (S.Y., s. 77)

Ama o da islää – can avaylan dolsun **da** onda yaşasın baarim ii istemäk (S.Y., s. 81)

Yok olêr avşam şafkı, içersi da bozarêr **da** tüner benim aklım (S.Y., s. 82)

Kauşêrlar duygular **da** çekerlär saklılaa (S.Y., s. 82)

Yan geldim, raatlı duyêr benim yanım, **da** dünnää da diil, sansın (S.Y., s. 85)

Diil taa vakıt, o gelecek, **da** bu zorda ensenecek (S.Y., s. 85)

Oturêr o hendeciin kenarında **da** mayıl bakêr yolda her geçenä (S.Y., s. 86)

Dürtülü oldu her hal, herbir can oynaması **da** birdän heptän yakın öttü (S.Y., s. 88)

Geldilär bana te en sert vakıtlar, **da** bän beenmeerim eski dooruluumu (S.Y., s. 89)

Bän girerim tütünnü bellisizlää **da** gezerim, duygularlan basılı (S.Y., s. 89)

Hep taman ne-sa isteerim sölemää, **da** demäk hep kaplayamêêr aslılı (S.Y., s. 89)

Duudu yeni bi yaratmak **da** koyuldu siiredä (S.Y., s. 90)

Tutuştı yalap heptän **da** büüklü göründülär (S.Y., s. 91)

Kıvrılıp, yatêr dingin **da** uyuyêr, nicä uşak (S.Y., s. 93)

Akti sel, **da** çemrenni üzdülär köpüceklär (S.Y., s. 94)

Sulamni perdä açtı, **da** kaçtı gecä hoşu (S.Y., s. 97)

Ürek izleer, fikir keezleer **da** razgeler taman ona (S.Y., s. 99-100)

O deer: - Brakmayın erä siz hem **da** bölmeyin ükü (S.Y., s. 102)

Kaç kerä ük aar etti, **da** hep durêrim altında – (S.Y., s. 102)

Dik dediindä durêr dev bir inatlık **da** kapuya kilit te iliştir’li **da** ayır’lı dünnäa (S.Y., s. 103)

Yufkalı gözlerim bakêr dar ilerä, **da** güüstän hep çikêr tutulı innemäk (S.Y., s. 105)

Havalı güpürdän asmalar koy’laştı **da** oldu kanatlı bukaalın uyvaştı **da** birdän bän duydum (S.Y., s. 106)

Taa donunca, derä hep aktı denizä, **da** sellär gittilär derinnäa (S.Y., s. 107)

Soruşlar pergeli te daralêr **da** esap toplanêr bir kaluba (S.Y., s. 107)

Te kalêr masal herersini **da** öter o üz seslän danda (S.Y., s. 110)

Ayaklar altında dayaklık pek oynak, **da** uçêr hep düşlär yakışmaz etmeyä (S.Y., s. 113)

O yanmış, tutuşup çiçekli koorlardan, **da** çalêr, açan yok bereket kırlarda (S.Y., s. 117)

Lääzımnıydı kurban, **da** koydum bän seni (S.Y., s. 120)

Ahtlan yoklanêr fal diplerdä er, **da** gümüşlener erken dannarı (S.Y., s. 122)

Düüdü çan yortuya **da** cana görüner saçların karannı içindä yarım ay (S.Y., s. 128)

Ah, bir gün yalnızlansa **da** gitsä, **da** açılsa, **da** gülsä o birerdä (S.Y., s. 131)

O, dostum, hayırda bak **ta** bozma uuru (S.Y., s. 106)

Yär evdä parlık yap’er hep **ta** aynaya bakêr (S.Y., s. 126)

Bakın, **te** yanıldı (S.Y., s. 106)

**Te** balkonda o ustalı semtlär, **te** drama söküldü. Ruh kabletti alım. (S.Y., s. 129)

### 2.10.1.6. Er-Eer-Eerlem

**Eer** bilsän kahırımı, güdecän hatırımı (S.Y., s. 31)

**Eer** bilsän sän acımı, öpecän yanacımı (S.Y., s. 31)

**Eer** komşular metedärsä kap ta kaç (S.Y., s. 33)

Da o sana **eer** gelärsä türkü çal (S.Y., s. 33)

**Eer** yollarsan kiyat, bän cuvap yazacam (S.Y., s. 36)

**Eer** gelmärsä haber, bir selam bekleycäm (S.Y., s. 36)

**Eer** yanarsa sevgin, külünü koruycam (S.Y., s. 36)

Ah, insan kulak kassa onnara **eer** taa zeedä, inancek taa çok oz'man (S.Y., s. 62)

Kal sän çetin, **eer** brakarsa ürään (S.Y., s. 120)

### 2.10.1.7. Makar

Az poët bän metettim, **makar** çok kerä neetlendim (S.Y., s. 70)

Yufkarak **makar**, hasta, geçilmöz hiç Vlah-usta (S.Y., s. 78)

### 2.10.1.8. Osa

Bän kaldım çıplak inannan **osa** varmış betli skepsis (S.Y., s. 114)

### 2.10.1.9. Osaydı

Kendimi çok diredim. **Osaydı**: - Na, al, seslä! (S.Y., s. 61)

### 2.10.1.10. Sa

Ellerim **sa** yalabıyêrlar, salt yara, sade kir (S.Y., s. 40)

Hep giderim, hep geçerim neredän **sa** nereyä (S.Y., s. 43)

Ters **sa** kim, - ona gitmeerlär (S.Y., s. 51)

Dolayda **sa** dünnää savaşêr düzülmää (S.Y., s. 51)

Onnar **sa** – yaklaşırlar (S.Y., s. 55)

Neredän **sa** geeridän yaklaştı çoc'cak bana (S.Y., s. 61)

İilik – ömür saalı, fenalık **sa** – hep aalı (S.Y., s. 63)

Karşı **sa** onnara faşist topallayrak (S.Y., s. 64)

Aylıkçı **sa** kim bekleer, bekleycek o taa (S.Y., s. 68)

Ürään ne-**sa**, of, duyêr: gelecektir parasız (S.Y., s. 69)

Düşüner, ne-**sa** yazêr (S.Y., s. 75)

Stifanka **sa** Koliylän yaşêêrlar bomboniylän (S.Y., s. 73)

Ne-**sa** diil açık, aslı, farfiri gibi pek düz (S.Y., s. 82)

Anmaklar **sa** – hep paalı (S.Y., s. 84)

O **sa** kendi – yufkaymış (S.Y., s. 84)

Genä taa olacek nereyâ-**sa** çaarmaa (S.Y., s. 87)

Hep taman ne-**sa** isterim sölemää (S.Y., s. 89)

Hem o, hem bu, hem ne-**sa** taa (S.Y., s. 100)

Nääni-**sa** gitti o cıvlamaklan (S.Y., s. 102)

Gözlerin önündä **sa** hep taa salinêr saçların gençlik borannarı (S.Y., s. 104)

İnceka fistan **sa** kraadan (S.Y., s. 104)

Hep eni **sa** – kurtelär (S.Y., s. 115)

Biri seçtim **sa** – taa ulu (S.Y., s. 119)

Görmüşün önündä **sa** döner bin kerä tekrarlı aslılık (S.Y., s. 123)

Êstetlää yol **sa** dar açılı (S.Y., s. 124)

Bayıllı stiha uygun, ne-**sa** salt gücenlenmiş (S.Y., s. 125)

Nääni-**sa** bakardı hep hasta göz, bir bellisiz aşırıya (S.Y., s. 125)

Otçaazda **sa** pek alçak (S.Y., s. 127)

Korkudêr **sa** birdän melinni insannar (S.Y., s. 128)

Ashılı **sa** bütünnä saklaycek (S.Y., s. 130)

Raatsız düş **sa** derindä darsımış vakıt bununca (S.Y., s. 131)

### 2.10.1.11. Sansın / Sanki

Kısmeti **sansın** görerim (S.Y., s. 14)

Steonozloaa **sansın** giderim (S.Y., s. 14)

**Sansın** evim kalmış yarım (S.Y., s. 14)

Şennik, **sansın**, şah uşaa, yollar, sansın, sade aşaa (S.Y., s. 34)

Kır – hep, **sansın**, eşilliktä, dünnää, sansın, bir şenniktä (S.Y., s. 34)

Gözümä iildi, **sansın** bölä diildi (S.Y., s. 64)

Da dünnää da diil, **sansın**, bir dar kaşık (S.Y., s. 85)

Salêr köpää komşunun fasıl, **sansın** hırsıza (S.Y., s. 98)

Her az iş, **sansın** almaa (S.Y., s. 101)

Yaşayan da dumanda, **sansın** diilmişim hiç – bän (S.Y., s. 125)

Açan uymak **sansın** can marar dalı içindä (S.Y., s. 129)

### 2.10.1.12. Zerä / Zeräm / Zereciim

Yaraşêr şen türkü sesler'nä halkların, **zer'** onnar serbestli vatanda hatırlı (S.Y., s. 8)

Şaşma, ayol, eziläsin, **zerä** sän da pek gözälsin (S.Y., s. 12)

Durêr erif dürä, alêr kızı **zerä** sölärdilär ani, Petrilerin Gani (S.Y., s. 33)

Dö necäm orada, nice köör kazıkta, **zerä** yok taa kayıp ezilär yazıktan (S.Y., s. 35)

Bän evä da gelsäm **zerä** hep diil kolay (S.Y., s. 35)

Ya brak zeetlemää dünnää beendiini, o zeetler **zerä** kendi-kendini (S.Y., s. 50)

**Zerä** bana islää (S.Y., s. 62)

Sän oturma siiretmää ömürü bir taraftan, kalacan **zerä** sürtmää bir bümüz ufaklıkta (S.Y., s. 63)

Manollan biz hererdä birerdä **zerä** o adam üfkelenmezlerdän (S.Y., s. 65)

Afetsinnär, **zerä** bän kendimi da az beendim (S.Y., s. 70)

Her yılın eksinnär **zerä** pek yakışksız, küü kaldıynan karpuzsuz (S.Y., s. 72)

Seni hepsicîi biler hem sever, hem metinneer, **zer'** senin iskustvona narod büyük umut koyêr (S.Y., s. 77)

Zaman yok, raatlaa bölüym, her saadım **zer'** sımırlı (S.Y., s. 87)

Raslı laftan çok uur gider, açılı derin **zer'** hem buunuu (S.Y., s. 99)

Çeker ük can, koşup şiretsiz çalışı, **zer'** incä zarıfliin oydur – plennii (S.Y., s. 103)

Utanêrım bân, açan aalaşêrım ömürdän, **zerä** pakkana taa can, diil – altar gübürleyän (S.Y., s. 109)

Hodulum, saklıyım – Size bân, nışannan başka **zer'** büüdüm (S.Y., s. 117)

İnmä hep alçak kucaa **zera** zoorlu neya oz'man tırmaştın üüsek uca (S.Y., s. 120)

### **2.10.2. Denkleştirme Bağlaçları**

Gül mü o, mercanka mı, **osa** benim Länkam mı? (S.Y., s. 10)

Açıkla sän bana, **ya** sölä, bä can (S.Y., s. 120)

### **2.10.3. Karşılaştırma Bağlaçları**

**Ne** çalêr, **ne** öter (S.Y., s. 8)

**Ne** gezdik, **ne** oturduk (S.Y., s. 21)

**Hem** küçük o, **hem** gecik, **hem** bendä o – biricik. **Hem** bendä o – bir cancaaz (S.Y., s. 25)

**Hem** güçlü **hem** utanca (S.Y., s. 30)

**Hem** oynêêrlar atlayıp ta, **hem** öperlär katlayıp ta (S.Y., s. 30)

**Ne** üfkeli **ne** küsän (S.Y., s. 31)

**Hem** yavaş, **hem** utancak (S.Y., s. 33)

**Ne** gündüz **ne** gecä (S.Y., s. 35)

Saugun taa kopuşêr **ba** Teydän, **ba** Karlıktan (S.Y., s. 37)

Hep yatêrım, uyanêrım **ba** yerdä, **ba** yukarda (S.Y., s. 43)

**Ne** ölä kayet zordu bulmaa, **ne** ölä pek paalıydı bizä, **ne** lääızımdı kayet korumaa (S.Y., s. 43)



Biz **hem** acıktık **hem** da üşüdük (S.Y., s. 49)

Bän sizä deycäm **hem** uz, **hem** çetin (S.Y., s. 50)

**Ba** öter keskini **ba** öter baygın (S.Y., s. 50)

Ürään **ne** aaç **ne** susuzdu (S.Y., s. 57)

**Ya** bak Radiya, **ya** bak Gafiya (S.Y., s. 67)

**Ne** geeri dönmää, gitmää **ne** ileri (S.Y., s. 69)

**Ne** kürek ne yakacak **ne** diri can (S.Y., s. 69)

**Hem** ekti, **hem** besledi (S.Y., s. 75)

**Hem** sever, **hem** metinneer (S.Y., s. 77)

**Ba** yufka görüner düşünmäk, **ba** bişey genä diil erindä (S.Y., s. 79)

**Ne** sudlar, **ne** da sevä (S.Y., s. 93)

Gözler **ne** burma, **ne** yan (S.Y., s. 97)

**Hem** o, hem bu, **hem** ne-sa taa (S.Y., s. 100)

**Hem** gercik, **hem** da titsi (S.Y., s. 113)

**Hem** kışın, **hem** yazın (S.Y., s. 121)

**Hem** Balero yolu çekti saklı zeetä, **hem** üçüncü minör ükü geldi zeedä (S.Y., s. 129)

Gücenmek **hem** gülmäk önünde (S.Y., s. 131)

#### **2.10.4. Sıralama Bağlacı**

Ne gözäl pek, ne gercik

Hem de ne pek gencecik (S.Y., s. 10)

İ gecä da diil gündüz (S.Y., s. 13)

Cenk bizä diil kafadar,

Diil läüzım, da okadar (S.Y., s. 13)

Yanêr lampa direktä

Hem da çok yıldız-göktä (S.Y., s. 16)

Genä sän da çal ölä,  
Nicä ileri (S.Y., s. 17)  
İkimiz da biz-beenirim (S.Y., s. 17)  
Be duyarsın da raat (S.Y., s. 19)  
Örüyüşün dä örüyüş, -  
Gündüz – kismet, gecä – düş (S.Y., s. 21)  
Toprak kalmış kazılı  
Bir da blazik yazılı (S.Y., s. 23)  
Dedi “kal” bütün evim da  
Dedi “kal” eşik ta (S.Y., s. 24)  
Da ölä hep bän durêrim  
Uzanık ellärlän (S.Y., s. 25)  
Kesilincä gitmää,  
Da maavi umutta (S.Y., s. 26)  
Geldim yoldan dingin bän,  
Yufka hem diil zengin da (S.Y., s. 28)  
Bana da pay olar mı (S.Y., s. 28)  
Senin büün da inatlın  
Bana taa paalıdır (S.Y., s. 29)  
Nasıl sän kıydın da brakabildin (S.Y., s. 29)  
Kolunda yok kim tutsun  
Da yolda gözäl dursun (S.Y., s. 30)  
Göz kırıp ta, üüsürmää,  
Hem seni da göstermää (S.Y., s. 30)  
Çantılar da sepetli,

Uşaklar da – içerdä,  
Şakalar da – cöplerdä (S.Y., s. 30)  
Kahır yok, şennik sa var,  
Da tez eskisi sevgin (S.Y., s. 31)  
Yandı şenniin da bitti (S.Y., s. 31)  
Kimä da o yamanêr (S.Y., s. 32)  
Da o sana eer gelärsä  
Türkü çal (S.Y., s. 33)  
Utanêr o bakışmaa,  
Kızlara da danışmaa (S.Y., s. 33)  
Şıladı bir gözçääz şafk  
O da ilkyaza benzeer (S.Y., s. 37)  
Annıklar kır, kilitsiz,  
Türkülerdä bitkisiz (S.Y., s. 38)  
O peetli hem da uzun (S.Y., s. 38)  
Güçlüündä o gülmeksiz,  
Enniindä dä gölmeksiz (S.Y., s. 38)  
Da istämeer o, öldüynän,  
En'dän dirilmää (S.Y., s. 39)  
Of, salkum durêr kefsiz  
Köşeciim da – pek üüsüz (S.Y., s. 40)  
Bu diil pek ellermä, da geler (S.Y., s. 40)  
Yoksulu da karşladım (S.Y., s. 41)  
Yaraşardık biri-bir'mizä,  
Da mayıldılar hepsi küüdä (S.Y., s. 43)

Çekti yaşlık,  
Da te kurak  
Çekeder (S.Y., s. 46)  
Of, düündüm bän büyük düünmäklän,  
Yalvardım, düşüp ta (S.Y., s. 24)  
Göz kırıp ta, üsürmää (S.Y., s. 30)  
Hem oynêêrlar atlayıp ta,  
Hem öperlär katlayıp ta (S.Y., s. 30)  
Brak ta kaç (S.Y., s. 33)  
Kap ta kaç (S.Y., s. 33)  
O beni te bänim (S.Y., s. 24)  
Geler sarfoş, hoşu, te hoş (S.Y., s. 27)  
Sevmâz hem da Prost (S.Y., s. 50)  
Yazar - da şüphelenmâz (S.Y., s. 50)  
Çok ärda da var melanholiya (S.Y., s. 50)  
İi da kim (S.Y., s. 51)  
Bän hep seni beenerim,  
Nesoy da olsan sän (S.Y., s. 52)  
Sän dürük dursan da,  
Sän beni kuusan da,  
Bän hep metederim (S.Y., s. 52)  
Beni da var bir soran  
Benim da var bir sıram (S.Y., s. 53)  
İkimiz da biz – havez,  
Ha evlenelim hızlı (S.Y., s. 54)

Kısmetli olasin  
Da tölä birisini  
Evinä alasin (S.Y., s. 55)  
Yufkaykana da – kaavi.  
Ona gecä da – maavi.  
O darsıkkän da – çetin.  
O çırakkan da – saabı. (S.Y., s. 56)  
Selämin daä selämsizdi,  
Bakışın da havezsizdi (S.Y., s. 57)  
Çok imiş o da doymuş,  
Dadını da duymamış.  
Bänsaydı sade dattım,  
Dadını da annattım (S.Y., s. 59)  
Hem birär da artaklı (S.Y., s. 60)  
Nez'mandan biz annadêrizik  
İkimiz da – bir işi (S.Y., s. 61)  
Acıykan – düşennerä,  
Kahırlı da – şennerä (S.Y., s. 61)  
Yatêr da hiç yok kas'veti (S.Y., s. 65)  
Affetsinnär, zerä bän  
Kendimi da az beendim (S.Y., s. 70)  
İhtarlar da dinnener (S.Y., s. 70)  
İlişkaylan Nasta da (S.Y., s. 70)  
Kapeyka da ver birkaç (S.Y., s. 71)  
Dişildi hem da Giban (S.Y., s. 71)

Şafk için da Dubosar (S.Y., s. 71)  
Baarınız da teldä (S.Y., s. 71)  
Kırlara çıkacêklar  
Da, dürüp, ekeceklär (S.Y., s. 72)  
Sallayın trakaları  
Hem da incä çannarı (S.Y., s. 72)  
Sän da, Petri – kıvrak boy (S.Y., s. 74)  
Hem da Petri Kostanda (S.Y., s. 74)  
Hem da Simon – traktorist  
Susturun patifonu  
Da sesläyin Simonu (S.Y., s. 74)  
Çok elma, hem da armut (S.Y., s. 75)  
Bir mera da şefteli (S.Y., s. 75)  
Üülendä da hiç yan gelmeer (S.Y., s. 75)  
Ama kış şindi, diil güz,  
Yaklaşêr hem da gündüz (S.Y., s. 76)  
Gideceykenä da deeriz (. 76)  
Yaratmaa da ne taa var (S.Y., s. 76)  
Birliimiz bizim çetin  
Hem da partiya metin (S.Y., s. 76)  
Vergili hem da güzel (S.Y., s. 77)  
Zoor yazmaa bir sıra da sesli (S.Y., s. 79)  
Ne bela da sıksa hoşunu (S.Y., s. 79)  
Ödüldän ki läüzim atılmaa  
Da tatlı, darsıma ummakta (S.Y., s. 79-80)

Baskınnı beendim sestä

Gariplii dä – laflarda (S.Y., s. 81)

Yangını da sündürmää,

Tütünü da sendirmää (S.Y., s. 83)

Var bir adaman

Hem dokuz da isteycään (S.Y., s. 85)

Da dünnää da diil, sansın, - bir dar kaşık (S.Y., s. 85)

Olmadaan taa burası da sınaşık (S.Y., s. 85)

Faydasız hem da boş hepsi, ne dakılma (S.Y., s. 86)

Olsa bän dä aylanaym (S.Y., s. 90)

Başçalar kokêrlar zambaa,

Güüsündä dä erimäk (S.Y., s. 91)

Ne sudlar, ne da sevä (S.Y., s. 93)

Erdekiyim bän da, her nısannardan (S.Y., s. 96)

Ama bän da turuncu avşamnardan (S.Y., s. 96)

Taa kırık ta var,

Buruk ta,

Var neyä bakmaa

Durup ta (S.Y., s. 62)

Frit ta gülümsedi (S.Y., s. 64)

Beegircik ta dolaşêr te paldıma (S.Y., s. 69)

Beş ta ev var iki katlan (S.Y., s. 75)

Bän bilirim, ki bu yok ta nicä olsun (S.Y., s. 81)

Kız günnerim te – geerdä (S.Y., s. 54)

Git, te – Kongaz (S.Y., s. 77)

Geldilär bana te en sert vakıtlar (S.Y., s. 89)  
Kuplet bitti – düşüm benzeer  
Hem da ona, hem da buna (S.Y., s. 100)  
Te üz çıkêr karannıktan  
Da mayıllık – bütün birtaa (S.Y., s. 100)  
Gün-gündän taa dürük bulutlar kayması  
Hem da hep taa buzlu suların aynası (S.Y., s. 100)  
Nelerä kar bän baksam da –  
Her az iş, sansın – almaa (S.Y., s. 101)  
Ne needi tamannasam da,  
Hep ürek taa raatlanmaz (S.Y., s. 101)  
O mayıl Cokondaya bakardı  
Da sorardı, nesoymus sesi (S.Y., s. 102)  
Can altım da kırç oz'man tutardı,  
Sarptı sormanın ki ötmesi (S.Y., s. 102)  
Bän da burda diildim kendimdä (S.Y., s. 102)  
Dik dediindä durêr dev bir inatlık.  
Da kapuya kilit te iliştir'li  
Da ayrır'lı dünnäa (S.Y., s. 103)  
Çizer Dürer. Dev Samson...  
Da camda kaplêr eri  
Seçili bir plastik ton (S.Y., s. 105)  
İzmettä duyarak tatlımsı da aarlık (S.Y., s. 106)  
“Bakın, te yanıldı!” – baaracak haseetli,  
Sevinip, ki çıktı bir ker' o da dooru (S.Y., s. 106)



Soruşlar pergeli te daralêr  
Da esap toplanêr bir kaluba (S.Y., s. 107)  
Tepedän da tepeyä  
Erleşti penbä suva (S.Y., s. 108)  
Her êpohanın var bir ötmäk motivi,  
Da düşünmä tiken feneti sıbitmaa (S.Y., s. 108)  
Tepelär da olêr resimni (S.Y., s. 110)  
Çırtma da hep ölä öter,  
Açan biri ona üfleer (S.Y., s. 110)  
Maalimni suratta da uçsuz (S.Y., s. 110)  
Acıyı da sendirer  
İmdadınnan sıcacık (S.Y., s. 113)  
Ömür çok iş gösterdi  
Hem gercik, hem da titsi (S.Y., s. 113)  
Döksünnär kâr ne da sarp (S.Y., s. 115)  
Onun'çin candan da, gözdän da,  
Saklı bir sevä bän döndüm (S.Y., s. 117)  
Ondan üzümdä da – saarlık (S.Y., s. 117)  
Bän da bakmaycam üsteminä,  
Olacam tez seninnän kayıl (S.Y., s. 118)  
Beenip pak üzünü, inandım: sän şanlı,  
Da her sert ezmedä kalacan aşaalı (S.Y., s. 120)  
Büün da prostet, aman (S.Y., s. 120)  
Hem iki da straj-berdanç (S.Y., s. 121)  
Uzak kantarlıya girmää da korkêrsın (S.Y., s. 121)

Kubeyin altı – gök, aşası da – dünnä (S.Y., s. 123)

Boş önümdä da eşerer

Karandaşın yaprakları (S.Y., s. 123)

Geçer te o, saklı legenda kâr, -

Da tutulu sokak serin büüdä (S.Y., s. 124)

Hepsicii gecärkän yanımdan,

Kimseydi döndü da oturdu (S.Y., s. 125)

Yaşayan da dumanda,

Sansın diilmişim hiç – bän (S.Y., s. 125)

Ahtlarım oldu genç bir ateş,

Hem güüdäm da ona – yakacak (S.Y., s. 126)

Doz-dolayda da hiç kolayda bän

Görmeerim bişey

Salt – üz çeki (S.Y., s. 126)

Çat'rakta da, keflenmiş,

Altmış yıllı Gançi (S.Y., s. 127)

San kar buun da geçtin

Tipik denenmeyi (S.Y., s. 128)

Masal da o, ki bän açtım (S.Y., s. 132)

Êkspromtta büün denedim bän,

Çalıştım da, innedim da

Bän boya oldum beladan...

Ama zoor yazmaa bölä da (S.Y., s. 133)

Belli, ani yaarna

Onnarda da gezecäm (S.Y., s. 133)

Kuytu hem da çiçek (S.Y., s. 134)  
Alifli kauşmak ta sendi (S.Y., s. 104)  
Düz fistan akımı güüdedä,  
Hasacık ta – lüzgär köşesi (S.Y., s. 111)  
Yaraşêr sana suuk ta durmaa (S.Y., s. 112)  
Canabet olan, fanat ta  
Yumuruk kinni sallêêr (S.Y., s. 121)  
Etmäzkän kuvet ta, dua biz ederiz (S.Y., s. 121)  
Boşa biz gideriz, zaabit ta hep oysa (S.Y., s. 121)  
İlk kısmet ta görüner  
Diil dadiyca içilmiş (S.Y., s. 125)  
Açık pençerecik ta beni  
Hep atêr taraftan-tarafa (S.Y., s. 126)  
Linç ta brakêr asiri (S.Y., s. 127)  
Derneçik ta kuruluydu (S.Y., s. 132)  
Bitti te gun (S.Y., s. 98)  
Salkımdan yapracık te düştü, atladı (S.Y., s. 100)  
Bininci pergelä uruldu te aydın (S.Y., s. 106)  
Dumanın köör gözü te yoklêêr boş yolu (S.Y., s. 107)  
Soruşlar pergeli te daralêr (S.Y., s. 107)  
Dişik novela ruhunda  
Başka te trupa oyunu (S.Y., s. 115)  
Bän giderim soluk te almaa (S.Y., s. 117)  
İhtâar te yayêr ii sözlär elleri (S.Y., s. 123)  
Taa bir genç davada te düüner (S.Y., s. 123)

Diiyär-diimâz te eşeleer (S.Y., s. 123)

Oldular körpelär te büün bendä (S.Y., s. 124)

Geçer te o, saklı legenda kär (S.Y., s. 124)

Te o – simvolları duygu,

Binnän kat incelenmiş (S.Y., s. 125)

Sınêr te Kain, kimin eli kannı (S.Y., s. 127)

### **2.10.5. Sona Gelen Bağlaçlar**

Aalemä **da** bän şaşêrım (S.Y., s. 16)

Sen **da** çal ölä (S.Y., s. 17)

Gün **da** hiç tutulmamış,

Gök **ta** hiç çatlamamış (S.Y., s. 57)

Büük kuvetlän **da** o kesiler (S.Y., s. 79)

Biyaz kraa **da** haşlêr körpeli uçları (S.Y., s. 99)

Zakon **da** bizä hiç arka bir olmazdır (S.Y., s. 121)

Bän **da** taa kardım gök mayıllına (S.Y., s. 122)

### **2.11. EDATLAR**

#### **2.11.1. Miktar ve Yön Edatı**

Diil läüzım, da **okadar** (S.Y., s.13)

**Nekadar** var kayıllın (S.Y., s. 27)

bana **kadar** (S.Y., s. 56)

sana **kadar** (S.Y., s. 56)

**Nekadar** eryäydi (S.Y., s. 56)

**Nekadar** sesiniz var (S.Y., s. 71)

## 2.11.2. Yön Edatları

### 2.11.2.1. Karşı:

**Karşı** batıcaa (S.Y., s. 22)

Bu eni yıla **karşı** (S.Y., s. 75)

Kaynêêr açmak **karşı** günä (S.Y., s. 110)

### 2.11.2.2. Aşırı:

Şen seslär işidiler göl **aşırı** (S.Y., s. 86)

### 2.11.2.3. +a+dak, +e+dak, e+däk

Taa **sabaadak** atıldım (S.Y., s. 91)

Üülenädäk her gün büzüldü (S.Y., s. 114)

## 2.11.3. Vasıta ve Beraberlik Edatları

### 2.11.3.1. Bile, +lä, +nä - +nan, +nnan (< ylan < ile+n)

Bin **insannan** kol-kola (S.Y., s. 8)

Bän **sevdannan** yanaşık (S.Y., s. 14)

**Sevdacumnan** birerdätim (S.Y., s. 17)

Ban **sevdannan** yannassam (S.Y., s. 18)

Gelmedim bän gun-**gelinnän** (S.Y., s. 30)

Kırık **mumnan** elindä (S.Y., s. 57)

Nerdä – **yalannan** (S.Y., s. 60)

**Okeannan** kulturaykana (S.Y., s. 79)

Toplanıym ko biraz **cannan** (S.Y., s. 101)

Ne sonu kaavi **alimnan** (S.Y., s. 102)

Sakınmak yansın **yalinnan** (S.Y., s. 102)

Serpili mutluluk **güneşinnän** (S.Y., s. 103)

**İmdadinnan** sıcacık (S.Y., s. 113)

Nem **suugunnan** saplı başçalar (S.Y., s. 114)

Bän kaldım çıplak **inannan** (S.Y., s. 114)

**Nışannan** başka zer' büüdüm (S.Y., s. 117)

Ne fasıl, ani bänenileyim **suynan** (S.Y., s. 128)

**Angısınnan**-angısı (S.Y., s. 130)

#### **2.11.4. Benzerlik Edatları**

##### **2.11.4.1. Gibi**

Kızgın koor **gibi** haşlêêlar (S.Y., s. 15)

Bir bulut, perdä **gibi** (S.Y., s. 18)

Gezcäm, diil erda **gibi** (S.Y., s. 18)

Kokular – bal **gibi** (S.Y., s. 42)

Bükülmää dal **gibi** (S.Y., s. 42)

Gül **gibi** kızlar büüderlär (S.Y., s. 73)

Farfiri **gibi** pek düz (S.Y., s. 82)

Ömür iler **gibi** gercik (S.Y., s. 110)

#### **2.11.5. Tekrar Edatı**

##### **2.11.5.1. Genä**

A **genä** hep yolda – dilber (S.Y., s. 9)

Kayılm bän, **genä** beni (S.Y., s. 11)

Gençliini **genä** özlä (S.Y., s. 17)

**Genä** sän de çal ölä (S.Y., s. 17)

Bizä **genä** hızlansana (S.Y., s. 20)

**Genä** bän sokaklarda (S.Y., s. 29)

Neçin **genä** mayıllı (S.Y., s. 29)

Ürääm **genä** hızlandı (S.Y., s. 38)

Kırlar **genä** pülüzlü (S.Y., s. 38)

En'dän **genä** dirilmää (S.Y., s. 39)

**Genä** bän geldim (S.Y., s. 51)

**Genä** aar ed'cäm (S.Y., s. 51)

Of, **genä** o diil (S.Y., s. 68)

Ba bişey **genä** diil erindä (S.Y., s. 79)

Avşam **genä** sän yalnız orıy girdin (S.Y., s. 82)

Nääni **genä** o kaymış (S.Y., s. 84)

Nääni **genä** yannamış (S.Y., s. 84)

**Genä** taa kalacek ne-saydı köklemää (S.Y., s. 87)

**Genä** taa olacek nereyâ-sa çaarmaa (S.Y., s. 87)

Göründün bütün bana **genä** (S.Y., s. 90)

**Genä** yaz geldi kızmaklan (S.Y., s. 93)

Kazêr **genä** aulu (S.Y., s. 93)

Dönecek **genä** o (S.Y., s. 100)

**Genä** düdücäk baardıym (S.Y., s. 109)

Kal sän **genä** çetin (S.Y., s. 120)

Kaldı **genä** zeedecä (S.Y., s. 133)

## **2.11.6. Sebep Edatları**

### **2.11.6.1. Başka**

Sabaada açılêr bir **başka** ayıklık (S.Y., s. 99)

Anızlar sarılêr bir **başka** dumana (S.Y., s. 99)

**Başka** te trupa oyunu (S.Y., s. 115)

**Başka** soy skulptorun yonuu (S.Y., s. 115)

Nışannan **başka** zer' büüdüm (S.Y., s. 117)

Burada **başka** iş var (S.Y., s. 130)

### 2.11.6.2. Deyni

Bana urmamış **deyni** (S.Y., s. 84)

Steonozlaa **deyni** giimni (S.Y., s. 89)

Birkaç peedä **deyni** (S.Y., s. 115)

Ayoz işti **deyni** (S.Y., s. 120)

### 2.11.6.3. İçin

Büük neet **için** divan durdu (S.Y., s. 9)

Korku çektim senin **için** (S.Y., s. 49)

Yazannar **için** soruşu koydu (S.Y., s. 49)

Boş büüklüü **için** cezaladılar (S.Y., s. 50)

Salt onun **için** burayı mekledim (S.Y., s. 50)

Onun **için** kimi sefer (S.Y., s. 63)

Bu êksponat diil bu muzey **için** (S.Y., s. 67)

Şafk **için** da Dubosar (S.Y., s. 71)

Bunun **için** üç kerä (S.Y., s. 71)

Kış **için** koydu Fedos (S.Y., s. 75)

Darsımış kauş **için** (S.Y., s. 96)

Sän geldin onun **için** ki (S.Y., s. 102)

## 2.12. TERİMLER

### 2.12.1. Edebiyat ile İlgili Terimler

Peet (S.Y., s. 34, 38, 79, 87, 113, 115, 117, 123) şiir

Poët (S.Y., s. 50 (3), 70, 79, 132) şair

Rifma (S.Y., s. 98) uyak, kafiye

Stih (S.Y., s. 63, 79, 87, 90, 96, 98, 111, 112, 125, 128, 133 (2)) şiir



### **2.12.2 Sanat Terimleri**

Êksponat (S.Y., s. 67, 123) sergi

Muzey (S.Y., s. 62, 67 (2), 123) müze

Patret (S.Y., s. 67, 89, 115) portre

Resim (S.Y., s. 95, 110, 116) resim

Ressam (S.Y., s. 115) ressam

Skulptura (S.Y., s. 78) heykel

Statuya (S.Y., s. 129) heykel

### **2.12.3. İktisat Terimleri**

Rublâ (S.Y., s. 77) Rus para birimi

Kapeyka (S.Y., s. 71) para birimi

### **2.12.4. Matematik Terimleri**

Gram (S.Y., s. 71) gram

### **2.12.5. Tarih Terimleri**

Apostol (S.Y., s. 103) havari

Stavroz (S.Y., s. 69, 105) haç

### **2.12.6. Hukuk Terimleri**

Sud (S.Y., s. 49 (2), 56, 57, 93, 110) mahkeme

## **2.13. DEYİMLER**

Akıl ver-: Öğretmek (S.Y., s. 50)

Aklından silin-: Unutmak (S.Y., s. 37)

Bacası tüt-: Aile yaşamı sürdürmek (S.Y., s. 17)

Çatal ol-: Şişmanlamak (S.Y., s. 109)

Dili dolaş-: Korku, heyecan ya da sarhoşluk sebebiyle söylenecek olan şaşırılması (S.Y., s. 59)

Dili kuru-: Susuz kalmak, konuşamaz hale gelmek (S.Y., s. 24)

Direk kal-: Ebedi kalmak (S.Y., s. 62)

Divan dur-: Hizmet etmek (S.Y., s. 9)

Diz çök-: dizleri yere koyup oturma, çökmek (S.Y., s. 57)

Fikri çelin-: Fikri değiştirilmek (S.Y., s. 24)

Göz almama-: Gözünü ayırmadan bakmak (S.Y., s. 10)

Gözünde uç-: Gözünde tutmek, özlemek (S.Y., s. 29)

Gözüne inanma-: Beklenmedik bir olay karşısında şaşkına dönmek (S.Y., s. 29)

Gücüne gel-: Gönlü kırılmak, sinirlendirmek (S.Y., s. 86)

Hatır gü-: Hatırını saymak, değer vermek (S.Y., s. 17)

Kanaat kal-: İnanmak, ikna olmak (S.Y., s. 48)

Karşı çık-: Dışarıdan gelen birini karşılamak (S.Y., s. 36)

Karşı dur-: Direnmek (S.Y., s. 60)

Kısmet edin-: Kısmet bulmak (S.Y., s. 8)

Kin tut-: İntikam duygusu gütmek (S.Y., s. 18)

Korku çek-: korku duymak, korkmak (S.Y., s. 49)

Kulak kas-: Önem vermek, dinlemek (S.Y., s. 62)

Kurban ol-: Ölmek (S.Y., s. 62)

Raatlık duy-: Rahatlık hissetmek (S.Y., s. 85)

Razgel-: Tesadüf etmek (S.Y., s. 100)

Serseme dön-: Şaşkın hale gelmek (S.Y., s. 80)

Suuk dur-: İlgisiz davranmak (S.Y., s. 48, 112)

Ük çek-: Acı, eziyet çekmek (S.Y., s. 103)

Ürek aç-: İçini dökmek (S.Y., s. 34)

Ürek ver-: Neşelendirmek (S.Y., s. 15)

Ürek yak-: Acı duymak (S.Y., s. 55)

Yan bak-: Kötü niyet beslemek (S.Y., s. 34)

Yan gel-: Yatmak, uzanmak (S.Y., s. 75)

Yok ol-: Kaybolmak (S.Y., s. 47)

## 2.14. FİLLER

### 2.14.1. İş (Kılış) Fiilleri

Bir işi, kılışı, hareketi gösteren fiil türüdür. Şiirlerde 276 iş (kılış) fiili tespit ettik. Geneli Türkçe kökenli fiillerin dışında Arapça kökenli, “T.T *affetmek* < Ar. ‘*afv* + Türkçe etmek” kelimesinden türetilen fiiller de vardır.

Aara- (S.Y., s. 32, 40 (2), 47, 90 (2), 101, 118, 123, 127, 133) aramak

Aaran- (S.Y., s. 118) aranmak

Acı- (S.Y., s. 20, 49, 55, 80) ağrı duymak, acımak

Acıt- (S.Y., s. 65) acıtmak

Aç- (S.Y., s. 12, 16, 42, 48, 65, 70, 97, 104, 105, 124, 132) açmak

Açıl- (S.Y., s. 34, 38, 41, 50, 97, 99, 106 (2), 107, 113, 117, 131) açılmak

Afet- (S.Y., s. 70, 79) affetmek

Ak- (S.Y., s. 10, 53, 54, 66, 68, 92, 94, 107, 108) akmak

Akıt- (S.Y., s. 46) akıtmak

Al- (S.Y., s. 10, 20, 21, 26, 27 (5), 33 (2), 34, 41, 43, 48, 55, 61, 70, 82, 83, 106, 130) almak

Aldat- (S.Y., s. 62) aldatmak

Aldır- (S.Y., s. 100) aldırma

Alış- (S.Y., s. 120) alışmak

Alıştır- (S.Y., s. 122) alıştırmak

Alifle- (S.Y., s. 8) alevlemek

An- (S.Y., s. 36, 37, 43, 50, 82) anmak

Anna- (S.Y., s. 49, 79, 90, 114, 117) anlamak

Annat- (S.Y., s. 34, 41, 53, 59, 61) anlatmak

Aralan- (S.Y., s. 33) aralanmak, yarım açılmak

As- (S.Y., s. 11 (2), 41, 45, 67, 86) asmak

Asıl- (S.Y., s. 12, 24) asılmak, bir yere asılmak

At- (S.Y., s. 126) atmak

Atıl- (S.Y., s. 91, 108) atılmak, reddetmek

Atla- (S.Y., s. 57, 100, 116) atlamak, sıçramak

Aut- (S.Y., s. 21, 109) avutmak

Ayır- (S.Y., s. 100, 108, 117) ayırmak, bölmek

Baala- (S.Y., s. 74, 107) bağlamak

Baaşla- (S.Y., s. 41) başlamak, hediye etmek

Ballandır- (S.Y., s. 44) ballandırmak

Ban- (S.Y., s. 83) banmak, batırıp çıkarmak

Bastır- (S.Y., s. 102, 120) bastırmak, sıkıştırmak

Bat- (S.Y., s. 122) batmak

Becer- (S.Y., s. 35) becermek

Been- (S.Y., s. 16, 23, 52, 53, 55, 65, 70, 72 (2), 79, 81, 89, 105, 133) beğenmek

Beenil- (S.Y., s. 77) beğenilmek

Bekle- (S.Y., s. 19 (2), 29, 36, 50, 68 (2), 121 (2), 130) beklemek

Besle- (S.Y., s. 13, 75) beslemek

Biç- (S.Y., s. 72, 131) biçmek

Bil- (S.Y., s. 19, 29, 32 (2), 45, 48, 58, 68, 69, 77, 78, 79 (2), 81 (2), 88, 96, 97, 116)  
bilmek

Bilin- (S.Y., s. 79) bilinmek

Bit- (S.Y., s. 44, 51, 54, 59, 98, 99, 100, 102, 111) bitmek

Bitir- (S.Y., s. 19, 76) bitirmek

Boşan- (S.Y., s. 113) serbest kalmak, kurtulmak

Boz- (S.Y., s. 34, 106, 115, 119) bozmak, kırmak

Bozul- (S.Y., s. 31) bozulmak

Böl- (S.Y., s. 49, 87, 102) bölmek

Brak- (S.Y., s. 10, 24, 25, 26, 29, 31, 33, 49, 50 (2), 65, 72, 74 (2), 87, 91, 98, 101, 102, 103, 118 (2), 120, 127) bırakmak, izin vermek

Bul- (S.Y., s. 49, 60, 79 (2), 85, 98, 106, 107, 119, 132) bulmak

Bulan- (S.Y., s. 59) kirlenmek

Bulun- (S.Y., s. 21, 79) bulunmak

Buluş- (S.Y., s. 18, 132) buluşmak

Bur- (S.Y., s. 115) burmak, buruşturmak

Buu- (S.Y., s. 114) boğmak

Buul- (S.Y., s.79, 97) boğulmak

Bük- (S.Y., s. 88) bükmek

Büüle- (S.Y., s. 9, 79, 96, 116, 118) büyülemek

Büüt- (S.Y., s. 49, 54, 71, 73, 75 (2), 127) büyütme

Büzül- (S.Y., s. 114) büzülme

Cınna- (S.Y., s. 68, 102) çınlamak

Çaar- (S.Y., s. 10, 14 (2), 19 (2), 40, 56, 106 (2), 127) çağırma

Çak- (S.Y., s. 108, 131) çakma

Çal- (S.Y., s. 8, 11, 17, 20, 22, 33, 53, 74, 77, 93, 107, 117) çalmak (müzik aleti, türkü söyleme)

Çalış- (S.Y., s. 75, 133) çalışma

Çatla- (S.Y., s. 57) çatlamak (gök çatlaması: şimşek çakması)

Çek- (S.Y., s. 9, 11, 12, 22, 39, 49, 51, 57, 71, 76, 78, 80 (2), 82, 103, 114, 121, 129)  
çekmek

Çıkar- (S.Y., s. 9, 40) çıkarmak

Çiz- (S.Y., s. 94, 105, 127) çizmek

Çök- (S.Y., s. 68, 69) çökmek

Daal- (S.Y., s. 27, 50, 101) dağılmak

Daat- (S.Y., s. 109) dağıtmak

Dakıl- (S.Y., s. 86) takılmış olmak

Dala- (S.Y., s. 74, 132) ısırarak

Dalgala- (S.Y., s. 105) heyecanlanmak

Daral- (S.Y., s. 107) daralmak

Dat- (S.Y., s. 59) tatmak, denemek

Dattır- (S.Y., s. 118) tattırmak

De- (S.Y., s. 20, 24 (3), 43, 46, 47, 49, 50 (4), 62 (2), 64 (2), 76, 82, 83, 89, 91, 97, 102, 110, 115, 120 (2), 126 (2), 127, 130, 131, 132, 134) demek, söylemek

Debeştir- (S.Y., s. 103) depreştirmek

Dene- (S.Y., s. 122, 133) denemek

Diştir- (S.Y., s. 38, 91) değiştirmek

Dik- (S.Y., s. 75, 85) dikmek

Din- (S.Y., s. 68, 92) yorulmak

Dindir- (S.Y., s. 115) dindirmek

Doku- (S.Y., s. 24, 67) dokumak (kumaş)

Dol- (S.Y., s. 18, 39, 47, 66, 81) dolmak

Dolaş- (S.Y., s. 12, 22, 59, 69, 92) dolaşmak, gezmek

Doldur- (S.Y., s. 38, 66, 72) doldurmak

Donat- (S.Y., s. 86) donatmak

Doora- (S.Y., s. 100) doğramak

Doorut- (S.Y., s. 64, 126) düzeltmek

Dök- (S.Y., s. 67, 69, 115) dökmek

Dökül- (S.Y., s. 104) dökülmek

Dön- (S.Y., s. 21, 32, 35, 61, 75, 80, 92, 100, 109, 117, 123, 125, 130) dönmeğ

Durgut- (S.Y., s. 57) durdurmak, oyalamak

Duudur- (S.Y., s. 128, 130) doğurmak

Duy- (S.Y., s. 19, 59, 69, 78, 85, 106, 107, 130) duymak

Duyul- (S.Y., s. 99, 105) hissetmek, duymak

Dürt- (S.Y., s. 101, 131) dürtmek, tahrik etmek

Düş- (S.Y., s. 11 (2), 35 (2), 39, 51, 54, 57, 58, 66, 68, 93, 100, 114, 124) düşmek

Düşün- (S.Y., s. 45, 65, 71, 75) düşünmek

Düşür- (S.Y., s. 45) düşürmek, devirmek

Düü- (S.Y., s. 25, 58, 121, 126, 129) dövmeğ, ezmek

Düz- (S.Y., s. 9, 75, 113) düzenlemek

Düzelt- (S.Y., s. 72) düzeltmek, iyileşmeğ

Ek- (S.Y., s. 23, 53, 72 (2), 75, 131) ekmek

Ekle- (S.Y., s. 36) eklemek, birleştirmek

Enile- (S.Y., s. 76) yenilemek

Ense- (S.Y., s. 85, 103) yenmek

Esapla- (S.Y., s. 119) hesaplamak

Eski- (S.Y., s. 31) eskimeğ, bayatlamak

Eş- (S.Y., s. 126)

Eşle- (S.Y., s. 123) eşelemek, karıştırmak

Ez- (S.Y., s. 87) ezmek

Ezil- (S.Y., s. 12, 90) ezilmek

Fala- (S.Y., s. 116) ufalamak

Fırlat- (S.Y., s. 59, 112) fırlatmak

Geç- (S.Y., s. 9, 16, 37, 42, 43, 46, 48, 55, 57, 58, 72 (2), 73, 78, 86, 95, 96, 100, 112, 124, 128, 129, 130, 131) geçmek

Geçir- (S.Y., s. 50) geçirmek, uğurlamak

Gel- (S.Y., s. 10, 11(2), 14, 17, 19 (4), 22, 25, 27 (3), 28 (2), 29, 30 (3), 31, 32, 34, 38, 39 (2), 40, 42 (3), 44, 45, 50 (2) 48 (2), 49, 50, 51, 57 (2), 66 (2), 69, 74, 75, 77, 85 (2), 86 (4), 87, 89 (2), 90, 91 (2), 93 (2), 96, 98, 102, 107, 109, 112, 119, 124, 125, 128, 129, 131) gelmek

Getir- (S.Y., s. 19, 69, 83) getirmek

Gevşe- (S.Y., s. 107) yumuşamak

Gez- (S.Y., s. 14, 18, 21, 22, 25 (2), 26, 32, 33, 35, 47, 48, 58, 70, 74 (3), 77, 78, 89, 90 (2), 93, 109, 133) gezmek, dolaşmak

Gezdir- (S.Y., s. 10) gezdirmek

Gii- (S.Y., s. 17, 74, 130) giymek

Git- (S.Y., s. 10 (2), 11, 14, 16, 20, 21 (2), 22, 24 (2), 25, 27, 31, 35, 38, 40, 43, 51 (6), 54, 56, 59, 60 (2), 61, 64, 65, 72, 73, 75, 76 (2), 77 (2), 83 (2), 83, 85, 86, 90, 99, 102, 103, 107, 112, 117, 121, 130, 131) gitmek

Göm- (S.Y., s. 88) gömmek, defnetmek

Gör- (S.Y., s. 11, 14, 15, 23, 32 (2), 46, 47, 50, 56 (2), 70, 73, 96, 103, 123, 125, 126) görmek

Görün- (S.Y., s. 56, 65, 73, 79, 90, 91 (2), 97, 99, 111, 112, 120, 125, 128) görünmek

Göster- (S.Y., s. 69, 87, 113) göstermek

Götür- (S.Y., s. 24, 27, 67, 105) götürmek

Gümürlen- (S.Y., s. 122) gümüş kaplanmak

Güt- (S.Y., s. 17, 32, 132)



Harca- (S.Y., s. 46) harcamak

Haşla- (S.Y., s. 15, 99) haşlamak, yakmak

Hatırla- (S.Y., s. 124) hatırlamak

Hayda- (S.Y., s. 20) sürmek

Hızlan- (S.Y., s. 20, 38, 101) acele etmek

İ- (S.Y., s. 20, 25, 28, 59, 71, 73) yemek

İç- (S.Y., s. 25, 25, 71, 73 (2), 75) içmek

İçirt- (S.Y., s. 50) içirtmek

İkile- (S.Y., s. 104) tekrarlamak

İncelen- (S.Y., s. 125)

İste- (S.Y., s. 31, 39, 50, 71, 79, 84, 85, 87, 88, 89, 103 (2), 113, 117 (2), 119, 122, 128, 134) istemek

İşidil- (S.Y., s. 72, 111) işitilmek

İşit- (S.Y., s. 10, 86) işitmek

İşle- (S.Y., s. 37, 85, 86, 121) işlemek, çalışmak

İşlet- (S.Y., s. 18) işletmek

İtir- (S.Y., s. 117) yitirmek

İzle- (S.Y., s. 99) izlemek

Kabar- (S.Y., s. 108) kabarmak

Kablet- (S.Y., s. 75, 129) kabul etmek

Kaçır- (S.Y., s. 55, 80) kaçırmak

Kal- (S.Y., s. 11 (2), 23, 24 (2), 25, 31, 32 (2), 44, 46, 48, 49, 50, 54 (2), 57, 62, 63, 64, 69, 71, 73, 77, 85, 87, 91, 99, 100, 101, 108, 112, 114, 118, 120 (2), 121, 132, 133) kalmak

Kaldır- (S.Y., s. 118) kaldırmak

Kandır- (S.Y., s. 81) karşılamak, doyurmak

Kantarla- (S.Y., s. 101) tartmak  
Kap- (S.Y., s. 33, 53, 60) kapmak  
Kapan- (S.Y., s. 29, 50) kapanmak  
Kapla- (S.Y., s. 88, 89, 105, 110) kaplamak, örtmek  
Kar- (S.Y., s. 83, 122) karıştırmak  
Karşla- (S.Y., s. 21, 41 (2), 50) karşılamak  
Kasıl- (S.Y., s. 113) kasılmak  
Katla- (S.Y., s. 100) katlamak  
Kay- (S.Y., s. 81, 84, 99, 119) kaymak  
Kaybel- (S.Y., s. 46, 68, 98, 101) kaybolmak  
Kaybet- (S.Y., s. 37) kaybetmek  
Kayna- (S.Y., s. 110) kaynamak  
Kaz- (S.Y., s. 10, 12, 93) kazmak  
Kes- (S.Y., s. 9) kesmek  
Kesil- (S.Y., s. 22, 74, 75, 79, 104, 107, 114) kesilmek, yorulmak  
Kıp- (S.Y., s. 111) kırmak, göz yummak  
Kıpırda- (S.Y., s. 39) kıpırdamak, hareket etmek  
Kır- (S.Y., s. 9, 61, 94) kırmak, bölmek  
Kısalt- (S.Y., s. 50) kısaltmak  
Kitlen- (S.Y., s. 94) kilitlenmek  
Konuş- (S.Y., s. 70, 117, 125) konuşmak  
Koola- (S.Y., s. 101, 128) kovalamak  
Kop- (S.Y., s. 96) kopmak, ayrılmak  
Kopar- (S.Y., s. 43, 65, 74) koparmak  
Kopart- (S.Y., s. 69) kopartmak

Korkut- (S.Y., s. 36, 37 (2), 128) korkutmak

Koru- (S.Y., s. 36, 43, 89, 92) korumak

Koy- (S.Y., s. 9, 21, 36, 49 (3), 72, 74, 75, 77, 120) koymak

Kullan- (S.Y., s. 81) kullanmak

Kur- (S.Y., s. 9 (2), 49) kurmak, hazır etmek

Kurtar- (S.Y., s. 20) kurtarmak

Kurut- (S.Y., s. 72) kurutmak, tüketmek, mahvetmek

Kuu- (S.Y., s. 52) kovmak

Metet- (S.Y., s. 52, 70, 84) övmek

Nışanna- (S.Y., s. 76) işaret koymak

Oku- (S.Y., s. 70, 71, 74 (2), 109, 111, 117) okumak, mırıldanmak

Ol- (S.Y., s. 9, 11, 14 (2), 15, 16, 18 (2), 20, 21, 22, 24, 27 (2), 28, 31 (2), 35, 41 (4), 45 (4), 47 (2), 49 (4), 50, 51 (2), 52, 53, 54 (3), 55 (3), 57, 58, 59, 62, 64, 66, 67 (3), 69 (2), 71, 72, 73, 75 (3), 78 (2), 79 (3), 80, 81, 82, 84 (2), 85, 86 (4), 87, 88 (2), 91, 92, 93, 98, 105, 106, 107, 108 (2), 109 (2), 110, 111, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 124, 125, 126, 131, 133, 134) olmak

Oyna- (S.Y., s. 30, 53, 86, 90, 104, 105, 111, 116) oynamak

Oynat- (S.Y., s. 67) oynatmak

Öl- (S.Y., s. 48) ölmek

Öp- (S.Y., s. 22, 30, 32, 43, 57, 89, 91) öpmek

Ör- (S.Y., s. 56) örmek

Ört- (S.Y., s. 40, 67, 90) örtmek

Özle- (S.Y., s. 17, 77) özlemek

Parçalan- (S.Y., s. 94) parçalanmak

Patlat- (S.Y., s. 69) parçalamak

Saa- (S.Y., s. 75) sağmak

Saç- (S.Y., s. 16) saçmak, dağıtmak

Sakla- (S.Y., s. 117, 130) saklamak

Sal- (S.Y., s. 20, 68, 98, 121) sallamak; serbest bırakmak; havlamak

Salla- (S.Y., s. 68, 72, 121) sallamak

Sapla- (S.Y., s. 118) saplamak, sokmak

Sar- (S.Y., s. 38, 53, 104) sarmak

Satıl- (S.Y., s. 71) satılmak

Say- (S.Y., s. 68, 98, 103, 105, 127) saymak, hesaplamak

Seç- (S.Y., s. 29, 119, 127) seçmek

Serp- (S.Y., s. 74) serpmek, sıkmak

Sesle- (S.Y., s. 74, 111) dinlemek

Sev- (S.Y., s. 11, 14, 19, 20, 24, 26, 27, 32, 34, 41, 42, 46, 50, 55 (2), 62, 65, 77, 81, 103, 117) sevmek

Sevindir- (S.Y., s. 113) sevindirmek, mutlu etmek

Sık- (S.Y., s. 79) sıkmak

Sıkıl- (S.Y., s. 117) sıkılmak

Sıy- (S.Y., s. 115) sığmak

Sıyr- (S.Y., s. 103) soymak

Siirele- (S.Y., s. 87) seyrelmek

Siiret- (S.Y., s. 70, 112) seyretmek

Sil- (S.Y., s. 29) silmek

Silin- (S.Y., s. 37, 74) unutmak, eskimek

Sok- (S.Y., s. 64) bir düşünceyi benimsetmek

Solu- (S.Y., s. 16) solumak, nefes almak

Sor- (S.Y., s. 28 (6), 36, 59, 62, 64, 69, 84, 102, 127) sormak

Soy- (S.Y., s. 121) soymak  
Sökül- (S.Y., s. 129) çaba göstermek  
Söle- (S.Y., s. 19 (2), 33, 34, 41, 64, 73, 76, 120, 129) söylemek, demek  
Sölen- (S.Y., s. 79) söylenmek  
Sustur- (S.Y., s. 50, 74) susturmak  
Sür- (S.Y., s. 9, 75, 82) sürmek  
Sürt- (S.Y., s. 115) sürtmek  
Sürüt- (S.Y., s. 118) sürüklemek  
Süün- (S.Y., s. 106) sönmek  
Süz- (S.Y., s. 91) süzmek  
Şaştır- (S.Y., s. 79) şaşırtmak  
Şennet- (S.Y., s. 34) şenletmek, eğlendirmek  
Şiş- (S.Y., s. 47) şişmek  
Taazele- (S.Y., s. 98) yenilemek  
Tak- (S.Y., s. 53) takmak  
Takırda- (S.Y., s. 69) takırdamak, ses çıkması  
Tamanna- (S.Y., s. 76, 101, 106) tamamlamak, yerine getirmek  
Tanı- (S.Y., s. 57, 87, 130) tanımak  
Taşı- (S.Y., s. 24, 41, 89) taşımak  
Tıka- (S.Y., s. 97) tıkamak, nefessiz bırakmak  
Titire- (S.Y., s. 104, 107, 110, 119) titremek  
Toparla- (S.Y., s. 65, 77) toparlamak  
Topla- (S.Y., s. 42, 63, 70, 129) toplamak  
Tut- (S.Y., s. 30, 41, 102 (2), 104, 117, 119) tutmak  
Tüt- (S.Y., s. 17) tütme (baca)

Uçurt- (S.Y., s. 94) uçurtmak

Unudul- (S.Y., s. 131) unutulmak

Unut- (S.Y., s. 40, 80) unutmak

Ur- (S.Y., s. 17, 68, 71, 84, 125) vurmak

Üfle- (S.Y., s. 110) üflemek (üflemeli çalgı aleti çalmak)

Ürkün- (S.Y., s. 85) korkmak, ürmek

Üüren- (S.Y., s. 50, 102) öğrenmek

Üüret- (S.Y., s. 35, 62, 127) öğretmek

Üz- (S.Y., s. 14, 37, 91, 94, 113) yüzmek

Ver- (S.Y., s. 9, 15, 27, 28, 29, 31, 41, 47, 48, 50, 54, 56, 61, 62, 64, 67 (2), 70, 71, 73, 79, 84, 87, 99, 115) vermek

Yak- (S.Y., s. 9, 17, 22, 29 (2), 45, 55, 59, 127, 133) yakmak, tutuşturmak

Yan- (S.Y., s. 16, 22, 26, 31, 36, 44 (2), 46, 60, 104, 111, 116, 117, 129 (2), 134) yanmak

Yanılt- (S.Y., s. 126) yanıltmak

Yap- (S.Y., s. 19, 29, 47, 55, 59, 65, 69, 75, 76, 78, 80, 90, 95, 108, 126) yapmak

Yay- (S.Y., s. 123, 124) yaymak, sermek, germek

Yaz- (S.Y., s. 36, 49, 69 (2), 75, 110, 127) yazmak, not etmek

Yıkan- (S.Y., s. 67, 80) yıkanmak, temizlenmek

Yımirtla- (S.Y., s. 84) yumurtlamak

Yısın- (S.Y., s. 71) ısınmak

Yokla- (S.Y., s. 107, 115, 122) yoklamak

Yol- (S.Y., s. 93) yolmak

Yolla- (S.Y., s. 36, 87, 93) yollamak

Yon- (S.Y., s. 106) yontmak

### 2.14.2. Durum Fiilleri

Öznenin için bulunduğu, sürekliliği gösteren bir durumu anlatan fiillerdir. Şiirlerde 196 durum fiili tespit ettik. Çoğunluğu Türkçe kökenli fiil olmakla birlikte *betvala-*, *cezala-* gibi yabancı kökenli kelimelerle türetilmiş fiiller de mevcuttur.

Aala- (S.Y., s. 55, 84) ağlamak

Aalaş- (S.Y., s. 109) ağlaşmak

Akış- (S.Y., s. 23 (2), 113)

Alın- (S.Y., s. 25, 104) gelmek, alınmak

Annaş- (S.Y., s. 56) anlaşmak

Aylan- (S.Y., s. 90) engellenmek

Baar- (S.Y., s. 50 (2), 53, 66, 70, 71 (2), 73, 74, 84, 106, 109) bağırarak

Bak- (S.Y., s. 10 (3), 13, 16, 17, 27, 28, 29, 33, 34, 37, 40, 41, 43 (2), 45, 47 (2), 49 (3), 53, 60, 64, 66, 67 (2), 74, 75 (2), 77, 83, 86, 89, 93, 97, 101, 102, 105, 106 (3), 107, 111, 116, 118, 121, 125, 126) bakmak

Bakıl- (S.Y., s. 49) bakılmak

Baktır- (S.Y., s. 56) baktırmak

Ballan- (S.Y., s. 25)

Bas- (S.Y., s. 33, 86, 96) basmak

Başla- (S.Y., s. 15, 22, 31, 42, 50) başlamak

Benzet- (S.Y., s. 20, 24 (3), 43, 46, 47) benzetmek

Betvala- (S.Y., s. 106) beddua etmek

Bık- (S.Y., s. 35, 72) bıkmak

Bızırda- (S.Y., s. 17) bir şey pişerken çıkan ses, bızır diye ses çıkarmak

Birleş- (S.Y., s. 126) birleşmek

Bunal- (S.Y., s. 94) bunalmak, dayanamamak

Burul- (S.Y., s. 24) kıvrılmak, bükülmek

Buyur- (S.Y., s. 93, 104, 132) buyurmak (davet etmek)

Cezala- (S.Y., s. 50) ceza vermek

Cızırdı- (S.Y., s. 17) bir şey pişerken çıkan ses, cızır diye ses çıkarmak

Çalkan- (S.Y., s. 92) çalkalanmak

Çartla- (S.Y., s. 94) çatlama

Çelin- (S.Y., s. 24) çelinmek

Çık- (S.Y., s. 14, 19, 34, 36, 41, 46, 54, 72, 75, 79, 88, 100, 105, 106 (2), 128) çıkmak

Çıkıl- (S.Y., s. 8) bir yere gitmek, yola çıkmak

Çöküş- (S.Y., s. 112) çökmek

Çüü- (S.Y., s. 56, 108) zıplamak, oynamak

Daalış- (S.Y., s. 111) dağılmak, ayrılmak

Daavalaş- (S.Y., s. 61) davalaşmak, mücadele etmek

Danış- (S.Y., s. 34) konuşmak, danışmak

Darıl- (S.Y., s. 43) darılmak, kızmak

Darsı- (S.Y., s. 20 (2), 31, 77, 96, 131) kederlenmek

Dayan- (S.Y., s. 19, 60, 79, 84, 85, 89, 118, 120) dayanmak

Dişil- (S.Y., s. 21, 37, 71 (2), 89) değişilmek

Dinnen- (S.Y., s. 70, 88) dinlenmek

Dire- (S.Y., s. 61) inat etmek, zorlamak

Dizil- (S.Y., s. 25) sıraya konulmak; ağlamaklı olmak (mec.)

Dokuş- (S.Y., s. 70) tokuşturmak

Donan- (S.Y., s. 83) süslenmek

Doy- (S.Y., s. 22, 43, 59) doymak

Dönüş- (S.Y., s. 82) dönüşmek



Dur- (S.Y., s. 9, 14, 16, 17, 21, 25, 30, 32 (2), 33, 40, 47, 52, 60, 64, 68, 76, 85, 91, 98, 102 (2), 103, 108, 111, 112, 116 (2), 123, 130) durmak

Durgun- (S.Y., s. 38, 70, 74, 99, 128) durmak

Durul- (S.Y., s. 128) durmak

Düül- (S.Y., s. 15) dövülmek

Düün- (S.Y., s. 24, 109, 121, 123) dövünmek

Düzün- (S.Y., s. 62) süslenmek, tertip edilmek

Edinil- (S.Y., s. 8) edinmek

Ekil- (S.Y., s. 109) ekmek, ekilmek

Erleş- (S.Y., s. 108, 114) yerleşmek

Es- (S.Y., s. 110, 113) esmek

Eşert- (S.Y., s. 91) yeşertmek

Et- (S.Y., s. 10, 20, 25, 28, 49, 51, 60, 74, 98, 102, 117, 121) etmek

Etiş- (S.Y., s. 36, 51, 58, 73, 83, 85, 87, 115) yetişmek

Evlen- (S.Y., s. 54) evlenmek

Fışla- (S.Y., s. 108) hiddetlenmek

Fisirde- (S.Y., s. 128) fısıldamak

Geçil- (S.Y., s. 78) geçmek

Gezin- (S.Y., s. 18) gezinmek

Gıcırdı- (S.Y., s. 12, 27, 97, 116) gıcırıtı ses çıkarmak

Gidil- (S.Y., s. 8) gidilmek

Giin- (S.Y., s. 37) giyinmek

Gir- (S.Y., s. 45, 50 (3), 52, 57, 64, 68, 81, 82, 89 (2), 94) girmek

Giriş- (S.Y., s. 48) başlamak, bir işe hevesle başlamak

Göç- (S.Y., s. 86) göçmek

Görüş- (S.Y., s. 18) görüşmek  
Gücenlen- (S.Y., s. 125) gücenmek  
Gül- (S.Y., s. 25, 45, 55, 112, 131) gülmek, alay etmek  
Gülümse- (S.Y., s. 33, 57, 64) gülümsemek  
Gülüş- (S.Y., s. 129) gülüşmek, şakalaşmak  
Hazırlan- (S.Y., s. 132) hazırlanmak  
Hırla- (S.Y., s. 97) hırıltı çıkarmak  
İçil- (S.Y., s. 125) içilmek  
İil- (S.Y., s. 48, 64, 65, 105) eğilmek  
İiril- (S.Y., s. 24) eğrilmek  
İlerle- (S.Y., s. 76) ilerlemek  
İliş- (S.Y., s. 36, 87) takılmak, rahatsız etmek  
İn- (S.Y., s. 68, 96, 120) inmek  
İnan- (S.Y., s. 29, 58, 62, 120) inanmak  
İnne- (S.Y., s. 133) iç çekmek  
İşlen- (S.Y., s. 65) işlemek, örmek  
Kaavileş- (S.Y., s. 72) güçlenmek, kuvvetlenmek  
Kaç- (S.Y., s. 24, 26, 29, 33 (2), 65, 69, 97, 133) kaçmak  
Kahırlan- (S.Y., s. 49) kederlenmek  
Kalk- (S.Y., s. 16, 31, 50, 74, 92) kalkmak  
Kalkın- (S.Y., s. 116) kalkmak  
Kandırıl- (S.Y., s. 80) doyurulmuş olmak  
Karış- (S.Y., s. 37, 110, 116, 130) karışmak  
Karşlaş- (S.Y., s. 41 (2)) karşılaşmak  
Kauş- (S.Y., s. 45, 82) kavuşmak

Kaynaş- (S.Y., s. 35) uyuşmak; kalabalıklaşmak

Keflen- (S.Y., s. 127) keyiflenmek

Kıtkıdakla- (S.Y., s. 84) yumurtlamak

Kıy- (S.Y., s. 95) kesmek, doğramak

Kok- (S.Y., s. 16, 91) kokmak

Kon- (S.Y., s. 19 (3), 52, 120) konmak; inmek (kuşun bir yere inmesi)

Kopuş- (S.Y., s. 37, 114) kopmak

Kork- (S.Y., s. 60, 121) korkmak

Koş- (S.Y., s. 75, 107) koşmak

Koyul- (S.Y., s. 90) bir işe başlamak

Kurul- (S.Y., s. 87) kurulmak, inşa etmek, oluşturmak

Küs- (S.Y., s. 33, 43) küsmek

Lafet- (S.Y., s. 56) konuşmak

Nazlan- (S.Y., s. 93) nazlanmak

Neetlen- (S.Y., s. 16, 70) niyetlenmek, düşünmek

Ofla- (S.Y., s. 57) sıkıntı çektiğini belli etmek

Otur- (S.Y., s. 9, 21, 40, 63, 85, 86 (2), 93, 103, 111, 125, 130) oturmak

Örü- (S.Y., s. 16, 65, 117, 121, 128) yürümek

Öt- (S.Y., s. 8, 16, 35, 50, 55, 72 (2), 76, 88 (2), 94, 97, 99 (3), 101, 105, 107, 110 (2), 112, 113, 122, 128) ötmek, ses çıkarmak

Patla- (S.Y., s. 65) patlamak

Pelteklen- (S.Y., s. 107) eğri, yamuk gitmek

Peydalan- (S.Y., s. 94) ortaya çıkmak

Pin- (S.Y., s. 72) binmek

Raatlan- (S.Y., s. 101) dinlenmek, huzura ermek

Razgel- (S.Y., s. 100) rast gelmek  
Sabaala- (S.Y., s. 49) sabahlamak  
Saklan- (S.Y., s. 12) saklanmak  
Salın- (S.Y., s. 32, 104, 107) salınmak  
San- (S.Y., s. 31 (2), 55) sanmak  
Sap- (S.Y., s. 9) sapmak  
Sarmaş- (S.Y., s. 13) sarılmak, çevrenmek  
Sarplaş- (S.Y., s. 46, 69) şiddetlenmek, güçleşmek  
Sarsala- (S.Y., s. 108) sarsılmak  
Savaş- (S.Y., s. 48 (2), 49, 50, 80, 89, 130) mücadele etmek  
Seçil- (S.Y., s. 96, 113) toplanmak, seçilmek  
Sendir- (S.Y., s. 113) soldurmak, solmak  
Serpintilen- (S.Y., s. 122) serpintilemek, sızmak  
Sevil- (S.Y., s. 27 (6), 61, 77) sevimlik, hoşlanılmak  
Sevin- (S.Y., s. 17, 27, 83, 93) sevinmek  
Seviş- (S.Y., s. 82) sıvışmak  
Sın- (S.Y., s. 60, 107, 127) bir şeye ısınmak, alışmak  
Silkin- (S.Y., s. 92, 98) silkinmek  
Siviş- (S.Y., s. 101) sıvışmak  
Sorul- (S.Y., s. 118) sorulmak, sormak  
Sus- (S.Y., s. 33, 92, 93) susmak  
Suslaş- (S.Y., s. 104) susmak  
Suvan- (S.Y., s. 107) sıvamak  
Sürül- (S.Y., s. 65) sürülmek (tarla, yol)  
Sürün- (S.Y., s. 78) sürünmek

Şaş- (S.Y., s. 10, 12 (2), 16, 93) şaşmak, şaşırmaq  
Şıkırda- (S.Y., s. 39) şıkırdamak; parlamak  
Şıla- (S.Y., s. 37, 89, 129) ışıldamak, parlamak  
Şüphelen- (S.Y., s. 50) şüphelenmek  
Tanın- (S.Y., s. 112) tanınmak  
Tepre- (S.Y., s. 82, 99) sarılmak, oynamak  
Tertiplen- (S.Y., s. 103) düzenlenmek  
Tıkan- (S.Y., s. 18, 63) tıkanmak  
Tırmaş- (S.Y., s. 120) tırmanmak  
Topalla- (S.Y., s. 64) topallamak, aksamak  
Topallat- (S.Y., s. 64) topallatmak, topallamasına sebep olmak  
Toplan- (S.Y., s. 70, 96, 101, 103, 107, 114) toplanmak  
Toplaş- (S.Y., s. 33, 55) toplanmak  
Trakla- (S.Y., s. 69) takırdatmak  
Tutul- (S.Y., s. 57, 67) tutulmak (güneş, bel)  
Tuzlan- (S.Y., s. 20) tuzlamak  
Uç- (S.Y., s. 20, 29, 40, 81, 86, 97 (2), 113, 127, 131) uçmak  
Ulu- (S.Y., s. 94) ulumak  
Urul- (S.Y., s. 106, 107) vurulmak  
Utan- (S.Y., s. 33 (2), 109) utanmak  
Uulda- (S.Y., s. 37) uğıldamak  
Uura- (S.Y., s. 11, 20 (2), 24, 36, 58, 114) uğramak  
Uy- (S.Y., s. 31, 50, 87) uymak  
Uyu- (S.Y., s. 9, 14, 56, 66, 68 (2), 93, 98) uyumak  
Uyut- (S.Y., s. 82) uyutmak

Uzaklan- (S.Y., s. 23) uzaklaşmak  
Uzan- (S.Y., s. 22, 25, 91, 107, 114) uzanmak, yatmak  
Üstele- (S.Y., s. 105) üstelemek, üstünlük sağlamak  
Üşü- (S.Y., s. 49) üşümek  
Üüsel- (S.Y., s. 111) yükselmek  
Üzüş- (S.Y., s. 82) yüzmek  
Var- (S.Y., s. 27, 33) varmak, ulaşmak  
Yakış- (S.Y., s. 23 (2), 48, 113) yakışmak, uygun bulunmak  
Yaklaş- (S.Y., s. 16, 33, 55, 61, 75, 76, 85) yaklaşmak  
Yalabı- (S.Y., s. 40, 94, 96, 108) parlamak  
Yalnızlan- (S.Y., s. 131) yalnız kalmak  
Yalvar- (S.Y., s. 24 (3), 60, 132) yalvarmak, bir şey istemek  
Yaman- (S.Y., s. 32, 58) yanaşmak  
Yanııl- (S.Y., s. 80, 86, 106) yanılmak  
Yanna- (S.Y., s. 84) eğilmek, yana yatmak  
Yannaş- (S.Y., s. 18) yanaşmak, kendine yer yapmak  
Yara- (S.Y., s. 110) yaramak  
Yaraş- (S.Y., s. 8, 37, 43, 112) yakışmak  
Yaşa- (S.Y., s. 10, 17, 19, 48, 51, 58, 73 (3), 76, 80, 81, 101) yaşamak  
Yaşanııl- (S.Y., s. 86) yaşanılmak  
Yat- (S.Y., s. 43, 65, 93) yatmak, uzanmak  
Yıraklan- (S.Y., s. 18) uzaklaşmak  
Yıslanııl- (S.Y., s. 75) ıslanmak  
Yorul- (S.Y., s. 87) yorulmak  
Yuurul- (S.Y., s. 95) yoğrulmak

Yuvarlan- (S.Y., s. 59) yuvarlanmak

Zeetle- (S.Y., s. 50 (2)) eziyet etmek

Zeetlen- (S.Y., s. 16, 78, 110) acı çekmek

Zıbar- (S.Y., s. 33) oturmak

### **2.14.3. Oluş Fiilleri**

Öznenin herhangi bir etki altında kalmadan, kendi iradesi dışında gerçekleşen değişimi anlatan fiillerdir. Şiirlerde 30 oluş fiili tespit ettik.

Acık- (S.Y., s. 49) acıkmak

Bayıl- (S.Y., s. 43 (2), 96, 114) bayılmak, zayıf düşmek

Benze- (S.Y., s. 14 (2), 37, 80, 100, 131) benzemek

Bozar- (S.Y., s. 82, 107) renk değiştirmek; ağarmak

Buzlan- (S.Y., s. 114) buzla örtülü olmak

Büü- (S.Y., s. 36, 42, 63, 72 (2), 117, 121) büyümek

Çürü- (S.Y., s. 68) çürümek

Dalgalan- (S.Y., s. 82) heyecanlanmak

Don- (S.Y., s. 37) donmak

Duu- (S.Y., s. 75, 82, 99) doğmak

Eri- (S.Y., s. 56, 128) erimek

Eşer- (S.Y., s. 66, 123, 124) yeşermek

İsil- (S.Y., s. 11) eksilmek

Karar- (S.Y., s. 39 (2), 88, 92, 99) kararmak, siyaha bürünmek

Karart- (S.Y., s. 38) karartmak

Kızır- (S.Y., s. 33) utanmak

Koyulaş- (S.Y., s. 88, 106 (2)) karanlık olmak

Köpür- (S.Y., s. 108) hiddetlenmek

Kuru- (S.Y., s. 24) kurumak  
Küflen- (S.Y., s. 13, 122) zamanı geçmek, eskimek  
Morlan- (S.Y., s. 110) kahverengileşmek  
Sız- (S.Y., s. 66) sızmak  
Sol- (S.Y., s. 97) soluk almak  
Suu- (S.Y., s. 122, 126) soğumak  
Suul- (S.Y., s. 49) soğutmak  
Tutuş- (S.Y., s. 83, 91) parlamak  
Uyan- (S.Y., s. 43, 84, 110, 111) uyanmak  
Yaa- (S.Y., s. 22, 95, 129) yağmak  
Yapranlan- (S.Y., s. 23) yaprakları çıkmak  
Yımişa- (S.Y., s. 82) yumuşamak



## SONUÇ

Bu çalışmamızda Dimitri Karaçoban'ın 1957-1983 yılları arasında yazmış olduğu, kendisinin başarılı saydığı şiirleri esas alınarak söz varlığı açısından incelenmiştir.

Gagavuz Türkçesi yaşayan bir lehçedir, resmi dil hüviyetini geç kazandığı, yeterince işlenmediği için yazılı dili çok gelişmemiştir. Yazı diline çok geç başlamış olmalarından dolayı edebiyatı da buna bağlı olarak çok gelişmiş değildir. Daha çok nazım türünde gelişme gösteren Gagavuz edebiyatının bu alanda en başarılı temsilcilerinden biri Dimitri Karaçoban'dır.

Oğuz grubu içerisinde yer alan Gagavuz Türkçesi, Türkiye Türkçesinin Rumeli ağızıyla hemen hemen aynıdır. Kelime hazneleri Türkiye Türkçesi ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Tarihsel süreç içerisinde farklı coğrafya, kültür istilasları gibi sebeplerden dolayı aynı anlamı taşıyan, fonetik ve morfolojik olarak da aynı olan kelimelerde anlam kayması ya da yalancı eşdeğerlikler meydana gelmiştir.

Dimitri Karaçoban'ın şiirlerinde tespit ettiğimiz “*basma*” -Gagavuz Türkçesinde “*mendil*”, Türkiye Türkçesinde *basma* işi fiili, bir tür elbise anlamı taşımaktadır- “*çati*” -Gagavuz Türkçesinde “*kısa ip*”, Türkiye Türkçesinde bir yapının damı anlamına gelmektedir- ve “*vergi*” -Gagavuz Türkçesinde “yetenek, kabiliyet”, Türkiye Türkçesinde “kamu hizmeti karşılığında devlet tarafından alınan para” anlamına gelmektedir- gibi yalancı eşdeğer konumunda olan kelimeler vardır.

Kelime veya tamlama kullanımında farklı Türkçe veya yabancı kökenli kelimeleri bir araya getirmiş veya bu kelimelere Türkçe, Rusça ek getirerek kullanmıştır. “Boz şirit (T.T boz + şirit (Ar. şerit)”, “metinneer (Ar. medh + T.T -le)” ve “yavruşka (T.T yavru + Rus. -şka)” bunlara örnektir.

Gagavuz Türkçesi hala sistematik olarak bir disipline girebilmiş değildir. 1957 yılında ağız alanından yazıya geçtikleri yıllarda Dimitri Karaçoban ağızlarda yer alan, sözlü edebiyat ürünlerini şiire sokmuştur. Gagavuz Türkçesi yazılı dilinde geniş söz varlığına sebep olmamasından dolayı sözlü edebiyat ürünlerini şiire sokan Karaçoban özellikle mani tarzında şiirleri mevcuttur.

Söz varlığının bütün unsurlarını başarılı şekilde kullanmıştır. Tekrar kelimelerle birlikte şiirlerde toplam 11.326 kelime mevcuttur. En önemli yeri sıfatlar

tutmaktadır. Özellikle niteleme sıfatları yoluyla hikâyeleştirme yapmıştır. Şiirlerinde betimlemelerini sıfat temelli yapmıştır, çalışmamızda, 448 adet niteleme sıfatı tespit edilmiştir, ağırlıklı olarak niteleme sıfatını kullanıp bu sıfatlarla hikâyeleştirme yapmıştır. Bu hikâyeleştirme de destan, mesnevi gibi edebî türlere benzemektedir. “*Almêêr göz bana bakêr / Sesçeezi, kâr bal, aker / Var on sekiz yaşları / Kara kömür kaşları / O Beşalma'da yaşêêr / hepsicii ona şaşêr*” şiirinden aldığımız bu bölüm buna örnektir. Sık sık sade betimlemelere başvurarak dili akıcı bir şekilde kullanmış, Gagavuz topraklarının ve insanların fotoğrafını çekmiştir.

Şiirlerinde sözlü edebiyat ürünlerinden, ortak dil zevkini yansıtan deyimlere de yer vermiştir. “*O üreemi yakmadı / aykırı da bakmadı / ayaanı da urmadı / hem dürük ta durmadı / hatırımı güttü / bacası hep tüttü*” şiiri buna örnektir. Gagavuz Türkçesinin gelişmesi için sürekli çaba harcayan Karaçoban, dil öğrenimi ve kültür aktarımını daha kolay yapabileceğinden ötürü deyimlere yönelmiştir diyebiliriz. Deyimler anlatımı açık ve etkili kılmıştır. Deyimler yoluyla dilin sözlü edebiyatta ne kadar gelişkin olduğunu göstermiş, bunu yazıda da göstermeye çabalamıştır.

Dilin yetersiz kaldığı bölümlerde yabancı kökenli kelimelere de yer vermiştir. Şiirlerde toplam 498 adet yabancı kökenli kelime tespit ettik. Rusça, Yunanca, Rumence, Bulgarca kökenli kelimelerin olmalarının çeşitli sebepleri vardır. Gagavuz Türklerinin Ortodoks Hristiyan inancını benimsemiş olmalarından dolayı *vatiz*, *apostol* ve *patriarh* gibi dinî terminolojiye ait kelimeler Yunan kökenli, SSCB'nin etkisi ve asimile politikalarından dolayı *gerbişid*, *avtor* ve *rifma* teknik ve edebî alandaki kelimeler ise Rusçadan alınmıştır. Aynı coğrafyayı paylaşmalarından dolayı *kotlon* gibi Bulgarca ve *kovrik*, *blajin* Rumence kelimeler de mevcuttur. Osmanlı Türkçesi vesilesiyle de dile *aalem*, *akıl* gibi Arapça ve ateş, *bet gibi* Farsça kelimeler girmiştir. Yabancı kelime kullanımında Slav kökenli kelimeler tercih edilmiş ve yazıldığı gibi kullanılmıştır. Slav dillerinin Gagavuz Türkçesi üzerinde etkisi büyüktür ancak bu etki ses ve biçimden ziyade kelime hazinesi ve cümle yapısı bakımındandır. Kişi adlarında Slavların etkisiyle ağırlık olarak *Andrey*, *Angelçev*, *Koltov* gibi Rusça veya Rumence kökenli adlar vardır.

Şiirlerde, Türkiye Türkçesinin ağızlarında yaşayan “*alat, bildir, yalpak, yalabık, yavklı*” gibi ortak kelimeler de mevcuttur. Bu kelimeler daha çok Osmanlı Türkçesi vasıtasıyla geçmiştir.

Fiil kullanımında genel itibarıyla Türkçe kökenli fiillerin dışında betvala- (T.T beddua < Far. bed + Ar. du‘ā), cezala- (T.T ceza < Ar. cezā‘) gibi Arapça ve Farsça kökenli kelimelerle türetilmiş fiiller mevcuttur.

Heyecan ve öfke bildiren hislerde “*ah, of*” gibi ünlemlere yer vermiştir. Bu gibi ünlemlerin genellikle konuşma dilinde kullanıldığı, edebî dilde çokça yer bulmadığı göz önünde bulundurulursa; Gagavuzların 1957 yılında yazıya geçmiş olması ve şairin şiirlerini kaleme aldığı dönemde Gagavuz edebî dilinin tam anlamıyla oturmamış olması bu kullanıma neden olarak gösterilebilir.

Kelime bazında süsten uzak dursa da şiir ezgisine önem vermiştir. Bunun en güzel örneği “Ça, Heysa” isimli şiirinde görülebilir. “Arabacının öküzleri haydama sesi olarak çıkardığı “ça-heys” onun şiirinde resim kadar müziğin de önem taşıdığını göstermesi bakımından önemlidir.” (Argunşah, 1996, 690) Karaçoban’ın biçimine, kimi zaman da, mesnevi tarzı bir hikâyeleştirme hâkimdir; özellikle sıfatların kullanımında bunu görülür.

Dimitri Karaçoban şiire folklorik bir taban oluşturmuştur. Şiir dili modern formdan ziyade geleneksel biçimdedir. Bu taban kendisinden sonra geleneksel alandan gitmek isteyenler için kılavuz olmaya adaydır. Nitekim Karaçoban’ın şiirleri Gagavuz Türk nazımının henüz emeklediği dönemlerde doğrulma çabasıdır. Karaçoban’ın şiirlerinde karşılaştığımız mitolojik karakterler de aynı amaca hizmet ederek kendisinden sonraki kuşaklara kanal oluşturmaktadır. Karaçoban’ın oluşturduğu bu kanal Gagavuz nazımının ya da şiirinin su yolu, can damarıdır.

Anadolu halkı ile Gagavuz halkı henüz yeterince birbirini tanımamaktadır. Toplumların birbirini tanımada kültür ve sanat ürünlerinin büyük etkisi vardır. Özellikle edebî eserlerin araştırılıp incelenmesiyle daha kolay yakınlık sağlanabilir. Bu çalışmalar sayesinde Gagavuz halkı ve Türk halkı birbirini daha yakından tanıma fırsatı bulacaktır. Çalışmamız da bu sürece katkı sağlayacaktır.

## EK 1: Dimitri Karaçoban'ın İncelenen Şiirleri

Kafadarlı birliktä

Bucaklının kavalı –

Eni türkü havalı.

Köşemiz büün hiç diil dar,

Bütün Birlik – kafadar.

Çıkıldı geniş yola

Bin insannan kol-kola.

Partiyaylan gidildi,

Da kısmet edinildi.

(1957-83)

Ne çalêr, ne öter

Nistrunun dalgası!

Büün şennii alifleer

Gagauz çirtması.

Yaraşêrşen türkü

Sesler'nä halkların,

Zer' onnar serbestli

Vatanda hatırlı.

(1957-83)

Memleketin gençlii

Ürek kıyak, ürek nazlı,

Gençlää yok neet kolaysızlı.

O lenincä ömür kurdu,

Büük neet için divan durdu.

Asker oldu yılda fena,  
İzmet verdi büyük Vatana.  
Yaktı o lafk derelerdän  
Hem çıkardı kömür erdän.  
Çok kasaba düzdü o taa,  
Hem taygada kesti o daa.  
Kurdu zavod, Volgo-Donu,  
Baykonurda – kosmodromu.  
Sürdü, buldu petrol o er,  
Da genä hep yolda – dilber.

(1958-83)

Geçmä sän yanından  
Şarklı penceregin,  
Sap inat yolundan  
Kapuma sän benim.  
Nazarlı düşlerdän  
Çok gecä oturdum,  
Yastına çiçektän bir  
Çevrä bän kırdım.  
Ayol başcaazını  
O yastaa koyacam,  
Çiçeklär içindä  
Sän gözäl uyuyca.  
Büüleycek ay gecik  
Vakıdın gençliini,

Dışarda lüzgercik

Çekmeyecek içini.

(1958-77)

Eh, kardaşım, ba kardaş,

Var bir kız – bana boydaş!

Almêêr göz, bana bakêr,

Sesçeezi, kâr bal, akêr.

Var onsekiz yaşları,

Kara kömür kaşları.

O Beşalmada yařêêr,

Hepsicii ona řařêr:

“Ne gözâl pek, ne gercik

Hem da ne pek gencecik!”

Kazma kazêr, üzdürer,

Yavklularnı gezdirer.

Teklif eder oyuna,

Brakêr, bakıym boyuna.

Suya gider kaçarak,

Sudan gelir uçarak.

Sarı güllü hasası,

Üç bukvaylan basması.

İlk bukva – kendi adı,

İkincisi – yâr adı,

Üçüncüsü o bukvacık –

Bir çiçecik ufacık.

Gül mü o, mercanka mı, -  
Osa benim Länkam mı?!

(1959)

Pınara suya gittim,  
Başçadan ses işittim.  
Bän baktım o tarafa –  
Kız çaardı, şu lafa.  
Aul uzdu, taftadan,  
Kız gözäldi aslıdan:  
Güneşçikti üzündä,  
Şiretçikti gözündä.

(1959)

Su iisildi, balık kaldı  
Suvada.  
Sevdam gitti, bāncäöz kaldım  
Uvada.  
Yol uuraklı olarsaydı,  
Ko gelsin.  
Kayılım bän, genä beni  
O sevsin.

(1960)

Küülü erifin günnündän  
Pazar günü,  
İndiinän gün anıza,  
Bän uuradım

Taa bir kerä yan'nıza.

Çalardı sarpbül

Bül türkü yukarda,

Sän da taman

Çekärdin su pınardan.

Açan gördüm,

Gelersin sän ki, dostum,

Bän tokada

Bir kırmızı gül astım.

Ölä astım

Bän o gülü, of, ama,

Ki o düşün,

Ki o düşün kafana.

(1960-77)

Şen kuş – yalnız direktä,

Beenim kızlar – siirektä.

Bän siireeni dolaşarım,

Gözelliinä şaşarım.

Şaşma, ayol, eziläsin,

Zerä sän da pek gözälsin

(1960)

SABAA

Sarp açtı yukarın

Dan titremi.

Gıcırdêr pınarın



Aaç sereni  
Gercik kız nezetli,  
Genç hem ilin,  
Çeker su blezikli  
İncä eli.  
Mor şirit ardında  
Uz asılêr,  
Gül dudaklarında  
Laf saklanêr.

(1961)

Başçadan kırnak kazêrım  
Hem kazmacıma bakêrım.  
Kazmamda var bir otçaaz,  
Sevdamda da bir adçaaz.  
Otun adı – çiçecik,  
Sevdamın adı – Gercik.

(1961)

Ah, tarafım, tarafım,  
Erin eşil korafı!  
Topracık bizdä esmer,  
Emiş hem başak besleer.  
Küüermizdä maalelär –  
Sulu-beniz laalelär.  
Ev başçaylan sarmaşar,  
Hayada dolar kuşlar.

(1961)

İi gecä da diil gündüz,  
Cenklär biri diil münüz.  
Cenk bizä diil kafadar,  
Diil läüzüm, da okadar.  
O bizä diil ii yolcu,  
O bizä – bir yabancı.  
Cenk düzän taa ,, sensin,  
Tüfeklär da küflensin.

(1961)

TEMİRA İÇİNDÄ  
Gökteki kuşaa benzeerlär  
Bu topraan boyaları.  
Temirä'yiçindä üzerlär  
Düşlerin çok yolları.  
Bu bizim dünnäa gözälkän,  
Çıkmasın temiredän!  
Olsalar, erdä gezärkän,  
Aslı düşlän birerdä!  
Kısmeti sansın görerim,  
Neyä diilim sınaşık.  
Steonozlaa sansın giderim  
Bän sevdamnan yanaşık...

(1964)

Mercankalar köktä uyuyêr,

Lüzgär gelmedään.  
Bän ansızdan yäri sevdim,  
Gücü bilmedään.  
O, ayolcuk, uzak oldu,  
Uzakta gezer.  
Çaarêrim bän, çarmam benim  
Duvaya benzeer.  
Düşüm benim güçlü durêr,  
Tamannanmadık,  
Sansın evim kalmış yarım,  
Tavannanmadık.

(1964)

Sevdamn iilikleri  
Yalnız guguşçuu görerim,  
O konarkan erinä.  
Üreciim düüler,  
Girärkän yärin boş içerinä.  
Kızgın koor gibi haşlêrlar  
Beni düşünmeklerim,  
Hem zeetä dönmää başlêrlar  
Sevdamn iilikleri.

(1964)

Ko ol aalemin  
Evinä donak,  
Ko ol aalemä

Herkerä yalpak.  
Diil läázım ikram  
Hem hatır sendän,  
Sade olma sän  
Pek yırak bendän.  
Baarım kimi kerä  
Üzünü göreyim,  
Da kutsuzluuma  
Bän ürek vereyim.

(1964)

Herbir ana laf –  
Sallangaç lafım.  
Of, taraf, taraf,  
Benim tarafım!  
O tarafta sabaa  
Şen herkerä olêr,  
Orda başça kaba  
Mercankaylan soluyêr.

(1964)

SANA ÖRÜYERİM

Aalemä da bän şaşêrım,  
Ama sana yaklaşêrım.  
Aalemi da bän beenerim,  
Ama sana örüyêrım.  
Sendänim bän taa zeetlenmä,

Sana gitmäm – taa neetlenmä.

(19649)

GENÇLIİNİ ÖZLÄ

Yanêr lampa direktä

Hem da çok yıldız-göktä.

Ay yukardan şafk saçêr,

Geceyi açêr.

Pençerlär diil kapalı,

Ha kalkalım, bakalım:

Ne büülü dolay durêr,

Laalelär kokêr.

Te geçer mayıl bir can,

Sesçeezi incä, kâr çan.

Öter daa hem derecik.

Ne türkü gercik!

Gençliini genä özlä,

İlerki şennäa veril.

Genä sän da çal ölä,

Nicä ileri.

(1964)

GELERİM BÄN NE ERDÄN

Ötek çirtma miimerdän.

Gelerim bän ne erdän! –

Dıspıdaklım daayından,

Semiz kurkan baayından.

Orada bän ne erdäydım! –  
Sevdacımnan birerdäydım.  
Liläka koyusundaydım,  
Gerciimin boynusundaydım.

(1964)

## KOTLON BAŞINDA DÜŞÜNMEK

Koçan özü bızırdêêr,  
Gözlemelär cızıdêêr.

Banim – otuz yaşımnda,  
Karım – kotlon başında.  
Giıdim çarık sargıma  
Da bakêrım karıma,  
Da sevınerım adık,  
Ani uygun yaşadık.

O üreemi yakmadı  
Aykırı da bakmadı,  
Ayaanı da urmadı  
Hem dürük ta durmadı;  
Hatırımı güttü,  
Bacası hep tüttü.  
İkimiz da biz-beenim,  
Yoktur hiç tuttuumuz kin.  
Evdä yok atıştımız,  
Sokakta kaçıştımız.

(1964-77)

HEY, BULUT!

Hey, göktä ilin bulut,

Bir bulut, perdä gibi!

Bän sevdamnan yannasam,

Gezcäm, diil erda gibi!

Gezinärdik biz diil az,

İşlettiydik bir yolcaaz.

Erifim yraklandı,

O yolcaaz da tıkanı.

O yol oldu – çökelek,

Buluşêrız biz siirek.

Yolcaaz doldu koraylan,

Biz görüşmeeriz aylan.

(1964)

YOK MAANA

Benim sevdam esmercä,

Ama toplu fikircä.

Ekmaa onun ciilicä,

Ama urää iilicä.

Bulguru olêr tuzlu,

Sarmalar –

Nicä kalpak,

Ama karıcım yalpak:

Benim geler iyecääm,

Onun ıkêr glec.

Zaameti o sevmeli,

Kalkması erkenceli.

İşlerini bitirir

Hem laftan da getirder.

(1964)

Bekledim, bekledim

Bn seni pek çok yıl, pek çok saat.

Nasıl sn, nasıl sn kendini,

Be duyarsın da raat?

Bn aardım, bn aardım,

Bilmeerim, ne laflar taa dem.

Sade taş, sade taş

Dayanar, bir cuvap vermem.

Sl ne, sl ne,

Bu erd ne yapıyım bn sensiz?

Netrl, netrl

Yaşaycan mr'n sn bensiz?

(1964)

Kara ven kauklu,

Benim elim pamuklu.

Pamuk – edi kozadan,

Erif gelir, tozadan.

Toz konêr tenceezin,

O gelir evceezin.



Toz konêr tokacına,  
O geler Dokacına.  
Toz konêr juketinä,  
O geler kısmetinä.

(1965)

Alma sän, ba canım,  
Kafesä kuşçaazı,  
O kuşçaaz çalacêk,  
Acıycek aazçaazı.  
Acıycek aazçaazı,  
Kapalı darsıycek,  
Kapalı darsıycek,  
Al taa ii kızçaazı.  
Kuşu salverecän –  
Gidecek, uçacak,  
Kızçaazı sevecän –  
O senin olacek.

(1965)

BİZÄ GENÄ HIZLANSANA

Zeetledi beni sevgi,  
Kurtardı ama vergi  
Kırda işä büük havezlän,  
Küüdä – iki kara gözlän.  
Kırda traktörü haydêırım,  
Gelärkän, yärä uurêırım.

Bän uurêrım, o bekleer,  
Sofraya teklif eder, deer:  
“İsänä, tuzlansana,  
Bizä genä hızlansana”...

(1965)

GİDER ERİF

Gider işä alatlı

Erif, sözdä hep aklı.

Gider aul boyunda,

Tertipleri kolunda.

Çıkır-çıkır – kesercii,

Gıcır-gıcır – çizmecii,

Fışır-fışır – akış1,

Sevim-sevim – bakış1.

(1965)

Göktä yıldız – bin elli.

Säncäöz bana – en belli.

Boyun senin var bir boy –

Al da pençereyä koy.

Örüyüşün dä, örüyüş, -

Gündüz – kismet, gecä – düş.

Aar saçların sökülü,

Omuzlarna dökülü...

Dön sän ötää ha, kaşım,

Pek audêr bakışın.

(1965)

## İKİ BAAŞIŞ

Karşladım bir gercik kız –

Bir uurda omuzumuz.

Ne gezdik, ne oturduk,

Elleşip ölä durduk.

Diişildi bakışımız,

Titiredi lafımız...

Te bölä oldu düşüş,

Bulunduk – iki baaşış.

(1965-77)

Sevgi konuşu

İN, altın güncääz,

Karşı batıca,

Yalap güneşin

Kesilsin sıcaa.

Kıstav içerdän

Kaçıp, gidecäm,

Ona sarmaşıp,

Kızgın öpecäm.

Da gid'cek başım

Keflicä dönää,

Da tez çekmeycek

Evimä gelmää.

Orada gecä

Çal'cek gök kuşu,  
Uzancek çok saat  
Sevgi konuşu.  
Orda suvaza  
Ellär doymaycek,  
Fisirtelerin  
Ucu olmaycek.

(1965-77)

Yaamur yaadı salkımnaa,  
Ot başladı kalkınmaa.  
Yaamur, yaa sän elemä  
Da yanmasın kelemä.  
Sän, gün yakma otları,  
Ütülämä kotları:  
Gelecektir gözelim,  
Da yok nerdä gezelim.

(1965)

Var bir kabak kökeni,  
Çok saa olsun ekeni!  
Kökencik yapraklanmış,  
Kız, kazıp, uzaklanmış.  
Toprak kalmış kazılı  
Bir da blezik – yazılı.  
Kolhozçu aman kızı,  
Dolaştım kırımızı.

Gördüm derin kazmanı  
Hem pek beendim yazmanı.

(1965)

Yârim eker arpacık  
Yârin üzü – alacacık.  
Alaca – üz benizdän,  
Boyu-toyu – semizdän.  
Semizlär çok akışar,  
Bana biri yakışar.

(1965)

**BANA BİRİ YAKIŞAR**

Esil ara daracacık,  
Yârin üzü – alacacık.  
Alaca – üz benizdän,  
Boyu-toyu – semizdän.  
Semizlär çok akışar,  
Bana biri yakışar.

(1965)

**BETVA**

Kim deycecek sevdama,  
O beni ki braksın,  
Budaklı fidana  
Basasaa asılsın!  
Kim beni sevdamdan  
Ayırırsa diri,

Kaçmasın zeet ondan,  
Çelinsin fikiri! İirilsin,  
Burulsun, nicä bir suvacı,  
Dilceezi kurusun,  
Aazı olsun acı!  
Aarayarkan başı,  
Uurasın o dama,  
Hem da borçlan kaşu  
Götürsün kulaana!  
Hem gölmek kendinä  
Dokusun o tozdan.  
Hem kalpak erinä  
Taşısın bir kazan!

(1965-77)

Dedi “kal” bütün evim da,  
Dedi “kal” eşik ta.  
Of, düündüm bän büyük düünmäklän,  
Yalvardım, düşüp ta:  
“Gitmä, ayol, gitmä, canım, bän –  
Senin gölgänim.  
Seni pek kim seveceymiş,  
O kendim te banım...”  
Yalvardım bet aalamaklan,  
Yalvardım bet seslän. –  
Yärceezim, o – bir menevşa,

Yärceezim, o – feslen.  
Şefk etti o sert izinkan, -  
Zihiri ha içmä!  
Da gitti o, en ii kimdi,  
Sa kaldım bän güçlän.  
Uzandım,of, ardına bän,  
Çaarmaklar – binnärlän.  
Da ölä hep bän durêrım  
Uzanık ellärlän...

(1965)

**BENDÄ O – BİRİCİK**

Hem küçük o, hem gercik,  
Hem bendä o – biricik.  
Hem bendä o – bin cancaaz,  
Bir yıldız o, bir çancaaz.  
Zoor bakmaa gözelliinä,  
Diimedään hiç belinä,  
Zoor geçmää, ba, yanından,  
Datmadan hiç yanaandan.

(1965)

**BOBAM GEZER GÜLERÄK**

Geldi gelin, o – bendä,  
Pala-partal elindä.  
Düüdük biraz daula.  
İdik, içtik, süzüldük,

Sakın-sakın dizildik.  
Olduk steonoz, ballandık,  
Dooru demää, alındık.  
Bobam gezer güleräk,  
Neyä güler bileräk.  
Anam gezer sızlayrak,  
Kısmetini tuzlayrak.-  
Ya brak, karı, sızlamaa,  
Kısmetini tuzlamaa!  
Ya brak, karı, fokuzu,  
Aldık bölä bir kızı! –  
Üzü – pembä pesmettän,  
Gözü yanêr kısmettän.  
O diil gelin – pak ekmek,  
Oolu sever pek, pek, pek.  
Gelin kaçêr işindä,  
Güvää gezer düşündä.

(1965)

Of, ömür – tatlı bal,  
Çok sabaa hem avşam!  
Hep läüzüm güreşmää,  
Hep olmaa savaşan;  
Düş görmäklän dolmaa  
İki karşılıya,  
Kısmetä inanmaa,



Yakın aşırılıya;  
Durgunmaz kaçmaya  
Yılları kaçırmaa,  
Zın, gercik kaşlarda  
Yolları şaşırmaa,  
En mutlu keezlerä  
Kesilincä gitmää  
Da maavi umutta  
Kafanı kaybetmää.

(1965)

Yollansan, bizä geläsin,  
Nicä läözüm, seviläsin,  
Seviläsin, dat bilincä,  
Seviläsin gün-gündän  
Sevmenin bütünündän,  
Seviläsin doludan,  
Sevär ürään bolluundan,  
Seviläsin, ayolum,  
Nekadar var kayıllın.

(1965)

PANAYIRDAN

İnsan daalêr, evä varêr  
Panayırdan kalaba.  
Hoş halları, çok malları,  
Başlar gider balaban.

Oldu alış, oldu veriş,  
Pazarlanmak yarım gün.  
Kim ne almış,  
Kim ne vermiş,  
Nerdä onnuk, nerdä bin...  
Geler boba – dolu torba,  
Oyuncaklar cıngırdêêr.  
Geler sarfoş, hoşu, te hoş!  
Dolu şkembä – ıngırdêêr.  
Almış karı bir plat sarı –  
Pençereyâ perdelik.  
Almış ihtâr eni keptar,  
Bakêr ona çevirip.  
Almış çiftçi saamal keçi,  
Evceezinâ götürer.  
Almış sakat eni makak, -  
O da ona seviner.

(1965)

## BİZ GENCİZ

Hasırımız papurdan,  
Kirişimiz flamburdan,  
Kapularımız çatlaktan,  
Kendilerimiz çakmaktan.  
Lafetmemiz gülüştän,  
Bakışımız güneştän,

Danışmamız dürtmektän,  
Örümemiz ürkemektän.

(1965)

Geldim yoldan dingin bän,  
Yufka hem diil zengin da.  
Da te, küüyä girdiynän,  
Selämimi verdiynän,  
Küüydä insan bakardı,  
Herkez bişey sorardı.

Dostum sordu: “Hep dostmusun?”

Ahmak sordu: “Hep prostmusun?”

Sıkı: “Borcu vercän mi?”

Sarfoş: “İkram ed’cän mi?”

Kardaş: “Kazanç hiç var mı?”

Bana da pay olar mı?”

Karım sordu: “Geldin mi?”

Bobam sordu: “Dindin mi?”

Anam sordu: “İdin mi?”

(1965)

Genä bän sokaklarda  
Seni hep seçerim,  
İncecik dudaklardan  
Yalpak laf bekleerim.  
Senin büün da inatlım  
Bana taa paalydır,

Aykırı kapanıklın

Gözäl ayırıdır.

Neçin, neçin, gençliimi

Ateştä yakêrım?

Hem bilerim – boşuna

Gözümdä uçêrsın,

Bilerim – sän da bölä

Birinä kaçêrsın.

(1965)

Nasıl sän kıydın da brakabildin,

Benim sevmemi sayıdan sildin?

Sän, mari kuşcaaz, dünnäa gözeli,

Ne bana verdin bölä eceli?

İnanamêêrım bän hiç gözümä,

Kapandı ki yol kendi sözümä.

Pek kıyak säncäaz kısmeti yaktın.

Bana hep gelir, sän şaka yaptın.

(1965)

DÜNÜRLÜKTÄN

Gelmedim bän gun-gelinnän,

Ama geldim boş elimnän,

Geldim yolda yalnızça,

Hem güçlü, hem utanca,

Kolumdan yok kim tutsun

Da yolda gözäl dursun.

Sokacıklar dolaşık,  
Olsa gitmää yanaşık,  
Gezmää herbir sokakta,  
Durmaa herbir tokatta,  
Göz kırıp ta, üüsürmää,  
Hem seni da göstermää.

(1965-77)

Kısmetli kim – kısmetli:

Çantılar da sepetli,  
Uşaklar da – içerdä,  
Şakalar da – cöplerdä;  
Üreklär – nicä ambar,  
Kahır yok, şennik sa var, -  
Da işleerlär bozarınca,  
Buyurêrlar kızarınca  
Hem oynêêrlar atlayıp ta,  
Hem öperlär katlayıp ta.

(1965)

Daadan bir çok kuş  
Kalktı, kuşlar hepsi karakuştı.  
Sevdacım beni braktı,  
Bän ardına darsımıştım.

(1965)

Peydalandın önümdä.  
Kefli oldu günnerim.

Da kapladın sän yalnız  
Emen bütün dünneeyi.  
Seni sevip, bän sandım,  
Yarım Allaasın ki sän,  
Ki sän ii hepsindän:  
Ne üfkeli, ne küsän.  
Sandım, ki pek biz uyduk,  
Ki yok nasıl bu olsun,  
Ki büyük bizim baalantı  
Ölä kolay bozulsun.  
Verdin bana sän boldan,  
Ne salt canım istedi,  
Da başladın darsımaa,  
Da tez sevgin eskidi.  
Geldin sän – büyük görünmäk,  
Yandı şenniin da bitti...  
Salt yol kaldı göstermää,  
Ne tarafa sän gittin.

(1965)

Ah, gelsän sän yanmamda,  
Duracandır yanımda.  
Eer bilsän kahrımı,  
Güdecän hatırımı.  
Sän görsän göz yaşımı,  
Sevecändir başımı.

Eer bilsän sän acımı,  
Öpecän yanacımı.

(1965)

Göreyim bir can kısmetli –

Onda kalêr gözlerim.

Bana yârdän yok teklif.

Yalnız benim izlerim.

Kırık ürääm salnêr,

Aarêêr koltuk – yardımı.

Kimä da o yamanêr,

O can döner ardını.

Gezer kırık, kasılı

Benim gölgäm duvarda,

Nerdä durêr asılı

Edi sedef gerdandan,

Uzak kaldım bän ondan,

Şenniim benim pek cıba...

Kimin yâri yanında,

Ürää nesay, acaba?

(1965)

Kızı ana metinnärsä –

Brak ta kaç,

Eer komşular metedärsä –

Kap ta kaç.

Kızı çoyu isteyärsä –

Onu al.

Da o sana eer gelärsä –

Türkü çal.

(1965)

UTANCAK

Ah, ne sarp o çocucak! –

Hem yavaş, hem utancak.

Yok insan, ona küsär,

Hepsinä o gülümsär.

Bak ona – o kızarêr,

De bişey – o zıbarêr.

Utanêr o bakışmaa,

Kızlara da danışmaa.

Yärinä o yaklaşêr –

İki kaşı toplaşêr,

Yärindän evä varêr –

Kaşları aralanêr.

(1965)

İsläydi diil çoktan,

Gezärdi koltuktan,

Hiç erä basmazdı,

Türkü süsmazdı.

Durêr erif dürä, alêr kız zı zerä,

Sölärdilär ani, Petrilerin Gani.

(1965)



Kemençä, kemençeciim,  
Şennetsänä genceci,  
Ürecii ki açılsın,  
Ne gücü var, annatsın.  
Sölesin, ne yan baktı,  
Bir körlük mü bän yaptım?  
Danıştım mı azarlı?  
Sevmedim mi nazarlı?  
Ne, aldım mı iiliini,  
Ne, bozdum mu peliini?  
Onun iilii – bana peet.  
Onun pelii – bana neet.

(1965)

Şennik büün çok –  
Hiç yok ucu.  
Ürääm büündä –  
Bir yortucu.

Şennik, sansın, -  
Bir şah uşaa,  
Yollar, sansın, -  
Sade aşaa.

Kır – hep, sansın,  
Eşilliktä,

Dünnää, sansın, -  
Bir şenniktä.

Şennik geldi,  
Vay, hakımdan...  
Da sän çıktın,  
Dost, aklımdan.

(1965)

ENİ YILA KARŞI

Ayaz diil suuk hiçicik.  
Kolaç dolu pardılar.  
Öter çannar küçücük,  
Langır-langır – trakalar.  
Hêy-hêycılar kaynaşêr,  
Gezerlär – hiçbir annık.  
Köpeciklär baulaşêr.  
Erä çöker karannık.  
Bıktı gezmää uşaklar,  
Oldu gecä yarısı.  
Düşer, düşer büyük kaarlar –  
Nicä çoban sargısı.

(1965)

Hiçicik yok raadım  
Ne gündüz, ne gecä.  
Benim hep neetimdä,

Ki sana gidecäm.

Dö necäm orada,  
Nicä köör kazıkta,  
Zerä yok taa kayıpe  
Zilär yazıktan.

Bän evä da gelsäm  
Zerä, hep diil kolay.  
Salt seni bir çaarmaa  
Üüreder o dolay.

Gözlerim becerer  
Saade yaş düşürmää,  
Fikirim da biler  
Salt sana düşünmää.

(1966)

Taa uurarsan bana,  
Bän karşı çıkacam.  
Eer yollarsan kiyat,  
Bän cuvap yazacam.

Eer gelmärsa haber,  
Bir seläm bekleycäm,  
Etişmäz kısmetä

Bir türkü ekleycäm.

Kaybelärsa yolun,

Geçenä soracam.

Kırılarsa bleziin,

Kolunu anacam.

Yıprayarsa çiiizin,

Sandıcaa koyacam.

Eer yanarsa sevgin,

Külünü koruycam.

(1966-77)

DİK OLANA

Ne yannişsın sän, ba can?

Yok uslu hiç durumun.

İlişersin herkerä,

Ellerin hep kurulu.

Pek büümüşün tersinä,

Dolu kinnän kalarak.

Hep yanêrsın, korkudup,

Korkudêrsın, yanarak.

Hayırsız, içsiz gölgä, -

Korkuluksun kos-koca.

Taa korkut, biraz korkut,  
Tez kendin sän korkacan.

(1966-77)

Geçecekler çok yıllar,  
Katarak anmakları,  
Silinicek aklından  
Gezmekler annıkları.

Dişilecek insannar,  
Enilärlän karışçan.  
Kasabanın üzünä  
Çok vakit taa yaraşçan.

Kaybedecän sän beni  
İnsannar arasında  
Da anacan siirektän  
Sade laf sırasında.

(1966)

MART

Taa kemik derecıklar,  
Lüzgerler uuldêr saarlı.  
Kimsey giinmeer taa incä,  
Hepsi kürklän sarılı.

Saugun taa kopuşêr

Ba Teydän, ba Karlıktan.

Kapudan Ayaz işleer,

Donêr su bakırlıkta.

Ama bak sän yukarı:

Bulutlar şenni üzer.

Şıladı bir gözçääz şafk –

O da ilkyaza benzeer.

(1966)

Diil çoktan büyük saurgun

Kararttıydı merayı,

Yıldızlı kaarım unu

Doldurduydı arayı.

Açıldı uzak bayır,

Durgundu kurtun yıvmak.

Sarmaştı iki mayıl:

Güneşiklän bayılmak.

Dolaylar ne bollandı!

Diiştirdi gök soluunu.

Ürääm genä hızlandı, -

Git, durgut şindi onu!

(1966)

Geldi ilkyaz genç üzlü,

Kırlar genä pülüzlü.  
Annıksız kır, kilitsiz,  
Türkülär da bitkisiz

O peetli hem da uzun,  
Türküsü gagauzun;  
Güçlüündä o gülmeksiz,  
Enniindä dä gölmeksiz.

### İHTÄR

Kirli ilkyaz tunuk göklän.  
Kararêrlar sokaklar.  
Çarıklar dolu bataklan,  
Şıkırdêrlar ayaklar.

Te geler ihtär bir dädu,  
Kıpırdêr bir karartı.  
Nicä bir eski ikona  
Kararmış o suratı.

Ne çekmiş o bu yaşadak!  
Ehe-he, ne o çekmeş!  
Kat-kat zeet kat-kat zihirlän  
Uruna onun düşmüş.

Te güüdä doldu sancıylan,

Te geldi vakıt ölmää...  
Da istämeer o, öldüynän,  
En'dan genä dirilmää.

(1966)

AARÊRİM BÄN

Erken ban onu çaarêrım,  
Her gezdiim erdä aarêrım.  
Bän aarêrım, o – bir kuş,  
Yuvacı kim unutmuş.

Of, salkım durêr kefsiz  
Köşeciim da – pek üüsüz...  
Uçtun nääni, bülbülüm?  
Gittin nääni sevgilim?

(?)

Tramvayda bän oturêrım, -  
Centlmen, diil fakir.  
Ellerim sa yalabıyêrlar, -  
Salt yara, sade kir.

İnsannar bakêrlar hepsi  
Bu diil pak ellermä, da geler,  
Bän hiç çıkarmayım  
Onnarı önümä.



Elimdä salt bir parmak var,  
Ani pak derili,  
Da onunnun hep örterim  
Bän öbürlerini.

(1966)

Türküm – iki sesçeezdän,  
Yavklu olcam bän tezdä.  
Bakıym, söleer insannar,

Olsun kaynatam annar.

Donak kaynnam almasın,

Sade acılamasın.

Olsun kocam ko peltek,

Ama sevsin beni pek,

Taşımasın elindä,

Sade tutsun belimdän.

Türkücüüm – iki sestän,

Yavklu olcam bän tezdä.

Kısmetli mi çıkacam –

Sora bän annadacam.

(1966-77)

Karşılaştım bän bir yalpaklan, -

Selämi verdim kalpaklan.

Kafadarlan karşılaştım, -

Üreemi ona açtım.

Yoksulu da karşıladım, -

Flanimi bän başladım.

Karşlasam cenk düzücüylän, -

Asacam onu gücüylän.

(?)

İLKYAZ

Ot birkaç gündä sıcak

Yukarı büüyüverdi.

Gök uzak erädän çak

Şafklandı çiidemdän.

Başçalar ştä açtılar.

Kokular – bal gibi.

Kızcaazlar başladılar

Bükülmää dal gibi.

(1966)

SEVGİ TÜRKÜCÜÜ

Gün direcii –

Biyaz tel.

Gel, sevdacım,

Bana gel.

Köprümüzdän

Geç ilin

O, kim benim

Seçilim.

Boyum benim

Görümnü,

Kaşım kara

Örülü.

Toplêêrız biz

Mercimek.

Gel, kim sever

Beni pek.

(1966)

Hep yatêrım, uyanêım

Ba erdä, ba yukarda.

Bayılêrım, bayılêrım

Bän türlü duymaklardan.

Hep giderim, hep geçerim

Neredän-sa nereyâ.

Hep bişey eni alêrım:

Tanımak – ileriyâ.

(1967)

Bölä sarptılar ilkin günnär!

Hiç doymazdım seni siiretmää.

O günnärdilär – nicä güllär:

Koparmazdık, korkup siirektmää.

Yaraşardık biri-bir'mizä,  
Da mayıldılar hepsi küüdä.  
Derneklär bakarlardı bizä.  
Kısmettän bayılardı güüdäm.

Biz gezkardik senselelerä,  
El öpärdik herbir köşedä:  
Sän – kolaçlan biyaz boşçada,  
Bän – şaraplan eşil şişedä.

Koruyamadık sora gözäl,  
Ne ölä kayet zordu bulmaa,  
Ne ölä pek paalıydı bizä,  
Ne läüzımdı kayet korumaa.

Bitki günnän lafı bän andım  
Da dedim: “Hey, ya bak sän şuna! –  
Bezbollahı, bän boşa darıldım,  
Hem säncäüz da küstün boşuna...”

(1967)

**SAYIKLAMAK**

Geldi gecä  
Koyu-koyu,  
Ballandırdı  
Sän uykuyu.

Bendä salt yok

Uyuklamak,

Bendä büün – salt

Sayıklamak.

Sayık – türkü

Persengesi.

Eh, yâr gelsä,

Sesirgensin!

(1967)

Var ömürdä bir uzun

Düşünmäk.

Var gençliktä bir havez

Düşürmäk.

Kötü minnet var bir hoş

Çimdikli, dünkü,

Büünkü, her saatlı,

Şindiki.

Biter valslar, bakışmak,

Yalpıklık,

Kalêr yalnız sızlamak,

Yanıklık.

Yanın yanêr gözündä

İki yaş.

Göktä yanêr yıldızlar,

Nicä şaş.

(1967)

Çok mayıllık

Bän yaktım,

Yola yakın

Hep baktım.

Üç yıl şennik

Bilmedim.

Üç yıl bän hiç

Gülmedim.

Sade ona

Düşündüm,

Kimä havez

Düşürdüm.

(?)

YÄRÄ OLDUM SENSELÄ

Geldi günnär havalı,

Oldu bizim düün paalı.

Olduk şennik üklüsü,  
Olduk kısmet keflisi.

Açan girdik içeri,  
Biz kauştuk bireri.

Kalpaa astım enserä,  
Yärä oldum senselä.

(1967)

Var küüdä bir insancık –  
Yazalı gözelliktä,  
Bir gercik, kimi sevdim  
Bütünnä havezliktän.

Da çıkêr, ki boşuna  
Harcamışım havez'mi,  
Ardına onun boşa  
Akıtmışım gözümü.

Ne iiliim, ki o gözäl,  
Ki gördüüm günüm – yortu?  
O bana, günün şafkı,  
Bän ona – bir karartı.

(1967)

ESKİ BUCAK

Kuŕcaaz, göktä peydalanıp,  
Kaybeler. Geçti yaŕlık,  
Da te kurak  
Çekeder.

Daasız bu er, çıplak sırtlar  
Pek çoktan.  
Kıvrık salkım kalmıŕ ona  
Donaktan.

Dik üülendä, açan sıcak  
Sarplaŕer,  
Er-gök yanêr, ne vat eŕil –  
Sörpeŕer.

Her can aarêr er sıcaktan  
Yokolmaaa,  
Hepsi bakêr bir gölgecää  
Sokulmaa.

Salt eŕillik durêr gündä  
Kızmakta,  
Hem da kırdä birkaç insan  
Kazmakta.

(1967)



Tenä, filiz vereceykän,  
Şiŝer, olêr su üklü.  
İnsan iilik yapacêykan,  
Olêr geniş ürekli.

(1967)

Sarp olanı kim gördü,  
“Te bu – insan!” – o dedi.  
Baktım ona kendim bän  
Da benzettim beendiimä.  
Onda gözümünän gezdim. –  
Doldu yıldızlan gözüm.

(1967)

Savaştım bän vermää yol,  
Ki geçsin utancak ool.  
Savaştım suuk durmamaa,  
Ki çiçek dondurmamaa.

Çok sefer iildim aşaa,  
Yakışsın uçmaa kuşa.  
Yaptım yoktur büük kabaat...  
Ne ürääm e diil kanaat?

(?)

Ömür – dünnää – bir su göldä:  
Umut – bir şafk, kahr – gölgä.  
Şafkın dirää orda-şurda

Açêr birâr şılcaaz suda.  
Geniş gölün düz perdesi.  
Umut gezer kim nerdeysä.  
Güneş – bulut, güneş – bulut.  
Benim eşim – ölmöz umut.

(1967)

### SARKAZM

Yaşamak – käämil bir iş,  
Az vakıt, ama käämil.  
Sän sevmää onu giriş,  
Yaşaycı olmaa da bil.  
Yaşadım çok bän erdä  
Da hep diil kanaat kaldım:  
Hep geler, ki çok verdim,  
Hep geler, ki az aldım.

(1968)

### OOLUM, OOLUM!

Oolum, oolum, yalnız uşaa,  
Yazıym bir kiyat, kalıym aşaa.  
Olsa sendä evlad bir can,  
Beni kolay sän annaycan.  
Zoor yıl oldu, sıra geldi,  
Da bukamı sana böldüm.  
Korku çektim senin için,  
Korkulardan acıyêr içim.

Hasta oldun – kahırlandım,  
Dirseciimmdä sabaaladım.  
Döşää koydum – semiz ettim,  
Günä koydum – beniz ettim.  
Baktım seni güncääz-güncääz,  
Büüttüm seni saatçaaz-saatçaaz.  
Sendän fayda taa olmadı,  
Da bän maana hiç bulmadım.  
Sade açan baktın dürük,  
Ürääm oldu çürük-çürük.  
Sade açan suuldun bizä,  
Bän köör oldum, dizä-dizä.

(1968)

PARNAS İÇİN POREZEN

Büük parnasçılar bir topluş kurdu,  
Yazannar için soruşu koydu.  
Savaştı çok saat sud hep kestirmää,  
Kim dostoynik taa Parnasa girmää.  
Bakıldı kiyatta çok türlü laaplar, -  
Hepsindä var çok türlü zavraklar.  
Dedi bir sudçu, islää düşünüp:-  
Biz hem acıktık hem da üşüdük.  
Yufkalıklara açan bakacez,  
Parnasa kimi oz'man brakacez?  
Bän sizä deycäm hem uz, hem çetin:

Hepsinä läözım birazar metin.

Herkezi isteer Parnasa görsün. –

Biraz zeetleycez da braacez girsin.

- Orası ölä, - dedi arifli, -

Ama näbacez Ayoz zariflii?

Dışardan üz ses susturdu baardı:

- Parnasa – bizi! Kapu açıldı.

Poêtlär girdi: Okumaa-

Sevmäz hem da Prost-

Yazar – da Şüpelenmäz.

Onnara ilaç çok içirttilär,

Verdilär akıl da geçirdilär.

Te geldi Kanaat girmää Parnasa.

Ona dedilär, kanaat olmasın.

Te girdi Hodul, aaç ayaklında.

Hepsi dedilär: - Bu – hiç yok adam!

Yoldular kiyattan kanatlarını

Hem kısalttilar ayaklarını.

Boş büüklüü için cezaladılar,

Poêt Koltovu ona andılar.

Ardına onun hiç diil galanlı,

Utanic,kırık girdi Talanlı.

Kritik dikildi, onu karş'ladı.

Da kötölemää çirkin başladı:

- Êstetlää onun stili ulaşık,

Düşünmekler'nin çoyu dolaşık.

Çok işi uymaz belli roliya,

çok erdä da var melanholiya.

Onun melosu diil bili, kaygın:

ba öter keskin, ba öter baygın...

Poëtliin başı, patriarh ihtär

kalktı da baardı: - Az talantlılar!

Te bunu te bkan sade bekledim,

salt onun için burayı mekledim.

Ya brak zeetlemää dünnää beendini,

o zeeter zerä kendi-kendini...

kapandı topluş, ariflär daaldı...

Oz'mandan Parnas kalaba kaldı.

(1968-77)

S. G. BOGDANA

Geniyim, benim, geniyim,

zorlan – te bän büün geneyim.

Genä bän geldim, büüksün ki,

genä aar ed'cäm, iisin ki.

Ters sa kim, - ona gitmeerlär,

ii da kim, - ondan bitmeerlär.

(1968)

Nereye kim gider,

o oray etişer.

Kim gider çukura –

çukura o düşer.

Kim gider kanaatlaa –

olêr dinç hem gamsız.

Kim gider tamahlaa –

olêr dev inansız.

Kim yaşêr zaametsiz –

üürener süzülmää.

Dolayda sa dünnää

savaşêr düzülmää.

(1968)

Çanından öm'rün

gercik ses gelir.

Audar günnär

ileri çeker.

Da giderim bän

kırdırmalardan,

gözällää mayıl

gen dolaylarda.

Da gözlerimä

hep o toz girer,

angısı yolda

ayaama konêr.

(1968)

## AYIR'LANA KOLAÇ YOK

Ballı aya uymak yok,  
tatlı yärä doymak yok.  
Yanık ürää ilaç yok,  
ayır'lana kolaç yok.

(1968)

## SANDA

Netürlü sän cansın?  
Nesoy sän insansın? –  
Hep seni beenerim,  
nesoy da olsan sän.

Sän dürük dursan da,  
sän beni kuusan da,  
bän hep metederim:

“Ne yalpak bu Sanda!”

## BENİ DA VAR SORAN

İnsan, türkü – dilindä,  
çüüyer-oyneêr büün düündä.  
Güvää – beldä al kuşak,  
gelin – gercik bir uşak...  
Ama olmaz fakirä.  
Beni da var bir soran.  
Benim da var bir sıram.

(1968)

Biz çiçek ektik, sendi mi?  
Yâr eni eri beendi mi?  
Şen türkü o taa çalêr mı?  
Boncucak hep taa takêr mı?

#### ACI TANIMASI

Aalemnârkenä halsız,  
o bakaardı kahırsız.  
Nerdä yaş aktı zordan,  
kas'vetsizdi o orda.  
Açan zeet onu sardı, -  
“ne sesi var” o baardı.  
Açan zor onu kaptı,  
iki ellän annattı.  
(1968)

#### ANALIK

Analık – ne en ii var:  
şafk, toprak hem bulutlar.  
Analık – geniş bolluk,  
havada bir pak soluk.  
O – her ilkyaz gelmesi,  
kırların eşermesi.  
Analık – ürään sıcaa,  
sevginin ahtlı kucaa.  
(1968)

Derä akêr üç erdän,



çıkêrım bân içerdân.  
Derâ düşer üüsektân,  
bân da giderim heptân.  
Kal sän, anam, kal bobam,  
biter benim kız olmam.  
Kız günnerim te – geerdä,  
gelinnikliim ilerdä.  
Siz beni büüttüyseniz, -  
saa olunuz bir kerä,  
sevdama verdiyseniz, -  
saa olunuz bin kerä.

(1968)

Şeker – tatlı, tuz – tuzlu,  
bân yalpak pek, sän – nazlı.  
İkimiz da biz – havez,  
ha evlenelim hızlı.

(1966 ?)

Ah, ne genç-geç kızçaazlar  
meydana toplaşrlar!  
Bân sandım, onnar – yaban,  
onnar sa – yaklaşrlar.

Gençlär geçer sokaktan  
sokak öter sıklıktan.

Üç saat sevdim yârimi, -

Elim acıyêr sıkmaktan.

(1968)

Şirikli pelikleri,

blezikli bilekleri.

Duruşu ürek yakêr,

örüşü binnik yapêr.

Eh, hani, olsun nestä,

kısmetli olasın

da tölä birisini

evinä alasın.

AYNA PEŞKİRİ

Ayna peşkiri – duvar dizili.

Kaçırdım, of, bän beendiim gözeli.

Kimi sevmedim, onun olacam.

Aalem gülecek, bän dä aalaycam.

(1968)

KARI

Yufkaykana da – kaavi.

Ona gecä da – maavi.

O darsıkkın da – çetin.

O çırakkan da – saabı.

Nazlılı – bana kadar,

sevgilii – sana kadar.

Ne hayır topraa lääzım,

canında – hepsicii var.

Kucaanda uşak uyuyêr,  
omuzunda kocası...

Ah, karı yımışaklı!

Ah, karı acıması!

(1968)

Ne gecikti o, duruktu!

Gözelli ne pek yanıktı!

Nekadar o eriyäydi, -

taa gözäl hep görünärdi.

(1968)

BET SUD KENDİNÄ

Gözelliin var büyük sözü,

boncucak – kara gözü.

Ah, gidäydik yanaşık,

lafedäydik, annaşıp!..

Kim düündäymiş, görmüşlär, -

saçına tel örmüşlär.

Ballan yatka kim vermiş,

benizsiz seni görmüş.

Çingenäyka çaarmışlar,

ecel’ni baktırmışlar.

Oflamışın sän uzun,

kär düşmüş şafk-yıldızın.

Da bet sudlan kendinäsän girmişin

cendemä, boz şiritlän belindä,

kırık mumnan elindä.  
Da kimsey durgutmamış,  
önünä atlamamış.  
Gün da hiç tutulmamış,  
gök ta hiç çatlamamış!

(1968)

Ah, delikannı sendi  
kralkana!

Genç yanaa öpämedi  
balkana.

Toz-dumandı meydan dün, -  
boş kaldı.

Edi ada çiçää gelin  
olmadı.

Geçti yaz da geldi güz.

Kel – toprak.

Hererdä – sınık beniz,

yok yaprak.

Köşedä kırık olan

diz çökmüş...

Sevgilää duva edan

çok çekmiş.

(1968)

Tanıdım, neçin gelmäzdin,  
neçin sän gülümsemäzdin.

Selämin daä selamsizdi,  
bakışın da havezsizdi.  
Elleşmän suuk, nicä buzdu,  
ürään ne aaç, ne susuzdu.  
Boşuna şindi gezersin,  
boşuna yolu düüyersin.  
Üreciim sana inanmêêr,  
duygucuum sana yamanmêêr.

Bir vakıt bir küüdä  
yaşadım haylicä.  
Da orda uuradım  
bir münüz aylecää.  
Çok vakıt sora bän  
yok geçtiim oradan.  
Kim biler, ne oldu  
yaşamalarında...

(1968)

KİMÄ DÜÜNDÄN NE DÜŞTÜ

Düün sonuna etişti.  
Kimä ondan ne düştü?  
İyennerä – silinmäk  
hem şennerä – sevinmäk.  
İçennerä – dokuşmak,  
ödülcüyä – yarışmak.

Saadıçlara – ön köşä,  
aşçılara – et süüştän,  
anacıma – hal ilin,  
bana – gözäl bir gelin.

(1968)

Geçennär fırlattılar  
batak, da bän bulandım.

Bana sora sordular:

- Neredä yuvarlandını

Birkaç gümğş pek läüzimdi,  
da sıkıya gittim.  
O parayı çıkarınca,  
benim zorum bitti.

Biberim, ba, biberim,  
bän seni iyämeerim.  
Küçücökkän ne tatlıydın,  
yakêr şindi her erin.

Çok imiş o da doymuş,  
dadını da duymamış.  
Bänsaydı sade dattım,  
dadını da annattım.

Şarapçık, o ne yapêr?

Salt dili dolaştırêr.

Taa çokça fenalıklar

pak ayıkkana olêr.

Hererdä, nereyâ git,

var birâr haset saklı,

hererdä birâr var dik

hem birâr da artaklı.

Diil o dost,

kim seni dayanêr,

ama o,

kim senin'çin yanêr.

Pek sındım inkârlerdän,

kâr kırdä tikennerdän.

Korkêrım, "diil" denmesin, da

yalvarêrım zeedesinnän.

(1968)

Kim boşlara mayıl bakarsa,

karyeristlää yolu kaparsa,

ona maana herkez bulamaz,

ona karşı herkez duramaz.

Ko o gitsin kaavi inannan,

nerdä – sinip,  
nerdä – yalannan. Zor edecek  
salt başlayınca, salt suratı  
kalınmayınca.

DAAVA

Nez'mandan daavalaşêrız! –  
Yok ucu hiç güreşin.  
Nez'mandan biz annadêrız

ikimiz da – bir işi!

(1968)

KİM – NEREYÄ

Köör olan – görennerä,  
sevilmäz – sevennerä.  
Tamahlar – hep aaranmaa,  
hırsızlar – hep karannaa.  
Acıygan – düşünnerä,  
kahırlı da – şennerä.  
Bet olan – hep zarara.  
Haylazlar – salt pazara.

(1968)

Bän gidärdim Gibana.  
Neredän-sa, geeridän,  
yaklaştı çoc'cak bana,  
tatlı pita elindä. İyeräk,  
bana döndü



da kırdı yarısını.

Bän inkâr:

- Sän i kendin,-

vermişin parasını.

Kendimi çok diredim.

Osaydı:

- Na, al, seslä!..

Sordum:

- Neçin sän verdin?

Deer:

- Zerä bana – islää.

(1968)

DÜŞÜNERÄK V. İ. LENİNÄ

Deeriz biz, ki yok insan,

dünneeyä direk kalmış.

Ama var kimileri

büük needä kurban olmuş.

Üüretmiş onnar neyä, -

aldatmaz o yol, uzlu.

O – gitmäk sade iilää,

o paalı hem ayozlu.

Ne sevdim bän onnarı –

dooruluun nişannarnı,

erin yol direklerni,

insannın şannarını!

Ah, insan kulak kassa  
onnara eer taa zeedä,  
inancek taa çok oz'man  
privilegiya zeetä.

(1968)

Topracım – muzey bir er.  
Yıl-yıldan o düzüner.  
Taa kırık ta var,  
buruk ta, -  
var neyä bakmaa  
durup ta.

(1968)

Kayet çok iş uçlarını  
sökmää haşlak tutundum.

Onun için kimi sefer  
yarım stihta tıkaandım.

(1968)

Hey, gücenmä ömürä  
sän zeedä nazlılıktan.  
Sän kapanma kendinä  
zeetleyär yalmızlıkta.  
Sän oturma siiretmää  
ömürü bir taraftan,  
kalacan zerä sürtmää  
bir bümüz ufaklıkta.

Sän toplama üreenä

yanıklık kırıntısı.

Belada akan yaşlar –

yufkanın koruntusu.

(1968)

İİLİK HEM FENALIK

İilik – ömür saalı,

fenalık sa – hep aalı.

Fenalık – hep dalayan,

iilik – hep ilaç koyan.

(1968)

FAŞİSTLÄN KARŞILAŞMAK

Gidärdi kol-kola

Karı-koca yolda.

Karşı sa onnara –

faşist topallayrak.

Karı yolda durdu,

kocasına sordu:

- Ayol, Fritim, sölä,

ne bu faşist bölä?..

Ne ona olmuş, -

bir kollan salt kalmış?

Frit ta gülümsedi

da karıya dedi:

- Kol'nu omuzun

dankırmış kuduzluundan.

Dedi ona karı,

bakarak yukarı:

- Gözüme iildi, -

sansın bölä diildi.

O uz, nicä saazdı,

da topallamazdı.

- O prost uura girdi, -

cuvap adam verdi. –

Yola dooruttular

da topallattılar.

- Nedän e o nişan?

Ya bak annısına.

- Demirlän sokmuşlar

fikir kafasına.

(1968)

KILIÇ

Ne sarp düşünmüş yapan kılıcı!

Yapmış, ki beensin onu öldür'cü.

Sarp yapılı – el acıtmasın,

keskinnii – bolay diri brakmasın.

BENİM DOSTUM MANOL

Manollan biz hererdä birerdä.

Zerä o – adam üfkelenmezlerdän.

Severim bän pek kalın Manolu.  
O gün-gündän – hep kalınnamalı.  
İildi – patlêêr sırtında juketi.  
İdi – yatêr da hiç yok kas'veti...  
Bir uykuda üç gecä toparlêêr,  
bir dönmehtë bir krivat koparêr.

(1968)

## YOLLAR

Karşımda sürülmüş  
iki yol işlenmiş  
görünür.  
Birisi – kenardan, birisi meradan örüyer.  
İlk yoldan, evvelki gitmişlär, diilmiş kim zorunda.  
Kas'vetli kim kaçmış, eni yol o açmış – doorudan.

Baktım şennik aracından –  
bütün dünnä – alacadan...  
Gözlerimä yaşlar doldu. –  
Kim neredä kim ne oldu...

(1968)

Eşerdi bol füdannar,  
telebeer yalın-dallar.

Kırlan baa, eşil kafes.  
Güüsümdä eşil havez.

## GÜZ BİTER

Sızêr güz bitân, geler kış kaarlı.

Belli hepsindän kırların saarlı.

Suuk akêr derä, kraa düşer daalaa.

Don çiçek erä geler evallaa.

(1968)

Karannık doldurdu hererleri:

kırları, daaları hem evleri.

Herersi – köör-saar er, yok şamata.

Bir çekirgä baarêr salt dolapta.

Bütünnä içerdä – sen düş eli.

Tıkalı pençerä, pat döşeli.

Çocucaam uyumuş erceezindä,

bir özsüz karandaş elceezindä.

(1968)

## EVELKİ ADET

Yukarı, kirisa, bir makaz astılar –

ool terzi olsun.

Küçücük elinä karandaş verdilär –

yazıcı olsun.

Kolaç tepesindä babu oynattılar –

oyuncu olsun.

Biyaz bezlän uşaan üzünü örttülär –

utacak olsun.

Yıkandıı suyunu laaleyä döktülär –

ool gözäl olsun.

(1968)

KÜÜ MUZEYİNDÄ

Götür, ver geeri te bu patretçi.

Bu êksponat diil bu muzey için.

Ya bak Radiya, ya bak Gafiya.

Burda neredä – êtnografiya?

Rubacıkları – alma tükedän:

gözkal, ama diil dikilmä eldän.

Bizä salt läüzim giimnär o soydan,

ani yaratma küüdä insandan;

iplik rökedä açan işlenmä,

kırık aulda eriş çözülmä;

platı dokumuş bir zeetli karı,

beli tutuldu, suratı sarı.

(1969)

AYLIKÇIYA

Toylanda bir ev yan'na

günnemi sayêr.

İçerdä garip ana

uşaanı sallêr.

Aar gecä erdä durêr,

bilmeer hiçbir dil.

Tokatçı lüzgär urêr,

of, genä o diil...

poponet şafkı çöker,

indi ay kota.

Aylıkçı sa kim bekleer,

bekleycek o taa.

(1969)

## SALLANGAÇ TÜRKÜSÜ

(XX asirin 30-cu yılları)

Günün şafkı kaybeldi,

cinnêêr sesi pak suyun.

Oynamaktan sän dindin,

uyu, yavrum, ha uyu.

Aydää-aydää, aa-aa-a.

Damna gölcää hep düşer,

sular akêr aradan.

Doblucada çürüyer

senin boban kirada.

Aydää-aydää, aa-aa-a.

Evä o şindi varsa,

salverecek beygiri.

Salt su – zabun arkası,

gir'cek alçak içeri.

Aydää-aydää, aa-aa-a.

Olur sana getirsin

maavi gözlü kuklayı,

kazandını göstereyin,



çarıklarını paklayıp.

Aydää-aydää, aa-aa-a.

Ama ne o geçlener?

Yaamur döker arasız.

Ürääm ne-sa, of, duyêr:

gelecektir parasız.

Aydää-aydää, aa-aa-a.

(1969)

## KİRADAN DÖNMÄK

Bu hava mı, ba? – Cendem yaptı eri!

Ne geeri dönmää, gitmää ne ileri.

Saugun hep sarplaşêr. Bän näbacam? –

Ne kürek, ne yakacak, ne diri can.

Bin mındar şeytan inmiş büün dünneeyä,

Da kaçêr, dangalaklar. Bilmäz neyä.

Nesoy ses? Hey, birkimsey mi trakladêr?

Dişleri canavarın mı takırdêr?

Çartladı: Kim-sa kaamçı mı patlattı?

Dermendän boran kanat mı koparttı?

Karannık çöker heptän dolayıma.

Beergircik ta dolaşêr te paldıma...

Kalacamdır gömülü bän kürtündä

Oklan gelberdän stavrozlan üstümdä.

NESOY BÄN YAZIYM?

- Nesoy bän yazıym? – sordu.

Kırsadan cuvap oldu:

- Burda bir iş var bilmää:

ne yazdın –

Savaş silmää.

Az poêt bân metettim,

makar çok kerä neetlendim.

Afetsinnär, zerä bân

kendimi da az beendim.

(1969-79)

HEY-HEY 1975-Cİ YILA

Aho-hoo!

Hey, çocuklar-gerciclär,

kalpaklarda – çiçeklär!

Toplandık biz bir bölük,

hepsimiz – dilä ürük.

Bir damna durgunalım,

gözäl hêy-hêy okuyalım.

Derin soluk alınız,

ne kuvet var baarınız:

“aho-hoo!”

Çok evlerä biz gezdik,

çok mayıl işlär gördük.

Gençlär hepsi konuşêr,

filcannarlan dokuşêr,

ihârlar da dinnener,

televizor siireder.

Şoparlar salt yok patta –

hêy-hêy gezerlâr sokakta.

İlişkaylan Nasta da

üçüncü uçastka

trakalar ellerindä

gezerlâr Çelependä.

Serafim taa avşamdan

kolaç toplêêr aşada.

Lambuyan Zarika da –

hêy-hêycı Varikada.

Çorbacı, kapuyu aç

da ver bir kaba kolaç

hem şarap, içelim biz,

yısınsın içlerimiz;

kapeyka da ver birkaç,

babuya – üz gram ilaç.

Haydiyın, delikannılar,

genç hem eşil olannar,

bân oku'rkan hêy-hêyı,

siz baardınız buayı.

Aho-hoo!

Diişildi pek Beşalma,

orda şindi – çok alma.

Diişildi hem da Giban, -  
bir insan hiç yok yavan.

Giban tıynak boyunda –  
nicä kurort Kırımıda.

Şindi hepsi – gospodar,  
imeelik hem ruba var,  
şafk için da Dubosar.

Bunun için üç kerä

çekiniz kamçı erä

hem da baarın, çocuklar,  
nekadar sesiniz var:

“Aho-hoo!”

Kolhoz – çalışkan eldä

Küü – gözäl düzülmedä,

baalarımız da teldä.

Başçada badi Andrey

büüder biber hem ardey,

laana, mor patlacan, -

ne istärsêydı canın.

Urdu bildir bir yaşlık

bostan oldu – kâr taşlık.

Bizdä karpuz satıldı,

da herkez’ kanaat kaldı.

Karpuz-kaun biz idik

da te neyä düşündük:

ko kircılar isinnär  
da dadını beensinnär,  
da her yılın eksinnär,  
zerä pek yakışksız,  
küü kaldıynan karpuzsuz.  
Sarp çalışkan büün gençlär,  
kombaynnara geçtilär  
da bütünnä merayı  
onbir gündä biçtilär.  
Traktoristlär pek gercik,  
pulukları – incecik.  
Taa geçtiynän ayazlar  
kırlara çıkacêklar  
da, sürüp ekeceklär,  
dolaylar öteceklär.  
Sıyrgı yalta pindi,  
düzeltti çukurları.  
Seksän ektara büüdü  
yemişlik meraları.  
Gerbitid himikatı  
kurudêr herbir otu.  
Papşoy otsuz büüyecek,  
kazmacı hiç olmaycek.  
hey, ba dinç hêy-hêycılar,  
kaavicä pelivannar,

sallayın trakaları  
hem da incä çannarı,  
kapunun önü ötsün,  
içerdän işidilsin,  
genç kukonalar beensin!  
Aho-hoo!  
Kaavileştik biz kolhozlan.  
Kilerlär büün diil dolu tozlan.  
Gittim papşoy kabletmää,  
bıktım çuval ükletmää.  
Prişep koşu doldurdum,  
kalannı orda braadım.  
Papşoy koydum tavana  
etişti makazlara  
hem erdä dä taa kaldı  
domuza hem kaazlara...  
Bizdä pek islää yaşêêrlar,  
gevreklän paça iyerlär,  
gül gibi kızlar büüderlär.  
Stifanka sa Koliylän  
yaşêêrlar bomboniylän.  
Herbir ev – dört-beş içerlän,  
biri-birini geçerlär.  
Maazada şarap keskin,  
herkez' yok nicä içsin.

Ondan iki filcan iç –  
bir kişi görüner üç.  
Ya, birli tutunalım,  
bir “aho” taa baaralım.

Aho-hoo!

Vardı taa ne söyleyim,  
ama lääzım gidelim,  
yavkluları görelim,  
şeker, kovrik verelim.

Kalın saalıcaklan,  
karı-kocaylan,  
uşaklar – küücükler,  
kızçaaazlar-çiçecikler  
kısmetli olasınız,

yılı yaşayasınız  
işlän, oynamaklan,  
kırmızı yanaklan!

Uygunnuk – aranıza!

Bereket – meranıza!

Hey-hey!

(1974)

### **HEY-HEY 1976-CI YILA**

Aho-hoo!

Ya, ba Kosti-yan kalpak,  
patlatmaa kamçıyı brak.

Sän da, Petri-kıvra boy,  
ha etti baardın “hêy-hêy”.

Çok gezdik bu gecä biz,  
silindi ökçelerimiz.

Çok gezdik biz aralar  
da kesildi danalar.

Ya burda durgunalım  
da bir hêy-hêy okuyalım.

Aho-hoo!

Hey, ba seçi çorbacı,  
geldi birkaç hêy-hêycı.

Ya konuşı brakınız,  
bizä kulak kasınız.

Biz gezeriz büün hêy-hêy:

Pavli, Kosti hem Mohoy,

taa Simon Kavarnalı,

bıyıcaa kıvradı,ı,

hem da Petri Kostanda,

bekçi ani bostanda.

Şindi Pavli çalacêk

da ürek koparacêk

hem da Simon-traktorist

okuycêk, nicä artist.

Ya baalayın paliyi,

dalamasın Pavliyi,



susturun patifonu  
da sesläyin Simonu.  
Aho-hoo!  
Bay Vasil erken kalktı,  
Kolunda saada baktı,  
giidi maavi kostüm'nu,  
koydu biyaz galstuunu,  
güüsünä dufi serpti  
da brigadaya gitti.  
Traktora o yaklaştı  
da onu pulaa koştı,  
büük bir kır gözäl sürdü  
hem ekti, hem besledi,  
da büüttü bay Vasili  
çukundur, ekin, fasülä...  
Büüttü Vani Arnaut  
çok alma hem da armut.  
Dikti bildır sefteli  
bir mera da şefteli.  
Kolektiv çalıştı pek  
da çıktı büük bereket.  
Kış için koydu Fedos  
oniki kuyu silos.  
Pek islää işçi Vangeli, -  
üülendä da hiç yan gelmeer.

Saayıcı Permni Gali  
kabletti iki medali.  
Saayêr sût, olsun kaymak,  
uşaklar yapsın oymak,  
isin, bilincä doymak...  
Bak büünä, bak sabaya –  
küü döner kasabaya.  
İçerlär – divan-krivatlan,  
aullar kesmä tokatlan;  
beş ta ev var iki katlan...  
Näbêr kolhozun başı  
bu Eni Yıla karşı?  
Düşüner, ne-sa yazêr,  
gelän yıl ‘çin plan düzer:  
bayırda ki duusun göl,  
Kökendä olsun çok döl,  
kesilsin islää baalar,  
yıslanılsın meralar,  
sokak olsun trotuar.  
Hem needi var taa onun  
bitirmää stadionu.  
Hey, ba delikannılar,  
omuzlarda pardılar,  
ki islää hepsi bunnar,  
ya ötsün bizim çannar!

Aho-hoo!

İncä – gecä temizi,

taazä – kaarın benizi.

Büün herbir kapu önü –

sade musaafir izi.

Erdä kaar – yamaç-yamaç,

göktä ay – örmä kolaç...

Üç sokak, sekiz köşä,

gittik taa Todireşä

bizim metin çobana

söyleyim bir şefk ona...

Duraceydık çok taa biz,

ama kış şindi, diil güz,

yaklaşêr hem da gündüz.

Okumaa biz bitireriz,

gideceykenä da deeriz:

“Uzun ömür, ii saalık,

dolu bolluk, sefaalık!

Çok kısmet evinizä!

Baarışlık – hepsimizä!”

Yılı sarp biz yaşadık,

yaptık, ne nişannadık,

yaratmaa da ne taa var

halklarmız tamannarlar.

Birliimiz bizim çetin

hem da partiya metin.

Pulaa koyun çekeli,

bir oyun biz çekelim,

adeti enileylim

da yolu ilerleylim...

Hey-hey!

(1975)

## GAGAUZ RESİMCİNÄ DİMİTRİ SAVASTİNÄ

### Dost Şakaları

Pek paalıysın sän bana

hem herbir karşılaşana.

Nereyi git – dört-beş kişi

toparlêersın ardına.

Seni hepsicii biler

hem sever, hem metinneer,

zer' senin iskustvona

narod büyük umut koyêr.

Ne mutluysun yaratta,

sevildin sän Komratta.

Ne – Komrat!

Git, te – Kongaz, -

sevgiliysin diil taa az.

Git angı aşırıya –

hep kalêrsın araya.

Beenilersin hererdä

her adamnan kariya.

Vergili hem da gözäl

sän geldin küülerimizä.

Gez'cez şansora hodul,

baktın ani sän bizä.

(?)

Gözäl çalêr drımba, canım mizledi.

Birdän darsıdım da

seni özledim.

Näbêr bizim Vrubel,

nesoy takımında?

Kazancın kaç rublä?

Ne plan aklında?

Sän – bizim amuca,

gagauz oolu.

Görümnü olunca,

geçtin sarp yolu.

Vulkaneşt – taa nerdä!

nerdä – Livov! Ah,

kotletçik iyärdin,

severäk pilaf!..

Bu işlär öläydir

eveldän beeri:

zeetlenmiş biradan

her büügü erin.

Çekmeklär olmarsa,  
yok ii, olmalı.

Kendisi Savrasov  
gezmiş yamalı.  
Sän baare bilersin  
islää hepsindän, -  
sürünmüş Maresyev  
dirsek üstündä.

Yarat zor'nu erken  
duymuşlar aslı:  
Angelçev hem Greku,  
Repin hem Fazlı.  
Nübêr taa hozäykan?  
Saa mı uşaklar?  
Seni bir kazayaklı  
skulptura yapar.

(1976-77)

Ne çeker gitmäâ Vlaha,  
oturmaa biraz lafa,  
siiretmää onda kiyat  
hem ornamentli susak.  
Yufkarak makar, hasta,  
geçilmäz hiç Vlah-usta.  
Büük işçi, talantlı pek,  
kenticää – Tuluz Lotrek.

(1977)

## YARATMAK ZEETLERİ

Yazmaa hepsi beensin, kayet zoor,  
her yazı olsun original.

Poêtin kuvannı yolu tor.

Az çıkêr stih, tatlı, nicä bal.

Yaratmaa zoor akıllan besli  
diil sade bir kiyat incecik.

Zoor yazmaa bir sıra da sesli,  
angısı dünneyi büüleycek.

Siirek avtor var, hep bilinsin,  
olsun genç hep, kaavi hem açık,  
ki onu enseyä bilmesin  
hiç bir skepsis, hiçbir genoïd.

Yarattı olsun sarp kim isteer,  
ayoz neet sö lensin doludan,  
büük kuvetlän da o kesiler,  
peet bulamayrak laf bolluunda.

Ba yufka görüner düşünmäk,  
ba bişey genä diil erindä.

May bulamêêr o iit işindä,  
ba buulêr kendi derinniindä.

Boş iş kekelemää ne fayda,  
açan her gün sarplaa er kanan?

Kimneri şaştırcan,

dolayda –  
okeannan kulturaykana?..  
Te hazır o sapmaa bir yana,  
kendi yufkalunı afedip.  
Da sade ustalık imanı  
verer taa bir kıymet-kuvedi.  
O biler, ki lääzım dayansın,  
ne bela da sıksa hoşunu,  
ürää hep üklenmiş bulunsun,  
fikiri hep olsun koşulu.  
O annêr kısmetli bir saatta,  
ödüldän ki lääzım atılmaa  
da tatlı, darsımaz ummakta  
okumaa, okumaa, okumaa...

(1977)

### **YAZLI PARKTA**

Kızgın erdä serin köşä  
Gözelliklää kandırılma,  
Ne pek benzeer bu er düşä  
Kas'vetliktän uurayana!

Sümek – sümek aaçlar eski,  
Dallar, aşaa devirilmä.  
Kimi erlär açık, keskin,  
Kimileri sildirilmä.



Büüklü kuytu – her taraftan.

Koku nazlı, soluk temiz

Yıkanmışlar taazä şafkta

Hoşlu seslär hem her beniz.

Sar er, düşünmeyä dalma,

Dargın cana iilik ekir...

Burda çeker aşaa kalmaa,

Çeker olmaa aalemnän bir.

(1977)

Herkez hep aalemi savaşçek ensemää,

Bir kerä tamahlaa kaçırcek kendini,

Bir kerä herkezi dönecek sersemä,

Geç saatta unud'çek dooruluk beendiini.

Taa ölünçä, benim hep canım acıycek,

Ani olmaycek bir, yaşamış yanılmaz,

Beenilän, nicä bir gercik oyuncacık,

Angısı yapmêêr bişeycik hiç, ne olmaz.

Bän bilerim, ki bu yok ta bicä olsun,

Bän bilerim, ki bu – sade bir düşünmäk.

Ama o da islää, - can avaylan dolsun,

Da onda yaşasın baarim ii istemäk.

(1977)

## TAMANNAA

Üüsekli kalkımında

Duygular karışımı.

Kullanêr o aklında

Bin etmâk nışanını...

Te mumdan kayêr damna –

Ayozlu.

Yanmaa! Yanmaa!

Hep uçêr can ileri –

Taa mutlu bir tamannaa...

(1977-80)

Aula sessiz girdi

Sabaayın sen tutulluu.

Kımılsız hava ergin.

Usulluk ne mutlulu!

Pek sevdim bân dumanın

Kandırar, boz nemniini,

Çayırcık kuytuluunun yımışak kesilliini...

Çok durup nazlı keftä,

Eriyip duvalarda,

Baskınnı beendim sestä gariplii dä – laflarda.

(1977)

Yok olêr avşam şafkı,

İçersi da bozarêr,

Da tunêr benim aklım,

Konkretlik uyudulêr.  
Dönüşer karan ‘çindä  
Binnän – binnän benekler,  
Üzüşerlär köşedä  
Bellisiz görünmekler  
Solukta duuêr uslu,  
Bayıldar avalı üz –  
Ne-sa diil açık, aslı,  
Farfiri gibi pek düz.  
Yımışêêr sayıklamak,  
Kauşêrlar duygular  
Da çekerlär saklılaa  
Raatlaycı, ii kuytular.

(1977)

Yalabıklı eski park çok güneştän  
Yortuluydu cıvıltıylan gülüştän.  
Avşam genä sän yalnız orıy girdin,  
Uzaktan bir fisirti bana sürdün.  
Bütünnä bän tepredim, dalgalandım,  
Üçüncü kerä selam sendän aldım.

(1977)

Ah, ayım, hiç aydınanma,  
Meydanı bana hiç anma.  
Orda hepsi sevişer,  
Bana yâr deer: “Yaymannanma”.

(?)

Ha, ba dost, gittik sözä,

Alalım evimizä

O hodul kızçaazları,

Kim bakmazdır herkezä.

(?)

Komşu ooluz, ba Kapsız,

Etişti yıllarımız

Birär kız getirelim,

Sevinsin analarımız

(?)

Tutuşêrlar yıldızlar.

Ha donanın, yalnızlar,

Gidelim biz dünürä,

Bu yıl bekim kuumazlar.

Banamaycam mancaya, -

Ürääm kardı sancıya.

Var kahırım: kız gid'cek

Kim angı yabancıya.

(?)

Ateş-lag dedi aazım,

Kaçınmaa artık läüzüm:

Yangını da söndürmää,

Tütünü dä sendirmää.

(?)

Te olduk biz uzacık,  
Anmaklar sa – hep paalı.  
Üreemiz dolu – acı,  
Ama hep baalantılı.

(?)

Geç kalkan ne sık alêêr:

-Kayet erken uyandım.

Kim dayanmêêr, o baarêr:

-Eh, ne çok bân dayandım!

(?)

Üstündän şeyi beenip,

Bân yannış verdim pey'ni.

Metettim bân sopayı,

Bana urmamış deyni.

(?)

Nääni genä o kaymış?

Nääni genä yannamış?

İstedim ki dayanma,

O sa kendi yufkaymış.

(?)

Sorma, nicelcä oldu

Bu tecil işin sonu.

Bir tauk yımırtladı,

Kıtkıdakladı – onu.

(?)

Sän gittiynän adama,  
Göz kurduynan isleycä, belli:  
Var bir adaman  
Hem dokuz da isteycään

(1977)

Küü uzak, biraz taa yakın, aşaa da – göl.  
Bu yan'nda bir daalıcak durêr sapa:  
Siirektän pek bulacan bir küflü tel,  
Koyundan kalmış dalda püskä yapaa.  
İki dar yapraklı süüt – sol yanımda, -  
Nicä simvolu gözäl sakınmalım.  
İncelik – näändaysa, can alımında,  
Hem tatlı bir sızlamak tapılmalı.  
Yaklaşêrım pek enikunu cana  
Bu şamatasız erdä bän yalnızlı.  
Oturêrım, nicä ayoş yanına,  
Ki ürkünmesin onun büyük nazlılı.  
Yan geldim, raatlı duyêr benim yanım,  
Da dünnää da diil, sansın, - bir dar kaşık...  
İşleyim taa tez, taazäykän imanım,  
Olmadaan taa burası da sınaşık

(1978)

Diil taa vakıt, o gelecek,  
Da bu zorda ensenecek.  
Sus olacek herbir çekiş,

Sade dayan, ona etiş.

(1978)

Ştä avşam oldu, tunêr gök yalabık.

Oynamaz olêr heptân alçaan şılı.

Şen seslär işidiler göl aşırı

Yamaçtan, ani suya gelmiş adık.

Hızlanı göçer uzaa yukarlarda

Bitkisiz meydannarın gen kabulluu.

Dolayda – hoşlu sıcak hem yaz bolluu.

Çiftçilär evä gelerlär kırlardan.

Oturêr küüyä gidän yol boyunda

Meranın ak bekçisi taa üülendän,

Bir eski, yırtık gazeta – elindä,

Budaklı bir buruk sopa – yanında.

Oturêr o hendeciin kenarında

Da mayıl bakêr yolda her geçenä.

Bişeycik onun hiç gelmeer gücünä,

Çok işlärsaydı nazlı imanına.

(1978)

Uçtu çok türlü yıllar, yaşanıldı.

Hepsicii onnar belli bizä geçti

Mayıllıklan onnara, kim uz gitti,

Prost etmäklän onnarı, kim yanıldı.

(1978)

Faydasız hem da boş hepsi, ne dakılma.

Dünneeyi donadêr zaametli kaçınmak.  
Yok ilin kazanmak aarayan akıla, salt çok  
Denenmektän geler büük açılmak.  
Hep bir diişileräk ileri yukarı,  
Çok işi olacek neyä biz basalım.  
Sade lozungları, ayoz lozungları  
Hep läüzım olacek, yazdırıp, asalım.  
Ko gelsin kär altın zamannar beklenmä,  
Uysun herkezinä ii needä kär karmaa,  
Genä taa kalacek ne-saydı köklemää,  
Genä taa olacek nereyä-sa çaarmaa.

(1978)

Stihlarım – yangın gülü, -  
Siirelerlär başçamda.  
Yorulêr pek bülbülüm  
Sedefli bulutlarda.  
Savaşlar dip kararsız  
Hep ezerlär halımı,  
Göstererlär arasız  
Ömür'mün kısılını.  
Neetlerin büük gözellii,  
Gidän gün kayet paalı...  
Zaman yok, raatlaa böliym,  
Her saadım zer' sımarlı.

(1978)



Bayılıp sapalarda,  
Ruhumu meraa verdim.  
Tanıdım tapılmanın  
Acılı düşmelerini.  
İstedim bän etişmää  
İnceliin saklıluna,  
Görmeye zor ilişär  
Hem akıl ayıkluna...

Yollasın ko son taa zeet,  
Salt etmää etiştirsäm  
Taa kurulmadık üç peet,  
Kandır'lı baygın sesä!

(1978)

Büük sonnuk açılması.  
Aldan çıkêr sanmaklar,  
Ki her el kıpırtısı  
Braacek altın nışannar.  
Boşuna büün naaledim  
İsteer, kesnik hoşlarım  
Ötsün, nicä mabedin  
Sıkı kemer taşları.  
Hep şüpä taa sık kaplêêr,  
Uymak büker üreemi.  
Kiyatta taa pek laflar  
Gömer biri-birini.

(1978)

Karardı dipsiz gökün

Şişeli meydannarı.

Dinnener herbir eki

Bayıllı fidannarın.

Karannık – oldu dutkal,

Koy'laştı din susmalı.

Dürtülü oldu her hal,

Herbir can oynaması.

Da birdän heptän yakın

Öttü, neredän, bilmäm,

Senin bir vakıttakı

Tekrarsız gercik gülmän

(1978)

Şıladêr aulları

Kirezlik çiçekleri,

Sapsız, genç otçaazların

Zaametli gölgeleri.

Büük yortu geldi sokaa,

Sevinmäk dayanılmaz.

İçeri girdi sefaa.

Duvarı öper şafkçaaz.

Steonozlaa deyni giimni,

Patrettän lelü deer:

“Bak – her karı birär günü

Taşımış biyaz duak”.

(1978)

Dişiler yıllar aş’rı annamaklar,  
Neyin stoik koruyardım uurunu.  
Geldilər bana te en sert vakıtlar,  
Da bän beenmeerim eski doorulumu.  
Savaşêrim kızınında bän yanmamın  
Duaanı açmaa ergin inceliimin,  
Düşteki bir tatlı mistik havanın  
Öttürmää yavaşlının bütünnüünü.  
Bän girerim tütünnü bellisizlää  
Da gezerim, duygularlan basılı.  
Hep taman ne-sa isterim söylemää,  
Da demäk hep kaplayamêêr aslılı.

(1978)

Eski aaç oynar dalcaazlan  
Hep örter bir yıldızı,  
Üreciim da, dolu nazlan,  
Eziler hep yalnızlı.  
Uykusuz büülär gezerlär  
İçindä dar odamın.  
Görüşä gençlär giderlär.  
Olsa bän dä aylanıym...  
Anmaklar dolu gücennän, -  
Darsıklı köşelerdä.

Göründün bütün bana genä

Sän tunuk şişelerdä.

(1978)

Maalim usta, kırıp tırnak,

Yaptı gergef sinidä.

Duudu eni bir yaratmak

Da koyuldu siiredä.

Geler insan ihtar hem genç

Görmää gercik hayırı:

Herkezleri, annar, bilgiç,

Tanıması – ayırı.

Gezerlär kap dolayında,

Lekä aarêrlar, keder,

Nicä benim stihlarımda

Aarayceklar yufka er... (1978)

Sän durardın diiyilmäz,

Bakışındı suuk, kuru.

Dudacıındı öpülmäz,

Her lafindı aykırı.

Görünärdin terbeeli,

Ayozlaardın annını.

O açan saydı geldi,

Diiştirdin takımını...

Ne uzun oldu gecä!

Taa sabaadak atıldım,

Ahmaklı girip gücä,  
Ani sän onda kaldın...  
Yukarın karannını  
Maavi erkennik süzdü.  
Perdelär aralından  
Bir gümüş ipli üzdü.  
Tutuştı yalap heptän  
Da büüklü göründülär  
Balaban parapettä  
Ayarif heruvimmär.

(1978)

Tä april geldi eniycä,  
Eşertti boz bayırcı.  
Havacık uslu büün, nicä  
Çadırın panayırcı.  
Başçalar kokêrlar zambaa,  
Güüsündä dä erimäk.  
Ama brak, ona uzanma,  
Kindä yok titiremäk.

(?)

Ne yalpaksın, Ancelika!  
Selämni ne pek üzün!  
Bekim, biz yabancılıqlan  
Koruduk sevgimizi!

(1978)

Kımılsız pekinniktä  
bütün gün kırlar dindi.  
Karşıda, ekinniktä,  
hep yavruşkalar döndü.  
Toz-duman oldu yollar,  
çalkalandı göklär birdän.  
Sürülärlän gargalar  
dolaştı köör lüzgerdä...

Bükülü dallar kalktı, -  
boranın sustu sesi.  
Üstünä küyün sarktı  
yaamurun suuk elesi.  
Bayırdan aktı kota  
tunuk su eşkinenmiş.

Kararêrlar bulutta  
damnalar silkinmemiş.

(1978)

Bulanık, eşil duymaklan  
sän geldin bana, ilga.  
Hiç körpä üzçeezinä ko  
senin düşmesin gölgä.  
Toplu diz akan oturêrsın  
yabancı içerimdä,  
beni bilmeyräk şaşêrsın,  
ne islää burda bendä.

Bän susêrim da bakêrim,  
ne sudlar, ne da sevâ...  
Ah, Makarova, Makarova,  
hep yollêêr bana güvää!

(1978)

Genä yaz geldi kızmaklan,  
eşillik oldu ulu.  
Boz gölmek ‘çindä bobakam  
kazêr genä aulu.  
Sirtında gezer çuvallan,  
yolêr ot koyunnara.  
Yortuda çalêr kavallan  
ateşli oyunnara.  
Her avşam, evä geldiynän,  
buyurêr o borç haşlak,  
kıvrılıp, yatêr dingin dä  
uyuyêr, nicä uşak.  
Geriler sabaalän erken,  
nazlanêr krivadında.  
Otuz yıl hep seviner, ki  
kurtulmuş kapralından.

(1978)

Sıkletlik. Er bunaldı.  
Düümüklü – sıcak sarı.  
Batıda peydalandı

maavili bulut zarı.

Yapraklar 'çindä geçti  
çapkını bir fıırtı  
boş bir bankada öttü,  
Kiyatçıı sert uçurttu.

Başında yakın sırtın  
çimçirik kruçalandı.  
Çartlayıp kuru, dargın,  
gürlemäk parçalandı.

Çizdilär evin ön'nü  
kaskatı çizgiciklär.

Aktı sel, da çemrenni  
üzdülär köpüceklär...

Uluyêr köprülerdä  
tunuk su şırlıtısı.

Yalabyêr yaş çimnerdä  
binnän gök kırıntısı.

(1978)

Gözlerim kitlener,  
pık uyku çalınêr  
gecedä özlü.

Annıma hep girer



tavan parçaları.  
Kırêr şafk gözlüü.  
Hep have dertleri  
yuurulêr aynada  
hep taa bol duru  
tatlılı zeetlerin  
spisoonun yanında  
senin boldurun.

(1978)

Geç avşam. İçerciktä  
sıcak, kuytu, şafkçaaz yaalan.  
Kız resim diker çitâ,  
ana kıyêr çanaa laana.  
Döşeli kaba patta  
uşak tatlı yapêr nani.  
Dışarda karannıkta, -  
daalık, çukur hem üç ranin.

(?)

### **ZEET**

Sabaa. Yaayêr yaamur.  
Kara-eşil çamur –  
yolcaazda, yamacın eteendä...  
Boz abalar – çetin, bet lüzgerlär – keskin bir  
bölük insanın üstündä.

(1979)

Erdekiyim bän da, her nısanardan.  
Tabanım basêr bataa hem topaca.  
Ama bän da turuncu avşamnarda  
şeylerin belliliindän hep kopacam.  
Neet-hava stihta bana büün beenimni.  
Ne gercik derinnikli dolaşıklık!  
İnceli düşüncülär saklı belli, -  
salt duymaklan seçilerlän az-buçuk...

Yok, biz diiliz bayılêrız ömürdä.  
Susuzluk kimi sefer doyum bilar  
denizin salt zındannı, kör dibindä.

(?)

Kırmızı-sarı çevrä  
iner zambak tütünä.  
Güneşin kıynaş dirää  
geçer pençer' setinä.  
Açık hepsi kapular.  
Şamata – aul içi.  
Büüleyär rituallar  
darsımış kauş için...  
Toplanêr, gelär kırdan  
mayıllı siired' cilär.  
Yalabıyêrlar şen sırda  
mayolika düüncülär.

(1979)

Gözlär ne burma, ne yan!  
Gecä saklılı!  
Sesin dolu magiya,  
plennär akılı...  
Kimnär mayıl demeyär senin adını,  
onnar taa hiç bilmeerlär lafin dadını.  
Kimä uurlar uymamış sana baksınnar,  
onnar, kâr bän, buulmamış,  
üzdän solsunnar.

(?)

Boyundan saçaan uçtu  
sabaayın biyaz kuşu.  
Sulamnı perdä açtı,  
da kaçta gecä hoşu.  
Şışedä şafklı benek –  
ak kapu şen meydanna.  
Açıldı görüm üüsek  
imdatlı bu aydınna.

(1979)

Kalenin soluk tıkêrlar tozları.  
Askerin tunuk hırlêr buazları.  
Gıcırdeêrlar sırtlarda tel flanalär.  
Titsili uçêrlar köör taş güllelär.  
Tennerdä hep görüner boya açık,  
hep öter sesirgennäa eski kapçık.

(1979)

Lafım, rifma isteyän,  
engel etmä pek bana.  
Düşünmäk, ilerleyän,  
bulacak ii eş sana.  
Brak, saklı üzlär gelsin,  
alsın ansız stih uçmak,  
kupleti tazelesin  
görünmüş eni sanmak.

(1979)

Bit te gun. Boş arda  
bozluk küülü silkindi.  
Oldu geç saat. Dışardan  
kıpırtılar kaybeldi.  
Salêr köpää komşunun  
fasıl, sansın hırsızla.  
Ayın yakın kauşu  
koyu-kara kırsızlaa.  
Sän şindi tez uyuyca.  
Bäncääz saydı bir yanık,  
Al pençer'dä duracam,  
büülü setä dayanık.

(1979)

Ne ürek tepreder kımılsız bu soluk!  
Daalıkta gevrekli ne öter kütürtü!

Ne kıstav görüner dolayda büyük bolluk!

Usulluun içindä duyulêr titirti.

Bu – bişey enili, diil dünkü takımnık.

Bu diil o raatlı ses, ne ötârdi bana.

Sabaada açılêr bir başka ayıklık.

Anızlar sarılêr bir başka dumana.

Yarım sfera suurêr, kaybedip yalazı,

biyaz kraa da haşlêêr körpeli uçları.

Kararmış, dikiñä yamaçta yazılı

lüzgerin dooruluu sallamaa aaçları.

(1979)

Durgunmaz olmalık –

pekinmâz sızıntı.

İnannı kalmalı

diveçli baalantı.

Geer'lerä hep kayêr

sefaalık ne verdi.

Geçmektä hep duuêr

bir önnük kuvedi...

(1979)

### **ESMÄK**

Raslı laftan çok uur gider,

açılı derin zer' hem buunuu.

Sıra derin bitti – duygu öter

ona – onu, buna – bunu.

Ürek izleer, fikir keezler  
da razgeler taman ona.  
Kuplet bitti – düşüm benzeer  
hem da ona, hem da buna.  
Te üz çıkêr karannıktan  
da mayıllık – bütün birtaa.  
Tatlı eser tamannıktan  
hem o, hem bu, hem ne-sa taa.

(1979)

Hiç aldirmêr canım  
birtürlü nasaattan.  
Bän kalêr hep ölä  
üreemi doorayım.  
Mayıllı ayırsam  
kär geçmiş büyük saattan,  
dönecek genä o  
arasız orayı.

(1979)

Salkımdan yapracık te düştü, atladı,  
sert lüzgär çatıda giisiyi katladı...  
Gün-gündän taa dürük bulutlar kayması  
hem da hep taa buzlu suların aynası.  
Gün-gündän taa paalı incä şafk benecii,  
yısıdan saplarını dünkü şen gümecein...

(1979)

Kaybelämüz bir bozluk  
kaldı bük alacadan, -  
tutullu yanık hoşluk  
temirä sulucaanda.

Dumanda hep sivişer  
uyvaşık görüm temiz...

Orada uslu yaşêr  
susmuş seslän ergin üz.

(1979)

Havaya sıymaz öterlär  
bitkisiz ortalıklar.

Kanadınca taa dürterlär  
üreemi mayıllıklar.

Kendimi cansız koolêrim.

Bän daalêrim alattan.

Sırrama donak aarêrim  
en seçi paalılıktan.

Nelerä kar bän baksam da –  
her az iş, sansın – almaa...

Ne needi tamannasam da,  
hep ürek taa raatlanmaz.

Ah, ahtım, kayet hızlanma,  
brak geçmää ilersinä.

Toplanıym ko biraz kannan,  
kantarlıym, neresi-ne.

(1979)

Dayanmaa biz üüreneriz  
kanondan taa evvelki.  
O deer: Brakmayın erä siz  
hem da bölmeyin ükü.  
Ne pek, ne pek bastırêr o,  
Febin darusu paalı!  
Çenemi sade tutêrim  
güüsümdä bän dayalı.  
Kaç kerä ük aar etti, da  
hep durêrim altında –  
emirli kariatida  
taş havezlän – sırtında.

(1979)

Sıkınnık bitti! Cınnêêrlar  
derelär, uyanık maylan.  
Başçalar gercik durêrlar –  
dudaanda biyaz basmaylan...  
Esmenin önü sak, çünkü...  
Ne sonu kaavi alımnan!  
Sän geldin onun için ki  
sakınmak yansın yalınnan...

(1979)

O mayıl Cokondaya bakardı  
da sorardı, nesoymuş sesi.



Can altım da kırç oz'man tutardı,  
sarptı sormanın ki ötmesi.

Nääni-sa gitti o cıvlamaklan.

Bän da burda diildim kendimdä...

Dün gördüm onu, kara çoraplan,  
oturardı, Rufi önündä.

(1979)

Saplı tabeet tırnaa köör debeştiriin.

Dik dediindä durêr dev bir inatlık.

Da kapuya kilit te iliştir'li,  
da ayır'lı dünnää. Hepsi – bu artık.

Sıkı darlık kundaa – kayadan duvar.

Ürek hep toplanêr, suuk emer teni.

O ensenmâz kıpış! Nerdä kolaylar?..

Yufka olan isteer büü kuvedini. (1980)

Sert düüyer pek yanı denemäk sarplaşlı.

Kederli hal kolay tertiplenmeer.

Çeker ük can, koşup şiretsiz çalışı,  
zer' incä zarifliin oydur – plennii.

Zeetlerin içindä aar apostol gider,  
serpili mutluluk güneşinnän.

Tikenni yolunda kaavilik o isteer  
gözlerinin kapaklar birleşliinnän.

(1980)

Güz sıyırdı daldan yaprakları.

Sesli kuşlar tehma parkı braayêr.  
Sevmiş ürek tatlı mutta sayêr  
kabledili ödeş ufaklarını.

(1980)

Te bayır ikileer bitkinci sesleri,  
suslaşêr başça cıvıltısı.  
Alifli kauşmak ta sendi,  
Kesiler kenarda dalga çırpıntısı.

Alçacık buluttan altın sır alınêr,  
usulluk sardı dolayları.  
Gözlerin önündä sa hep taa salınêr  
saçların gençlik borannarı.

(1980)

Pazar şafkı döküler.  
İncä fistan sa kraadan.  
Körpä sevgi titreer  
ilk bayılmak yapraanda.  
Oynêêr plise bezindä  
tantelili köpüklär.  
Yanêr kızgın üzçeezdä  
çiçek açar beneklär.

(?)

Buyur, ba dost, birlik-can,  
darsık görüş avşam'na...  
Tutêr sarı bir mercan

el, al güldän haşlanma

(1980)

Noyabri bitkisi

Havalar oldu titsi,

çat-pat kaar kesmii oynêêr.

Saugun gürültüsü

şindän kerä duyulêr.

Yım'şêêr da salt siirecik,

açêr kasım dürlüünü,

nicä suuk üzlü gercik

dönek güler bir günü.

(1980)

Öter truba sesleri.

Çizer Dürer. Dev Samson...

Da canda kaplêêr eri

seçili bir plastik ton.

Sak kapela dalgalêêr.

Ne büüklü herbir ölçü!

Stavrozda o damarlar...

Florentlilerin üçü...

Kaç soruş üsteledi!

Kaç olum iildi gözä!..

Açan taynalı beendim,

incelii saydım gözäl.

(1980)

Uslanmak götürer kas'vetsiz ömürä.  
Zaametlik – düz- ara sademin denemäk.  
Yufkalı gözlerim bakêr dar ilerä,  
da güüstän hep çıkêr tutulu innemäk.  
Sayıklık zamanı, o keezli ihtärlik,  
kaç kerä betvaalêrsın sän prost kefini!  
İzmettä duyarak tatlımsı da aarlık,  
sän yonêrsın benim ak Moiseyimi.

Ateş senin diil bir yalın dilceezi,  
o – iştä, hep süünmüz, bir körük fırını.  
Düümüklü damarı koolayrak, sän tezli  
tamannêrsın ruhun doz-aydın sımar'ını

(1980)

O, dostum, hayırda bak ta bozma uuru, -  
kötüsü alacek yangına o kooru.  
“Bakın, te yanldı!” – baaracak haseetli,  
sevinip, ki çıktı bir ker' o da dooru.

(1980)

## **İKİ YARATMAK MOMENDİ**

### **Melanholiya**

Esap çıkmaycek birlää bakışsı bän çaardım.  
Oradan bitkisiz görünmök açıldı.  
Havalı güpürdän asmalar koy'laştı  
da oldu kanatlı bukaalım uyvaştı.  
Da birdän bän uyudum, bulunup bir erdä,

ki durmak noktamnar – sayısız gennerdä.

Bininci pergelä uruldu te aydın.

Buldum taa bir taraf, neredän bakmadıydım.

### **Açılmak**

En toplu bir birlaa bakışı bän çaardım.

Oradan bitkisiz görünmök açıldı.

Havalı güpürdän asmalar koy'laştı

da oldu kanatlı bukaalın uyvaştı.

Da birdän bän duydum, bulunup bir erdä,

ki durmak noktamnar – sayısız gennerdä.

Bininci pergela uruldu te aydın.

Buldum taa bir taraf, neredän bakmadıydım.

(1980)

Dumanın köör gözü te yoklêêr boş yolu.

Yavaşlık uzanêr oyalar.

Açıldı az dolay, - anızda yayılı

gevşeyâr, buuldulma boyalar.

Ama tez gölgenin kenarı kuşkulu

güneşi çıkıya baaladı.

Küüyün boş ardında suvandı tunukluk,

oldu gök boz arı kanadı...

Taa donunca, derä hep aktı denizä,

da sellär gittilär derinnä.

Dalgalar salt öterlär, çalêrlar üzdä

gürlemäk kamlamnı erinä.

(1980)

### **Liniya Fantaziyası**

Düşünmāk şüpedän pek kesiler  
hem sınêr, nicä köör – urulmaktan.  
Mor lekalo çirkin pelteklener,  
karandaş titireer uurlamaktan.  
Bozazar punktirlär çok salınêr.  
Görüm formaları pek kalaba.  
Soruşlar pergeli te daralêr  
da esap toplanêr bir kaluba.  
Te gelir sevimni cuvabına  
dolaşık üz cizi aykırılı.  
Da koşêr alatlı çıvgarını  
Parallel gitmenin tamahkırılı.

(1980)

Ayır inat ne aslılı, -  
kaavi kalêr ahtlı ecel.  
Durêr öndä hep asılı  
büülü kollar dönemeci.  
Bela evi hasret yapêr.  
Pişman olêr dooru şüpä.  
Üzdä havez darsık akêr.  
Acın yalabıyêr küpä.

(1980)

Kabardı çözüük çimnär

buuların mayasında.

Tepedän da tepeyä

erleşti pembä suva.

Köpürdü şu başçalar,

fışladı genç meşelik.

Çaktılar aşaalarda

şişecik köşeleri.

Şaşılmak koyusunda

büülenmiş havez çüüyer...

Yanın left – boyusunda.

Çiçeklär ‘çindä – çember...

(1980)

Her êpohanın var bir ötmäk motivi,

da düşünmä tiken feneti sıbtma...

Zındannı dalgalar obanardı yıvın.

Sesli lira yan’nda sarsalardı sıtma.

Alatlı eski şal atıladı sıtma.

Alatlı eski şal atıladı sırta,

evdeki olannar sus olardı, annar.

Da gezärdi raatsız olumnar suratta,

kıymetli yazılardı paalı anallar.

Dündeki görümnär döndülär kusura.

Ekildi bast’rannık taş yolcaaz yanında.

Bir gün hronikada okudum bir sıra:

“O şanlıydı kendi vakıdında”.

(1980)

Utanêrim bân, açan  
aaleşêrim ömürdân,  
zerâ pakkana taa can,  
diil – altar gübürleyän.  
Pık içtä düüner sertli  
feneşlenmedik düşlär...  
Mutlu o, kim kismetli,  
kılıçsız enseer düüştä...

(1980)

Bezlendikçenä tenim,  
hal çatal olêr iki:  
audêr beni sevim,  
geler aar hayır ükü.  
Fikirim, ol yımışak,  
kas'vedi heptän daadıym.  
Olıym enidän uşak,  
genâ düdücäk baardıym.

(1980)

### İLKYAZ

Te kaplêr  
masal herersini  
da öter o üz seslän danda.  
Tepelär da olêr resimni  
boyalarlan kirez suyunda.



Hayırlı güneşleer sabaalar  
yaradı,  
zeetlenmiş, örseli.  
Uyanar yapraksız fidannaar  
sevimni deer:  
“Te – biz, saa-selem”.

(1980)

Yalpak eser ne lüzgercik.  
Ömür iler gibi gercik.  
Çırtma da hep ölä öter,  
açan biri ona üfleer...  
Eski dünnää büün hep eni.  
Kaynêêr açmak karşı günä...  
Da kim-sa ilk yazêr seni  
tit'rär elinnän günnüünä. (1980)

Pembeli garderob karşısında  
morlanêr kadifâ saçları.  
Az dingin kirpiklär karışmışlar  
gölgesinnän gözlär alçaanın.  
Elceezlär zaametçi, can aşaalı,  
maalimni suratta da uçsuz  
bakışın inannı padişaalı,  
neredä dooruluk – sudçusuz.

(1980)

Triläjın önündä – marmelad,

bir yıvın karameli kiyadı...  
-Ha oturunuz taa, ba milord,  
bakın, ne var bu kap altında.  
Da oynêêr denemäk kaşlarda,  
uz kadın okuyêr sıralar...  
“Üfkeli atılı taşlardan  
arada üüseldi bir duvar”...  
Biz sesleriz, bakıp hep hoşlu  
üzüktä büyük, eşil topuza...  
Biter stih hem Kagor konuşu,  
daalışêrız evä dokuzda  
Oturuş oldu şen, doyumnu.  
Kanaatlı çorbacıyka durêr:  
taa kıpêr gözdä aht oyunu,  
dişlerdä taa şigarka yanêr.  
Düz fistan akımı güüdedä,  
hasacık ta – lüzgâr köşesi...  
Hep büülü taa karan derindä  
hoş evin dar dufi şişesi.

(1980)

Tunuk onedidä o havez  
uyandı – altıncık, selemet...  
İşidil bana taa, ayoş ses,  
taa görün üşüdär siluet!

(1980)

Siireder bütünnä aracık  
yortuda meydana çıkmanı:  
sän gidärkän yolda  
kıvracık,  
fırladêr emenin çıkmanı.  
Durêr herkez, baka kalarak,  
sevginin tutulu soluunda.  
Sän gidersin, ahtı tutarak  
gercikliin ak çiçek buzunda.  
Padişaa büüklüündä kesimin.  
Yaraşêr sana suuk ta durmaa.  
Tanınêr kayılıqlan senin  
ayırı dooruluun hodullaa.

(1980)

Laf “Neva” büüleyci öttü sarp stihlardan...  
kıvrak diz alacaydı güneş yapraandan...  
bakıştan o gelärdi gülär hem melin,  
bulutlar ‘çindä ev görünärdi ilin.  
Çalgıcıylan geçti bir evdän öbür’nä.  
Dolu targa çiçek koyulu önünä...  
Akıllı annıya çöküştü yaslamsı,  
yazlanmış saçların usullü havası.  
Kenarın kumunda yok sessiz adımnar...  
Oz’mandan taa kaldı  
peşkirli dört duvar.

(1980)

Dürtülmäk ştä oldu bir ecel nişanı...  
Büük keezä etiştiynän, düzmäz verilmää.  
Ustalık büün heptän bukaadan boşandı.  
Taman büün tamannık ver olgun vergilää...  
Gün-gündän taa paalı hayırlı, pak çarmak.  
Seslemäk kasılêr sarp blajin ötmeyä.  
Ayaklar altında dayaklık pek oynak,  
da uçêr hep düşlär yakışmaz etmeyä.  
Yanık – su platına. Okean göçüler.  
Titsilik kâr ölä dä eser püs tendän...  
Bulanık zıdanın uzaanda seçiler  
alumnık, üzâr dar bir tafta üstündä.

(1980)

Uyanmak saatlarında  
akışêr düşünmeklär.  
Sırasız hem sırada  
açılêr diişilmeklär.  
En'dän göz sevindirer  
temizliinnän çiçecik.  
Acıyı da sendirer  
imdadınnan sıcacık...  
Ömür çok iş gösterdi  
hem gercik, hem da titsi...  
Çok kerä bän istedim

peet sade gözäl ötsün.

(1980)

Üülenädäk her gün büzüldü

dumanın aazında bayırlar...

Göktä turna sesi kesildi.

Çelikli mavilik toplanar.

Kopuştu poyrazın esmesi.

Sabaada bol hava buzlandı.

Da günün tunuklaa girmesi

nicä bir al şirit uzandı.

(1980)

Nem suugunnan saplı başçalar.

Şindän buumêr emiş kokusu.

Acımını, yalnızca, yabancar

havezin sevgidän kompası. (?)

## İKİ İSTİL

İi neet, kayet pakkan,

düşer bayır zeedindä kannansın...

Blajin nasaatlar erleşer

yavaş, nicä diz konması.

Ömür: izmet payı, allı – yortuları...

Çeker ideyayı lozung paldımnarı.

(1980)

Duygular bayıldı hepsi.

Bän kaldım çıplak inannan.

Osa varmış betli skepsis.  
Üüsektä çok iş annanmêêr.  
Ne raatlık uuramêêr han'dän!  
Ne ürääm dolu kepez'lan...  
Düşmandan oldum yaban bän,  
sevdamı dindirdim nazlan...

(?)

### **BİLİNMEZLÄÄ**

Diışik novela ruhunda  
başka te trupa oyunu.  
Diışik novelle ruhunda  
Eni duygu takımında  
başka soy skulptorun yonuu.

Patretçeez'nä benzemeyi  
eni ressam, kırıp, bozêr,  
setleer sokaa, burêr evi  
hem maavileer kırmızılı...

(1981)

Yolumu ştä sopaylan  
yoklêêrım bän büün aar.  
Maanalar zeetlerlär pek  
senänâz havezi.  
Hep eni sa – kurtelär.  
Benim – türlü frizlar.

Tamannaa sıyamaycek  
duman üzlü keezim.  
Döksünnär kär ne da sarp  
seslär ergin beeni,  
Allahlı kär kef versin  
ko en keskin maya,  
ömürdä sürtämeycäm  
birkaç peedä deyni,  
deyeceklär, etişmedi  
filan annamaya.

(1981)

Püs yumak durdu gün uurunda.  
Atladı kırımsaa saçması.  
Karıştı tıkaçlı boranda  
kuşların kütmecli uçması.  
Kas'vetlimiysin, can, incä mal,  
ani yanmaycek gün bozlanda,  
birdän durmaycek kaar kaçması  
hem lüzgär, ani olmaycek dal?

(1981)

### **UŞAKLIK**

Kalkınardık biz ayaa,  
etektän tutunarak.  
Ömürä, nicä aya,  
biz bakardık, şaşarak.

Çok şafklıydı o zaman,  
masallıydı geçendä!

Kokulu otlar anam  
falayardı içerdä.

Biz oynardık yalpıda,  
eşerärkan çim kafılı.

Büüleyärdi kiyattan  
gözellik litograflı...

Da bilmäzdik gen gündä,  
bakarak resimneri,  
denizdä ki geminin  
gıırdêêr direkleri...

(1981)

Sarp seslärlän canım vatizli.

Büü – peetlärlän aklım okunmuş.

Uzakta guvurdêêr saar keezim,  
sev, düşümnän yalnız bir konuş.

Zın sarplılı, can, istersin? İstä!

Bän giderim soluk te almaa.

En gercik örüyerim üstä,  
dayanınca üzümnän ona.

(1981)

### **ZEETLENMÄK**

O yanmış, tutuşup çiçekli koorlardan,  
da çalêr, açan yok bereket kırlarda.



İtirer, açılsın gölgenin kapusu,  
sıkılmış ki ürää serbestlik sokulsun,  
Salt ondan ayırêr hep uslar peydanı  
zeetli üç adımnık salınmak meydanı.

(1981)

### **DEMON – TAMARAYA**

Hodulum, saklıyım – Sizä bän,  
nışannan başka zer' büüdüm.

Onun 'çin candan da, gözdän da,  
saklı bir sevä bän döndüm.

Bendä – pak ne cümlä olardır  
bütün bir uçsuz diveçtä.

Da etmeer bana üzyıllar da  
açmaa kendimi dipiçtä.

Bintonalı taştır – dev daru.

Ondan üzümdä da – saarlık.

Annayın, onun 'çin bän aarım,  
zeedä ki tutêrım aarlık.

(1981)

### **SİİREK KIYAT AARAMAK**

Bellisiz sapada var eski lombard.

Orada sorulêr dekadent hem bard.

Alçacık odada – antikvariat.

Aarlıklar ölçüsü burada – karat.

Üz fanatik aarêr bir saklı piit,

büü – kiyat içindä – bürüncük şirit...  
Aaranêr êstetlär raslamaa, kimin  
cöbündä – Maldelştam, Blok hem Mukimi.  
Tantana ritual... panayır kara...  
Metronun hayadı, kalaba ara...  
Umudu hep delert, içimi sapla,  
cendemni susuzluk siireklää, sarplaa.  
Tatlılı şamarı yaprakta sürüt.

Parmaklar ucunda – üüsekli spirit.

(1981)

Ah, senin o incä boycaazın,  
büüleyär o kıvrak örüyşün!  
Kaldırmasın erdän makazı,  
dattırmarsın baadan emişi.  
Bän da bakmaycam üsteminä,  
olacam tez seninnän kayıl.  
Brakıl'cam senin istemenä,  
ardıma ki kalasın mayıl.  
Salt, dartıp çemberi açıktan,  
az'cık taa omuzda sarkacam.  
Dayan, ayolum, birazcık taa.  
Tez seni bän raada brakacam.  
(1981)

İnsanı tüter bir mut güneş erdä.  
Bunu esaplêrlar sert güreşlerdä.

Ensemää isteerlär açan bir şunu,  
ilkindän bozêrlar koruntusunu.

(1981)

### **BİTÄR GÜN**

Kayêr dinar tütün evlär üstündän.

Sener gorizont.

Dolay taa diil bütün.

Önkü esmedän

raatsız hep taa kot...

Kuşa konduu çaada fasıl bir geler

uçmak durması.

Kanat uçlarında hep taa titireer

hava urması.

(1981)

### **STİH ÇEKETTİRİLMESİ**

Düşünmeklär artık bollu,

biri seçtim sa – taa ulu.

Şindän lâázım büülü olıym,

yudıym duygu buultusunu,

lâázım taman dooru bulıym

düşünmenin uultusunu...

(1981)

-Açıkla sän bana, ya sölä, bä can,

bitkisiz zeetlerdän aar e, pek aar e?

-Bän pek çok yaralar dayanacam,

arada alışsın salt kim'si baare.

(1981)

Ko bastırsın senmäk tozaa,

inmä hep alçak kucaa.

Zerä zoorlu neyä oz'man

tırmaştın üüsek uca?

(1981)

### **DOSTA**

Beenip pak üzünü, inandım: sän şanlı,

da her sert ezmedä kalacan aşaalı.

Da kondum ardına, kötüyä görünmüz,

hem dedim bän sana, aalämaa ne denmüz.

Prostet, prostet, dostum, sevinmäk yaradan,

zorlarda var koyduum ki seni tarada.

Bayırdaydın – setim, denizdäydin – kürääm.

Kal sän genä çetin, eer brakarsa ürään.

Büün da prostet, aman. Ayož işti deyni...

Lääzımnıydı kurban, da koydum bän seni.

(1981)

### **KÖÖR KUVET**

Direktä – sincir bukaalan,

yanında – dokurcun aaç.

bir atlı kuyruk-bayraklan

hem iki da straj-berdanç.

Dangalak, mindar cillat taa

balahon ‘çindä bakêr.  
Canabet olan, fanat ta  
yumuruk kinni sallêr.  
Ön haberciyi çekerlär  
ashlık ‘çin ödeşä.  
Basarak gücü içinnän,  
örüyer Gus ateşä.

(1981)

### **ÇA, HEYSA**

İşleeriz sıkı biz hem kışın, hem yazın.  
Belaylan zettäyiz. Ça, Murgu, heys, Bräzu.  
Küçüküz – büüyemiz, zorlarlan düüneriz.  
Etmäzkän kuvet ta, dua biz ederiz.  
Uzak kantarlıya girmää da korkêrsın,  
Titsi kapuda salt lobut ‘çin sarkêrsın.  
Salêr primprietor, soyêr hep perçeptur.  
Bekleeriz, bekleeriz, door’luk sa hep yoktur.  
Zakon da bizä hiç arka bir olmazdır,  
yollar biz düüyemiz, umut sa kalmazdır...  
Boşa biz gideriz, zaabit ta hep oysa...  
Ça, heysa, ça, heysa...

(1981)

Büük idealın çok soruşları.  
Bän da taa kardım gök mayıllına.  
Az belliliklää göz alıştırđım,

hep bir denedim laf kolaylıını.  
Ahtlan yoklanêr fal diplerdä er,  
da gümüşlener erken dannarı.  
Şıllan açılı serpintilener  
peru altında taş dalgaları.

(1981)

### **STİH PLANI**

Gercikli yarat kultu.  
Suumuş üzlär dalgalı.  
Êosun şılı – kuytu,  
Vakhın teni damgalı...  
Bet Neron, yaban Batry...  
Kasavetlär akışı...  
Azgınnı uzaa batêr  
Proroon yanık bakışı.

(1982)

### **GENÇLİK**

Sevgili bakışçık aşırêr dışarı  
gercicäk kirpiinin aulu aşırı.  
Öter ses çalmaktan hiç küflenmeer çırtma.  
İsteer genç duygular şen bulut uçurtmaa.

(1982)

### **VERGİLİK**

İncä freka ruhu – muzeydä bütünnä.  
Kubeyin altı göl, aşaaşı da – dünnää.

Êksponat kokusu, yaldızlık büüleri.

İhtäär te yayêr ii sözlär elleri.

Kankik Avel durêr: burulu sen aazı,

yukarı çevir'li gözünün biyazı.

(1982)

Taa bir genç davada te düüner.

Aar esap havada asılı.

Görmüşün önündä sa döner

bin kerä tekrarlı aslılık...

(1982)

Maavi göllär dolayında

azgın açmak kaynaması.

Kırık tüülü kuzçaaz yolda

aarêêr çepel yuvasına.

Dışar, dışar, güneş telli,

eski güüstä havez yakan!

İslää, ki tamam var belli.

Peedim temiz kuba akan.

Diiyar-diimáz te eşeleer

gözüm soluun yıpraklıını.

Boş önümdä da eşerer

karandaşın yaprakları

(1982)

Oldular körpelär te büün bendä.

Büüklerin şefkleri: “Aç hem eşer!”

Ko eski ettiklär diil pek beendä  
hem dünkü hatırlar biraz düşer.  
Siz – taazä kuvetli hem yalınını.  
Kanaatkırız biz, saç akçaazlında:  
düşenin hem önä yollananın  
elleri – bir bayraan aaççazında.

(1982)

Êstetlää yol sa dar açılı,  
Aristotel – narindir ortak.  
Benim Mekkam – sevim acılı.  
Benim ayolum – Lenin-Sokrat.

(1982)

### **KUMİR**

Şanlı bir ad – bir mistik esmelik,  
fallı bir laf – kar kraa dudaklarda.  
Kemik yayêr o ses söylenili, etişeräk damar uzaklarna.  
Geçer te o, saklı bir legenda kâr,  
da tutulu sokak serin büüdä.  
Te balkonda o ustalı semtlär,  
siviş uçlar birlää gelär nedän...

(1982)

Dört kilit var dört öndä  
birliin açılmazlı.  
Da olêr ştä gün-gündän  
aaramak acımazlı...



Bütünün läázım banaa  
yırı saklı payı.  
Üz needi zımbalamaa  
bir tozda var kolayı.  
Te o – simvolları duyu,  
Binnän katı incelenmiş...  
Bayıllı stiha uygun,  
ne-sa salt gücenlenmiş.

(1982)

### **ANSIZLI**

Taş eşää urardılar troslar,  
ökçelär iyip onu oya.  
Näänı-sa bakardı hep hasta göz,  
bir bellisiz aşırıya.  
Can bir darsıklıydı yalında.  
Çok günnär gördüydü umudu...  
Hepsicii gecärkän yanımdan,  
Kimseydi döndü da oturdu.

(1982)

Ne tatlı büün pek gelir  
siirekli bir geç emiş!  
İlk kısmet ta görüner  
diil dadıyca içilmiş.  
Konuş diilmiş doludan,  
duygu diilmiş derindän.

Yaşayan da dumanda,  
sansın diilmişim hiç – bän.

(1982)

### **MUZAYA**

Dedin: “İlk – kurulluklan birleş,  
ozaman – artistliysin koca”.

Ahtlarım oldu genç bir ateş,  
hem güüdäm da ona – yakacak.

Gecedä salt suuêrim uslu,  
saar mabet – ruhumun yapısı.

Beni yok burda kim doorutsun,  
beni yok burda kim yanıltsın...

Ne gevrek bülür ay sademin!

Düüyer suuk yıldızlar kılafa.

Açık pençerecik ta beni  
hep atêr taraftan-tarafa.

(1982)

### **AARANILAR**

Prost mu, ii pek mi,  
hepsi – salt bekim...

Üst bakış eşmeer  
alt gerçeklii.

Doz-dolayda da hiç kolayda bän  
görmeerim bişey

salt – üz çeki.

(1982)

Yâr evdâ paklık yapêr

hep ta aynaya bakêr.

Dedim ona “kırnak”,

o annamış “kıvrak”.

(1982)

“N” sorêr, angı Düma,

nesoy yazmış tüülân.

Kamertonu ses duymaa

üüreder bir Filä.

Çat’rakta da, keflenmiş,

altmış yıllı Gançi

her blezii sayêr gümüş,

her kıza deer Mançi...

(1982)

Sınêr te Kain, kimin eli kannı,

Linç ta brakêr asiri.

Çaarêr sıklıklan yâri delikannı.

Lelek uçêr bir sürü.

Büüder baalar hep eni Avram oolu,

gün hep yakêr kafını.

Bân şindi bişey ölä aaramêêrım, nicä kayıp lafımı.

(1982)

## **OKTÄBRİ**

Başçayı çizer taa kuş,

taa seçer şenni bakış.  
Üüsektä baaşış – geni.  
Otçaazda sa pek alçak  
yaprak ölä ufak,  
küçülderlär ki beni.

(1982)

“Arılar koolanmaz butunna kotlardan”  
“Durulmaz hep kazmaylan çıkar otlarda”.

Sän kâr büün dä geçtin  
tipik denenmeyi,  
angısı duudurmuş  
evelki demeyi.

(1982)

### **DENKLİK**

Dolayda çiftçilik êstetlii eriyer.  
Aullar ardından – almalık hem booday.  
Düüdü çan yortuya. Da cana görüner  
saçların karannı içindä yarım ay.  
Orfeyin üzündän gel, imdat, kusura.  
Büük horal fisirdeer, nicä kırk duacık.  
Hem öter pak stihtan dürtekli bir sıra:  
“Örüyüşü oncaazın te-te durgunacek”.

(1982)

Düşüşlü kışta güncäöz  
var, şılêêr diil kalanıyca,

sıcak es düüyer gölcää,  
buzçaazi salt sallayınca.  
Umut hep ölä, döngün,  
semelär bir ansız nazlan,  
sölenmiş ilin bir fraza...

(1983)

### CANIN ŞAFKI

Toplardı can nektar statuyalı parktan,  
aul çüvennerindän, baroko stilindän...  
Hem “Balero” yolu çekti saklı zeetä,  
hem “üçüncü minör” ükü geldi zeedä.  
Te drama söküldü. Ruh kabletti alım.  
Köşä üüsekliindä yanêr alçak yalın.

(1983)

Uzak seslär gülüşer.  
Altlar, baslar şımarêr...  
Hep akıla ilişer  
dirijorun sımarı...  
Vakit var erken, açan  
yanêr kirpik şen çiidä,  
açan uymak –  
sansın can –  
marar dalı içindä.  
Var geç kısmet, ikinci,  
açan yaayêr kırımsaa,

açan gamsız türkücü  
geçer garip romansa...

(1983)

### ESHİL

Hep dünnä savaşacak  
dışarmaa tozlu gıcı.  
Etmeklär karışacak  
angısinnan-angıcı.

Üst ilik duuduracak  
yanmış paa, şaşık laflar.

Salt sonda biri deycek:

”Burada başka iş var.”

Aslılı sa bütünnä  
saklaycek anılmaktan

susması Prometeyin  
yamaca baalanmakta.

(1983)

Pazar döndü avşama,  
çizmä giidim muşama.

Baston aldım elimä,  
gittim Kudin uşaana.

(?)

Kemeni duydum sesindän,

daulu—düülmesindän.

Beklär kızını tanıdım

sık-sık düülär güüsündän.

Oyun durdu diişiyä,  
ha geçtik, kız, köşeyä,  
oturalım orayı, nerdä  
yok er iki kişiyä.

(1983)

Ne dürterlär üreeni  
kayılıkları pişmannık?

De: “Geler, ne var eni,  
o hep taa sarptır, artık.”

De onnar ‘çin ne oldu,  
ne ektik biz hem biçtik:  
“Prost—ne ii unutuldu,  
ii,ki prosttu ne, geçti”.

(1983)

Uçêr kuş üüsekliin toyunda,

bulutlar kuyusu boyunda.

Şen çakêr dalgası benizi...

Raatsız düş sa derindä

darsımış vakıt bununca:

ah, bir gün yalnızlansa

da gitsä, da açılsa,

da gülsä o birerdä

bir beendiinnän doyununca!..

(1983)

Ne gercik uşaklar oynayan,  
hep geçän ummaktan ummaya!  
Gücenmäk hem gülmäk önündä  
onnar üzçä benzeer anaya.

(1983)

Karanda şafkılanılıydı  
Saaz saçak bir salkımcıklan.  
Derneçik ta kuruluydu  
Uuramış bir yalpacıklan.  
Da gerciksaklı hoşluklan  
Yalvardı evä güdäsin.  
Da dedi yolda haşlak o:  
- Ah, be, sän dä mi öläysin?!..

(?)

### **APASİYA**

Spartan kıyaa hazırlanêr.  
Sert on strateg Marafonda.  
Ensarsaydı hem buyurêr  
nazlı parmak medalyonda...

(1983)

Buluştuk hoş, ilerkiim!  
Buldum seni bän oyanda,  
kilyada bir bürkülü  
raatsız düştä hem uyanda.



Ecel işiydir—ki kaldım,  
ürääm topraa kotarılma,  
iilii-köörlüü ki daladım,  
dooru daldan koparılma.

Masal da o,

ki bän açtım

burda,

saarlıklan kuşalı,

kıymet poêt kıyatçınının

kapularını padişaaalı.

(1983)

Êkspromtta bütün denedim bän,

çalıştım da, inndim da.

Bän boya oldum belädän...

ama zoor yazmaa bölä da.

(?)

Stih beendim çoktancana,

hep kaçtım çabucaana:

içinä aaradım dat

hem beniz – kabucaana.

(?)

Yaktım stih bän birkaç gecä.

Kaldı genä zeedecä.

Belli, ani yaarna

onnarda da gezecäm.

(1983)

Temel, duvar, direk, kiriş,  
gücü, mekik, masur, eriş;  
uşak, krivat, bıçkı, keser,  
tepsi, kombayn, asfalt, torşer;  
kurşum, raketa, tank, ilaç...  
zaamettir kaç! Zaaamettir kaç!..

(1983)

Taaazäydi sarp o başçanın  
gölgä irimneri.  
Gökün yanardı başında  
avşam gülgüleri.  
Dedi dolay donadılı:  
”Korunç kısmet – gerçek.”  
Da istedin, biz olalım  
kuytu hem da çiçek”.

(1983)

## KAYNAKÇA

- ARGUNŞAH, H. ve ARGUNŞAH, M. (2007). *Gagauz Yazıları*. Kayseri: Türk Ocakları Kayseri Şubesi Yayınları
- ARGUNŞAH, M. (1996). “Çağdaş Gagauz Şiiri”, *Türk Dili (Türkiye Dışı Çağdaş Türk Şiiri Özel Sayısı)*. 678-699.
- ....., (2007). *Gagauzların Adı, Kökeni, Tarihi*. *Gagauz Yazıları* (ss. 15-54). Kayseri: Türk Ocakları Kayseri Şubesi Yayınları
- ....., (2007). *Gagauz Millî Kahramanı Dimitri Karaçoban*. *Gagauz Yazıları* (ss. 291-296). Kayseri: Türk Ocakları Kayseri Şubesi Yayınları
- ARGUNŞAH, H. (2007). *Gagauz Edebiyatı*. *Gagauz Yazıları* (ss. 89-118). Kayseri: Türk Ocakları Kayseri Şubesi Yayınları
- CIACHİR, M. (1938). *Dictionar Gagauzo (Tiurco) – Roman*. Kişinev: Tıparul Moldevensc
- ....., (1998). *Basarabyalı Gagauzların Tarihi (Basarabiela Gagauzların İstorieasa)*, (H. Güngör, Çev.) Niğde: Tolunay Yayıncılık
- ERCİLASUN, A. B. (Ed.).(2012). *Türk Lehçeleri Grameri*. Ankara: Akçağ Yayınları
- ....., (1997). “Gagauzlardan Yeni Haberler”, *Türk Dünyası Üzerine İncelemeler (2. Basım)* (ss. 313-324). Ankara: Akçağ Yayınları
- EREN, H. (1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basım Evi
- GAYDARCİ, G. A., Kolta E. K., Pokrovskaya L. A., Tukan, B. P. (1973). *Gagauzsko – Russko – Moldavskiy Slovar*. Moskova
- GÜNGÖR, H., ARGUNŞAH, M. (2007). *Gagauz Dili*. *Gagauz Yazıları* (ss. 81-87). Kayseri: Türk Ocakları Kayseri Şubesi Yayınları
- HATİBOĞLU, V. (1979). Türk Tarihinin Başlangıcı. *Türkoloji Dergisi*, 1, 29-52

- KARAAĞAÇ, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi (2. Baskı)*. Ankara: Akçağ Yayınları
- KARAÇOBAN, L. M. (2009). “D. N. Kara Çoban’ın Yaşaması Hem Yaratıcılık Yolu”, *Literatura Folklor Problemi Poetiki*. 169-178
- KAPAKLI, M., (2013). “Gagavuz Edebiyatın Hem İncä Zanaatın İlerlemesinde Dmitri Kara Çoban’ın Önemi”, *Gagavuz Türkçesi Araştırmaları Bilgi Şöleni*, Ankara, TÜRKİYE, s. 133-140, 27-29 Aralık, 1997.
- KARANASTA, O. R. ve Kuroglu S. (2016). *Rusça – Gagauzça Sözleşmek Kiyadı*. Komrat
- KARANFİL, G. (2013). *Gagauz Leksikolojyası*. Ankara: Bengü Yayınları
- KAYNAK, İ. ve Doğru, A. M. (1991). *Gagauz Türkçesinin Sözlüğü*. Ankara: KB
- KLASOV, G. ve Nikolov C. (1992). *Bulgarca – Türkçe Sözlük*. İstanbul: Sümer Kitabevi
- KOLTA, E. ve ÇEBOTAR P. (1992). *Kısa Gagauzça – Rusça Laflık*. Komrat
- ....., (2004). *Seçmä Yaratmalar*. Ankara: Türksöy Yayınları
- KOWALSKI, T. (2012). “Kuzey – Doğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili” (Ö. F. Akün, Çev.), *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*. 3, 477-500
- MANYAKALI, M. Ziya. (2013). *Rumence – Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları
- MANOV, A. (2001). *Gagauzlar (Hristiyan Türkler)* (M. T. Acaroğlu, Çev.). Ankara: TTK
- MUSTAFAYEV, E. M. ve Şçerbinin V. G. (1972). *Rusça – Türkçe Sözlük (Tıpkıbasım)*. İstanbul: Sosyal Yayınlar
- NAYIR, Y. N. (1999). *Balkanlar ve Türklük I*. İstanbul: Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık
- ÖZKAN, N. (1996). *Gagavuz Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

....., (1999). Gagavuz Türk Edebiyatı. *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 12 (Romanya ve Gagavuz Türk Edebiyatı)* (ss. 183-447), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

....., (2013, Yaz). “Ağız Alanından Yazı Diline Geçiş: Gagavuz Türkçesi Örneği”. *Turkish Studies, Volume 8-9*, 85-94

....., (2017). *Gagavuz Edebiyatı*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat

POKROVSKAYA, L. A. (2017). “Gagauz Edebî Dilinin Gelişiminin İlk Sonuçları (B. Hünerli, Çev.)”. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 9, 100-103

SARAÇ, T. (1992). *Büyük Fransızca – Türkçe Sözlük (Grand Dictionnaire Français – Turc) (4. Basım)*. İstanbul: Adam Yayınları

TUNCAY, F. (1994). *Yunanca – Türkçe, Türkçe – Yunanca Sözlük*. Atina: Rodamos Yayınevi

## ÖZ GEÇMİŞ

### KİŞİSEL BİLGİLER

**Adı Soyadı:** Cem SEVİNÇ

**Doğum Yeri:** İstanbul

**Doğum Tarihi:** 07.02.1992

**Medeni Hali:** Bekar

### EĞİTİM BİLGİLERİ

**Lise:** Ahmet Rasim Lisesi

**Lisans:** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi – Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları (2012-2016)

**Yabancı Dil:** İngilizce